



วารสารวิจัยรำไพพรรณี

Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

ISSN 1906-327X , ISSN 2697-4371 (Online) ปีที่ 19 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2568

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	5
ณัฐพงศ์ ผิวขำ, กิตติมา พันธุ์พุกษา, สมศิริ สิงห์หลพ, บุญส่ง เห็นงาม ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคของสภาองค์กรของผู้บริโภค ในพื้นที่ภาคตะวันออก	15
สุธิดา ชินโดม, กมลชนก เศรษฐบุตร การเสริมสร้างการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาของวัยรุ่นด้วยการปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา	26
อิลิปรียา แซ่แต้, สมพงษ์ บั๊นหุ่น, เพ็ญภา กุลนาคดล แนวทางการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี	37
ภิญญาพัชญ์ นาคภิบาล, ธันยธร ตินภพ, อัจฉราวรรณ สุขเกิด, วิภาวดี ทุปียะ การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ วิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี	46
มาลินี คำเครือ, พิศาล คงเอียด, พชรินทร์ บุญสมธป, คมสัน ศรีบุญเรือง การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567	57
มนตรี วิวาทสุข, Phan Thị Hồng Nhung ปัจจัยการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	68
วรรณิศา นัยจิต, กมลวรรณ วรรณนัง การประเมินความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา	78
พิชญรัตน์ เหมนาโloy, บุญรอด บุญเกิด, ชัยณรงค์ ศรีมันตะ, สถาพร ไปเหนือ กลวิธีการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ผ่านระบบการออกอากาศรูปแบบสัญญาณดิจิทัล ในช่วงปี พ.ศ. 2563-2564	90
ณัฐจิรา ทองงาม, เมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา, โกวิท พิมพวง ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง กรด-เบส โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา	102
ทยากร สุขขวัญ, สมศิริ สิงห์หลพ, ปริญญญา ทองสอน	



วารสารวิจัยรำไพพรรณี

Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

ปีที่ 19 ฉบับที่ 3 ประจำปี 2568 (กันยายน-ธันวาคม) ISSN 1906-327X, ISSN 2697-4371 (Online)

ชื่อ	วารสารวิจัยรำไพพรรณี	
เจ้าของ	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	
ที่ปรึกษา	41 หมู่ 5 ถนนรักศักดิ์มงคล ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี 22000	
บรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวกุณท์ ทองอร่าม	
บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ	ศาสตราจารย์ ดร.เปี่ยมศักดิ์ เมนะเสวต	ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู
	ศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญนันท์ นิลสุข	ศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ วงษ์ศิริ
	ดร.พีระ รัตนวิจิตร	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยาดรุ้ง สุวรรณรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
กำหนดการตีพิมพ์ ขอบเขตวารสาร	ศาสตราจารย์ ดร.วิสาชา ภูจินดา	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
	ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
	รองศาสตราจารย์ ดร.เอกณณ บางท่าไม้	มหาวิทยาลัยศิลปากร
	รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกลี	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
	รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์	มหาวิทยาลัยบูรพา
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาณนรงค์ มโนสุทธิตู	มหาวิทยาลัยบูรพา
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศชาย สถิตยัพพนวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิเทพ ครุฑธามาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ รุจิรานุกูล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล แสงแข
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวัลรัตน์ สมนึก	อาจารย์ ดร.เจนจบ สุขแสงประสิทธิ์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฐณญา แพทย์ศาสตร์	อาจารย์ ดร.สิตางค์ เจริญวงศ์
	อาจารย์ ดร.สรวิทย์ ธัญญมาตา	นางสาวกรรณิกา สุขสมัย
	นางสาวนิตยา ต้นสาย	นางสาวปิยาภรณ์ กระจ่างศรี
	นางสาวชลธิ์รัตน์ ผดุงสิน	นางสาวณัฐฐานี ดีชื่อ
	นางสาวปองรัตน์ บุญลาภ	นางภรณ์ทิพย์ สุภาภรณ์
	ปีละ 3 ฉบับ	
	รับบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน โดยบทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ที่มาจากหลากหลายสถาบันในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review ข้อคิดเห็นที่ปรากฏและแสดงในเนื้อหาบทความต่าง ๆ วารสารวิจัยรำไพพรรณี ถือเป็นความเห็นและความรับผิดชอบโดยตรงของผู้นิพนธ์ โดยจัดทำเป็นวารสารราย 4 เดือน เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้	
	ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน)	
	ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม)	
	ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)	

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยรำไพพรรณี (Rajabhat Rambhai Barni Research Journal) ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรำไพพรรณี เป็นวารสารวิจัยที่เผยแพร่บทความวิจัยของนักวิจัย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยที่สนใจ เป็นวารสารราย 4 เดือน โดยเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) และฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) แต่ละฉบับมีจำนวนไม่น้อยกว่า 10 บทความ โดยวารสารฉบับนี้ถือเป็นปีที่ 19 ฉบับที่ 3 ประจำปี 2568 (กันยายน-ธันวาคม) ซึ่งบทความวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ในวารสารนี้ ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตามสาขาวิชาที่มาจากหลากหลายสถาบันไม่น้อยกว่า 3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review วารสารวิจัยรำไพพรรณีได้จัดอยู่ในฐานข้อมูล TCI ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 และได้มีการพัฒนาคุณภาพวารสารมาโดยตลอด กองบรรณาธิการวารสารได้ดำเนินการเผยแพร่วารสารวิจัยรำไพพรรณี ไปยังเครือข่ายมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั่วประเทศ เป็นประจำทุก 4 เดือน ปัจจุบันวารสารวิจัยรำไพพรรณี ได้ผ่านการรับรองผลการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 5 ในวารสารกลุ่ม 2 (พ.ศ. 2568-2572) และเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการวารสารและเป็นการปรับปรุงคุณภาพวารสารให้มีความน่าสนใจมากขึ้น ทางวารสารได้เปิดรับบทความวิจัยสหวิทยาการ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในฉบับนี้

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความวิจัยมาให้พิจารณาตีพิมพ์ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ (Peer reviews) ทุกท่านที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทความวิจัยต่าง ๆ ให้มีความถูกต้อง และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนการจัดทำวารสารวิจัยรำไพพรรณีฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิจัยรำไพพรรณีปีที่ 19 ฉบับที่ 3 ประจำปี 2568 (กันยายน-ธันวาคม) จะสามารถตอบสนองความสนใจของผู้อ่านทุกท่านได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ หรือสมัครส่งบทความวิจัยออนไลน์ได้ที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR> ซึ่งกองบรรณาธิการวารสารจะดำเนินการรวบรวม คัดกรองบทความวิจัยเพื่อนำไปสู่การเผยแพร่ผลงานวิจัยอันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาต่อไป



ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยาดรุ่ง สุวรรณรัตน์
บรรณาธิการวารสารวิจัยรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์



ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง
ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหา
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Effects of STEM Education with Coding on Learning Achievement and
Problem-Solving Ability of Sixth-Grade Students

ณัฐพงศ์ ผิวขำ¹, กิตติมา พันธุ์พุกษา^{*1}, สมศิริ สิงห์หลพ¹, บุญส่ง เห็นงาม²

Nuttapong Phewkham¹, Kittima Panprueksa¹, Somsiri Singlop¹, Boonsong Henngam²

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

²โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

¹Faculty of Education, Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

²Piboonbumpen Demonstration School, Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: kittima@go.buu.ac.th

(Received: June 26 2025; Revised: July 20 2025; Accepted: July 25 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง ก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งกับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ และ 4) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งกับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดินรเศรษฐ) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 ห้องเรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน ซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียนซึ่งได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ (การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น; 5E) โดยทั้งสองกลุ่มได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง จำนวน 5 แผน มีค่าความเหมาะสมเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.27 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) จำนวน 5 แผน มีค่าความเหมาะสมเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .80 - 1.00 ค่าความยากง่ายตั้งแต่ .38 - .70 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .27 - .58 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85 และ 4) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .80 - 1.00 ค่าความยากง่ายตั้งแต่ .43 - .70 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .25 - .70 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที่แบบสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน และสถิติทดสอบค่าที่แบบสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา; การเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง; การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; ความสามารถในการแก้ปัญห



Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare students' learning achievement before and after participating in a STEM education with coding, 2) compare students' problem-solving ability before and after participating in a STEM education with coding, 3) compare students' learning achievement after using the STEM education with coding and a traditional instruction, and 4) compare students' problem-solving ability after using the STEM education with coding and a traditional instruction. The samples consisted of two classrooms of sixth-grade from Wat Nong Chok School (Pekdee Noraset) under the Nong Chok District Office, Bangkok, during the second semester of the 2024 academic year. The samples were selected using cluster random sampling and divided into an experimental group which received STEM education with coding, and a control group which received 5E inquiry-based learning model. The research instruments included; (1) five lesson plans of STEM education with coding, with an average suitability score of 4.68 and a standard deviation of 0.45; (2) five lesson plans of the 5E inquiry-based learning model, with an average suitability score of 4.54 and a standard deviation of 0.84; (3) the learning achievement test consistry of 30 multiple choice items of with item-objective congruence (IOC) values ranging from .80 to 1.00, difficulty index from .38 to .70, discrimination index from .27 to .58, and a reliability at .85; and (4) the problem-solving ability test consistry of 20 items of multiple choice questions with IOC values ranging from .80 to 1.00, difficulty index from .43 to .70, discrimination index from .25 to .70, and a reliability at .95. Data were analyzed using mean, standard deviation, paired samples t-test, and independent samples t-test. The results revealed that the learning achievement and problem-solving ability posttest mean scores of students who received the STEM education with coding were statistically significant higher than pretest mean scores at the .05 level. Moreover, students' learning achievement and problem-solving ability after using the STEM education with coding were statistically significant higher than after using a traditional instruction at the .05 level.

Keywords : STEM education; Coding; 5E inquiry-based learning model; Learning achievement; Problem-solving ability



บทนำ

วิทยาศาสตร์มิได้เป็นเพียงแค่ศาสตร์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ แต่ยังเป็นรากฐานของการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในโลกสมัยใหม่ การเปลี่ยนแปลงของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้วิทยาศาสตร์กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของมนุษยชาติ และเป็นองค์ประกอบสำคัญของ “สังคมฐานความรู้” (Knowledge-Based Society) ฉะนั้น ผู้เรียนทุกคนต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข อีกทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 22 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2565) ระบุว่าคุณภาพการศึกษาของไทยยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยผลการทดสอบ PISA พบว่า นักเรียนไทยร้อยละ 59.5 ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และมีเพียงร้อยละ 0.18 ที่ทำคะแนนได้สูงกว่ามาตรฐาน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2559) เช่นเดียวกับผล O-NET รายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศและโรงเรียนวัดหนองจอก (ภักตินิเรศเรขฐ) ที่มีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 อย่างต่อเนื่องในช่วงปี 2561-2565 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2565) ปัญหาที่พบ ได้แก่ นักเรียนขาดแรงจูงใจ ไม่ชอบอ่านหนังสือ และถูกรบกวนสมาธิจากการใช้โทรศัพท์มือถือ ขณะที่ครูยังเน้นการสอนแบบท่องจำ ไม่สอดคล้องกับบริบทผู้เรียนยุคใหม่ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ และอาจนำไปสู่ปัญหาพฤติกรรมอื่นตามมา เช่น ความก้าวร้าวหรือความเครียดในนักเรียน จากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในระดับชาติ

จากผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ โดยนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักตินิเรศเรขฐ) มีระดับผลการเรียนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะเนื้อหา เรื่อง ไฟฟ้าและการต่อวงจรไฟฟ้าอย่างง่าย เนื่องจากเนื้อหาดังกล่าวมีลักษณะที่เป็นนามธรรม เข้าใจยาก และต้องอาศัยทักษะการสังเกตและทดลอง ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มักขาดประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ อีกทั้งยังพบว่าสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในด้านทักษะการคิดแก้ปัญหาและการเรียนรู้ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้อย่างเท่าทัน และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาจึงถือเป็น

ทักษะสำคัญที่ต้องปลูกฝังให้แก่ผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสงสัย อยากรู้ อยากเห็น การนำเนื้อหาวิชาไปใช้ในการแก้ปัญหาและสร้างนวัตกรรม ความท้าทาย ความสร้างสรรค์ ความแปลกใหม่และการแก้ปัญหาอย่างมีความหมาย (พรทิพย์ ศิริภทราชย์, 2556) ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเน้นกระบวนการคิดแก้ปัญหาเชิงเหตุผลจะช่วยให้แก่นักเรียนนำความรู้ ทักษะ และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมของผู้เรียนได้ในระยะยาว

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) เป็นการบูรณาการความรู้จาก 4 สาขา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหา คิดค้น และพัฒนาในชีวิตจริง สอดคล้องกับความต้องการของโลกในศตวรรษที่ 21 แนวคิดนี้ช่วยพัฒนาทักษะสำคัญ เช่น การแก้ปัญหาการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และความคิดสร้างสรรค์ โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการจริง กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม และ การคิดทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ในทุกระดับชั้น (สมชาย อุ่นแก้ว, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญญา สิงห์โต (2563) ที่ได้ศึกษากิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้ในปัจจุบันเทคโนโลยีเริ่มเข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอนมากขึ้น ประเทศไทยได้บรรจุให้โค้ดดิ้ง (Coding) จัดอยู่ในสาระการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ สาระที่ 4 เทคโนโลยี ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ภายใต้ชื่อวิชาวิทยาการคำนวณ โดยวัตถุประสงค์ของรายวิชานั้น คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับการคิดเชิงคำนวณ การคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดทุกอย่างอย่างเป็นเหตุเป็นผล ส่งผลให้เกิดทักษะการแก้ปัญหาเพื่อหาสาเหตุและวิธีแก้ไขในแต่ละส่วนไปทีละขั้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง (Coding) ส่งผลอย่างไรต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถ



ในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อเปรียบเทียบกับ การเรียนรู้แบบปกติ เรื่อง ไฟฟ้าและการต่อวงจรไฟฟ้าอย่างง่าย โดยจะเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรม การเรียนรู้ของตนเอง ใช้กระบวนการแก้ปัญหา แสวงหาความรู้ ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้การเขียนโปรแกรม การลำดับการทำงาน การตรวจสอบความผิดพลาดของโปรแกรม ทำให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิด เกิดการเรียนรู้ผ่านการทดลอง การอภิปราย การแก้ปัญหาหรือประยุกต์ใช้สู่สถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งกับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ
4. เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งกับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มควบคุมก่อน-หลัง (Pretest-Posttest Control Group Design) โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดินรเศรษฐ์) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 6 ห้องเรียน โดยมีการจัดห้องเรียนแบบละความสามารถ จำนวน 261 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดินรเศรษฐ์) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 ห้องเรียน คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5 จำนวนห้องละ 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ

2.1.1 การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง

2.1.2 การจัดการเรียนการสอนแบบปกติ (การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น; 5E)

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 ความสามารถในการแก้ปัญหา

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เนื้อหาในรายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ไฟฟ้าและการต่อวงจรไฟฟ้าอย่างง่าย ประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้ 1) วงจรไฟฟ้าอย่างง่าย 2) ตัวนำไฟฟ้าและฉนวนไฟฟ้า 3) การต่อวงจรไฟฟ้าอย่างง่าย 4) แผนภาพวงจรไฟฟ้า และ 5) การต่อหลอดไฟฟ้าและวงจรไฟฟ้า

4. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง มีกระบวนการ จัดการ จัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ระบุปัญหา 2) รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) ออกแบบวิธีการแก้ปัญหาร่วมกับวิธีการโค้ดดิ้ง 4) วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาพร้อมการสร้างต้นแบบร่วมกับวิธีการโค้ดดิ้ง 5) ทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ไขปัญหาหรือแก้ไขชิ้นงาน และ 6) นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้

4.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นสร้างความสนใจ 2) ขั้นสำรวจและค้นหา 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 4) ขั้นขยายความรู้ และ 5) ขั้นประเมินผล จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้

4.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยจะทำการออกข้อสอบตามจุดประสงค์ในการเรียนรู้ครอบคลุม 6 ด้าน ตามพฤติกรรมการเรียนรู้ Bloom's Taxonomy Revised (2001) ประกอบด้วย 1) การจำ จำนวน 2 ข้อ 2) การเข้าใจ จำนวน 4 ข้อ 3) การประยุกต์ใช้ จำนวน 6 ข้อ 4) การวิเคราะห์ จำนวน 7 ข้อ 5) การประเมินค่า จำนวน 8 ข้อ และ 6) การสร้างสรรค์ จำนวน 3 ข้อ

4.4 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยมีการ



กำหนดสถานการณ์ปัญหา 5 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์จะถามคำถามเกี่ยวกับการแก้ปัญหาตามแนวคิดของเวียร์ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนกำหนดปัญหา 2) ขั้นตอนวิเคราะห์ปัญหา 3) ขั้นตอนมือแก้ปัญหา และ 4) ขั้นตอนตรวจสอบผลลัพธ์

5. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

5.1 แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ สร้างและนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณา ตรวจสอบส่วนประกอบต่าง ๆ ของแผน ความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และเวลาเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเครื่องมือวัดและประเมินผล นำไปแก้ไขปรับปรุงและนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสะเต็มศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง จำนวน 5 แผน มีค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.63, 4.66, 4.71, 4.69 และ 4.72 (เฉลี่ยเท่ากับ 4.68) ซึ่งมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดและมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.27 และแผนการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) จำนวน 5 แผนมีค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.51, 4.52, 4.55, 4.55 และ 4.57 (เฉลี่ยเท่ากับ 4.54) ซึ่งมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดและมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32

5.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้ และพฤติกรรมที่ต้องการวัดกับข้อคำถามในแต่ละข้อ รวมทั้งความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ แล้วจึงนำข้อเสนอนั้นไปปรับปรุงแก้ไข และนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสะเต็มศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ทั้งความถูกต้องและเหมาะสมของภาษาที่ใช้สื่อความหมาย มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 - 1.00 ค่าความยากง่ายตั้งแต่ .38 - .70 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .27 - .58 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85

5.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา นำแบบทดสอบและเกณฑ์การให้คะแนนที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของประเด็นที่ต้องการวัดกับสถานการณ์และข้อคำถาม รวมทั้งความถูกต้องและ

ความชัดเจนของการใช้ภาษา แล้วปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาที่ปรับปรุงและแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสะเต็มศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความตรงตามโครงสร้าง ทั้งความถูกต้องและเหมาะสมของภาษาที่ใช้สื่อความหมาย โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 - 1.00 ค่าความยากง่ายตั้งแต่ .43 - .70 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .25 - .70 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา กับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

6.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง ใช้เวลา 15 ชั่วโมง และกลุ่มควบคุมด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ใช้เวลา 15 ชั่วโมง

6.3 เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนดแล้วจึงทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) กับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ฉบับเดิม) และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา (ฉบับเดิม) ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

6.4 นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

7.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติทดสอบค่าทีแบบสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน และสถิติทดสอบค่าทีแบบสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย

1) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง ก่อนเรียนและหลังเรียน แสดงดังตารางที่ 1



ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง ก่อนเรียนและหลังเรียน

		คะแนนเต็ม	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p (one-tailed)
การจำ	Pretest	2	40	1.63	0.54	2.082*	0.044
	Posttest	2	40	1.83	0.39		
การเข้าใจ	Pretest	4	40	1.70	0.65	6.444*	0.000
	Posttest	4	40	2.65	0.74		
การประยุกต์ใช้	Pretest	6	40	1.95	0.82	8.070*	0.000
	Posttest	6	40	3.88	1.40		
การวิเคราะห์	Pretest	7	40	2.00	1.04	10.693*	0.000
	Posttest	7	40	4.45	1.38		
การประเมินค่า	Pretest	8	40	2.00	0.88	9.688*	0.000
	Posttest	8	40	4.53	1.72		
การสร้างสรรค์	Pretest	3	40	1.90	0.71	5.448*	0.000
	Posttest	3	40	2.73	0.45		
ภาพรวม	Pretest	30	40	11.18	0.15	15.426*	0.000
	Posttest	30	40	20.05	1.01		

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง คะแนนเต็ม 30 คะแนน คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.18 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.05 เมื่อเปรียบเทียบ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด

สะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งทุกด้านมีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วยเช่นกัน

2) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง ก่อนเรียนและหลังเรียน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งก่อนเรียนและหลังเรียน

		คะแนนเต็ม	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p (one-tailed)
ขั้นกำหนดปัญหา	Pretest	5	40	1.68	0.66	5.433*	0.000
	Posttest	5	40	3.00	1.38		
ขั้นวิเคราะห์ปัญหา	Pretest	5	40	1.88	0.65	6.481*	0.000
	Posttest	5	40	3.53	1.4		
ขั้นลงมือแก้ปัญหา	Pretest	5	40	1.80	0.69	9.753*	0.000
	Posttest	5	40	3.73	1.22		
ขั้นตรวจสอบผลลัพธ์	Pretest	5	40	1.63	0.59	5.000*	0.000
	Posttest	5	40	2.88	1.64		
ภาพรวม	Pretest	20	40	7.29	0.11	13.514*	0.000
	Posttest	20	40	13.13	0.35		

* $p < .05$



จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งคะแนนเต็ม 20 คะแนน คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.29 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.13 เมื่อเปรียบเทียบแล้วพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในแต่ละขั้นตอน พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกขั้นตอนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของเวียร์

3) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งกับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง กับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p (one-tailed)
กลุ่มทดลอง	40	30	20.05	1.01	78	50.73*	0.001
กลุ่มควบคุม	40		11.48	0.35			

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.05 และการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.48 เมื่อเปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง มีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งกับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง กับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p (one-tailed)
กลุ่มทดลอง	40	30	13.13	0.35	78	37.18*	0.001
กลุ่มควบคุม	40		8.58	0.69			

* $p < .05$

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.13 และการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.58 เมื่อเปรียบเทียบแล้วพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง มีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะแนวคิดสะเต็มศึกษาเป็นกระบวนการบูรณาการความรู้จากหลายศาสตร์ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ มารวมกันผ่านสถานการณ์หรือ



โจทย์ปัญหา ทำให้นักเรียนมีโอกาสคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหา ในบริบทที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง แม้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนจะมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 66.83 ซึ่งยัง ต่ำกว่าค่าที่คาดหวัง เนื่องจากข้อจำกัดทั้งในด้านความซับซ้อนของ แนวทางการเรียนรู้ การใช้โค้ดดิ้งกับนักเรียนและความแตกต่าง ระหว่างผู้เรียน เวลาเรียน และวิธีการประเมินผล ดังนั้น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในอนาคตควรมีการปรับ ให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้นเพื่อส่งเสริม ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นลำดับขั้น มีเหตุผล และสามารถตรวจสอบข้อผิดพลาดของตนเองได้ และยังส่งเสริม พฤติกรรมการเรียนรู้ตามกรอบของ Bloom's Revised Taxonomy (2001) นักเรียนมีพัฒนาการในทุกด้านตามพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เริ่มตั้งแต่การจดจำ องค์ความรู้พื้นฐาน การเข้าใจแนวคิดหลัก การประยุกต์ความรู้สู่ สถานการณ์จริง การวิเคราะห์ข้อผิดพลาด การประเมินวิธีการที่ใช้ และการสร้างผลงานใหม่ที่แสดงถึงการบูรณาการความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุตารา ทองแถม (2566) ผลการจัด การเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ไฟฟ้าของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัด การเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการ จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอน แบบโค้ดดิ้ง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน นักเรียนได้เผชิญกับสถานการณ์จริงที่ต้องใช้ ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และ คณิตศาสตร์ ร่วมกับการเขียนโค้ดเพื่อแก้ปัญหา ผ่านกระบวนการ คิดวิเคราะห์ ทดลอง ตรวจสอบ และปรับแก้ ทำให้นักเรียนเกิดทักษะ การคิดอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล เช่น ชี้้นกำหนดปัญหา นักเรียน ได้ตั้งปัญหาหรือวิเคราะห์สถานการณ์ที่กำหนดได้อย่างเหมาะสม ชี้้นวิเคราะห์ปัญหาทำให้นักเรียนสามารถแยกแยะองค์ประกอบ ของปัญหา ชี้้นลงมือแก้ปัญหา นักเรียนได้มีการเลือกแนวทางในการ แก้ไขปัญหา ตั้งสมมติฐานได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล และลงมือปฏิบัติ ได้จริง และชี้้นตรวจสอบผลลัพธ์ นักเรียนสามารถตรวจสอบ ความถูกต้องของคำตอบ รวมถึงอภิปรายผลที่เกิดขึ้นหลังการแก้ปัญหา ได้อย่างมีวิจารณญาณ จากขั้นตอนดังกล่าวการจัดการเรียนรู้ สามารถพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ สอดคล้อง

กับงานวิจัยของ นิชนันท์ คำตา (2566) ผลการจัดการเรียนรู้แบบ สืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการจัด การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแนวคิดสะเต็มศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแนวคิดสะเต็มศึกษา หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอน แบบโค้ดดิ้งสูงกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นแบบนี้เนื่องจากกระบวนการ จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอน แบบโค้ดดิ้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยเน้นการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากหลากหลายสาขาวิชา เรียนรู้ ผ่านสถานการณ์ปัญหาใกล้ตัวที่เชื่อมโยงศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยี พร้อมฝึกเขียนคำสั่ง โค้ดที่เป็นระบบ มาบูรณาการผ่านสถานการณ์หรือโจทย์ปัญหาที่มีความ เกี่ยวข้องกับบริบทในชีวิตจริง พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสังเคราะห์ความรู้ได้อย่างมีระบบ ซึ่งต่างจาก การเรียนการสอนแบบปกติที่มักเน้นการถ่ายทอดความรู้จากครู สู่ นักเรียนในลักษณะเนื้อหาสาระวิชาตามกระบวนการเรียนรู้ แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) โดยที่ผู้เรียน เป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตัวเอง อีกทั้งการบูรณาการโค้ดดิ้งเข้ากับ กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ยังช่วยเสริมสร้างทักษะ การคิดเชิงคำนวณผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการออกแบบ การวางแผนขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบ และการตรวจสอบข้อผิดพลาดในขั้นตอนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิดขั้นสูงมากกว่าการจดจำเนื้อหา เพียงอย่างเดียว และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง ทั้งใน ระดับความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่าและการสร้างสรรค์ตามกรอบ Bloom's Revised Taxonomy (2001) ในทางกลับกันการจัดการเรียนการสอน แบบปกติ ซึ่งแม้จะมีโครงสร้างการสอนที่ชัดเจนและเป็นระบบ ตามแผนการสอนแบบ 5E แต่ยังคงมีข้อจำกัดในด้านการบูรณาการ ข้ามศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพียงขวัญ แก้วเรือง (2565) การศึกษาการคิดเชิงคำนวณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การใช้ เหตุผลเชิงตรรกะในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6



ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนาม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมมีการคิดเชิงคำนวณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเมื่อควบคุมตัวแปรความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งสูงกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นแบบนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งมุ่งเน้นการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์ปัญหาใกล้ตัวที่เชื่อมโยงศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยี นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง พร้อมกับสอดแทรกการเรียนรู้ผ่านโค้ดดิ้งเข้ามาในกระบวนการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนต้องใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนปัญหา ขั้นตอนวิเคราะห์ปัญหา ขั้นตอนลงมือแก้ปัญหา ไปจนถึงขั้นตอนตรวจสอบผลลัพธ์ ทำให้นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อน เมื่อเทียบกับการเรียนการสอนแบบปกติ แม้จะมีการจัดลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ที่ชัดเจน แต่ยังคงเน้นการสำรวจและการสังเกตเป็นหลัก จึงอาจไม่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาเชิงปฏิบัติอย่างเป็นระบบได้เทียบเท่าผลที่ได้กับนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ มงคลสุภา (2567) ได้ศึกษาผลการพัฒนาชุดกิจกรรมตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่อง วัสดุธรรมชาติวิศวกรรมน้อย เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่อง วัสดุธรรมชาติวิศวกรรมน้อย มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลการจัดการการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง เป็นรูปแบบที่นักเรียนยังไม่คุ้นเคยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนควรปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์

1.2 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งในขั้นตอนการคิดและออกแบบอาจบูรณาการกับวิชาอื่น

1.3 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งในขั้นการนำเสนอผลงาน อาจต้องใช้เวลาในการดำเนินการ ครูผู้สอนอาจใช้เวลาในกิจกรรมอื่นให้กับนักเรียนในการสร้างผลงาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงควรมีการขยายการศึกษาไปยังเนื้อหาอื่นในวิชาวิทยาศาสตร์ เช่น คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี เพื่อดูว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้สามารถประยุกต์ใช้กับเนื้อหาอื่นได้หรือไม่

2.2 จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้งช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงควรมีการศึกษาต่อเนื่องในระยะยาว เพื่อวิเคราะห์ว่า นักเรียนสามารถรักษาทักษะการแก้ปัญหาไว้ได้หรือไม่หลังผ่านระยะเวลาหนึ่ง

2.3 จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาขั้นการตรวจสอบผลลัพธ์มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับขั้นอื่น ๆ จึงควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์ของการแก้ปัญหา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในขั้นตอนนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จุฑามาศ มงคลสุภา. (2567). การพัฒนาชุดกิจกรรมตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่อง วัสดุธรรมชาติวิศวกรรมน้อย เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 19(2): 195-210.
- นิชนันท์ คำตา, กิตติมา พันธุ์พุกษา, และธนาวุฒิ ลาตวงษ์. ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. e-Journal of Education Studies, Burapha University. 5(3): 27-42. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejes/article/view/267804>. 2566.



- พรทิพย์ ศิริภัทราชัย. (2556). STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. *วารสารนักรบริหาร*. 33(2): 49-56.
- เพียงขวัญ แก้วเรือง. (2565). การศึกษาการคิดเชิงคำนวณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง การใช้เหตุผลเชิงตรรกะ ในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม: การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมตัวแปรพหุนาม. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*. 7(2): 65-79.
- ศรายุทธ ดวงจันทร์. (2561). ผลการใช้แนวสะเต็มศึกษาในวิชาฟิสิกส์ที่มีต่อความสามารถในการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท). สรุปผลการประเมิน PISA 2015 วิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://pisathailand.ipst.ac.th/isbn-9786163627179/>. 2559.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). คู่มือรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2565). รายงานประจำปี 2565 ผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2565. กรุงเทพมหานคร: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สมชาย อุ่นแก้ว. วิธีการสอนแบบสะเต็มศึกษา (STEM Education). [online]. เข้าถึงได้จาก : http://www.kids.ru.ac.th/document/KM/STEM_by_T.Somchai-unkeaw.pdf. 2558.
- สุตารา ทองแถม, กิตติมา พันธุ์พุกษา, และธนาวุฒิ ลาตวงษ์. (2566). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ไฟฟ้า ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 17(2): 20-36.
- Bloom, B.S. (Ed.). (2001). *Taxonomy Of Educational Objectives, Handbook I: The Cognitive Domain*. New York: David McKay Co Inc.



ความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค
ของสภาองค์กรของผู้บริโภคในพื้นที่ภาคตะวันออก
Opinions and Satisfaction with Consumer Protection Operations
of Thailand Consumers Council in the Eastern Region

สุธิดา ชีโนดม, กมลชนก เศรษฐบุตฺร*

Suthida Chinodom, Kamolchanok Sreshtaputra,

ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Communication Arts Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University,

Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: kamolchanok@go.buu.ac.th

(Received: June 29 2025; Revised: September 13 2025; Accepted: September 19 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและรับฟังความคิดเห็น ความพึงพอใจและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภค จำนวน 315 คน และสมาชิกสภาองค์กรของผู้บริโภค จำนวน 21 คน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก ผู้วิจัยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยทั้งการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสำรวจ (Survey) กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 แบบสอบถามประกอบไปด้วยคำถามเรื่องลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรมและประสบการณ์เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ความพึงพอใจและความต้องการ/ความคาดหวังต่อการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า กว่าร้อยละ 90 ของกลุ่มประชาชนทั่วไป ไม่รู้จักหรือไม่เคยใช้บริการของสภาฯ ทำให้การมีส่วนร่วมยังคงอยู่ในระดับการรับรู้มากกว่าการมีส่วนร่วมเชิงลึก ความพึงพอใจต่อสื่ออยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 4.03) และมีความคาดหวังต่อบทบาทการคุ้มครองผู้บริโภคสูงมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.43) แต่ยังคงมีข้อบกพร่องเชื่อมโยงเข้าสู่การปฏิบัติ ผลการสำรวจกลุ่มสมาชิก พบว่า มีการมีส่วนร่วมกับสภาฯ สูงในทุกด้าน ทั้งการเสนอแนะเชิงนโยบาย การคุ้มครองสิทธิ และการสนับสนุนเครือข่าย มีความตระหนักรู้และเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน แต่ยังมีปัญหาความพึงพอใจที่อยู่ในระดับปานกลางสำหรับหน่วยงานเขตพื้นที่และจังหวัด (ค่าเฉลี่ย = 3.41) แสดงถึงข้อจำกัดด้านการดำเนินงานในระดับท้องถิ่น ในขณะที่ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า สมาชิกมีข้อเสนอให้สภาฯ ควรมีการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมให้กับสมาชิก ควรอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ควรมีการวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลจากสมาชิกในภูมิภาคต่าง ๆ และจัดประชุมเพื่อคืนข้อมูลให้กับสมาชิกในพื้นที่ ควรลดขั้นตอนการดำเนินงานในแต่ละเรื่องและพัฒนาระบบการทำงานให้รวดเร็วขึ้น และควรสนับสนุนงบประมาณให้กับสมาชิกอย่างเพียงพอตามแผนงานที่สอดคล้องกับการทำงานในพื้นที่

คำสำคัญ : ความคิดเห็น; ความพึงพอใจ; การคุ้มครองผู้บริโภค; สภาองค์กรของผู้บริโภค; ภาคตะวันออก



Abstract

This research aims to explore and gather opinions, satisfaction levels, and suggestions regarding the implementation of consumer protection efforts. The study involved 315 general consumers and 21 members of the Consumer Organization Council in the Eastern region of Thailand. A mixed-method approach was employed, combining quantitative survey research with both sample groups and qualitative focus group discussions with sample group 2. The questionnaire covered demographic characteristics, behaviors and experiences related to consumer protection, as well as satisfaction levels, and needs or expectations concerning consumer protection activities.

The quantitative research results revealed that more than 90 percent of the general public were unaware of or had never used the Council's services, resulting in participation remaining at the level of awareness rather than deep engagement. Satisfaction with the media was found to be high (mean = 4.03), and expectations for the role of consumer protection were very high (mean = 4.43), however, the mechanisms linking these expectations to implementation were still lacking. The survey of member organizations revealed a high level of participation with the Council in all areas, including policy recommendations, rights protection, and network support. They demonstrated awareness and served as a key mechanism in driving the work, however, problems were identified in terms of satisfaction at a moderate level among regional and provincial agencies (mean = 3.41), indicating limitations in local-level operations. Meanwhile, the qualitative research results revealed that members proposed the Council should communicate to create awareness and presence among its members, provide training and knowledge related to their work, analyze and summarize data from members across different regions, and organize meetings to return information to member organizations in the respective areas. It was also suggested that the Council reduce the procedural steps in each case and improve work systems to increase efficiency, as well as provide sufficient budgetary support to member organizations with plans that align with local operations.

Keywords : Opinion; Satisfaction; Consumer Protection; Thailand Consumers Council; Eastern Region



บทนำ

สภาองค์กรของผู้บริโภคจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. 2562 เพื่อให้เป็นองค์กรนิติบุคคลด้านการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค โดยเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2563 ได้มีประกาศในราชกิจจานุเบกษาจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภคอย่างเป็นทางการ เริ่มดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2564 ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของผู้บริโภคในระดับประเทศ และมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สภาฯ มีวิสัยทัศน์ “เป็นตัวแทนของผู้บริโภคทุกด้านเพื่อคุณภาพชีวิตของทุกคน” และได้กำหนดพันธกิจหลัก 5 ด้าน ได้แก่ (1) คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค (2) เสนอแนะนโยบายและมาตรการ (3) เสริมสร้างศักยภาพสมาชิกและผู้บริโภค (4) ส่งเสริมวัฒนธรรมการคุ้มครองสิทธิในสังคม และ (5) สนับสนุนการบริโภคที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน 5 ด้าน ครอบคลุมทั้งการคุ้มครองสิทธิ การเสนอแนะนโยบาย การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย การสื่อสารเพื่อผู้บริโภค และการพัฒนากลไกการทำงานในระดับชาติและจังหวัด (สภาองค์กรของผู้บริโภค, 2568) นอกจากนี้ มาตรา 15 ของพระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. 2562 กำหนดให้สภาฯ ต้องจัดให้มีการประชุมร่วมกับสมาชิกและผู้บริโภคที่สนใจอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อรายงานผลการดำเนินงาน รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการคุ้มครองผู้บริโภค รวมถึงการปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร (สภาองค์กรของผู้บริโภค, 2568)

ในบริบทของพื้นที่ภาคตะวันออก ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีลักษณะเศรษฐกิจแบบผสมผสานระหว่างภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภคที่มีความเฉพาะเจาะจง เช่น ปัญหาจากมลพิษทางอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ปัญหาการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของแรงงานนอกระบบ ปัญหาการโฆษณาหลอกลวงโดยเฉพาะในผลิตภัณฑ์สุขภาพและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร รวมถึงปัญหาการผูกขาดของผู้ประกอบการรายใหญ่ในห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรกรรม ซึ่งแตกต่างจากภูมิภาคอื่นที่มีักเผชิญปัญหาเชิงโครงสร้างด้านการเข้าถึงข้อมูลหรือการรับบริการ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565) ช่องว่างเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าแม้มีกรอบนโยบายระดับชาติที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 12 ว่าด้วยการสร้างรูปแบบการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน (Sustainable Consumption and

Production: SCP) ซึ่งมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างความเป็นธรรมในห่วงโซ่คุณค่า และยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคในฐานะกลไกเชิงโครงสร้างที่มีส่วนช่วยผลักดันประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (กระทรวงการต่างประเทศ, 2025) แต่ยังมีช่องว่างระหว่างสิ่งที่ถูกกำหนดไว้ในนโยบายกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ (Policy-Practice Gap) ที่ทำให้การดำเนินงานจริงไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและบริบทพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยในต่างประเทศชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารเชิงกลยุทธ์และการสร้างกลไกเครือข่ายในการคุ้มครองผู้บริโภค (Lipsky, 1980; Martin et al., 2025; Obodozie & Nwabufu, 2025) ขณะที่ในประเทศไทย งานศึกษาส่วนใหญ่ยังเน้นไปที่ภาพรวมระดับประเทศและการทำงานเชิงนโยบาย กฎหมาย แต่ยังขาดการศึกษาเชิงลึกในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะภาคตะวันออกที่มีความซับซ้อนทางเศรษฐกิจและสังคม (พิมชนก อรุณประโยชน์, 2566; ปวรนนท์ อัมมัญญูตา, 2566; กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์, 2568) ช่องว่างทางความรู้จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาการดำเนินงานของสภาองค์กรของผู้บริโภคในบริบทภาคตะวันออกเพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการพัฒนาแนวทางการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีลักษณะเฉพาะพื้นที่ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในภูมิภาค

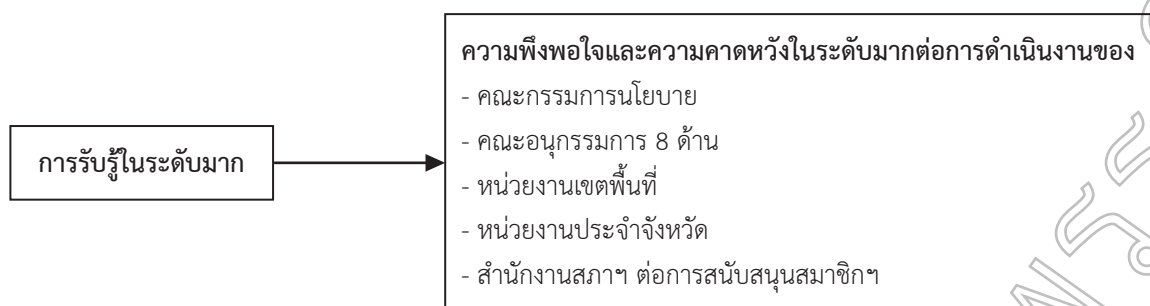
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจและรับฟังความคิดเห็น ความพึงพอใจ และข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคในพื้นที่ภาคตะวันออก

สมมติฐานการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีการรับรู้ต่อสภาองค์กรของผู้บริโภคในระดับมาก
2. กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความพึงพอใจและความคาดหวังต่อการดำเนินงานของสภาฯ ในระดับมาก

กรอบแนวคิดการวิจัย



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบวิธีวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) จากการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการสำรวจ (Survey) กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 เพื่อรวบรวมทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิที่ได้รับคำตอบที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์วิจัยมากที่สุด รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานที่เลือกใช้ในครั้งนี้มีความเหมาะสมกับลักษณะของปัญหาวิจัยที่ต้องการทั้งข้อมูลเชิงปริมาณในระดับพื้นที่ และข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อขยายความเข้าใจในเชิงลึกของประเด็นเฉพาะ โดยอ้างอิงจากแนวทางของ Creswell & Plano Clark (2018) โดยการใช้แบบผสมผสานวิธีในรูปแบบต่อเนื่องเชิงอธิบาย (Explanatory Sequential Design) เป็นรูปแบบการวิจัยที่ผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเริ่มต้นด้วยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณก่อน แล้วจึงตามด้วยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายหรือขยายความเข้าใจในผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ ในระยะแรกผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่เป็นมาตรฐาน คือ แบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อให้ได้ภาพรวมของปัญหาหรือปรากฏการณ์ที่ศึกษา หลังจากได้ผลลัพธ์จากระยะที่หนึ่ง ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม (focus group) กับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาอย่างมีเป้าหมาย เพื่อขยายความเข้าใจในผลลัพธ์ที่ได้จากระยะแรก การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะนี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และการวิเคราะห์เชิงธีม (thematic analysis) เพื่อให้ได้มุมมองที่ลึกซึ้งและบริบทที่เกี่ยวข้อง โดยผลลัพธ์จากการวิจัยเชิงคุณภาพในระยะที่สองจะถูกนำมาใช้ในการอธิบายหรือขยายความเข้าใจในผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณในระยะแรก เพื่อให้ได้มุมมองที่ครอบคลุมและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key

Informants) คือ กลุ่มที่ 1 เป็นผู้บริโภครที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่น้อยกว่า 1 ปี มีประสบการณ์การถูกละเมิดหรือถูกเอาเปรียบจากการซื้อหรือใช้สินค้าและบริการ มีจำนวนทั้งสิ้น 315 คน และกลุ่มที่ 2 เป็นสมาชิกสภาฯ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 21 คน (จากจำนวนทั้งสิ้น 23 คน) โดยกลุ่มที่ 1 สมาชิกสภาองค์การของผู้บริโภคที่ได้ขึ้นทะเบียนและได้รับการรับรองแล้ว ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2566 (รวมทั้งหน่วยงานเขตพื้นที่ และหน่วยงานประจำจังหวัดทุกแห่ง) มีทั้งสิ้นจำนวน 295 หน่วยงาน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวนอย่างร้อยละ 90 ของจำนวนสมาชิกที่ได้ขึ้นทะเบียนและได้รับการรับรองแล้ว ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2566 คิดเป็นจำนวน 266 หน่วยงาน โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนสมาชิก 25 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 23 คน กลุ่มที่ 2 เป็นผู้บริโภครที่มาใช้บริการและผู้บริโภครทั่วไปที่สนใจรับฟังข่าวสารจากสภาองค์กรของผู้บริโภคที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั้ง 7 ภูมิภาค มีจำนวน 66,054,830 ล้านคน (ข้อมูลประชากรจากสถิติประชากร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนมิถุนายน 2566) ส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณโดยกำหนดเป็นสัดส่วน คือ ร้อยละ 1.00 และร้อยละ 0.05 ของจำนวนประชากรที่อยู่ในแต่ละภูมิภาค โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชากร 6,297,126 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มขั้นที่ 1 ร้อยละ 1.00 ของประชากรทั้งหมดในทุกจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 62,971 คน และสุ่มขั้นที่ 2 ร้อยละ 0.05 ของการสุ่มขั้นที่ 1 ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 271 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเริ่มศึกษาวัตถุประสงค์ของการศึกษา จากนั้นศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจและรับฟังความคิดเห็น ความพึงพอใจ และข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคของสภาฯ แล้วจัดทำ (ร่าง) แบบสอบถามสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่ม จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน



พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และสรุปค่าดัชนีความพ้อง (IOC) จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบการเก็บข้อมูลเบื้องต้น (Pre-Test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 ชุด จากนั้นได้ดำเนินการทดสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการ Cronbach's Alpha (α) ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์ที่มีช่วงตั้งแต่ 0 ถึง 1 ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า Cronbach's Alpha อยู่ระหว่าง 0.92 - 0.96 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีระดับความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่น่าเชื่อถือสูงแล้วจึงจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ในการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ Best (1977)

ค่าเฉลี่ยช่วงคะแนน (เต็ม 5 คะแนน)	ความหมาย
4.51 - 5.00	มากที่สุด
3.51 - 4.50	มาก
2.51 - 3.50	ปานกลาง
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

ส่วนการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น เพื่อแสดงระดับความต้องการจำเป็นด้านต่าง ๆ โดยใช้ค่าดัชนี PNI modified = (I-D)/D ซึ่ง I (Importance) หมายถึง ระดับความคาดหวังที่ต้องการให้เกิด และ D (degree of success) หมายถึง ระดับสภาพที่เป็น

อยู่ในปัจจุบัน การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ใช้การเรียงค่าดัชนี PNI modified จากมากไปหาน้อย ค่าดัชนีที่มีค่ามากแปลว่ามีความต้องการจำเป็นสูงที่ต้องได้รับความสนใจ ต้องพัฒนามากกว่าดัชนีที่มีค่าน้อยกว่า (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

ในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยเนื้อหาที่ได้รับจากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1) ถอดเทปข้อมูลที่ได้รับการสัมภาษณ์อย่างละเอียด 2) วิเคราะห์เนื้อหา และ 3) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ทำการทดสอบประเด็นคำถามเบื้องต้นกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของคำถาม จากนั้นจึงปรับปรุงและทดลองซ้ำกับกลุ่มเป้าหมายอีก 2 คน เพื่อให้ได้ชุดคำถามที่ชัดเจนและครอบคลุมวัตถุประสงค์มากที่สุด เมื่อเริ่มเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อตรวจสอบความเพียงพอและใช้เป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยมีการสัมภาษณ์ซ้ำในบางประเด็นที่ต้องการความชัดเจนมากขึ้น ในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) โดยให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ถอดเทป และยืนยันว่าเนื้อหาสะท้อนมุมมองของตนอย่างแท้จริง จากนั้นจึงนำข้อมูลเข้าสู่การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Review) เพื่อประเมินความแม่นยำและลดความลำเอียงในการตีความข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงสำรวจในความพึงพอใจและความคาดหวังต่อสภาฯ

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิจัยจากการสำรวจ

ประเด็น	กลุ่มที่ 1 ผู้บริโภค	กลุ่มที่ 2 สมาชิกสภาฯ
เพศ	หญิง 62.62%	ชาย 71.43%
อายุ	18-19 ปี 52.70%, 20-29 ปี 41.59%	50-59 ปี 42.86%, 60-69 ปี 33.33%
การศึกษา	ปริญญาตรี 89.52%	มัธยมศึกษา 52.38%
อาชีพ/ตำแหน่ง	นักศึกษา 93.34%	ประธานองค์กร 92.86%
ช่องทางการรับข้อมูล	TikTok 14.31%, Facebook 14.12%, IG 13.48%	Line 27.27%, Facebook 25.76%
ประสบการณ์ถูกละเมิด	ค่าใช้จ่ายแพง (ค่าน้ำมัน/ไฟฟ้า) 74.52%	
วิธีแก้ปัญหา	บอกเล่า/เตือนคนใกล้ชิด 36.08%	ใช้สื่อเป็นแนวทางช่วยเหลือผู้อื่น 23.73%
การรู้จักสภาฯ	ไม่รู้จัก 41.56%, รู้จักแต่ไม่เคยใช้ 52.92%	รู้จักและมีส่วนร่วมสูง (90%+ ทุกด้าน)
การมีส่วนร่วม	เพียงรับรู้ข้อมูลข่าวสาร 35.35%	มีส่วนร่วมเสนอแนะเชิงนโยบาย 90%, คุ้มครองสิทธิ 90%, สนับสนุนความเข้มแข็ง 90.48%



ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็น	กลุ่มที่ 1 ผู้บริโภค	กลุ่มที่ 2 สมาชิกสภา
สื่อ/เครื่องมือของสภาที่ใช้	Facebook 35.56%, Website 20%	แผ่นพับ 31.11%, คู่มือ 26.67%
เหตุผลการใช้สื่อ	ติดตามข้อมูล	เผยแพร่ (30.51%), เพิ่มความรู้ตนเอง (28.81%), ช่วยเหลือผู้ถูกละเมิด (23.73%)
ความพึงพอใจต่อสภา	การติดต่อ/บริการ 3.93 (มาก) การดำเนินงานรวม 3.82 (มาก)	คณะกรรมการนโยบาย 3.80, อนุกรรมการ 3.86 (มาก) เขต/จังหวัด 3.41 (ปานกลาง) สำนักงานสภา 3.50 (มาก)
ความคาดหวังต่อสภา	การดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ 4.43 (มาก) การขับเคลื่อนคุ้มครองผู้บริโภค 4.52 (มากที่สุด)	นโยบาย 4.07, อนุกรรมการ 4.14 (มาก) เขต 4.09, จังหวัด 4.16 (มาก) แผนงานปี 2566: 3.97-4.14 (มาก)

ผลการสำรวจกลุ่มประชาชนทั่วไป (กลุ่มที่ 1) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 18-29 ปี และมีสถานะเป็นนักศึกษาเกือบทั้งหมด โดยช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารหลักมาจากสื่อสังคมออนไลน์ เช่น TikTok, Facebook และ Instagram อย่างไรก็ตาม กว่าร้อยละ 90 ของกลุ่มนี้ ไม่รู้จักหรือไม่เคยใช้บริการของสภา ทำให้การมีส่วนร่วมยังคงอยู่ในระดับการรับรู้มากกว่าการมีส่วนร่วมเชิงลึก ความพึงพอใจต่อสื่ออยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 4.03) และมีความคาดหวังต่อบทบาทการคุ้มครองผู้บริโภคสูงมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.43) แต่ยังไม่ชัดเจนถึงแนวโน้มเข้าสู่การปฏิบัติ

ผลการสำรวจกลุ่มสมาชิก (กลุ่มที่ 2) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 50 ปีขึ้นไป จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมีตำแหน่งเป็นประธานองค์กรผู้บริโภคในพื้นที่โดยมีการมีส่วนร่วม

กับสภา สูงในทุกด้าน ทั้งการเสนอแนะเชิงนโยบาย การคุ้มครองสิทธิ และการสนับสนุนเครือข่าย การเปิดรับข้อมูลข่าวสารใช้ Line และ Facebook ของสภา รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับและคู่มือ ข้อมูลนี้สะท้อนว่า กลุ่มสมาชิกมีความตระหนักรู้และเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน แต่ยังมีปัญหาความพึงพอใจที่อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับหน่วยงานเขตพื้นที่และจังหวัด (ค่าเฉลี่ย = 3.41) แสดงถึงข้อจำกัดด้านการดำเนินงานในระดับท้องถิ่น

ผลการวิจัยจากการสนทนากลุ่ม

ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของสภา สามารถสรุปเป็น 3 ด้าน คือ ผลงานที่มีความโดดเด่น ผลงานที่ควรปรับปรุง และผลงานที่ควรต่อยอดหรือขยายผล รายละเอียดของแต่ละด้านมีดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลจากการสนทนากลุ่มใน 3 มิติหลัก

หมวด	ผลงานที่โดดเด่น	ผลงานที่ควรปรับปรุง	ผลงานที่ควรต่อยอด/ขยายผล
การดำเนินคดีและช่วยเหลือผู้บริโภค	- มีกระบวนการช่วยเหลือตั้งแต่รับเรื่องจนถึงชนะคดี - ประสานงานกับ สปสช./รพ. ได้ผล	ขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (พลังงาน, การเงิน, การธนาคาร)	ขยายทีมทนาย/ผู้ไกล่เกลี่ยในพื้นที่
การสื่อสารและสร้างการรับรู้	- ใช้ช่องทางสมัยใหม่: FB, Website, Hotline - เข้าถึงง่าย	ข้อมูลจากส่วนกลางไม่ถูกส่งต่อสู่พื้นที่	พัฒนาคู่มือกฎหมายให้ง่ายขึ้น (Infographic, คลิปวิดีโอ)
การขนส่งและความปลอดภัยทางถนน	ขับเคลื่อนประเด็นรกร้างโรงเรียน, ทางม้าลาย, หมวกกันน็อก	การทำงานยังไม่บูรณาการกับครอบครัว/โรงเรียน/ชุมชน	ยกระดับรณรงค์หมวกกันน็อกเป็นนโยบายจังหวัด



ตารางที่ 2 (ต่อ)

หมวด	ผลงานที่โดดเด่น	ผลงานที่ควรปรับปรุง	ผลงานที่ควรต่อยอด/ขยายผล
กลไกการขับเคลื่อนของสภา	มีโครงสร้างหลายระดับ (นโยบาย, อนุกรรมการ, เขต, จังหวัด, สำนักงาน)	- ขาดเวทีคืนข้อมูล - สมาชิกพื้นที่ไม่ได้มีส่วนร่วม - ขั้นตอนขึ้นทะเบียนสมาชิก ซับซ้อน	- จัดเวทีคืนข้อมูล - เพิ่มตัวแทนองค์กรท้องถิ่น ในอนุกรรมการ 8 ด้าน - สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์จังหวัด - ให้คณะกรรมการบริหารช่วย สรรหาสมาชิก
ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา	มีระบบประชุม/การดำเนินงาน อยู่แล้ว	- ขั้นตอนล่าช้า/ซับซ้อน - ไม่มีระบบคืนข้อมูล - ขาดงบประมาณสนับสนุนพื้นที่	- สร้างระบบ Data Management & Feedback - พัฒนาระบบร้องเรียนออนไลน์ ทันสมัย - สนับสนุนค่าเช่าสำนักงาน
ความต้องการการสนับสนุน จากสภา	มีความพยายามพัฒนาศักยภาพ สมาชิก	ขาดบุคลากรและอุปกรณ์ สนับสนุน	- อบรมกฎหมาย/ใกล้เคียง/ เทคโนโลยี CRM - ลดเอกสารซ้ำซ้อน ใช้ฟอร์มเดียว - สนับสนุนคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ เจ้าหน้าที่ที่เลี้ยง

1. **ผลงานที่โดดเด่น:** การช่วยเหลือผู้บริโภคด้านกฎหมายจนถึงการดำเนินคดีสำเร็จ, การสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์, การรณรงค์ด้านความปลอดภัยทางถนน และบทบาทในด้านบริการสุขภาพ
2. **ผลงานที่ควรปรับปรุง:** การยอมรับขององค์กรท้องถิ่น, ความล่าช้าในการประสานงาน, การขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทางกฎหมาย
3. **ผลงานที่ควรต่อยอด:** การรณรงค์สวมหมวกกันน็อกระดับจังหวัด, การขยายหลักสูตรผู้ใกล้เคียง, การปรับคู่มือสภาให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย เช่น วิดีโอคลิปหรืออินโฟกราฟิก

เมื่อนำมาสังเคราะห์เชิงวิเคราะห์ด้วยกรอบของ SWOT Analysis ได้ผลดังนี้

- **Strengths (จุดแข็ง):** กระบวนการช่วยเหลือทางกฎหมายที่ชัดเจนและมีผลสำเร็จ และช่องทางการสื่อสารออนไลน์และการเข้าถึงได้รวดเร็ว

- **Weaknesses (จุดอ่อน):** กลุ่มประชาชนทั่วไปไม่รู้จักสภา การมีส่วนร่วมต่ำ ขาดระบบเชื่อมต่อการประสานงานในพื้นที่ และขั้นตอนการขึ้นทะเบียนสมาชิกซับซ้อน

- **Opportunities (โอกาส):** สามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อเพิ่มการยอมรับ การสร้างเครือข่ายผู้ใกล้เคียง และการอบรมเสริมศักยภาพ

- **Threats (อุปสรรค/ความเสี่ยง):** การไม่ยอมรับจากภาครัฐท้องถิ่น ความเหลื่อมล้ำด้านการรับรู้ระหว่างประชาชนทั่วไปกับสมาชิก

ข้อมูลเชิงคุณภาพช่วยขยายความเข้าใจจากผลการวิจัยเชิงปริมาณที่พบว่า ประชาชนทั่วไปไม่รู้จักสภา แต่มีความคาดหวังสูง ขณะที่สมาชิกมีการมีส่วนร่วมสูงแต่ความพึงพอใจปานกลาง

โดยข้อมูลเชิงคุณภาพอธิบายเหตุผลเชิงลึกที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น ปัญหาความล่าช้าในการประสานงาน การไม่ยอมรับของท้องถิ่น และข้อเสนอให้พัฒนาการสื่อสารที่เข้าถึงง่าย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ และกลไกการมีส่วนร่วมของสภาองค์กรของผู้บริโภคในภาคตะวันออก ที่ไม่เพียงเชื่อมโยงจากระดับนโยบายสู่การปฏิบัติ แต่ยังเปิดประเด็นที่ต้องวิพากษ์ในเชิงข้อจำกัดและความเป็นไปได้เชิงบริบท ผลการศึกษา พบว่า แตกต่างจากสมมติฐานคือ กลุ่มประชาชนทั่วไปมีการรับรู้ต่ำ แต่มีความคาดหวังสูง ในขณะที่กลุ่มสมาชิกมีการมีส่วนร่วมสูง แต่มีความพึงพอใจที่อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับหน่วยงานเขตพื้นที่และจังหวัด

จากวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อสำรวจและรับฟังความคิดเห็น ความพึงพอใจและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคในพื้นที่ภาคตะวันออกสามารถอภิปรายได้ดังนี้



ในระดับองค์กรภายใน การสื่อสารนโยบายจากระดับนโยบายสู่การปฏิบัติ (Policy to Implementation) ผ่านกิจกรรมและช่องทางที่หลากหลายมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเข้าใจและการขับเคลื่อนงานของสมาชิกให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสภา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lipsky (1980) ที่ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย โดยเน้นการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในองค์กรเพื่อเสริมสร้างความชัดเจนของทิศทางและความมุ่งมั่นร่วมกันในทุกระดับ นอกจากนี้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้นเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตรงกันกับที่ Martin et al. (2025) กล่าวว่าเป็นการช่วยลดช่องว่างระหว่างนโยบายและการปฏิบัติจริง

การพัฒนาระบบติดตามการทำงาน (Tracking System) ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นของผู้บริโภคได้มากขึ้น ตรงกันกับที่ Sylvanus (2024) กล่าวว่าระบบนี้ช่วยให้สมาชิกติดตามสถานะของงานได้สะดวกและรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการรับบริการ

นอกจากนี้การปรับปรุงกระบวนการทำงานโดยนำแนวคิดการจัดการแบบลีน (Lean Management) มาใช้ จะช่วยให้องค์กรสามารถลดขั้นตอนที่ไม่สร้างมูลค่าและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดย Klein et al., (2022) กล่าวว่าแนวคิดนี้เป็นการส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ถ้าสภา สามารถลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนและเพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงานได้ จะทำให้การให้บริการแก่ผู้บริโภคมีคุณภาพมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันการใช้เครื่องมือ SIPOC (Supplier, Input, Process, Output, Customer) จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเห็นภาพรวมของกระบวนการ ทำให้เข้าใจบทบาทและความรับผิดชอบได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ Brown (2017) ที่เน้นการมองเห็นระบบอย่างครบวงจรเพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามแม้ Lean จะช่วยลดขั้นตอนการทำงาน แต่ในบริบทสภา ที่มีบุคลากรและงบประมาณจำกัด การตัดขั้นตอนมากเกินไปอาจทำให้ขาดกระบวนการกำกับติดตามซึ่งแตกต่างจากบริบทอุตสาหกรรมการผลิตที่มีทรัพยากรพร้อม และแม้ SIPOC จะช่วยให้เห็นระบบครบวงจร แต่การปฏิบัติจริงยังติดปัญหาการไม่ยอมรับจากหน่วยงานท้องถิ่น ทำให้ผลลัพธ์ที่ได้ไม่สอดคล้องกับผู้บริโภคในพื้นที่

ในระดับเครือข่ายภายนอกการพัฒนาแบบการทำงานเชิงเครือข่ายโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและบูรณาการ (Participation & Integration) กับหน่วยงานในทุกระดับนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Obodozie & Nwabufu (2025) ที่กล่าวว่า การทำงานร่วมกันในรูปแบบเครือข่ายช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์กรภาคประชาสังคม โดยข้อมูลที่ครบถ้วนเกี่ยวกับองค์ประกอบและกระบวนการทำงานมีความสำคัญในการพัฒนาเครือข่ายอย่างยั่งยืน

ในระดับการสื่อสารผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการกำหนดกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจนและออกแบบข้อความให้เหมาะสมกับผู้รับสาร โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างการรับรู้และพัฒนาผู้บริโภคในอนาคต โดย Saadi et al., (2022) กล่าวว่า การสร้างเว็บท่าความรู้ (Knowledge Web Portal) เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกและผู้บริโภคทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Felani et al., (2024) ในการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ที่เน้นการแบ่งปันและใช้ความรู้เพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ที่นำมาใช้ในสภา นั้น สนับสนุนการพัฒนาทักษะและสมรรถนะของสมาชิกและบุคลากรผ่านการจัดการสมรรถนะ (Competency Management) และการบริหารจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders Management) ตามที่เสนอโดย Suvvari and Saxena (2023) ซึ่งช่วยสร้างเครือข่ายความร่วมมือและเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการทำงาน นอกจากนี้ การสร้างผู้บริโภคที่มีความเข้มแข็งผ่านการจัดการความรู้ผู้บริโภค (Consumer Knowledge Management) เป็นผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Senge (2022) ในการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่เน้นการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรมอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม สภา ยังมีข้อจำกัดในเรื่องระบบการติดตามความรู้ ทำให้การจัดการความรู้เป็นเพียงโครงการระยะสั้น ไม่ใช่วัฒนธรรมองค์กร

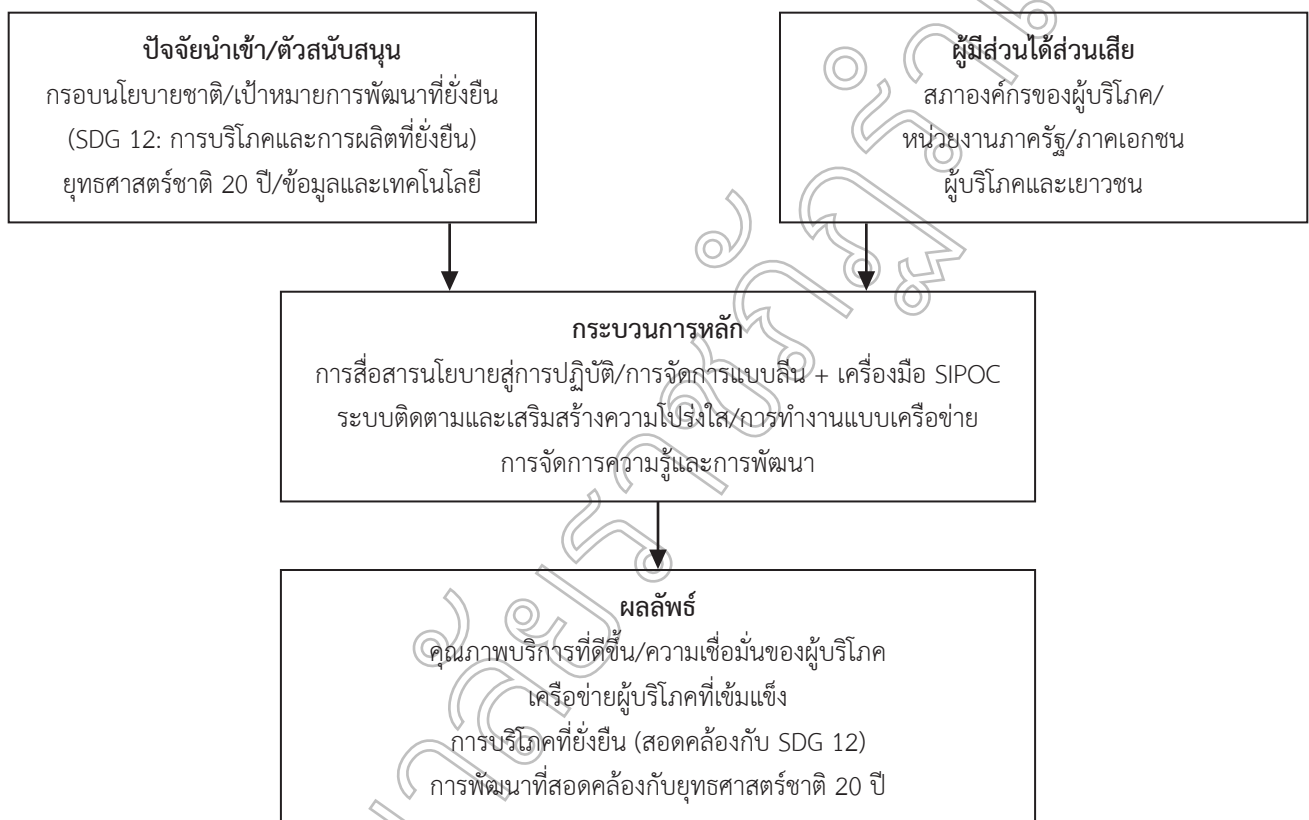
เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยอื่นพบว่า ปัญหาหลักที่ทุกหน่วยงานเผชิญร่วมกัน คือ การรับรู้ของประชาชนทั่วไปยังอยู่ในระดับต่ำ แม้จะมีความแตกต่างในด้านช่องทางการสื่อสารและกลไกการทำงานก็ตาม สภาองค์กรของผู้บริโภคในภาคตะวันออกและเครือข่ายภาคเหนือมีจุดแข็งในเรื่องเครือข่ายสมาชิกที่เข้มแข็งและการมีส่วนร่วมสูง แต่ยังไม่สามารถขยายผลไปสู่ประชาชนทั่วไปได้อย่างทั่วถึง ในขณะที่สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคแห่งชาติ (สคบ.) ที่แม้จะมีการรับรู้ในเชิงชื่อเสียงมากกว่า แต่กลับขาดช่องทางการเข้าถึงที่สะดวก (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค, 2567) ส่วนสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ถือว่ามีข้อได้เปรียบที่สุดในระบบบริการผู้บริโภค ผ่าน Call Center และศูนย์บริการระดับภูมิภาค แต่ยังมีข้อจำกัดเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับเครือข่ายประชาชน ดังนั้นจึงสะท้อนว่า สภา ควรพัฒนาระบบการสื่อสารและกลไกบริการให้เข้าถึงง่ายแบบกสทช. ควบคู่กับการรักษาจุดแข็งด้านเครือข่ายที่เข้มแข็งแบบภาคเหนือ เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน



โดยสรุป ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ (Policy-Practice Gap) ของสภาองค์กรของผู้บริโภค เกิดจากความกำกวมของนโยบาย ขีดความสามารถและทรัพยากรที่จำกัด ตลอดจนกลไกกำกับติดตามที่ยังไม่ราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Street-level Bureaucracy ของ Lipsky และงานวิจัยร่วมสมัยที่ย้ำบทบาทการสื่อสารเชิงกลยุทธ์และการมีวงจรป้อนกลับระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับผู้ปฏิบัติ โดยการใช้แนวคิด Lean และเครื่องมือ SIPOC สามารถช่วยลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มคุณภาพการให้บริการ ขณะเดียวกันระบบติดตามงานแบบต้นน้ำ-ปลายน้ำ และการสร้างความโปร่งใสช่วยยกระดับความไว้วางใจของผู้บริโภค

นอกจากนี้ การทำงานเชิงเครือข่ายและการจัดการความรู้ยังมีส่วนสำคัญต่อการสร้างผู้บริโภคเข้มแข็งและพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งผลลัพธ์เหล่านี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการบริหารภาครัฐที่โปร่งใสและทันสมัย รวมถึง SDG 12 ที่มุ่งสู่การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน โดยสามารถสรุปรวมเป็นโมเดลแนวคิดระบบนิเวศคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Protection Ecosystem) ที่บูรณาการนโยบาย กระบวนการ และเครือข่ายเพื่อยกระดับการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเป็นระบบและยั่งยืนได้ดังนี้

โมเดลระบบนิเวศคุ้มครองผู้บริโภค



แผนภาพที่ 2 โมเดลระบบนิเวศคุ้มครองผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ก. คณะกรรมการนโยบายควรมีหน้าที่อนุมัติแผนงานและงบประมาณประจำปีที่ทำโดยสำนักงานเสนอแผนแม่บทการคุ้มครองผู้บริโภค สนับสนุนการศึกษาและวิจัยเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค และเห็นชอบรายงานการกระทำหรือละเลยที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิผู้บริโภคเพื่อนำเสนอต่อสภาฯ และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ

ข. คณะอนุกรรมการทั้ง 8 ด้านควรมีหน้าที่จัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติงานระยะ 4 ปี ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสภาฯ พร้อมจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานทุก 6 เดือน ที่ครอบคลุมผลงาน ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานในอนาคตส่งต่อคณะกรรมการนโยบาย

ค. ระดับหน่วยงานเขตพื้นที่ควรสนับสนุนการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในเขตพื้นที่และประชาชน เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อการคุ้มครอง



ผู้บริโภคร่วมกับสำนักงาน ในขณะที่ระดับหน่วยงานประจำจังหวัด ควรสนับสนุนให้สมาชิกและองค์กรผู้บริโภคในจังหวัดร่วมกัน ผลักดันนโยบายการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ก. สภาฯ ควรพัฒนาศักยภาพสมาชิกโดยให้ความรู้ และอบรมทักษะที่จำเป็น เช่น การรับเรื่องร้องเรียน กฎหมาย PDPA เทคโนโลยีดิจิทัล การจัดทำโครงการ ระบบการเงินและสื่อสาร พร้อมพัฒนาระบบพี่เลี้ยงและผู้เชี่ยวชาญเพื่อสนับสนุนการทำงาน จัดกิจกรรมเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งจัดเวที นำเสนอผลงานที่ประสบความสำเร็จเพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหา ผู้บริโภคในทุกด้าน

ข. พัฒนาระบบคุ้มครองผู้บริโภคบนพื้นฐานห่วงโซ่คุณค่าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ส่งเสริมการทำงานเชิงเครือข่ายทั้งใน และนอกองค์กร พัฒนาระบบข้อมูลและแหล่งวิชาการที่น่าเชื่อถือ ปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อลดขั้นตอนซ้ำซ้อนและเร่ง ความรวดเร็วในการดำเนินงาน รวมถึงปรับปรุงฐานข้อมูลสมาชิก และเครือข่ายให้ทันสมัย และพัฒนาระบบเบิกจ่ายงบประมาณ ให้รวดเร็ว ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับลักษณะงานเพื่อเพิ่มคุณภาพ และประสิทธิภาพของโครงการ

ค. การสื่อสารของสภาฯ ควรมีการประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภคและ การทำงานของสภาฯ การสร้างการรับรู้และความร่วมมือระหว่าง สมาชิกกับหน่วยงานในพื้นที่ รวมถึงการสื่อสารภายในสภาฯ โดยจัดทำคู่มือที่เข้าใจง่าย จัดประชุมถ่ายทอดนโยบาย รับฟัง ความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิก หน่วยงานจังหวัด และเจ้าหน้าที่สำนักงานเพื่อเสริมสร้าง การประสานงานและทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ขยายขอบเขต การศึกษาให้ครอบคลุมกลุ่มประชาชนและองค์กรในพื้นที่มากขึ้น พร้อมเจาะลึกความคิดเห็นในด้านประสิทธิภาพการรับเรื่องร้องเรียน การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหา รวมถึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความพึงพอใจ เช่น การเข้าถึงข้อมูล การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย ครบถ้วน และนำไปพัฒนาการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการต่างประเทศ. Thailand's Voluntary National Review on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development. [online]. เข้าถึงได้จาก : [chrome-extension://efaidhbmnnibpcajpcglclefindmkaj/https://image.mfa.go.th/mfa/0/OznAy3tii2/E-booking/VNR_2025_\(ENG\).pdf](chrome-extension://efaidhbmnnibpcajpcglclefindmkaj/https://image.mfa.go.th/mfa/0/OznAy3tii2/E-booking/VNR_2025_(ENG).pdf). 2025.

กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์. (2568). แนวทางพัฒนาการคุ้มครอง ผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา ในทุกด้าน. วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย. 21(1): 1-17.

คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ. รายงานผลการปฏิบัติงาน กสทช. ประจำปี 2566. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.nbtc.go.th/Information/AnnualReport/65888.aspx>. 2566.

ปวรนนท์ ธีรมณีฤดา. (2566). การสื่อสารเพื่อการคุ้มครอง ผู้บริโภคจากการซื้อสินค้า และบริการทางสื่อออนไลน์. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมราช.

พิมชนก อรุณประโยชน์. (2566). กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ในบริบทของการบริโภคที่ยั่งยืน: ศึกษากรณีการปกกเขียว ด้วยการโฆษณา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มูลนิธิพะเยาเพื่อการพัฒนา. (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์งานคุ้มครอง ผู้บริโภคภาคเหนือ พ.ศ. 2565. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.phayaocivil.org/wp-content/uploads/2022/03/ร่าง-แผนยุทธศาสตร์ฯ-2565---2569-27.12.64.docx.pdf>. 2565.

ลภัสรา น้อยเอี่ยม และวรกฤต เกื้อนช้าง. (2565). การจัดการ ความรู้และองค์การแห่งการเรียนรู้ในยุคโลกาภิวัตน์. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์. 10(1): 97-108.

สภาองค์กรของผู้บริโภค. เกี่ยวกับสภาผู้บริโภค. [online]. เข้าถึง ได้จาก : <https://www.tcc.or.th/aboutus/>. 2568.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.



- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 และการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.ocpb.go.th/download/article/article_20240112152726.pdf. 2567.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566—2570). ราชกิจจานุเบกษา. [online]. เข้าถึงได้จาก : http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF. 2565.
- Best, John. (1977). **Research in Education**. New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Brown, C. (2018). Why and how to employ the SIPOC model. **Journal of Business Continuity & Emergency Planning**. 12(3): 198-220.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). **Designing and Conducting Mixed Methods Research** (3rd ed.). Thousand Oaks, CA SAGE.
- Felani, H., Santosa, W. & Idris, P. (2024). The Role of Knowledge Management in Increasing Organizational Flexibility To Face the Changes Brought by the Industrial Revolution 4.0. **Eduvest - Journal of Universal Studies**. 4: 7941-7948.
- Klein, L. L., Vieira, K. M., Feltrin, T. S., Pissutti, M., & Ercolani, L. D. The Influence of Lean Management Practices on Process Effectiveness: A Quantitative Study in a Public Institution. *SAGE Open*. [online]. Available : <https://doi.org/10.1177/21582440221088837>. 2022.
- Lipsky, M. (1980). **Street-level bureaucracy**. New York: Russell Sage Foundation.
- Martin, J., Ellström, P.-E., Wallo, A. and Elg, M. (2025). Bridging the policy-practice gap: a dual challenge of organizational learning. **The Learning Organization**. 32(7): 18-34.
- Obodozie, N. & Nwabufu, I. (2025). Promoting collaboration in the modern workplace: A path to productivity and resilience. **World Journal of Advanced Research and Reviews**. 25: 524-533.
- Saadi, J., Rao, M. & Bhat, S. (2022). Web Portal: An E-Content Knowledge Management Tool. **Pearl A Journal of Library and Information Science**. 10: 224-233.
- Suvvari, S. & Saxena, DR. (2023). Stakeholder Management in Projects: Strategies for Effective Communication. **Innovative Research Thoughts**. 9: 188-201.
- Sylvanus D. N. (2024). Evaluation of the Effect of Tracking System Quality on Customer Satisfaction: Evidence from Logistics Companies in Cameroon. **Data Journal of Information Systems and Management**. 2: 72-89.



การเสริมสร้างการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาของวัยรุ่นด้วยการปรึกษากลุ่ม ทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา

Enhancing Adolescent's Perception of Harms in Cannabis Use through Cognitive Behavioral Therapy Group Counseling

อลิปริยา แซ่แต้*, สมพงษ์ ปันหุ่น, เพ็ญภา กุลนภาดล

Aullipreeya Saetae, Sompong Panhoon, Pennapha Koolnaphadol

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Faculty of Education, Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: Lsaetae@gmail.com

(Received: July 7 2025; Revised: September 3 2025; Accepted: September 12 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาที่มีผลต่อการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาของวัยรุ่น โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 2 ในจังหวัดชลบุรี อายุระหว่าง 13-14 ปี มีความสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย และผู้ปกครองให้ความยินยอมในการเข้าร่วมวิจัย จำนวน 16 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา โดยเป็นแบบวัดที่พัฒนาจากแนวคิดการรับรู้อันตรายและโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา ซึ่งประกอบด้วยการปรึกษากลุ่ม จำนวน 10 ครั้ง ใช้เวลาครั้งละ 45-60 นาที ระยะเวลาทั้งหมด 4 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการปรึกษา กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจะได้รับการวัดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปพื้นฐาน SPSS วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยพื้นฐาน และการเปรียบเทียบผล

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญามีคะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชามีคะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่าการปรึกษากลุ่มด้วยทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาสามารถเสริมสร้างการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาในวัยรุ่นได้

คำสำคัญ : กัญชา; การรับรู้อันตราย; วัยรุ่น; ทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา; การปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา;
การใช้กัญชาในวัยรุ่น



Abstract

The purpose of this research was to enhance adolescent's perception of harms in cannabis use through cognitive behavioral therapy group counseling. The sample included Mathayom 2 students in Chonburi Province, aged between 13-14 years, who voluntarily participated in the research and parents gave their consent. A total of 16 participants took part, divided into an experimental group of 8 and a control group of 8, The research tools included a measure of harm perception in cannabis use. It is a measure developed from the concept of harm perception. and the cognitive behavioral therapy group counseling program consisting of 10 sessions, each taking 45-60 minutes over a duration of 4 weeks, the control group did not receive counseling. Both groups were measured for the perception of harm in using cannabis in 3 phases: the pre-trial phase; Post-trial phase and follow-up phase Data were analyzed using the SPSS, basic statistics analysis and comparison of results.

The results showed that students who received a program to enhance the perception of harm in cannabis use had higher scores in the perception of harm in cannabis use than the control group in the later stage. The experiment and follow-up period were statistically significant at the .05 level, Students who received a program to enhance the perception of harm in cannabis use had scores of enhance the perception of harm in cannabis use in the post-trial and follow-up periods, higher than the pre-trial period. These finding were statistically significant at the level of .05 It can be concluded that group counseling with cognitive behavioral theory can enhance the perception of harm in cannabis use among adolescents.

Keywords : cannabis; perception of harm; adolescent's cannabis use; adolescent; cognitive behavioral therapy; cognitive behavioral therapy group counseling



บทนำ

ปัจจุบันได้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎหมายว่าด้วยกัญชา คือ การปลดล็อกกัญชาออกจากยาเสพติด เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 กำหนดให้เหลือเฉพาะสารสกัดจากทุกส่วนของกัญชา และกัญชงที่มี THC เกินกว่าร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนักเท่านั้นที่ถือว่าเป็นยาเสพติดให้โทษ หลังจากที่ถูกกฎหมายมีผลบังคับ 120 วัน หลังการประกาศ ส่งผลให้เดือนมิถุนายน 2565 พืชกัญชา กัญชง จึงหลุดออกจากบัญชียาเสพติดให้โทษโดยสิ้นเชิง ประชาชนสามารถใช้ได้เสรีมีการนำกัญชาผสมอาหารและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จำหน่ายอย่างเปิดเผย (มานพ คณะโต, 2565 : 46) การเปลี่ยนแปลงกฎหมายนี้ ทำให้ปริมาณผู้เข้าถึงกัญชาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและไร้ขอบเขต จนเกิดผลกระทบต่อกลุ่มประชากรที่สำคัญ คือ กลุ่มเด็กและวัยรุ่น ถึงแม้ว่ากฎหมายจะระบุอย่างชัดเจนว่า ไม่อนุญาตให้มีการใช้หรือเข้าถึงกัญชาในผู้ที่อายุต่ำกว่า 20 ปี เนื่องจากพัฒนาการทางร่างกาย และจิตใจในกลุ่มเด็กและวัยรุ่นมีโอกาสได้รับอันตรายจากการใช้ กัญชาสูงกว่าวัยอื่น ๆ แต่พฤติกรรมการใช้กัญชาในวัยรุ่นกลับพบอย่างต่อเนื่อง ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางนโยบาย และ ข้อกฎหมายต่อการแพร่ระบาดของกัญชาในกลุ่มเยาวชน จะเห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อทำการเปรียบเทียบคนในรุ่นราวคราวเดียวกัน (Birth Cohort) แบบติดตามระยะเวลา โดยทำการเปรียบเทียบ สัดส่วนการใช้กัญชาในคน 3 รุ่น (ประถมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย/อาชีวศึกษา ตอนต้น) ใน 3 ช่วงเวลา (ช่วงกัญชาเป็นยาเสพติดผิดกฎหมาย ช่วงกัญชาทางการแพทย์และช่วงกัญชาถูกกฎหมาย) จาก 4 กลุ่ม คนในรุ่นประถมศึกษาตอนปลายมีสัดส่วนการใช้กัญชาในช่วง 3 เดือน ที่ผ่านมาร้อยละ 1.15 ในช่วงที่กัญชาผิดกฎหมายเมื่อรัฐบาลประกาศ ให้ใช้กัญชาทางการแพทย์ทำให้อัตราการใช้กัญชาในคนกลุ่มนี้ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 1.94 หลังมีการปรับกฎหมายทำให้กัญชา ถูกกฎหมายทำให้อัตราการใช้กัญชาเพิ่มขึ้น 2.5 เท่า จากช่วงกัญชา ทางทางการแพทย์เป็นร้อยละ 5.01 หรือเพิ่มขึ้น 4.4 เท่าจากช่วงกัญชา ผิดกฎหมาย (มานพ คณะโต, 2565 : 53) จากข้อมูลดังกล่าว แสดงถึงสถานการณ์ที่เป็นความเสี่ยงต่ออันตรายจากการใช้กัญชา ในกลุ่มเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่า ช่วงอายุ ที่วัยรุ่นเริ่มใช้สารเสพติด คือ อายุ 13-15 ปี โดยส่วนมากใช้ แอลกอฮอล์ กัญชา บุหรี่ หลังจากนั้นมีการใช้สารเสพติด ที่รุนแรงขึ้นในปีต่อ ๆ มา เช่น โคเคน เป็นต้น (Bracken, B.K., 2013 : 5) กัญชาส่งผลกระทบต่อสมองและการรู้คิดในช่วงวัยรุ่น อย่างมาก Wellmen, R.J. (2023 : 22) พบว่า การใช้กัญชาก่อนอายุ 15 ปี สัมพันธ์กับการสำเร็จการศึกษาที่ต่ำและเป็นจุดเริ่มต้น ในการเสพยาเสพติดผิดกฎหมายในอนาคต สอดคล้องกับ Hawke, L.D. (2020 : 118) ที่ศึกษาผลการใช้กัญชาต่อสุขภาพจิต พบว่า ผู้ที่ใช้กัญชาช่วงอายุก่อนหรือ 14 ปี จำนวน 30% มีพฤติกรรม

เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ความรุนแรง และพบโอกาสเกิดโรคร่วม ทางจิตเวช เนื่องจากช่วงวัยรุ่นตอนต้น อายุ 13-14 ปี เป็นช่วงวัย หัวเลี้ยวหัวต่อ อยากรู้อยากลองสูง ต้องการการยอมรับ การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเพื่อน อีกทั้งยังได้รับอิทธิพลจากเพื่อน มากที่สุด (พึงพิศ จักรปิง, 2539) ซึ่งพัฒนาการของวัยรุ่นช่วงนี้ อาจมีความเสี่ยงในการใช้สารเสพติดสูง ดังนั้น หากมีการส่งเสริม การป้องกันหรือเสริมสร้างทักษะการคิดและการรับมือกับ สถานการณ์เสี่ยงอย่างเหมาะสมได้ กลุ่มวัยรุ่นตอนต้นก็เป็นช่วงวัย ที่จะสามารถเรียนรู้ได้ดีเช่นกัน หรือกล่าวคือเป็นช่วงวัยที่กำลัง ค้นหาเส้นทางเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ในตนเองต่อไป ปัญหาการใช้ กัญชาในวัยรุ่นส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการรับรู้เกี่ยวกับกัญชาที่ผิดพลาด (misperception) การรับรู้มีหลายช่องทาง ทั้งจากครอบครัว เพื่อน สื่อสังคม รวมไปถึงคำว่า “กัญชาเสรี” ที่เป็นประโยคติดปาก ของสังคมทุกวันนี้ก็อาจทำให้วัยรุ่นมีการรับรู้ที่บิดเบือนหรือ การรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาต่ำได้ ซึ่งอิทธิพลของการรับรู้ อันตรายที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้กัญชาในวัยรุ่น มีผลการวิจัย พบว่า วัยรุ่นช่วงอายุที่มีการรับรู้อันตรายที่ต่ำ รับรู้ประโยชน์ระดับ ปานกลาง และมีเพื่อนใช้กัญชาเกี่ยวข้องกับความตั้งใจในการใช้ กัญชา หากกัญชามีการผ่อนปรนกฎหมายให้มีการเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่น ที่มากขึ้นก็มีแนวโน้มสูงที่วัยรุ่นที่มีการรับรู้อันตรายต่ำจะใช้กัญชา ดังนั้น การส่งเสริมการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาให้เพิ่มขึ้นอาจ ช่วยลดปัญหาที่เป็นข้อกังวลลงได้ (Husaini, D.C., 2018 : 10)

มีหลายแนวคิดที่ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้อันตรายว่า บุคคล รับรู้อันตรายหรือความเสี่ยงอย่างไร มีการประมวลข้อมูลอย่างไร และตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้อย่างไร ซึ่งกระบวนการภายในนี้ จัดอยู่ในกลุ่มกระบวนการทางปัญญาหรือความคิด ดังนั้น ในกระบวนการเสริมสร้างการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาจึงต้อง มีการเสริมสร้างด้านความคิด ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ สร้าง แรงจูงใจ ปรับรูปแบบความคิด สืบหาผลกระทบ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านการรับรู้อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ด้านอื่นตามมา หากกล่าวถึงกระบวนการคิด มีหลายทฤษฎี ที่สนับสนุนและเชื่อว่าความคิดเป็นจุดเริ่มต้นของหลายสิ่งและ มีความสำคัญอย่างมาก หนึ่งในนั้นคือ ทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา (CBT) ที่มีแนวคิดว่าการรับรู้และการตีความหรือวิเคราะห (perception) และการตีความหรือวิเคราะห (construe) สถานการณ์ของแต่ละบุคคล ทำให้เกิดอารมณ์และพฤติกรรม ต่อมา เป็นไปตามองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ ด้านความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กัน (Ellis, 1970 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2565)

การเลือกเทคนิคที่เหมาะสมกับโปรแกรมการศึกษา กลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาต้องเริ่มต้นจากการประเมินปัญญา หรือกระบวนการคิดก่อนว่ากระบวนการทางปัญญานั้นมีผลหรือ



ทำให้พฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้นเกิดขึ้นและคงอยู่อย่างไร กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญหานั้นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการ และเนื้อหาของกระบวนการทางปัญหาหรือไม่ และประเมินว่ากระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญหานั้นได้ดำเนินการอย่างเหมาะสมหรือไม่ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2565) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตระหนักถึงการรับรู้ที่บิดเบือน เพิ่มทักษะการปรับรูปแบบความคิดรับมือกับอารมณ์และพฤติกรรมเชิงลบโดยจัดการความคิดเข้าสู่โลกความเป็นจริงมากขึ้น เรียนรู้กลยุทธ์ในการแก้ปัญหาสถานการณ์เสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเทคนิค ABC Model และเทคนิคต่าง ๆ ในการปรึกษาทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการให้การเสริมสร้างการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาในวัยรุ่นสูงขึ้น เพื่อประโยชน์ในการลดความเสี่ยงของพฤติกรรมการใช้กัญชาไปสู่ผลกระทบด้านร่างกาย จิตใจ กฎหมาย สังคม และ อาชีพ โดยผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการปรึกษาให้อยู่ในรูปแบบการปรึกษาแบบกลุ่ม (Group counselling) เนื่องจากกลุ่มวัยรุ่นช่วงอายุ 13-14 ปี มีพัฒนาการด้านสังคมที่เด่นชัด เริ่มเข้าหาสังคมและต้องการการยอมรับจากเพื่อน ปัจจัยแห่งการเยียวยา (Therapeutic Factors) ที่เป็นผลมาจากการได้รับการปรึกษาแบบกลุ่ม เช่น การตระหนักถึงความธรรมดาที่มีร่วมกัน (Universality) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Group cohesiveness) การเรียนรู้ระหว่างบุคคล (Interpersonal learning) เป็นต้น จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะทางสังคม ตระหนักถึงพฤติกรรมทางสังคมของตนเองผ่านการมีปฏิสัมพันธ์และการให้ผลป้อนกลับแก่กัน ตลอดจนความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อความรู้สึกไว้วางใจ การมีส่วนร่วมและรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ซึ่งช่วยเพิ่มความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม (Yalom & Leszcz, 2005 อ้างถึงใน Giacomucci, S. 2019) และช่วยสนับสนุนกลุ่มวัยรุ่นให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพกว่า ดังนั้น การให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญหามุ่งเน้นเพื่อเสริมสร้างการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา พัฒนาทักษะการรับมือกับสถานการณ์เสี่ยงต่อการใช้กัญชา การจัดการความคิดและอารมณ์ที่เหมาะสม เพื่อลดความเสี่ยงในการได้รับอันตรายในการใช้กัญชาของวัยรุ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญหาลดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลของการให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญหาลดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม
2. ผลของการได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญหาลดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาในระยะหลังการทดลองและระยะติดตาม สูงกว่าระยะก่อนการทดลอง

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา (CBT) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม ซึ่งมีความเชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อกันอย่างใกล้ชิด โดยอธิบายว่าความคิดที่เรามีต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อความรู้สึกและพฤติกรรมของเรา เมื่อเปลี่ยนความคิดเชิงลบให้สมดุลและเข้าใจความเป็นจริงมากขึ้น เราก็จะสามารถปรับเปลี่ยนความรู้สึกและพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้ โดยความสัมพันธ์และอิทธิพลที่มีต่อกันนี้เป็นกระบวนการทางปัญญาของบุคคล การรับรู้เป็นหนึ่งในกระบวนการทางปัญญา หากบุคคลมีรูปแบบความคิดที่บิดเบือนและไม่สมดุลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงด้านการใช้กัญชาจะทำให้การรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาต่ำ การแก้ปัญหาที่กระบวนการคิดจึงส่งผลต่อการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาได้ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความคิดที่บิดเบือนหรือการรับรู้ที่ผิดพลาดเกี่ยวกับอันตรายของกัญชาอาจมีได้หลายสาเหตุ หนึ่งในนั้นคือ สังคม การปรึกษากลุ่ม (Group counselling) จะช่วยให้บุคคลได้รับกลไกที่ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงหรือที่เรียกว่า ปัจจัยแห่งการเยียวยา (Therapeutic Factors) ซึ่งเหมาะกับกลุ่มตัวอย่างของผู้เข้าร่วมวิจัยที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งมีพัฒนาการด้านสังคมที่โดดเด่นและสังคมมีอิทธิพลอย่างมาก ปัจจัยเยียวยาที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันภายในกลุ่มการปรึกษานี้จะช่วยให้อายุรุ่นรู้สึกมีส่วนร่วม ไว้วางใจ รู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันกับสมาชิกที่มีเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงไปด้วยกัน จะส่งเสริมให้อายุรุ่นได้พัฒนากระบวนการทางปัญญาได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

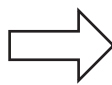
ตัวแปรต้น

1. วิธีการ

- ได้รับการให้การปรึกษากลุ่มด้วยทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา
- ไม่ได้ได้รับการให้การปรึกษากลุ่มด้วยทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา

2. ระยะเวลา

ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล



ตัวแปรตาม

การรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนชายและหญิง ช่วงอายุ 13-14 ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัฐบาล จังหวัดชลบุรี

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนจำนวน 16 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นผู้ที่มีสมาธิ และผู้ปกครองยินยอมให้เข้าร่วมการวิจัย มีคะแนนแบบประเมินการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาต่ำกว่า 50% โดยประเมินคะแนนผ่านการวัดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง มีทั้งหมด 30 ข้อคำถาม คะแนนเต็ม 100 คะแนน กลุ่มตัวอย่างจะกำหนดออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ผ่านการจัดแบ่งกลุ่มแบบสุ่มจำนวนเท่ากันในแต่ละกลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 8 ราย และกลุ่มควบคุม 8 ราย โดยในการสุ่มตัวอย่างจะใช้เลขประจำตัวนักเรียนของกลุ่มตัวอย่างมาทำเป็นสลาก และมีการจับขึ้นมาทีละสลาก โดยครั้งแรกเป็นการจับเพื่อจัดเข้ากลุ่มทดลอง ครั้งที่ 2 จับเพื่อเข้ากลุ่มควบคุม เมื่อจับแล้วไม่นำสลากใส่คืน สลับกันไปจนจับสลากเพื่อจัดกลุ่มครบ 2 กลุ่ม กลุ่มละ 8 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบวัดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา พัฒนาจากแนวคิดทฤษฎีที่สนับสนุนแนวคิดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา Health Belief Model (Irwin et al., 1950 อ้างถึงใน Inouye, 2024) และ Protection Motivation Theory (Rogers, 1975 อ้างถึงใน Inouye, 2024) และแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถาม โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบว่าข้อคำถามวัดได้ตรงประเด็นกับตัวแปรที่ต้องการศึกษาหรือไม่ ข้อคำถามแบ่งชุดข้อคำถามออกเป็น 3 ด้าน ตามองค์ประกอบหลักของทฤษฎี คือ ด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม จำนวน 30 ข้อคำถาม โดยประกอบด้วย ด้านความคิด 11 ข้อคำถาม ด้านรู้สึก/อารมณ์ 9 ข้อคำถาม และด้านพฤติกรรม 10 ข้อคำถาม โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 จำนวน 26 ข้อ และต่ำกว่า 0.5 มี 4 ข้อ โดยข้อที่ควรมีการปรับปรุง ผู้เชี่ยวชาญแนะนำในเรื่องของการปรับเปลี่ยนภาษาให้มีความชัดเจนต่อผู้ทำแบบประเมินและมีการจัดข้อคำถามในหมวดหมู่ทั้ง 3 ด้านใหม่เล็กน้อย จากนั้น

นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แล้วนำผลกรทดลองการใช่มาวเคราะห์เพื่อหาคุณภาพค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยโปรแกรม SPSS ผลการวิเคราะห์ค่า Cronbach's Alpha = .826

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการทดลองที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ Two Group Pretest-posttest Design สถานที่ทำการทดลอง คือ ห้องประชุม ณ โรงพยาบาลส่งเสริมตำบลโป่ง จังหวัดชลบุรี และเก็บข้อมูลช่วงก่อนการทดลองและระยะติดตามผลผ่านช่องทางออนไลน์ด้วย Google form โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. บันทึกข้อมูลแบบวัดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาที่กลุ่มตัวอย่างวัด เพื่อคัดเลือกเข้ากลุ่มตัวอย่างและเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัยเมื่อจบกระบวนการทั้งหมด
2. กลุ่มการทดลองได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 45-60 นาที รวม 4 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา
3. หลังจากกลุ่มทดลองจบการปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาล่าสุดท้าย กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมวัดแบบวัดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาด้วยแบบวัดฉบับเดิม
4. หลังจากจบระยะการทดลอง 1 เดือนถัดมา กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมวัดแบบวัดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาด้วยแบบวัดฉบับเดิม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์คะแนนแบบวัดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติ ได้แก่ การทดสอบการแจกแจงของข้อมูลโดยใช้ Shapiro Wilk Test และการวิเคราะห์ Mauchali Test เพื่อทดสอบ Sphericity ของผลการทดสอบ 3 ครั้ง
3. การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาโดย



3.1 วิเคราะห์ข้อตกลงเบื้องต้นด้าน compound system ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางชนิดวัดซ้ำ (repeated measures) โดยการทดสอบค่า Mauchly's test of sphericity

3.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาเพื่อหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองและระยะเวลาการทดลอง

3.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการทดสอบย่อยของวิธีการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล หากพบนัยสำคัญทางสถิติ ใช้การทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบแบบ Newman-Keuls

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์คะแนนแบบวัดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนรวมแบบวัดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คนที่	กลุ่มทดลอง			คนที่	กลุ่มควบคุม		
	ระยะก่อนการทดลอง	ระยะหลังการทดลอง	ระยะติดตาม		ระยะก่อนการทดลอง	ระยะหลังการทดลอง	ระยะติดตาม
1	47.33	83.33	84.00	1	43.33	45.33	44.67
2	44.67	83.33	82.67	2	41.33	44.67	44.00
3	49.33	86.00	90.00	3	47.33	50.00	48.67
4	50.00	85.33	88.00	4	49.33	52.67	50.67
5	47.33	80.67	82.00	5	45.33	46.00	46.00
6	44.67	80.67	82.67	6	44.67	48.00	46.67
7	50.00	84.67	86.00	7	48.00	48.67	48.00
8	49.33	89.33	92.00	8	48.67	52.00	50.67
M	47.83	84.17	85.92	M	45.99	48.42	47.42
S.D.	2.22	2.87	3.74	S.D.	2.81	3.00	2.53

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เข้าร่วมวิจัยในกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาในระยะก่อนทดลอง ระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผล เป็น 47.83, 84.17 และ 85.92 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการปรึกษา มีค่าเฉลี่ยคะแนนคะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผล เป็น 45.99, 48.42 และ 47.42 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติของผลหลัก ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา ระหว่างวิธีการทดลอง และระยะเวลาของการทดลอง

จากการทดสอบการแจกแจงข้อมูลโดยใช้ Shapirrow Wilk Test เพื่อตรวจสอบการแจกแจงข้อมูลมีความโค้งปกติหรือไม่

โดยจากการทดสอบความเป็นปกติด้วยวิธี Shapiro-Wilk พบว่าค่า Shapiro-Wilk เท่ากับ .940 และค่า $p > .05$ ($= .613$) จึงสรุปได้ว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา

1) ผลการทดสอบ Mauchly's test of sphericity ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ค่า Mauchly's W เท่ากับ .692 และค่า $p > .05$ ($= .091$) ถือว่าเป็นการไม่ละเมิดข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติ Repeated measure ดังนั้น ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา ระหว่างวิธีการทดลองและระยะเวลาการทดลอง

2) วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาเพื่อหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองและระยะเวลาการทดลอง



ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาระหว่างวิธีการทดลอง กับระยะเวลาการทดลอง

Source of variation	df	SS	MS	F	p	Eta
Between subject	15	172876.879				
Group(G)	1	172560.083	172560.083	7625.850*	.000	.998
SS w/ in group	14	316.796	22.628			.989
Within Subjects	32	37456				
Interval	2	4083.167	2041.583	1571.728*	.000	.991
IxG	2	33336.463	1668.231	1284.300*	.000	.989
IxSS w/ in Group	28	36.370	1.299			
Total	47	210332.879				

* แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลอง กับระยะเวลาของการทดลอง (IxG) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า วิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองส่งผลร่วมกัน ต่อคะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา และยังพบว่าวิธีการทดลองที่แตกต่างกัน (G) และระยะเวลาการทดลองที่แตกต่างกัน (I) มีผลต่อการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 แสดงว่าวิธีการทดลองและระยะเวลาการทดลองส่งผลร่วมกันต่อการส่งเสริมการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาของวัยรุ่นไทย ด้วยทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา

3) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการทดสอบย่อยของวิธีการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล หากพบนัยสำคัญทางสถิติ ใช้การทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบแบบ Newman-Keuls

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาของกลุ่มทดลองเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบแบบนิวแมน-คูลส์

M		PRETEST	POSTTEST	FOLLOW
		47.83	81.17	85.91
PRETEST	47.83	-	33.34*	38.08*
POSTTEST	81.17		-	4.74
FOLLOW	85.91			-
r		2	3	
$q_{.95}(r,14)$		3.03	3.70	
$q_{.95}(r,14) \sqrt{\frac{MS\ error}{n}}$		1.58	1.93	

* แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาระยะหลังทดลองและระยะติดตามผล สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่พบความแตกต่างในระยะติดตามผลกับระยะหลังทดลอง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลของการได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาที่มีผลต่อคะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาในกลุ่มทดลองเปรียบเทียบกลุ่มควบคุมในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล พบว่า ผู้เข้าร่วมวิจัยในกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา



ในระยะก่อนการทดลองเท่ากับ 45.99 คะแนน ระยะหลังการทดลอง เท่ากับ 48.42 คะแนน และระยะติดตามผลเท่ากับ 47.42 คะแนน ซึ่งพบว่า ระยะหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระยะ ก่อนการทดลองเท่ากับ 2.43 คะแนน ส่วนระยะติดตามผลมีคะแนน เฉลี่ยต่ำกว่าระยะหลังการทดลองเท่ากับ 1 คะแนน และสูงกว่าระยะ ก่อนการทดลองเท่ากับ 1.43 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบระหว่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ระยะก่อนทดลอง กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 47.83 คะแนน กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 45.99 คะแนน โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า กลุ่มควบคุมเท่ากับ 1.84 คะแนน ส่วนระยะหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 84.17 คะแนน กลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 48.42 คะแนน โดยกลุ่มทดลองมีคะแนน สูงกว่ากลุ่มควบคุมเท่ากับ 35.75 คะแนน และระยะติดตามผล กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 85.92 คะแนน กลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ย 47.42 คะแนน โดยกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า กลุ่มควบคุมเท่ากับ 38.5 คะแนน โดยระยะก่อนการทดลอง วิจัยรุ่น กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้อันตราย ในการใช้กัญชาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .169$) นั่นคือ ในระยะก่อนการทดลองวิจัยรุ่นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีคะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาไม่แตกต่างกัน ในระยะ หลังการทดลอง พบว่า วิจัยรุ่นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ย คะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .00$) ในระยะติดตามผล พบว่า วิจัยรุ่น กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนคะแนนการรับรู้ อันตรายในการใช้กัญชาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .00$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยใน 2 ประเด็น ดังนี้

1) ผลของการได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา ส่งผลต่อการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาของกลุ่มทดลองสูงกว่า กลุ่มควบคุม และ 2) ผลของการได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎี พฤติกรรมทางปัญญาส่งผลต่อการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา ระยะ หลังการทดลอง และระยะติดตามสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง

ประเด็นที่ 1 ผลของการได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎี พฤติกรรมทางปัญญาส่งผลต่อการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ระยะหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ อันตรายเท่ากับ 84.16 คะแนน และกลุ่มควบคุมมีผลคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 48.42 คะแนน จากการเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม 35.75 คะแนน และระยะติดตาม ผลกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 85.92 คะแนน และกลุ่มควบคุม

มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 47.42 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย พบว่า กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมเท่ากับ 38.5 คะแนน ผลการเปรียบเทียบคะแนนระหว่าง 2 กลุ่มนี้ในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลแสดงความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่าง กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎี พฤติกรรมทางปัญญาและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมใด ๆ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1 ซึ่งจากคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ อันตรายในการใช้กัญชาแสดงให้เห็นว่า การเสริมสร้างความรู้ ที่เกี่ยวกับการใช้กัญชาตลอดจนเทคนิคในการปรึกษากลุ่มทฤษฎี พฤติกรรมทางปัญญา ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับอันตราย ในการใช้กัญชา เทคนิคการทดสอบความคิดอัตโนมัติ เทคนิค การประเมินความคิด เทคนิค ABC Model และอื่น ๆ ในโปรแกรม สามารถส่งเสริมการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาในวัยรุ่นให้สูงขึ้นได้ โดยแบบวัดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาแบ่งด้านการวัดออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ด้านความคิด ด้านความรู้สึกรู้ และด้านพฤติกรรม ระหว่างการให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา พบว่า กลุ่มทดลองมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านความคิด ที่พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนด้านความคิดในแบบวัดการรับรู้อันตรายในการ ใช้กัญชาสูงขึ้นมากเมื่อเทียบระยะก่อนการทดลองและหลังจาก ทดลอง แสดงให้เห็นว่า การปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา มีผลต่อพัฒนาการด้านความคิด ในโปรแกรมการปรึกษากลุ่มทฤษฎี พฤติกรรมทางปัญญา โดยเฉพาะเทคนิค ABC Model ช่วยให้ กลุ่มทดลองมีความคิดที่เหมาะสมขึ้น ยกตัวอย่างบทสนทนา ในกิจกรรมที่ถามความคิดเกี่ยวกับกัญชา กลุ่มทดลองตอบว่า “เห็นจนเคยชินแล้ว วันนั้นเพื่อนพี่ชายมาเที่ยวบ้านก็ยังใช้อยู่เลย” “ที่ห้องน้ำที่โรงเรียนรุ่นพี่ใช้กันเป็นปกติ” “พอใช้แทนยานอนหลับ” แม้จะให้คำตอบได้แต่ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ความคิดดังกล่าว จะสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้กัญชาหรือการรับรู้อันตรายในการใช้ กัญชาต่ออย่างไรในช่วงแรก หลังจากที่ถูกทดลองได้เรียนรู้ ABC model และความคิดที่บิดเบือนแล้วกลุ่มทดลองสามารถระบุ พฤติกรรมเสี่ยงในการใช้กัญชาที่อาจเกิดขึ้นจากความคิดได้มากขึ้น ด้านพฤติกรรมก็เปลี่ยนไปเช่นกัน จากการวัดคะแนนการรับรู้ อันตรายในการใช้กัญชา ระยะหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลอง มีคะแนนด้านพฤติกรรมในแบบวัดการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา สูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับระยะก่อนการทดลอง ผลของคะแนน แบบวัดสองด้านที่พัฒนาขึ้นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Golshani, F et al. (2021) ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา (CBT) ช่วยให้ผู้ป่วย เข้าใจรูปแบบการคิดที่บิดเบือนและพฤติกรรมที่ผิดปกติของตนเอง ด้วยการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญาเพื่อลดความเข้าใจผิด และการตีความผิด ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์สำคัญในชีวิต ซึ่งพบว่า คะแนนเฉลี่ยของความเครียดและความวิตกกังวลที่รับรู้ลดลง คะแนนคุณภาพชีวิตเฉลี่ยสูงขึ้น เนื่องจากการรับรู้ความเครียดและ



การตอบสนองต่อความเครียดได้รับผลกระทบจากประสบการณ์ในอดีต สถานการณ์ปัจจุบัน และพฤติกรรมที่เรียนรู้สามารถนำไปสู่การรับมือและจัดการกับความเครียดได้ดีขึ้น และสุดท้ายคือด้านความรู้สึก จากผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนด้านความรู้สึกสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับระยะก่อนการทดลอง เนื่องจากการปรึกษากลุ่มพฤติกรรมทางปัญญาเสริมสร้างให้กลุ่มทดลองเกิดการตระหนักรู้ด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทำให้สามารถระบุอารมณ์ที่กระตุ้นเร้าให้อยากใช้กัญชาได้ นำไปสู่การพัฒนาทักษะการรับมือกับสถานการณ์เสี่ยงต่อการใช้กัญชาอย่างเหมาะสมมากขึ้น

ประเด็นที่ 2 ผลของการได้รับการปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาส่งผลการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล สูงกว่าระยะก่อนการทดลองพบว่า ผลของการให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาต่อการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาระหว่างกลุ่มตัวอย่างในระยะหลังการทดลองมีความแตกต่างกันโดยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบความแตกต่างของค่ากลางที่กลุ่มทดลองมีแนวโน้มสูงกว่ากลุ่มควบคุม นั่นคือ การให้การปรึกษากลุ่มพฤติกรรมทางปัญญาครั้งนี้ทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาแตกต่างกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม สอดคล้องกับสมมติฐานการทดลองข้อที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา อันประกอบไปด้วย การเสริมสร้างรับรู้ความคิด อารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง การเข้าใจกระบวนการคิด การสำรวจความคิดที่บิดเบือน การรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาที่สอดคล้องกับความเป็นจริง การตั้งเป้าหมาย และการเสริมแรงทางบวก เป็นรูปแบบการให้การปรึกษาโดยให้วัยรุ่นได้พัฒนาการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชา ตามแนวคิดที่ว่า การรับรู้ที่บิดเบือนส่งผลต่อกระบวนการคิด ตลอดจนการแสดงพฤติกรรมเพื่อรับมือต่อสถานการณ์หนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Shahrokhian. N (2021 : 51) ที่พบว่า ทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา (CBT) ช่วยให้อายุรุ่นสามารถระบุและเปลี่ยนความคิดและความรู้สึกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของพวกเขา กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา (CBT) ช่วยให้อายุรุ่นลดความเครียดได้โดยการระบุสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูงและหลีกเลี่ยงด้วยกลยุทธ์การรับมือ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Golshani. F et al. (2021 : 8) ที่ผลคะแนนเฉลี่ยความเครียดและความวิตกกังวลที่รับรู้ในสตรีมีครรภ์ที่มีประวัติมีบุตรยากลดลงหลังได้รับการปรึกษาทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาไป 4 สัปดาห์

ในระหว่างกรให้การปรึกษา มีคำตอบของผู้เข้าร่วมวิจัยที่สนับสนุนให้เห็นว่าการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาที่บิดเบือนนั้นส่งผลต่อการประมวลผลตัดสินใจ ตลอดจนพัฒนาไปเป็นความคิดและความเชื่อต่อการใช้กัญชาได้ ยกตัวอย่างกรณีศึกษาในกิจกรรม

ครั้งที่ 4 เมื่อผู้วิจัยให้สมาชิกกลุ่มทดลองลงค้นหาความคิดอัตโนมัติเกี่ยวกับกัญชาของตนเอง พบความคิดอัตโนมัติที่หลากหลาย เช่น “เป็นพืชสมุนไพรชนิดหนึ่ง” “พอของหนูใช้เพื่อช่วยให้ผ่อนคลายได้” “กัญชาเป็นพืชเศรษฐกิจ” และ “ที่บ้านใส่ลงไปกับข้าว” หลังจากการสอบถามความคิดที่มีต่อกัญชา เมื่อให้ผู้เข้าร่วมวิจัยคิดตามกระบวนการ ABC Model โดยใช้ความคิดที่มีต่อกัญชาดังกล่าวคือ ตัว B จะส่งผลต่อ C อย่างไร ผู้เข้าร่วมวิจัยให้ความเห็นว่าเมื่อมีโอกาสเกิดการใช้กัญชาสูง เนื่องจากรับรู้ถึงอันตรายของการใช้กัญชาต่ำ และมองว่าเป็นเรื่องปกติที่จะสามารถใช้กัญชาได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Harrison, M.E., (2024 : 436) ที่พบว่า เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายจะทำให้การเข้าถึงกัญชาเป็นไปได้โดยอิสระมากขึ้น และพบว่ากรรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาที่บิดเบือนมีแนวโน้มให้การรับรู้ความเสี่ยงในการใช้กัญชาต่ำตามมด้วย

ในระยะติดตามผลเมื่อเปรียบเทียบกับระยะก่อนทดลอง พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ การให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาแตกต่างกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม สอดคล้องกับสมมติฐานการทดลองข้อที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การให้การปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญหานี้ สามารถเสริมสร้างวัยรุ่นให้เกิดความตระหนักถึงความรู้ที่บิดเบือน เกิดการรับรู้ที่ถูกต้อง ผลักดันให้มีกระบวนการพัฒนาการปรับตัวต่อสถานการณ์เพื่อหลีกเลี่ยงอันตราย กล่าวคือ เมื่อวัยรุ่นได้รับการพัฒนาทักษะความคิดและความรู้ที่ถูกต้อง จะทำให้สามารถระบุความคิดที่บิดเบือนได้ สามารถทดแทนด้วยความคิดที่มีเหตุผลและเป็นจริงมากขึ้น ทำให้สามารถรับมือกับเหตุการณ์ที่กระตุ้นเร้าได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Shahrokhian. N (2021 : 45) ที่ผลเพิ่มความเป็นอยู่ทางจิตใจและลดความเครียดยังคงประสิทธิผลอยู่ แม้จะผ่านไประยะเวลา 3 เดือน หลังจากรับการปรึกษาด้วยแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา โดยช่วยพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง ช่วยให้บุคคลสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ เห็นอกเห็นใจ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมไปถึงปัญหาทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ในตนเองที่ไม่ดี แสดงถึงประสิทธิภาพของแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาต่อความคงทนของการเปลี่ยนแปลงด้านกระบวนการทางปัญญา

ถึงแม้ว่าในระยะติดตามผลคะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาจะมากกว่าก่อนการทดลอง แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสำหรับคะแนนการรับรู้อันตรายในการใช้กัญชาของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล อาจเป็นเพราะระดับคะแนนของระยะหลังการทดลองมีความก้าวกระโดดจากก่อนการทดลองสูงมากในคะแนนเฉลี่ย 84.17 จากเต็ม 100 คะแนน ทำให้ค่าคะแนนเฉลี่ยช่วงระยะหลังการทดลองมีความ



ใกล้เคียงกับระยะติดตามที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย 85.92 ซึ่งห่างกันเพียง 1.75 คะแนน จากคะแนนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการได้รับการปรึกษาทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมที่คงทนได้ โดยจุดเด่นของโปรแกรม คือ การฝึกเรียนรู้เทคนิค ABC Model ที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างความคิดกับพฤติกรรม และฝึกสร้างความเชื่อที่มีเหตุผลแทนที่ความเชื่อที่ไม่สมเหตุผล เมื่อความเชื่อเปลี่ยนไปก็จะส่งผลให้ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถเลือกการตอบสนองหรือพฤติกรรมใหม่ที่เหมาะสมกว่าเดิมได้ การเปลี่ยนจากความเชื่อที่ก่อให้เกิดปัญหาไปสู่ความเชื่อที่สมเหตุผล จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่คงทนในระยะยาว เพราะการตอบสนองต่อเหตุการณ์จะขึ้นอยู่กับกระบวนการคิดที่ดีขึ้น ไม่ใช่เพียงแค่ความจำกัของสถานการณ์ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนความคิดตลอดจนวิธีการรับมือจะกลายเป็นการเรียนรู้ใหม่ที่สนับสนุนความเชื่อที่สมเหตุผลมากขึ้น นำไปสู่ความคงทนของพฤติกรรมได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เนื่องจากกิจกรรมการปรึกษากลุ่มใช้การสัมภาษณ์ ทำให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้กัญชาของวัยรุ่น เช่น การเห็นคนในครอบครัวใช้จนมองเป็นเรื่องปกติ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน เป็นต้น หน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถศึกษาปัจจัยดังกล่าว และนำไปเป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหการใช้กัญชาในกลุ่มวัยรุ่นต่อไป

1.2 การปรึกษากลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาช่วยพัฒนากระบวนการคิดและวิธีการรับมือในสถานการณ์เสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตของวัยรุ่นได้ดี ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำเทคนิคหรือแนวทางการให้การปรึกษากลุ่มด้วยทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาไปใช้ เพื่อการป้องกันหรือแก้ปัญหการใช้กัญชา รวมไปถึงสารเสพติดอื่น ๆ ได้

1.3 เนื่องจากงานวิจัยนี้พบว่า การเรียนรู้ ABC Model ช่วยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจตนเอง และสามารถเข้าใจตนเองได้ดีขึ้น ส่งผลต่อให้ผู้เข้าร่วมตระหนักถึงอันตรายในการใช้กัญชามากขึ้น ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำเทคนิค ABC Model ไปปรับใช้เพื่อให้การปรึกษาผู้ที่มีปัญหาการใช้สารเสพติดได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นเพื่อนร่วมรุ่นหรือร่วมโรงเรียนกัน ทำให้มีการส่งต่อข้อมูลระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ดังนั้น ผู้สนใจควรแยกกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองให้อยู่ต่างโรงเรียนหรือต่างอำเภอกัน เพื่อป้องกันตัวแปรแทรกซ้อนที่อาจทำให้ได้ผลลัพธ์คลาดเคลื่อน

2.2 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยอยู่ในช่วง 13-14 ปี ทำให้กิจกรรมบางอย่างมีข้อจำกัดที่กลุ่มตัวอย่างอาจทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพนัก ผู้สนใจสามารถนำกิจกรรมไปปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มช่วงวัยรุ่นตอนต้นตามความเหมาะสม หรือขยายการใช้โปรแกรมกับกลุ่มตัวอย่างในช่วงวัยอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- พิงพิศ จักรปิง. (2539). **เอกสารคำสอนรายวิชาจิตวิทยาและการแนะแนวเด็กวัยรุ่น**. เชียงใหม่: อักษรคอมพรินท์.
- มานพ คณะโต. (2565). สถานการณ์การใช้กัญชาในเยาวชนไทย หลังการปรับปรุงกฎหมาย. **วารสารสำนักงาน ป.ป.ส.** 38 (เมษายน - กันยายน): 45-57.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2565). **หลักการและเทคนิคการบำบัดพฤติกรรมทางปัญญา**. นนทบุรี: เซน ปรี้นติ้ง.
- Bethany K Bracken. (2013). Sex, age, and progression of drug use in adolescents admitted for substance use disorder treatment in the northeastern United States: comparison with a national survey. **National Institute of Health**. 34(3): 263-272.
- Danladi Chiroma Husaini. (2018). Adolescents' perception of harms, benefits and intention to use marijuana within the context of regulatory changes in Belize. **Texto Contexto Enferm**. 28.
- Farideh Golshani et al. (2021). Effect of cognitive behavioral therapy based counseling on perceived stress in pregnant women with history of primary infertility: a controlled randomized clinical trial. **BMC Psychiatry**. 21: 8-11.
- Giacomucci, S. (2019). **Social Work, Sociometry, and Psychodrama experiential Approaches for Group Therapists, Community Leaders, and Social Workers**. Singapore: Springer.
- Inouye, J. Risk perception : Theories, Strategies, And Next Step. [online]. Available : <https://www.thecampbellinstitute.org/wp-content/uploads/2017/05/Campbell-Institute-Risk-Perception-WP.pdf>. 2024.
- Lisa D. Hawke. (2020). Early cannabis initiation: Substance use and mental health profiles. **Journal of Adolescence**. 83: 112-121.



- Megan E. Harrison. (2024). Adolescents' Cannabis Knowledge and Risk Perception: A Systematic Review. *Journal of Adolescent Health*. 74: 402-440.
- Nasim Shahrokhian et al. (2021). The Effects of Cognitive-Behavioral Therapy (CBT) in Well-Being and Perceived Stress in Adolescents with Low Academic Performance During the COVID-19 Pandemic. *Int J Sport Stud Health*. 4(2): 45-52.
- Robert J. Wellman. (2023). Factors associated with cannabis use in early adolescence. *Health Promotion and Chronic Disease Prevention in Canada*. 26: 14-26.



แนวทางการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี Promoting Guidelines for Community-Based Tourism Management in Muang Uthai Thani District, Uthai Thani Province

ภิญญาพัชญ์ นาคภิบาล*, ธันยธร ตินภพ, อัจฉรวรรณ สุขเกิด, วิภาวดี ทูปิยะ

Pinyapat Nakpibal, Thanyathon Tinnaphop, Atcharawan Sujkird, Wipawadee Tupiya

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี 13180

Faculty of Management Science, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage,
Pathum Thani 13180 Thailand

*Corresponding author E-mail: pinyapat@vru.ac.th

(Received: July 25 2025; Revised: September 11 2025; Accepted: September 24 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว และส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 400 คน เก็บข้อมูลด้วยวิธีการโควตา (Quota Sampling) ตามสัดส่วนตามพื้นที่ประกอบด้วย 6 ตำบล (ตำบลหนองแก ตำบลอุทัยใหม่ ตำบลสะแกกรัง ตำบลดอนขวาง ตำบลท่าซุง ตำบลน้ำซึม) โดยมีการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ แกนนำชุมชน วิสาหกิจชุมชน และบุคลากรภาคีเครือข่าย รวมจำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า 1) ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนอำเภอเมืองอุทัยธานีอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจ เช่น วัดท่าซุงและแม่น้ำสะแกกรัง ขณะที่ด้านกิจกรรมและประสบการณ์ยังพัฒนาได้อีก บุคคลในชุมชนมีบทบาทสำคัญ ทั้งพระสงฆ์ ผู้นำท้องถิ่น ปราชญ์ และเยาวชน ซึ่งช่วยสร้างกิจกรรมและบรรยากาศที่น่าประทับใจ ส่วนสิ่งของ เช่น ตลาดรู้ใจ-ถนนคนเดิน บ้านสวนลูกแชมป์-ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ และโฮมสเตย์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณค่าและเข้าถึงง่าย 2) การส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ผลการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix แสดงให้เห็นว่าอำเภอเมืองอุทัยธานีมีจุดแข็งด้านทรัพยากรท่องเที่ยว วัฒนธรรม และบุคลากรในชุมชน ขณะที่จุดอ่อน คือ โครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมที่ยังจำกัด แนวทางส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวควรเน้นการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวระยะสั้นเชื่อมโยงวัดท่าซุงกับวิสาหกิจชุมชน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสื่อประชาสัมพันธ์หลายภาษา ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดกิจกรรมสร้างประสบการณ์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมผ่านแผนปฏิบัติการชุมชน พร้อมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : แนวทางการส่งเสริม; การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน



Abstract

This research aimed to analyze the potential of communities in managing tourism and to propose guidelines for promoting community-based tourism management in Muang Uthai Thani District, Uthai Thani Province. A mixed methods research approach was employed, involving a Quantitative survey of 400 Thai tourists selected through Quota Sampling in six sub-districts (Nong Kae, Uthai Mai, Sakae Krang, Don Khwang, Tha Sung, and Nam Suem), complemented by qualitative interviews with 18 key informants comprising community leaders, community enterprise members, and representatives of partner organizations. The research instruments consisted of structured questionnaires and in-depth interview guides.

The findings revealed that 1) the capacity for community-based tourism management in Muang Uthai Thani District was at a high level. Notably, the aspect with the highest mean score was tourism resources and attractions, supported by influential individuals such as monks from Wat Tha Sung, community leaders, local scholars, and youth guides, who collectively foster ethics, community identity, and information services. Key resources include renowned sites such as Wat Tha Sung, the Sakae Krang River, Roo Jai Market - the Walking Street, Baan Suan Look Chaem - organic farms, and homestays authentically reflect local identity while remaining accessible and valuable to visitors. 2) Guidelines for promoting community-based tourism management were derived from SWOT and TOWS matrix analyses. The district's strengths include its rich tourism resources, culture, and skilled community members, whereas its weaknesses are limited infrastructure and a restricted scope of activities. The proposed guidelines emphasize designing short travel routes linking Wat Tha Sung with community enterprises, enhancing infrastructure and multilingual promotional media, utilizing local wisdom to create experiential activities, and encouraging participatory planning and ongoing training through community action plans and capacity-building workshops to ensure sustainable competitiveness.

Keywords : Promoting Guidelines; Community-based Tourism Management



บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) ถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนอย่างยั่งยืน (UNWTO, 2021) อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของจังหวัด มีความพร้อมทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และทุนทางสังคมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เป็นจุดแข็งในการขับเคลื่อนพื้นที่อย่างสมดุลและมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่จังหวัดอุทัยธานีได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวไว้อย่างชัดเจน เพื่อส่งเสริมการเป็นเมืองท่องเที่ยวที่เน้นความยั่งยืน สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจแก่ประชาชนในทุกกระดับ (สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี, 2566) ในส่วนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี พ.ศ. 2566-2570 มุ่งเน้น “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์” โดยมีเป้าหมายให้ชุมชนในพื้นที่เป็นเจ้าของการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง สร้างรายได้อย่างทั่วถึง และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) รวมถึงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ที่เน้นการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ไม่เน้นปริมาณ และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นควบคู่ไปกับการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น (Dangi & Jamal, 2016)

ในบริบทของอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญหลายแห่งที่สะท้อนความหลากหลายของทรัพยากร เช่น แม่น้ำสะแกกรัง วัดสังกัสรัตนคีรี เขาสะแกกรัง ตลาดเก่า ตลอดจนชุมชนวิถีไทยเชิงอนุรักษ์ที่ยังคงรูปแบบชีวิตเรียบง่าย เช่น ชุมชนบ้านน้ำซับ ชุมชนห้วยปาก และชุมชนท่าซุง เป็นต้น ความหลากหลายเหล่านี้สามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับประสบการณ์เชิงลึก (Experiential Tourism) ทั้งในเชิงวิถีชีวิต อาหารพื้นถิ่น งานหัตถกรรม และกิจกรรมธรรมชาติ (Richards, 2018) ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี เพื่อนำไปวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน สร้างรายได้อย่างทั่วถึง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการของชุมชน ส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่น และรองรับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของจังหวัดอย่างเป็นระบบ ซึ่งนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแนวทางการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี คณะผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน (Infinite Population) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย ใช้สูตรการคำนวณของ W. G. Cochran (1953) จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการโควตา (Quota Sampling) ตามสัดส่วนตามพื้นที่ประกอบด้วย 6 ตำบล (ตำบลหนองแก ตำบลอุทัยใหม่ ตำบลสะแกกรัง ตำบลดอนขวาง ตำบลท่าซุง ตำบลน้ำซึม โดยมีการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ แกนนำชุมชน วิทยากรชุมชน และบุคลากรภาคีเครือข่าย รวมจำนวน 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: การวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป โดยเป็นปัจจัยด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลจำนวน 6 ข้อ คือ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ 5) รายได้ และ 6) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจ 2) ด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบการเข้าถึงแหล่ง



3) กิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวในพื้นที่ 4) ด้านการให้บริการที่พนักงานท่องเที่ยว

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews)

ใช้รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รวมถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป โดยการรวบรวมจากเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัย สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ส่วนวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามใช้แบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มาวิเคราะห์ตามหลักการโดยแยกประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

จากการสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.30 และเป็นเพศชายจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.70 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสจำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.50 ส่วนใหญ่ 51-60 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.30 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.30 ส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 15,000-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.50 และส่วนใหญ่อาศัยในชุมชนระยะเวลา 1-5 ปี จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 61.80

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน

	ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว	X	S.D.	ระดับ
1	ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจ	3.95	.56	มาก
2	ด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.95	.79	มาก
3	กิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวภายในพื้นที่	3.75	.66	มาก
4	ด้านบริการที่พนักงานท่องเที่ยว	3.94	.58	มาก
	รวม	4.86	.70	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = .70) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ได้แก่ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .75) รองลงมา คือ ด้านบริการที่พนักงานท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .58) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น คือ กิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวภายในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = .66)

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจ

บุคคล พระสงฆ์และผู้นำชุมชนวัดท่าซุง มีบทบาทในการสร้างเสน่ห์ให้วัดเป็นศูนย์กลางความศรัทธาปราชญ์ท้องถิ่น เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มแปรรูปปลาแรด/น้ำพริก สร้างอัตลักษณ์ให้สินค้าและกิจกรรมเยาวชนชุมชนตลาดตรอกโรงยา เป็นมัคคุเทศก์น้อย และจัดกิจกรรมบันเทิงในวันหยุด

สิ่งของ วัดท่าซุง มีสถาปัตยกรรมเด่น เช่น ปราสาททอง วิหารแก้ว แม่น้ำสะแกกรัง เป็นภูมิทัศน์ธรรมชาติที่โดดเด่น ตลาดรู้ใจ ถนนคนเดินมีการจัดตกแต่งพื้นที่ถนนวิถีไทยย้อนยุคสวนเกษตรอินทรีย์ เช่น บ้านสวนลูกแชมป์ มีพืชผักและสัตว์เลี้ยงพื้นบ้านให้ชมและเรียนรู้



ด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

บุคคล อสม.หรือจิตอาสาในกลุ่มท่องเที่ยว ช่วยให้ข้อมูลการเดินทางหรือจุดจอดรถ ผู้ประกอบการรถรับจ้าง/สองแถวในพื้นที่ให้บริการเชื่อมต่อระหว่างชุมชนต่าง ๆ

สิ่งของ ถนนลาดยาง สู่แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เชื่อมถึงกัน เช่น วัดท่าซุง ตลาดตอกโรงยา ตลาดรู้ใจมีป้ายบอกทาง แผนที่ชุมชน เริ่มมีติดตั้งในบางพื้นที่ แต่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม ลานจอดรถชั่วคราว บริเวณตลาดและวัด รองรับนักท่องเที่ยววันหยุด

กิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวในพื้นที่

บุคคล มีครูภูมิปัญญา สอนทำอาหาร เช่น น้ำพริก ปลาร้า ขนมหอย เจ้าหน้าที่ยุ้ยเรียนรู้นำชมกิจกรรมเกษตร ปลูกผัก ดำนา เลี้ยงไก่ กลุ่มศิลปินท้องถิ่น เช่น นักร้องลูกทุ่งพื้นบ้านในงานตลาดคนเดิน

สิ่งของ มีอุปกรณ์ทำอาหาร/เกษตร สำหรับสาธิต เช่น เต้า ถาดครก อุปกรณ์ปลูกผัก เวที/ลานกิจกรรมกลางแจ้ง ใช้แสดงศิลปะพื้นบ้าน พื้นที่ริมแม่น้ำ เหมาะสำหรับนั่งเล่น เดินชมตลาดหรือล่องเรือ

ด้านการให้บริการที่พักนักท่องเที่ยว

บุคคล เจ้าของโฮมสเตย์หรือบ้านพักท้องถิ่น ให้บริการแบบเป็นกันเอง และมักแนะนำกิจกรรมเชิงชุมชน แม่ครัวพื้นบ้าน/ชาวบ้านในโฮมสเตย์ เตรียมอาหารพื้นเมืองต้อนรับนักท่องเที่ยว

สิ่งของ โฮมสเตย์ท้องถิ่นมีบ้านพักที่ออกแบบผสมผสานวัฒนธรรมพื้นที่กับในตัวเมือง ใกล้วัดท่าซุง มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำ อินเทอร์เน็ต ที่พักเชิงเกษตร มีบรรยากาศธรรมชาติ เงียบสงบ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวสายการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายแนว Slow Life

2. ส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรค ของชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ในบริบทของการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน มีดังนี้

จุดแข็ง (Strengths): มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายและมีอัตลักษณ์ ด้านศาสนา (วัดท่าซุง), เชิงวัฒนธรรม (ตลาดเก่า), เชิงเกษตร (บ้านสวนลูกเขมพ์), และเชิงอาหารพื้นบ้าน (น้ำพริก, ปลาแรด) มีเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง แต่ละกลุ่มมีผลิตภัณฑ์และกิจกรรมเฉพาะตัว และมีความร่วมมือเชิงเครือข่าย เช่น การขายของในถนนคนเดินและตลาดรู้ใจ บุคลากรในชุมชนมีทักษะและภูมิปัญญา มีครูภูมิปัญญา ผู้สูงอายุ และเยาวชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น การเล่าเรื่องราว ประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม การสาธิตการทำอาหาร การพาชมสวนเกษตรอินทรีย์ ทำเลที่ตั้งเดินทางสะดวกเหมาะกับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงพักผ่อนช่วงสั้น (Short-trip Tourism)

จุดอ่อน (Weaknesses): การจัดการด้านข้อมูลและการตลาดยังไม่เป็นระบบ ขาดเว็บไซต์กลางหรือสื่อประชาสัมพันธ์ที่ครบถ้วนและเป็นภาษาอังกฤษ การบริการนักท่องเที่ยวยังไม่สม่ำเสมอขึ้นอยู่กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่มีระบบต้อนรับหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นประจำ ศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานยังจำกัด เช่น ป้ายบอกทาง ลานจอดรถ ห้องน้ำสาธารณะ และระบบกำจัดขยะ ในบางพื้นที่ยังไม่เพียงพอ ขาดการบูรณาการระหว่างภาคส่วนหน่วยงานรัฐและกลุ่มชุมชนบางแห่งยังทำงานแยกกัน ขาดแผนร่วมในการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงพื้นที่

อุปสรรค (Threats): ข้อจำกัดด้านงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ระบบแสงสว่าง และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวยุคใหม่ต้องการกิจกรรมแบบมีปฏิสัมพันธ์และความรู้สึกเฉพาะตัว ทำให้ต้องพัฒนาโปรแกรมใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น น้ำท่วม หรือภัยแล้งในฤดูเกษตร ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมเกษตรท่องเที่ยวและระบบนิเวศริมแม่น้ำ

โอกาส (Opportunities):

โอกาสจากกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ความนิยมของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์ท้องถิ่นแท้ (Authentic Experience) เปิดโอกาสให้กิจกรรม เช่น การทำสวนอินทรีย์ การทำน้ำพริก การทำปลาร้า และการชมวิถีชาวแพริมแม่น้ำ กลายเป็นจุดขายใหม่ที่ตรงกับความต้องการตลาด ถนนคนเดินตอกโรงยา และตลาดรู้ใจ มีศักยภาพพัฒนาเป็น “แลนด์มาร์กวัฒนธรรม” ที่สามารถเชื่อมโยงกับเทศกาลหรือกิจกรรมของจังหวัดอุทัยธานีได้

โอกาสจากแหล่งท่องเที่ยวศักดิ์สิทธิ์ วัดจันทาราม (วัดท่าซุง) มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากมาเที่ยวในแต่ละวัน เป็นโอกาสเชื่อมโยงไปยังวิสาหกิจชุมชนใกล้เคียงเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น หรือจัดเส้นทางท่องเที่ยว โอกาสจัดกิจกรรม “ทัวร์สายบุญ+สายวิถี” ที่รวมการเข้าวัด ทำบุญ ร่วมกับกิจกรรมชุมชน เช่น เรียนทำอาหาร หรือเยี่ยมชมกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้

โอกาสจากการเชื่อมโยงเป็นเส้นทางท่องเที่ยวแบบวันเดียวหรือค้างคืน แหล่งท่องเที่ยวกระจุกตัวอยู่ใกล้กันและใช้เวลาเดินทางน้อย เปิดโอกาสให้พัฒนา “เส้นทางท่องเที่ยวแบบครึ่งวัน, เต็มวัน, 2 วัน 1 คืน” ได้อย่างยืดหยุ่น

โอกาสด้านการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่ตลาดใหม่ สินค้าท้องถิ่น เช่น น้ำพริกเนินม่วง และปลาแรดแปรรูปพาส์ สามารถพัฒนาบรรจุภัณฑ์ใหม่ ต่อยอดเป็น “ของฝากมีเรื่องเล่า” และเข้าสู่ช่องทาง e-commerce หรือขายผ่านแพลตฟอร์มท่องเที่ยวเชิงชุมชน กิจกรรมทดลองทำ (Workshop) เช่น การขมิ้นน้ำพริก ทำอาหารปลาแรด หรือทำข้าวเหนียวใบตอง สร้างโอกาสในการขายสินค้าโดยตรงหลังจบทัวร์



โอกาสจากนโยบายภาครัฐและกระแสเศรษฐกิจฐานราก นโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และ BCG Economy ของรัฐบาล เปิดโอกาสให้วิสาหกิจชุมชนได้ยื่นขอทุนพัฒนาเทคโนโลยี ตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย กระแส “เที่ยวเมืองรอง” ของ ททท. และโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ส่งผลดีต่อจังหวัดอุทัยธานี ในภาพรวม โดยอำเภอเมืองมีศักยภาพสูงในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ ที่ต้องการเปลี่ยนบรรยากาศ

การวิเคราะห์แบบเมทริกซ์ (TOWS Matrix)

ปัจจัยภายใน	ปัจจัยภายนอก	
	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
โอกาส (Opportunities)	SO ใช้จุดแข็งร่วมกับโอกาส (กลยุทธ์เชิงรุก)	WO ใช้โอกาสลดจุดอ่อน (กลยุทธ์เชิงแก้ไข)
อุปสรรค (Threats)	ST ใช้จุดแข็งรับมืออุปสรรค (กลยุทธ์เชิงป้องกัน)	WT แก้ไขจุดอ่อนและเลี่ยงอุปสรรค (กลยุทธ์เชิงรับ)

Strengths/ Opportunities (SO)

- พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว 1-2 วัน ที่เชื่อมโยงวัดท่าซุง กับวิสาหกิจชุมชน เช่น ตลาดรู้ใจ บ้านสวนลูกแพร์บ้านลาดท่าซุง
- สร้างผลิตภัณฑ์ของฝากจากปลาแรด น้ำพริก ข้าวเกร็ดอินทรีย์ ร่วมกับกิจกรรมเชิงเรียนรู้เพื่อเพิ่มมูลค่า
- จัดอบรมเยาวชนเป็นมัคคุเทศก์น้อย และนำเทคโนโลยีเข้าช่วยด้านการตลาด เช่น Live Facebook ตลาดชุมชน

Weaknesses/ Opportunities (WO)

- ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ (เช่น ททท., กรมส่งเสริมวิสาหกิจ) เพื่อจัดทำป้ายทาง สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีความหลากหลายภาษา
- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำ ลานจอดรถ ลานกิจกรรม ร่วมกับแผนพัฒนา BCG Economy ระดับจังหวัด
- เชื่อมโยงวิสาหกิจแต่ละกลุ่มผ่าน “แพลตฟอร์มกลาง” เช่น เว็บไซต์ท่องเที่ยวอำเภอหรือเพจเฟซบุ๊ก

Strengths/ Threats (ST)

- ใช้บุคลากรที่มีภูมิปัญญาในพื้นที่ผลิตสื่อกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวระยะสั้น
- พัฒนาแผนจัดการทรัพยากร (น้ำ ขยะ) ด้วยความร่วมมือกับชุมชนเพื่อลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากนักท่องเที่ยวจำนวนมาก
- ความศรัทธาที่มีต่อวัดจันทาราม (วัดท่าซุง) มีผลต่อการกระจายคนไปยังชุมชน แหล่งท่องเที่ยว และแหล่งเรียนรู้รอบเมือง

Weaknesses/ Threats (WT)

- จัดทำแผนการจัดการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อเตรียมรับมือการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและการเดินทางที่ไม่สม่ำเสมอ
- ส่งเสริมให้แต่ละกลุ่มมีแผนบริหารจัดการตนเอง (Self-management) ลดการพึ่งพาบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
- สร้างระบบฝึกอบรมทักษะการบริการและการตลาดให้องค์กรชุมชนเพื่อรองรับการแข่งขันการท่องเที่ยวในระยะยาว

สรุปผลการวิจัย

1. ศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนอำเภอเมืองอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นได้แก่ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจ รองลงมา คือ ด้านบริการที่พักนักท่องเที่ยว และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นคือ กิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวภายในพื้นที่ซึ่งสามารถแจกแจงเป็นบุคคลและของ มีดังนี้

บุคคลในชุมชนอำเภอเมืองอุทัยธานีมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจ โดยเฉพาะพระสงฆ์และผู้นำชุมชนวัดจันทาราม (วัดท่าซุง) ที่มีบทบาทเป็นศูนย์รวมศรัทธาและจิตวิญญาณของผู้นับถือ ช่วยสร้างเสน่ห์ให้วัดกลายเป็นจุดหมายหลักของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ในขณะที่เดียวกันปราสาทท้องถิ่น เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มแปรรูปปลาแรด และน้ำพริก ก็มีส่วนในการสร้างอัตลักษณ์สินค้าให้สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีคุณค่า ด้านกิจกรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยว กลุ่มเยาวชนในตลาดตรอกโรงยา มีบทบาทเป็นมัคคุเทศก์น้อย จัดกิจกรรมบันเทิงและแสดงความสามารถในวันหยุด ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ศูนย์เรียนรู้มีบทบาทในการสาธิตและสอนกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำอาหารพื้นบ้าน การปลูกผัก และเลี้ยงปลา ซึ่งช่วยสร้างประสบการณ์เรียนรู้เชิงปฏิบัติ ขณะเดียวกันกลุ่มศิลปินท้องถิ่น เช่น นักร้องลูกทุ่งในงานตลาดคนเดิน ก็ช่วยสร้างบรรยากาศ ความมีชีวิตชีวา ด้านระบบการเดินทาง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และจิตอาสาท่องเที่ยวให้ข้อมูลเส้นทาง จุดจอดรถ ขณะที่ผู้ประกอบการรับจ้าง/สองแถวท้องถิ่นทำหน้าที่เชื่อมโยงเส้นทางต่าง ๆ ส่วนด้านการบริการที่พัก เจ้าของโฮมสเตย์และแม่ครัวในชุมชนให้บริการอย่างอบอุ่น พร้อมแนะนำกิจกรรมพื้นบ้านและเตรียมอาหารท้องถิ่นต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นมิตรและเข้าถึงง่าย



สิ่งของในพื้นที่อำเภอเมืองอุทัยธานีมีศักยภาพโดดเด่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน โดยเฉพาะในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจ เช่น วัดท่าซุงที่มีสถาปัตยกรรมงดงามอย่างปราสาททองและวิหารแก้ว ซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ขณะเดียวกันแม่น้ำสะแกกรังก็เป็นภูมิทัศน์ธรรมชาติที่สวยงาม เหมาะสำหรับกิจกรรมพักผ่อนและล่องเรือ ส่วนตลาดรู้ใจและถนนคนเดินมีการตกแต่งด้วยวัสดุพื้นถิ่นแสดงถึงวิถีชีวิตไทยแบบย้อนยุค และเป็นพื้นที่จัดกิจกรรมอย่างมีชีวิตชีวา ด้านการเรียนรู้ สวนเกษตรอินทรีย์อย่างบ้านสวนลูกแชมป์ มีพืชผักและสัตว์เลี้ยงพื้นบ้านให้ศึกษาใกล้ชิด ส่วนโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนลาดยางสามารถเชื่อมต่อระหว่างแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก มีป้ายบอกทางและแผนที่ชุมชนในบางจุด รวมถึงลานจอดรถชั่วคราวบริเวณวัดและตลาดที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวช่วงวันหยุดได้ ด้านกิจกรรมเชิงประสบการณ์ มีอุปกรณ์สาธิตการทำอาหารและเกษตร เช่น เต้า ถาด ครก และเครื่องมือปลูกผัก รวมทั้งเวทีกลางแจ้งและลานกิจกรรมที่ใช้แสดงศิลปะท้องถิ่นหรือกิจกรรมเยาวชน พื้นที่ริมแม่น้ำยังเหมาะกับการนั่งเล่น เดินชม หรือจัดกิจกรรมล่องเรือ ด้านการบริการที่พัก โฮมสเตย์มีบ้านพักที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น และที่พักในตัวเมืองใกล้วัดท่าซุงมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานครบถ้วน ที่พักเชิงเกษตรยังมีบรรยากาศสงบ เหมาะกับนักท่องเที่ยวที่มองหาความเรียบง่ายตามสไตล์การใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายแนว Slow Life

2. ส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

ผลการวิเคราะห์ (SWOT Analysis) และวิเคราะห์ (TOWS Matrix) มีแนวทางการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

2.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสามารถทำได้ผ่านการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวระยะสั้น 1-2 วัน ที่เชื่อมโยงวัดท่าซุงกับวิสาหกิจชุมชน เช่น ตลาดรู้ใจ บ้านสวนลูกแชมป์ และกลุ่มปลาแรดท่าซุง เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น ควบคู่กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝากจากปลาแรด น้ำพริก และข้าวอินทรีย์ผ่านกิจกรรมเชิงเรียนรู้เพิ่มมูลค่า นอกจากนี้ยังควรจัดอบรมเยาวชนเป็นมัคคุเทศก์น้อย และใช้เทคโนโลยี เช่น Live Facebook โปรโมทตลาดชุมชน เพื่อขยายฐานนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.2 การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนควรดำเนินการควบคู่กับการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ เช่น ททท. หรือกรมส่งเสริมวิสาหกิจ เพื่อจัดทำป้ายบอกทางและสื่อประชาสัมพันธ์หลายภาษา รองรับนักท่องเที่ยวหลากหลายกลุ่ม พร้อมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำ ลานจอดรถ และลานกิจกรรมให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ BCG ระดับจังหวัด ซึ่งเน้นความยั่งยืน และควรเชื่อมโยงกลุ่มวิสาหกิจในพื้นที่เข้าด้วยกัน

ผ่านแพลตฟอร์มกลาง เช่น เว็บไซต์หรือเพจเฟซบุ๊ก เพื่อสร้างเครือข่ายและเพิ่มการเข้าถึงของนักท่องเที่ยว

2.3 การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนควรใช้บุคลากรที่มีภูมิปัญญาในพื้นที่ในการผลิตสื่อและจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวระยะสั้น เพื่อสร้างความประทับใจและความเข้าใจในวิถีชุมชนอย่างแท้จริง พร้อมทั้งพัฒนาแผนการจัดการทรัพยากร เช่น น้ำและขยะ โดยอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนเพื่อลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งควรใช้ศรัทธาที่มีต่อวัดท่าซุงเป็นกลไกในการกระจายคนไปยังแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ รอบเมือง เพื่อลดความแออัด

2.4 การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนควรเริ่มจากการจัดทำแผนจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและรูปแบบการเดินทางที่ไม่แน่นอน ส่งเสริมให้แต่ละกลุ่มในชุมชนมีแผนบริหารจัดการตนเอง (Self-Management) เพื่อลดการพึ่งพาบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และเพิ่มความยืดหยุ่นในการดำเนินงาน พร้อมทั้งสร้างระบบฝึกอบรมทักษะการบริการและการตลาดให้กับองค์กรชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระยะยาวอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

ชุมชนอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวในระดับสูง โดยเฉพาะด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจ เช่น วัดท่าซุงที่มีสถาปัตยกรรมโดดเด่น แม่น้ำสะแกกรัง และถนนคนเดินที่สะท้อนวิถีไทยพื้นถิ่น ทั้งยังมีบุคคลสำคัญอย่างพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ราษฎรท้องถิ่น และเยาวชนที่มีบทบาทในการสร้างเสน่ห์และกิจกรรมท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีโฮมสเตย์ที่พักเชิงเกษตร ลานกิจกรรมริมแม่น้ำ และอุปกรณ์สำหรับสาธิตการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบใกล้ชิดธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การสร้างรายได้อย่างยั่งยืน และการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น (Goodwin & Santilli, 2019) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่มีมูลค่าเพิ่ม สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experiential Tourism) ที่เน้นการสร้างประสบการณ์ที่แท้จริงให้กับนักท่องเที่ยว (Pine & Gilmore, 2019) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นุชประวีณ์ ลิขิตศรีณย์, เหวิกา สุขเยี่ยม และสุวิมล จันททัย (2564)

2. ส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน อำเภอเมือง อุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี

การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในอำเภอเมืองอุทัยธานี สามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพผ่านการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวระยะสั้น 1-2 วัน โดยเชื่อมโยงแหล่งสำคัญอย่างวัดท่าซุง กับวิสาหกิจชุมชน เช่น ตลาดรู้ใจ บ้านสวนลูกแม่ป๋ม และกลุ่มปลาแรดท่าซุง เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก พร้อมพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝาก เช่น น้ำพริกและข้าวอินทรีย์ ควบคู่กับกิจกรรมเรียนรู้เพิ่มมูลค่า ทั้งนี้ควรอบรมเยาวชนให้เป็นมัคคุเทศก์น้อย และใช้เทคโนโลยี เช่น Live Facebook เพื่อประชาสัมพันธ์ตลาดชุมชนอย่างต่อเนื่อง ในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ เช่น ททท. หรือกรมส่งเสริมวิสาหกิจฯ เพื่อจัดทำป้ายบอกทางหลายภาษา และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ลานกิจกรรม และลานจอดรถ ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา BCG ระดับจังหวัด นอกจากนี้ควรเชื่อมโยงกลุ่มวิสาหกิจผ่านแพลตฟอร์มกลาง เช่น เว็บไซต์หรือเพจ Facebook เพื่อขยายเครือข่าย และควรใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างกิจกรรมที่เชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับชุมชนอย่างใกล้ชิด พร้อมร่วมกันจัดการทรัพยากร เช่น น้ำและขยะ เพื่อรักษาสีเขียวตลอดโดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน และวางแผนจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยให้แต่ละกลุ่มมีแผนบริหารจัดการตนเอง และพัฒนาทักษะด้านการบริการและการตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในอนาคตอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของนันทสิน อินทพัฒน์ และคณะ (2565) ที่เน้นแนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่และการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Dang & Jamal (2016) กล่าวถึงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรภายในชุมชนในการสร้างกิจกรรมที่มีความหมายต่อนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่ รวมถึงแนวทางการจัดการที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน โดยเฉพาะในบริบทของการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน อัญญาณีย์ เกตุพันธุ์ และคณะ (2566) ยังได้เสนอการบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) ควรถูกนำมาใช้ในระดับพื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อเชื่อมโยงการอนุรักษ์ทรัพยากร การสร้างรายได้ และการจัดการองค์รวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในพื้นที่อำเภอเมืองอุทัยธานีที่เน้นทั้งด้านเศรษฐกิจ ชุมชน และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันอย่างมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การพัฒนาแผนแม่บทการท่องเที่ยวชุมชนระดับอำเภอ หน่วยงานรัฐควรสนับสนุนการจัดทำแผนแม่บทการท่องเที่ยวชุมชนที่บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดการประสานงานระหว่างภาคส่วน
2. การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการตลาด ควรให้การสนับสนุนทุนและความรู้ในการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการท่องเที่ยวชุมชน รวมถึงการฝึกอบรมบุคลากรในชุมชน ให้มีทักษะการตลาดออนไลน์
3. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ป้ายบอกทาง ลานจอดรถ ห้องน้ำสาธารณะ และระบบจัดการขยะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน ควรจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลางที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกลุ่มต่าง ๆ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ และให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว
2. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ควรพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น เส้นทางสายบุญ-สายวิถี เส้นทางเชิงเกษตรอินทรีย์ และเส้นทางอาหารพื้นบ้าน
3. การอบรมพัฒนาบุคลากรด้านการบริการ ควรจัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น พัฒนาทักษะการบริการ และความรู้ด้านภาษาอังกฤษเบื้องต้น
4. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน ควรส่งเสริมให้มีการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เพื่อสร้างความร่วมมือที่แข็งแกร่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการท่องเที่ยวชุมชน ควรศึกษาในเชิงลึกถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนต่อรายได้ การจ้างงาน และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมในชุมชน
2. การศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ควรศึกษาในเชิงลึกถึงพฤติกรรม ความต้องการ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ เพื่อนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการมากขึ้น
3. การศึกษาแบบจำลองการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ควรศึกษาและพัฒนาแบบจำลองการจัดการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน
4. การศึกษาการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ควรศึกษาถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น Virtual Reality และ Big Data Analytics ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน



กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ขอขอบคุณสำนักงานวิจัยแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สนับสนุนการดำเนินการวิจัย ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลบริบทพื้นที่ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขอขอบคุณกลุ่มวิสาหกิจ ผู้นำชุมชน ภาควิชา และประชาชนในพื้นที่ที่ได้สละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานด้านการท่องเที่ยวชุมชน และขอขอบคุณนักท่องเที่ยวที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

- นันทนิน อินทพัฒน์, ธัญญรัตน์ เจนชนบ, และชนิสรา เพชรพิเศษศักดิ์. (2565). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านกระหม่ จังหวัดสุรินทร์. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี**. 11(2): 1-16.
- นุชประวีณ์ ลิขิตศรีณย์, เขวิกา สุขเยี่ยม และสุวิมล จันททัย. (2564). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนปลักไม้ลาย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. **วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ**. 4 (2): 1-12.
- สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี. (2566). **ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี พ.ศ. 2566-2570**. สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565).

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อัญยานี เกตุพันธุ์, ศศิวิมล ภู่งวง และสุทธดา ชัดติยะ. (2566).

ปัจจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการภายใต้แนวคิดโมเดลเศรษฐกิจบีซีจีส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวตามแบบวิถีชุมชนในจังหวัดเชียงราย.

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 13 (3): 27-39.

Cochran, W. G. (1953). **Sampling techniques**. John Wiley & Sons.

Dangi, T. B., & Jamal, T. (2016). An integrated approach to “sustainable community-based tourism”. **Sustainability**. 8 (May): 475.

Goodwin, H., & Santilli, R. (2009). **Community-based tourism: a success?**.

Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (2021). **The Experience Economy: Competing for customer time, attention, and money**. Harvard Business Review Press, Boston.

Richards, G. (2018). Cultural tourism: A review of recent research and trends. **Journal of Hospitality and Tourism Management**. 36 (September): 12-21.

UNWTO. (2021). **Community-based tourism for sustainable development: Guidelines and best practices**. World Tourism Organization.



การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์
วิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
Development on a Digital Platform Based on the Creative Economy Concept
to Promote Distribution Channels for Ethnic Woven Fabrics of the
Chang Pa Huai Khayeng Community Enterprises, Thong Pha Phum District,
Kanchanaburi Province

มาลินี คำเครือ^{*1}, พิศาล คงเอียด¹, พัชรินทร์ บุญสมธป¹, คมสัน ศรีบุญเรือง²

Malinee Kumkrua¹, Pisan Khongaed¹, Patcharin Boonsomthop¹, Komsan Sriboonruang²

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 71190

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 71190

¹ Faculty of Management Science, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi 71190 Thailand

² Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi 71190 Thailand

*Corresponding author E-mail: malinee2729@kru.ac.th

(Received: July 30 2025; Revised: September 18 2025; Accepted: September 24 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานทางการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง 2) พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง 3) ถ่ายทอดและประยุกต์ใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลแก่วิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม แบบสอบถาม พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลด้วยโปรแกรม Visual Studio Code, XAMPP, MySQL, Sourcetree, TIDB, Tailwind CSS ใช้ภาษา React TypeScript, HTML, JavaScript และ CSS สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย และใช้หลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย 1) วิสาหกิจมีผลิตภัณฑ์หลัก คือ ผ้าทอมือและย่ามกะเหรี่ยง ใช้วัตถุดิบธรรมชาติและกระบวนการทอมือที่ซับซ้อน ส่งผลให้ราคาสูงและอาจไม่ทันสมัยสำหรับกลุ่มลูกค้าบางกลุ่ม ขาดแรงงานฝีมือจากคนรุ่นใหม่ ผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่สร้างความน่าเชื่อถือ ผ้าทอมือมีราคาสูงกว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยเครื่องจักร เนื่องจากกระบวนการทอที่ใช้เวลานานและความประณีต เน้นการขายหน้าร้านในชุมชนและงานแสดงสินค้า ขาดช่องทางออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพเนื่องจากปัญหาการดูแลระบบออนไลน์ ทำให้สูญเสียโอกาสทางการขาย และขาดทักษะการตลาด ยังคงใช้ช่องทางการตลาดแบบดั้งเดิม 2) แพลตฟอร์มดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นช่วยส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และสามารถนำไปสู่การใช้งานจริง 3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่งสามารถใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นได้ และมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมจากการถ่ายทอดการประยุกต์ใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แพลตฟอร์มดิจิทัล; ผ้าทอชาติพันธุ์; วิสาหกิจชุมชน



Abstract

This research aimed to: (1) study the current marketing operations of ethnic woven fabric products of the Chang Pa Huai Khayeng Community Enterprises; (2) develop a digital platform to promote distribution channels for these products of the Chang Pa Huai Khayeng Community Enterprises Thong in Pha Phum District, Kanchanaburi Province; and (3) transfer and apply the developed digital platform to the Chang Pa Huai Khayeng Community Enterprises. Data were collected through interviews, focus group discussions, and questionnaires. The digital platform was developed using Visual Studio Code, XAMPP, MySQL, Sourcetree, TIDB, and Tailwind CSS, with programming in React TypeScript, HTML, JavaScript, and CSS. Data were analyzed using frequency, percentage, standard deviation, mean, and content analysis.

The research findings revealed that: 1) The community enterprise's main products were handwoven fabrics and Karen-style shoulder bags, made from natural materials through intricate handweaving processes. These factors contributed to high prices and may make the design appear outdated to certain customer groups. There was also a shortage of skilled labor among the younger generation. Moreover, the products remained uncertified by credible institutions, which affected their trustworthiness. Handwoven fabrics were more expensive than machine-made products due to the time-consuming weaving process and high craftsmanship. Product distribution primarily relied on local community shops and trade fairs. The enterprises lacked effective online marketing channels due to difficulties in managing digital systems, leading to lost sales opportunities. Furthermore, there was a lack of marketing skills, and traditional marketing methods were still predominantly used; 2) The developed digital platform enhanced product distribution channels and could be practically implemented; and 3) The Chang Pa Huai Khayeng Community Enterprises group were able to effectively use the developed digital platform and expressed the highest level of satisfaction with the activities related to its application and transfer of the platform, both overall and in specific aspects.

Keywords : Digital Platform; Ethnic Woven Fabrics; Community Enterprises



บทนำ

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเมียนมาร์และมีความโดดเด่นในเรื่องของการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงและกลุ่มชาติพันธุ์มอญ โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอทองผาภูมิ รวมถึงมีอารยธรรมเก่าแก่และการสืบทอดภูมิปัญญาในชุมชน จึงทำให้เกิดวิสาหกิจชุมชนที่มีความหลากหลาย เช่น กลุ่มชาติพันธุ์มอญซึ่งมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มกลายเป็นจุดดึงดูดใจและกลายเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอทองผาภูมิ โดยสินค้าที่ผลิตเกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์บนพื้นฐานของการใช้ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างรู้คุณค่า โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาช้านานและมีลวดลายเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร จึงเกิดการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่งที่มีผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ที่สวยงามและเป็นเอกลักษณ์ จากการลงพื้นที่ของทีมนักวิจัยเพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นและสัมภาษณ์ประธานวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง พบว่า ถึงแม้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกลุ่มชาติพันธุ์มีความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าก็ตาม แต่พบว่าปัญหาของวิสาหกิจชุมชน คือ ไม่มีช่องทางการจัดจำหน่าย โดยเฉพาะช่องทางออนไลน์ที่ต้องอาศัยทักษะและองค์ความรู้มากมาย จึงทำให้มีข้อจำกัดทางการขาย หากได้รับการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์หรือมีแพลตฟอร์มที่ทันสมัยและหลากหลายจะช่วยขยายตลาดให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ ผู้วิจัยได้มีโอกาสนำกลุ่มผ้าทอบ้านหนองขาว ได้ให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันรายได้ของกลุ่มลดลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไปหันไปซื้อสินค้าผ่านทางระบบออนไลน์มากขึ้น ซึ่งสมาชิกของกลุ่มผ้าทอไม่มีความรู้และไม่มีแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ ที่เป็นช่องทางการขาย ประกอบกับจากการทำงานร่วมกับกลุ่มผ้าทออื่น ๆ พบปัญหาเหมือนกัน งานวิจัยของ เพชรา บุคสีทา (2561) พบว่า ลูกค้าให้ความสำคัญด้านองค์ประกอบเว็บไซต์ของร้านค้าช่องทางการตลาดดิจิทัล และพบว่าช่องทางการจัดจำหน่ายโดยใช้การตลาดดิจิทัลเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนได้ อย่างไรก็ตาม แม้มีนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนได้รับการสนับสนุนในระดับนโยบายแล้ว แต่มีอุปสรรคสำคัญคือการทำงานร่วมกัน (collaboration) ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และการแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงานไม่ชัดเจน ส่งผลให้นโยบายที่ดีมีปัญหาในการลงสู่พื้นที่ปฏิบัติการ (Nakhonsong & Chamruspanth, 2024)

จากนโยบายของภาครัฐ สภาพปัญหา และความจำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไขตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปแล้วในช่วงต้น จึงนำมาซึ่งงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว อีกทั้งพื้นที่ดังกล่าวเหมาะสมสำหรับเป็นพื้นที่ที่เป็นตัวแทนที่ดีในการศึกษา โดยงานวิจัยนี้

จะเป็นการศึกษาถึงสภาพการดำเนินงานทางการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่าย โดยนำฐานแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวิจัยที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์ผลงาน และการใช้ทรัพยากรทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับฐานรากทางวัฒนธรรมเข้ากับการส่งเสริมความรู้ของสังคม เทคโนโลยี และนวัตกรรมสมัยใหม่ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งโครงการวิจัยนี้ยังมุ่งเน้นการถ่ายทอดและประยุกต์ใช้การใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง สู่การปฏิบัติจริงเพื่อยกระดับรายได้และเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ พร้อมทั้งเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน โดยมีแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เพิ่มช่องทางการขายให้เข้าถึงผู้บริโภคได้กว้างขึ้น การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลนี้จะเป็นต้นแบบที่สำคัญต่อการเติบโตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน โดยมีทั้งการยกระดับผลิตภาพ เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมถึงการส่งเสริมการเข้าถึงตลาดเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการก้าวสู่ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานทางการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อถ่ายทอดและประยุกต์ใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลแก่วิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

จากวัตถุประสงค์การศึกษาสภาพการดำเนินงานทางการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) คือ ประธาน รองประธาน และสมาชิก จำนวน 12 คน โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) สำหรับการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) คือ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการตลาดออนไลน์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการพัฒนา



แพลตฟอร์มดิจิทัล ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกลยุทธ์การสื่อสารการตลาด ประธานวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง รองประธานวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง ผู้มีประสบการณ์ในการขายสินค้าออนไลน์ และตัวแทนผู้บริโภคสินค้าออนไลน์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ จำนวน 8 คน เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) และการถ่ายทอดและประยุกต์ใช้การใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัล กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ประธานหรือรองประธานหรือสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง จำนวน 30 คน

2. วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 การดำเนินการวิจัยในระยะนี้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ ศึกษาสภาพการดำเนินงานทางการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน และสมาชิกกลุ่ม ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน โดยแบบสอบถามมีค่า IOC มากกว่า 0.5 เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพการดำเนินงานทั่วไปและสภาพการดำเนินงานทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง ผู้วิจัยศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (product) ราคา (price) การจัดจำหน่าย (place) การส่งเสริมการตลาด (promotion) (Kotler & Keller, 2016; นริสรา ลอยฟ้า และคณะ, 2563) การศึกษาจะทำให้ทราบว่าวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่งมีสภาพการดำเนินงานทั่วไปและสภาพการดำเนินงานทางการตลาดอย่างไร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ด้วยการตรวจสอบด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย และด้านทฤษฎี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

ขั้นที่ 2 การดำเนินการวิจัยในระยะนี้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) โดยใช้เทคนิควิธีระดมความคิดเห็น (brainstorming) เพื่อให้ได้ข้อมูลและแนวทางในการนำไปพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายตามความต้องการของวิสาหกิจ

ชุมชน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดแพลตฟอร์มดิจิทัลและองค์ประกอบแพลตฟอร์มดิจิทัล ประกอบด้วย ด้านรูปลักษณ์ (context) ด้านส่วนประกอบที่เป็นเนื้อหา (content) ด้านความเป็นชุมชน (community) ด้านการทำให้ตรงความต้องการเฉพาะความต้องการลูกค้า (customization) ด้านการติดต่อสื่อสาร (communication) ด้านการเชื่อมโยง (connection) ด้านการติดต่อค้าขาย (commerce) (อิธิวัฒน์ รัตนพองบุ, 2555; เพชรธา บุตสีทา, 2561) ผู้ให้ข้อมูล รวมจำนวนทั้งสิ้น 8 คน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการตลาดออนไลน์ จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกลยุทธ์การสื่อสารการตลาด จำนวน 1 คน ประธานวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง จำนวน 1 คน รองประธานวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง จำนวน 1 คน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง จำนวน 1 คน ผู้มีประสบการณ์ในการขายสินค้าออนไลน์ จำนวน 1 คน และตัวแทนผู้บริโภคสินค้าออนไลน์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ จำนวน 1 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงนำไปสู่ต้นแบบ (prototyping) ในการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยเครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย โปรแกรม Visual Studio Code, XAMPP, MySQL, Sourcetree, TIDB, Tailwind CSS ใช้ภาษา React TypeScript, HTML, JavaScript และ CSS และพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยดำเนินการตามแนวทางวงจรการพัฒนากระบวน (System Development Life Cycle หรือ SDLC) (วศิน เพิ่มทรัพย์, 2563 : 164) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ กำหนดปัญหา วิเคราะห์ระบบ ออกแบบระบบ พัฒนาระบบ ทดสอบระบบ ติดตั้งระบบ และการบำรุงรักษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ด้วยการตรวจสอบด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย และด้านทฤษฎี

ขั้นที่ 3 การดำเนินการวิจัยในระยะนี้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ ถ่ายทอดและประยุกต์ใช้การใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลแก่วิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นกิจกรรมการถ่ายทอดและประยุกต์ใช้การใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลแก่วิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง ที่ได้ผลผลิตจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยจัดอบรมให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่ง ได้แก่ ประธาน รองประธาน และสมาชิกกลุ่ม รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย อุปกรณ์ในการจัดการประชุม เอกสารประกอบการประชุม และแบบประเมินความพึงพอใจหลังจากที่เข้ารับการฝึกอบรม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือวิจัยโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และ



งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งกำหนดกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยแบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่มแบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์การพิจารณาทุกข้อ โดยแบบสอบถามความพึงพอใจประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) สภาวะแวดล้อม จำนวน 4 ข้อ 2) ปัจจัยนำเข้า จำนวน 4 ข้อ 3) กระบวนการ จำนวน 4 ข้อ และ 4) ผลลัพธ์ จำนวน 5 ข้อ สำหรับแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (questionnaire) นำแบบสอบถามไปทดสอบ (pretest) จำนวน 30 คน กับตัวแทนผู้บริโภคสินค้าออนไลน์พร้อมทั้งวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้วิธีของคอนบาค (conbach alpha coefficient) ผลการทดสอบผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยมีค่าตั้งแต่ 0.802 - 0.836 และมีการประเมินคุณภาพของแพลตฟอร์มดิจิทัลจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยบางส่วนผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ประสานและติดต่อให้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ใช้หลักการการวิเคราะห์แบบเนื้อหา (content analysis) และการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (descriptive analysis) จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

5.2 สถิติพรรณนา (descriptive statistics) ใช้ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ในการอธิบายข้อมูลลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าเฉลี่ย (mean) ใช้อธิบายเพื่อประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดการประยุกต์ใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัล

5.3 การบอกข้อผู้ให้ข้อมูลผู้วิจัยของสวสนสิทธิ ทั้งนี้เพื่อเป็นไปตามหลักจรรยาบรรณในการศึกษาข้อมูลวิจัยและการรักษาความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานทางการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

สภาพการดำเนินงานทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การบริหาร

จัดการการผลิตผ้าทอมือของวิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่งมุ่งเน้นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่กับการพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าให้สินค้า กระบวนการผลิตเริ่มจากการคัดสรรวัตถุดิบการย้อมสีใช้ธรรมชาติจากพืชและสมุนไพรเพื่อความปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สดสวยและเทคนิคการทอถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีความพยายามในการพัฒนาให้ทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการตลาด การบริหารต้นทุนทำโดยลดของเสียและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า แต่ยังคงพบว่าการตลาดและรูปแบบอาจยังไม่ตอบโจทย์ผู้บริโภคใหม่ การจัดการแรงงานเน้นการกระจายงานให้สมาชิกในชุมชนเพื่อสร้างรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นยังคงผสมผสานเทคนิคการทอแบบดั้งเดิมกับดีไซน์สมัยใหม่เพื่อเพิ่มความหลากหลาย และต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน เช่น เงินทุน การอบรม และการส่งเสริมการตลาด ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เติบโตอย่างยั่งยืน

ปัญหาการรวมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนผ้าทอมือ คือ การบริหารงานไม่เป็นระบบไม่มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน รวมถึงขาดการวางแผนที่ดีด้านการผลิตและการตลาด สมาชิกบางส่วนอาจมีความคิดเห็นหรือเป้าหมายที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความขัดแย้งและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของกลุ่ม การบริหารเงินทุนไม่เป็นระบบ และขาดแหล่งเงินทุนสนับสนุน ขาดความรู้ด้านการตลาดและเทคโนโลยี เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่อาจไม่คุ้นเคยกับการตลาดออนไลน์หรือการใช้เทคโนโลยี ส่งผลให้ไม่สามารถแข่งขันในตลาดที่กว้างขึ้นได้ การออกแบบและลวดลายผ้าอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถดึงดูดลูกค้ากลุ่มใหม่ได้ ไม่มีการควบคุมคุณภาพที่ดีพอ ทำให้สินค้าบางชิ้นไม่ได้มาตรฐานและส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของลูกค้า วัตถุดิบบางชนิดอาจมีราคาแพงหรือหาได้ยาก นอกจากนี้แรงงานฝีมือยังมีจำกัดเนื่องจากคนรุ่นใหม่ไม่นิยมทำอาชีพนี้ และขาดเครือข่ายความร่วมมือกับภาครัฐหรือภาคเอกชน ทำให้การพัฒนาและขยายตลาดเป็นไปได้ยาก

สภาพการดำเนินงานทางการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (product) ปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์เพียง 2 ประเภท ได้แก่ ผ้าทอมือ และย่ามกะเหรี่ยง ซึ่งใช้ระยะเวลาทอค่อนข้างนาน วิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่งมีจุดเด่นด้านการทอผ้าที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรม วิถีชีวิต บรรจงลงสู่ผืนผ้าได้อย่างสวยงาม ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ เช่น ผ้าย้อม และสีธรรมชาติ การทอผ้าที่ต้องใช้ความชำนาญและความอดทน ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีความละเอียดและคุณภาพสูง ที่สำคัญช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับชุมชนและสร้างรายได้ให้แก่ผู้ผลิต



การทอดผ้ากระเหียง คือ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งลักษณะการทอดดังกล่าวสามารถนำไปสู่การได้เปรียบของคู่แข่ง แต่มีจุดอ่อนด้านกระบวนการทอที่ซับซ้อนและใช้เวลามาก อาจไม่เพียงพอต่อความต้องการในตลาดใหญ่ซึ่งเป็นปัญหาต่อธุรกิจ การใช้วัสดุธรรมชาติและกระบวนการทออาจทำให้มีราคาสูงเมื่อเทียบกับสินค้าทดแทนที่ผลิตโดยเครื่องจักร ลวดลายและรูปแบบอาจยังไม่ตอบโจทย์ผู้บริโภคยุคใหม่ในบางตลาด เช่น กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ชอบความทันสมัย การขาดคนรุ่นใหม่ที่มีใจสืบทอดอาชีพอาจทำให้มีข้อจำกัดด้านแรงงานฝีมือ ผลผลิตยังไม่ได้มีการรับรองจากหน่วยงานที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์ได้

2. ด้านราคา (price) ราคาของผ้าทอมีอาจสูงกว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตด้วยเครื่องจักร เนื่องจากกระบวนการผลิตที่ใช้เวลามากกว่าและความประณีตในการทอ อย่างไรก็ตาม ราคายังคงล้าหลังสะท้อนถึงคุณภาพและความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ซึ่งดึงดูดลูกค้าที่ให้ความสำคัญกับสินค้าที่มีคุณค่าและมีเรื่องราวได้ แต่อาจเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายไม่ได้มากนัก

3. ด้านการจัดจำหน่าย (place) การบริหารช่องทางการจัดจำหน่ายของวิสาหกิจชุมชนเน้นการขายแบบหน้าร้านในชุมชน ตลาดชุมชนในพื้นที่ตำบลห้วยเขย่ง รวมถึงการเข้าร่วมงานแสดงสินค้า จึงทำให้รายได้จากการขายไม่มากนัก ขาดช่องทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในตลาดออนไลน์ สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการขายออนไลน์ การขายออนไลน์เผชิญกับปัญหาการขาดการติดตามและดูแลระบบอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีผู้ดูแลเพียงคนเดียว ทำให้การจัดการร้านค้าออนไลน์ไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งสมาชิกส่วนใหญ่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ส่งผลให้การฝึกอบรมเกี่ยวกับตลาดออนไลน์ทำได้ยาก ยอดขายส่วนใหญ่มาจากช่องทางออฟไลน์ ลูกค้าไม่สามารถค้นหาข้อมูลหรือสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ง่าย ทำให้สูญเสียโอกาสทางการขาย นอกจากช่องทางจำหน่ายแบบหน้าร้าน กลุ่มวิสาหกิจยังเข้าร่วมออกร้านในงานที่จัดโดยชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญเนื่องจากภาครัฐมีการบรรจุให้บุคลากรสวมใส่ผ้าไทยมากขึ้น ในด้านความต้องการของตลาด พบว่า กลุ่มลูกค้าในท้องถิ่นนิยมผ้าสีสดใสและดูดี ขณะที่ตลาดออนไลน์ให้ความสนใจกับสีอ่อน พาสเทล และสไตล์มินิมอลมากกว่า นอกจากนี้ผ้าทอมียังมีจุดเด่นที่สามารถสร้างลวดลายเฉพาะตัวได้ ทำให้สินค้าแต่ละผืนไม่ซ้ำกัน สร้างเอกลักษณ์และคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (promotion) การที่วิสาหกิจชุมชนยังขาดองค์ความรู้และทักษะด้านการตลาดเชิงกลยุทธ์ ทำให้วิสาหกิจชุมชนใช้ช่องทางการตลาดแบบดั้งเดิมเป็นหลัก การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ยังพึ่งพาตลาดในชุมชนหรือช่องทางออฟไลน์ เช่น งานแสดงสินค้า หรือร้านค้าท้องถิ่น ทำให้

ไม่สามารถเข้าถึงตลาดที่กว้างขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภครุ่นใหม่ในโลกออนไลน์ จึงส่งผลให้การสื่อสารและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับและน่าสนใจแก่ลูกค้าเป็นไปได้ยาก การส่งเสริมการขายหรือการประชาสัมพันธ์ รวมถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย สามารถทำได้เฉพาะกลุ่มที่เป็นกลุ่มลูกค้าหลัก รวมถึงปัญหาเรื่องการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสินค้าที่ยังขาดมาตรฐานที่เป็นระบบในด้านคุณภาพ สี ลวดลาย และขนาด ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังของตลาดระดับพรีเมียมหรือการส่งออกได้อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการตลาด

ผลการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) โดยใช้เทคนิควิธีระดมความคิดเห็น (brainstorming) เพื่อให้ได้ข้อมูลและแนวทางในการนำไปพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชน โดยนำแนวคิดการตลาดดิจิทัลมาประกอบการพิจารณา ในหลักการสร้างกลยุทธ์และเลือกช่องทาง และพบว่าเว็บไซต์มีความเหมาะสมที่สุดสำหรับการพัฒนาแพลตฟอร์มขายสินค้า เพราะสามารถเข้าถึงผู้ใช้ได้กว้าง สร้างความน่าเชื่อถือ ปรับแต่งได้อิสระ และรองรับการตลาดเชิงดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เว็บไซต์ถือเป็น Digital Infrastructure ที่ยั่งยืนกว่าการพึ่งพาช่องทางอื่นเพียงอย่างเดียว ธุรกิจเป็นเจ้าของข้อมูลลูกค้าและฐานข้อมูลการขายเองไม่ต้องพึ่งพาแพลตฟอร์มภายนอกที่อาจมีข้อจำกัดหรือเปลี่ยนนโยบาย ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดแพลตฟอร์มดิจิทัลและองค์ประกอบแพลตฟอร์มดิจิทัล ประกอบด้วย ด้านรูปลักษณะ ด้านส่วนประกอบที่เป็นเนื้อหา ด้านความเป็นชุมชน ด้านการทำให้ตรงความต้องการเฉพาะความต้องการลูกค้า ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการเชื่อมโยง และด้านการติดต่อค้าขาย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านรูปลักษณะ (context) ออกแบบหน้าตาเว็บไซต์ให้มีเอกลักษณ์ สื่อถึงวัฒนธรรมชาติพันธุ์ เช่น ใช้ลวดลายผ้า สีพื้นเมือง หรือสัญลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้งานง่าย (user-friendly) รองรับการแสดงผลบนมือถือ (responsive design) เพื่อเพิ่มการเข้าถึง มีการออกแบบโครงสร้างที่เป็นระบบ เช่น เมนูหมวดหมู่สินค้า เป็นต้น

2. ด้านส่วนประกอบที่เป็นเนื้อหา (content) จัดทำข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับผ้าทอแต่ละชิ้น เช่น ความหมายของลายผ้า เทคนิคการทอ รวมถึงการแสดงผลข้อมูลสินค้าอย่างครบถ้วน ขนาด วัสดุ วิธีดูแลรักษา ระยะเวลาจัดส่ง ออกแบบโดยใช้สื่อผสม ภาพลายความละเอียดสูง วิดีโอเบื้องหลังการผลิต หรือการประยุกต์ใช้ผ้าทอในชีวิตประจำวัน

3. ด้านความเป็นชุมชน (community) สร้างพื้นที่ได้ตอบ เช่น รีวิจากลูกค้า เพื่อให้ผู้ใช้มีส่วนร่วมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนทอผ้า เช่น การไลฟ์ขายของ การแชร์ประสบการณ์ ผู้ผลิต เปิดโอกาสให้ลูกค้าร่วมโหวตลายผ้าใหม่ หรือเสนอไอเดียในการออกแบบร่วมกับชุมชน

4. ด้านการทำให้ตรงความต้องการเฉพาะความต้องการลูกค้า (customization) เสนอบริการสั่งตัดตามขนาดหรือดีไซน์เฉพาะ เช่น สั่งทำชุดจากลายผ้าเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ ระบบสร้างบัญชีผู้ใช้ที่เก็บประวัติการสั่งซื้อ ความชอบ สี ลายผ้าที่เลือกบ่อย

5. ด้านการติดต่อสื่อสาร (communication) ติดตั้งระบบแชตสด (live chat) สำหรับพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ หรือผู้ผลิตโดยตรง มีช่องทางสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย เช่น เฟซบุ๊ก (facebook) อินสตาแกรม (instagram) ไลน์ (line) เพื่อแจ้งข่าวสารและโปรโมชั่น

6. ด้านการเชื่อมโยง (connection) เชื่อมโยงกับแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซหลัก เช่น ช้อปปี้ (shopee) ลาซาด้า (lazada) เป็นต้น หรือองค์กรสนับสนุน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด เชื่อมต่อระบบชำระเงินและจัดส่ง เช่น พร็อมป์เพย์ (promptpay) เคอร์รี่ (kerry) ไปรษณีย์ไทย เป็นต้น

7. ด้านการติดต่อค้าขาย (commerce) มีระบบตะกร้าสินค้าและชำระเงินออนไลน์ที่ปลอดภัย รองรับบัตรเครดิต โอนเงิน QR code ระบบจัดการสต็อกสินค้าอัตโนมัติ เสนอโค้ดส่วนลด โปรโมชันพิเศษ และระบบสมาชิกสะสมแต้มเพื่อสร้างความภักดีกับลูกค้า (loyalty program)



ภาพที่ 1 แพลตฟอร์มดิจิทัล

ผลการถ่ายทอดและประยุกต์ใช้การใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลแก่วิสาหกิจชุมชนช่างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการถ่ายทอดการใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลแก่วิสาหกิจชุมชนช่างป่าห้วยเขย่ง ที่ได้พัฒนาขึ้นโดยจัดอบรมให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนช่างป่าห้วยเขย่ง ได้แก่ ประธาน รองประธาน และสมาชิกกลุ่ม รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน โดยมีอุปกรณ์ในการจัดการประชุม เอกสารประกอบการบรรยาย คู่มือการใช้งาน มอบให้แก่ผู้มาเข้าร่วมกิจกรรม โดยผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีระดับการศึกษา

ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว 2-3 คน รายได้ต่อเดือน 3,000 - 6,000 บาท เมื่อถ่ายทอดการใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลเสร็จสิ้นแล้ว ผู้เข้ารับการถ่ายทอดดำเนินการตอบแบบประเมินความพึงพอใจหลังจากที่เข้ารับการฝึกอบรมในกิจกรรมดังกล่าว โดยการแปลผลคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมีเกณฑ์ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 มีระดับความพึงพอใจน้อย ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 มีระดับความพึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 มีระดับความพึงพอใจมาก และค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ผลปรากฏแสดงดังตารางที่ 1



ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดการประยุกต์ใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัล

ความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดการประยุกต์ใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านสภาวะแวดล้อม (context)	4.81	0.18	มากที่สุด
2. ด้านปัจจัยนำเข้า (input)	4.80	0.19	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการ (process)	4.93	0.16	มากที่สุด
4. ด้านผลลัพธ์ (outcome)	4.88	0.19	มากที่สุด
โดยรวมทุกด้าน	4.85	0.12	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดการประยุกต์ใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้านเช่นเดียวกัน โดยด้านกระบวนการ (process) มีคะแนนความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 รองลงมา คือ ด้านผลลัพธ์ (outcome) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 ด้านสภาวะแวดล้อม (context) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 และด้านปัจจัยนำเข้า (input) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลงานวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง มีจุดเด่นในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติและการทอผ้าแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีค่า อย่างไรก็ตามปัญหาหลักที่พบ คือ การบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ เช่น ขาดการวางแผนการผลิตและการตลาดที่ดี การบริหารเงินทุนที่ไม่มีประสิทธิภาพ และการขาดความรู้ด้านการตลาดและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ไม่สามารถแข่งขันในตลาดที่มีความต้องการสูงขึ้นได้ จากการศึกษาของ ชอย และคณะ (Choi et al., 2019) ที่ได้กล่าวถึงการบริหารธุรกิจชุมชนท้องถิ่น พบว่า การขาดความรู้ทางด้านการตลาดและการใช้เทคโนโลยีเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจชุมชนไม่สามารถขยายตลาดไปยังกลุ่มลูกค้าใหม่ได้ เนื่องจากการขาดการเข้าถึงช่องทางออนไลน์และเทคโนโลยีการตลาดที่ทันสมัย โดยเฉพาะในกลุ่มธุรกิจที่มุ่งเน้นสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์และต้องการการตลาดที่เฉพาะเจาะจง เช่น ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือในวิสาหกิจแห่งนี้ การขาดแหล่งเงินทุนสนับสนุนและแรงงานฝีมือในชุมชนเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่จำกัดความสามารถในการผลิตและขยายตลาดไปยังกลุ่มลูกค้าทั่วไป โดยงานวิจัยของ สารี และคณะ (Sari et al., 2020) แสดงให้เห็นว่า การขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนทำให้วิสาหกิจชุมชนไม่สามารถเติบโตอย่างยั่งยืนและไม่สามารถเข้าถึงโอกาสทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพได้ ในแง่ของการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์และการออกแบบลวดลายผ้าให้ทันสมัยเพื่อรองรับความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป พบว่า ลวดลายที่มีความเป็นเอกลักษณ์และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นสำคัญต่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Kim, 2018) อย่างไรก็ตาม ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มลูกค้าสมัยใหม่อาจจะทำให้วิสาหกิจไม่สามารถดึงดูดกลุ่มตลาดใหม่ได้ โดยเฉพาะกลุ่มลูกค้าที่มองหาสินค้าที่ทันสมัยและตอบโจทย์การใช้ชีวิต

สำหรับสภาพการดำเนินงานทางการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผลิตภัณฑ์ (product) วิสาหกิจชุมชนช้างป่าห้วยเขย่งมีผลิตภัณฑ์หลักคือผ้าทอมือและย่ามกะเหรี่ยง ซึ่งมีความโดดเด่นในกระบวนการทอที่มีความซับซ้อนและใช้ระยะเวลาาน ปักปักดั่งกล่าวจึงส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มีราคาสูง (Sari et al., 2020) และอาจไม่ตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มใหม่ที่ต้องการความทันสมัย (Kim, 2018) ปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงการขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การเพิ่มการออกแบบลวดลายที่ทันสมัยและตอบโจทย์ลูกค้าทุกกลุ่ม (Pattison & Ellis, 2019) นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดแรงงานฝีมือจากคนรุ่นใหม่ ซึ่งทำให้วิสาหกิจไม่สามารถขยายกำลังการผลิตได้เต็มที่ (Choi et al., 2019) ด้านราคา (price) ผ้าทอมือมีราคาสูงกว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยเครื่องจักร เนื่องจากกระบวนการผลิตที่ใช้เวลานานและความประณีตในการทอ (Kim, 2018) ราคาสูงนี้สะท้อนถึงคุณภาพและเอกลักษณ์ของสินค้าที่ลูกค้าบางกลุ่มต้องการ (Choi et al., 2019) อย่างไรก็ตาม ความต้องการที่ลดลงในกลุ่มลูกค้าที่ให้ความสำคัญกับสินค้าที่ราคาไม่สูงอาจทำให้วิสาหกิจชุมชนต้องพิจารณาวิธีลดต้นทุนการผลิต เช่น การใช้เทคโนโลยีการทอที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น (Sari et al., 2020) ด้านการจัดจำหน่าย (place) วิสาหกิจเน้นการขายผ่านหน้าร้านในชุมชนและงานแสดงสินค้า แต่ขาดช่องทางออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพเนื่องจากการขาดความรู้ด้านการตลาดออนไลน์จากสมาชิกที่มีอายุสูง การใช้ช่องทางออนไลน์เป็นหนึ่งในวิธีที่สำคัญ

ในการขยายตลาดให้กว้างขึ้นและเข้าถึงลูกค้ารุ่นใหม่ (Pattison & Ellis, 2019) นอกจากนี้ การขาดการจัดการออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพทำให้วิสาหกิจพลาดโอกาสในการขายและการขยายฐานลูกค้า (Choi et al., 2019) ด้านการส่งเสริมการตลาด (promotion) วิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่งขาดทักษะการตลาดเชิงกลยุทธ์ และยังไม่ใช้ช่องทางการตลาดแบบดั้งเดิม ซึ่งไม่สามารถเข้าถึงตลาดออนไลน์ที่กว้างขึ้นได้ โดยเฉพาะกลุ่มลูกค้ารุ่นใหม่ที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นหลัก (Kim, 2018) การขาดการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานที่เป็นระบบในการผลิตทำให้วิสาหกิจไม่สามารถขยายตลาดระดับพรีเมียมและส่งออกได้ (Sari et al., 2020) การพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดโดยใช้ช่องทางออนไลน์และการสร้างความน่าเชื่อถือในผลิตภัณฑ์จะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจ (Pattison & Ellis, 2019) เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและขยายตลาด วิสาหกิจควรพัฒนาและปรับปรุงการจัดการในทุกด้าน โดยเฉพาะในเรื่องการใช้เทคโนโลยีในการผลิตและการตลาดออนไลน์ การฝึกอบรมสมาชิกให้มีทักษะทางการตลาดและการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ จะช่วยลดช่องว่างระหว่างตลาดและการผลิตได้ นอกจากนี้การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจะช่วยเพิ่มโอกาสในการรับการสนับสนุนทางการเงินและความรู้ (Choi et al., 2019)

การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของวิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่งเป็นการใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (creative economy) ซึ่งมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการขยายตลาดและเสริมสร้างศักยภาพทางธุรกิจชุมชนท้องถิ่น เป็นการออกแบบแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีเอกลักษณ์สื่อถึงวัฒนธรรมชาติพันธุ์ เช่น การใช้ลวดลายผ้าและสีพื้นเมือง ความสำคัญของการใช้เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า เพื่อดึงดูดความสนใจจากกลุ่มลูกค้าที่ให้ความสำคัญกับสินค้าที่มีเรื่องราวและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในด้านรูปลักษณ์ (context) การออกแบบแพลตฟอร์มให้รองรับการใช้งานบนมือถือและออกแบบโครงสร้างที่เป็นระบบถือเป็นการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ในปัจจุบันที่ต้องการความสะดวกและรวดเร็วในการใช้งาน (Pattison & Ellis, 2019) ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เช่น ความหมายของลายผ้า เทคนิคการทอ และข้อมูลสินค้า เช่น ขนาดและวัสดุ ช่วยสร้างความน่าสนใจและเพิ่มความรู้ให้กับลูกค้า ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการขายในตลาดออนไลน์ (Choi et al., 2019) ด้านความเป็นชุมชน (community) การสร้างพื้นที่ได้ตอบ เช่น วิวจากลูกค้า และการแชร์ประสบการณ์มีความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าและผู้ผลิต และเพิ่มการมีส่วนร่วมของลูกค้ากับผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มลูกค้ารุ่นใหม่ที่ยินยอมโปร่งใสและการมีปฏิสัมพันธ์ (Kim, 2018)

แนวทางนี้ช่วยให้ลูกค้าเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบลายผ้าหรือเลือกผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโควาและดาลลี (Cova & Dalli, 2009) ที่กล่าวถึง การสร้างประสบการณ์ร่วมในตลาดที่มีการแข่งขันสูง ด้านการปรับตามความต้องการ (customization) การเสนอบริการสั่งตัดตามขนาดหรือดีไซน์เฉพาะถือเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ โดยการใช้ระบบบัญชีผู้ใช้ที่เก็บข้อมูลประวัติการสั่งซื้อและความชอบ ช่วยให้วิสาหกิจสามารถให้บริการที่ตรงกับความต้องการของลูกค้าแต่ละราย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของลูกค้า (De Beukelaer, 2014) ด้านการติดต่อสื่อสาร (communication) การใช้ช่องทางการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดียเพื่อแจ้งข่าวสารและโปรโมชั่นมีความสำคัญในการสร้างการรับรู้และกระตุ้นให้ลูกค้าเข้ามามีส่วนร่วมในการซื้อขาย (Pattison & Ellis, 2019) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างลูกค้ากับวิสาหกิจและทำให้ลูกค้ารู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านการเชื่อมโยง (connection) ด้านการเชื่อมโยงกับแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซหลัก เช่น ช้อปปี้ (shopee) ลาซาด้า (lazada) เป็นต้น ช่วยให้วิสาหกิจสามารถขยายตลาดได้รวดเร็วขึ้น โดยเข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่กว้างขึ้น การเชื่อมโยงกับองค์กรสนับสนุน เช่น กรมการพัฒนาชุมชนหรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสามารถช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการเงินและการตลาด (Sari et al., 2020) ด้านการค้าขาย (commerce) ระบบตะกร้าสินค้าและชำระเงินออนไลน์ที่ปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มความสะดวกในการซื้อขาย และระบบสมาชิกและโปรโมชั่นพิเศษช่วยสร้างความภักดีของลูกค้า ซึ่งสามารถทำให้ลูกค้ากลับมาซื้อซ้ำและส่งเสริมการขายฐานลูกค้า (Choi et al., 2019) การพัฒนาระบบการชำระเงินและการจัดส่งที่หลากหลายสามารถตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้แพลตฟอร์มดิจิทัลประสบความสำเร็จและยั่งยืน วิสาหกิจควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางการตลาดดิจิทัลสำหรับสมาชิกในชุมชน รวมทั้งการสร้างระบบสนับสนุนที่สามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างเต็มที่ เพื่อเสริมสร้างการขายออนไลน์และเพิ่มการรับรู้ผลิตภัณฑ์ (De Beukelaer, 2014)

การที่วิสาหกิจชุมชนข้างป่าห้วยเขย่งได้รับการถ่ายทอดและประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอชาติพันธุ์ของตนเองนั้น แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนในการยกระดับกระบวนการผลิตและการตลาดผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ พบว่า ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจในระดับ “มากที่สุด” ในทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านกระบวนการ (process) การที่ผู้เข้าร่วมอบรมให้ความพึงพอใจในระดับสูง



ในทุกมิติ แสดงให้เห็นว่าการออกแบบกิจกรรมมีความเหมาะสมและตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ เซง และคณะ (Zeng et al., 2021) ที่ระบุว่า การถ่ายทอดเทคโนโลยีจะเกิดผลอย่างแท้จริงต่อชุมชน หากมีการออกแบบเนื้อหาที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทุกระดับ เช่นเดียวกับการอบรมในครั้งนี้ที่รวมทั้งประธาน รองประธาน และสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจ การที่ด้านกระบวนการ (process) ได้รับความพึงพอใจสูงสุด สะท้อนถึงประสิทธิภาพของรูปแบบการถ่ายทอด เช่น การมีขั้นตอนชัดเจน การสื่อสารที่เข้าใจง่าย และการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความรู้พื้นฐานของผู้เข้าร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกลาโวล และอีกเว (Kolawole & Igwe, 2020) ที่ระบุว่า การพัฒนาทักษะดิจิทัลในชุมชนจะมีประสิทธิภาพมากที่สุดเมื่อใช้วิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและเน้นการปฏิบัติจริงในด้านผลลัพธ์ (outcome) ความพึงพอใจในผลลัพธ์แสดงถึงความเชื่อมั่นว่าความรู้และทักษะที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มุ่งใช้ความรู้ ทักษะ และวัฒนธรรมท้องถิ่นในการสร้างมูลค่าเพิ่ม (De Beukelaer, 2014) งานของ โฮว์กินส์ (Howkins, 2001) ยังระบุว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์จะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อชุมชนสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อเปลี่ยนวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าที่จับต้องได้ในด้านบริบท (context) และปัจจัยนำเข้า (input) การที่ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจในบริบทและปัจจัยนำเข้ายังแสดงถึงความพร้อมของกลุ่มวิสาหกิจ ทั้งในด้านสถานที่ ทรัพยากร และการสนับสนุนจากภายนอก ซึ่งสนับสนุนผลการวิจัยของ สารี และคณะ (Sari et al., 2020) ที่กล่าวว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องมีระบบสนับสนุนอย่างต่อเนื่องทั้งจากภาครัฐและเอกชน แม้การถ่ายทอดองค์ความรู้จะประสบผลสำเร็จในด้านความพึงพอใจ แต่ควรมีการติดตามผลในระยะยาว เช่น การใช้แพลตฟอร์มจริงต่อเนื่อง การวัดผลทางเศรษฐกิจ และการขยายผลสู่กลุ่มอื่น ๆ รวมถึงการปรับปรุงระบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของตลาด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

1. พัฒนาและส่งเสริมทักษะด้านการบริหารจัดการและการตลาดดิจิทัลโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพิ่มเติมแก่สมาชิก โดยเฉพาะด้านการวางแผนการตลาด การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล และการสร้างเนื้อหาที่ตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและแข่งขันได้
2. จัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อสนับสนุนด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ การรับรองมาตรฐาน และการเข้าถึงแหล่งทุน

3. ส่งเสริมการดึงดูดแรงงานรุ่นใหม่เข้าสู่กระบวนการผลิต โดยการพัฒนาแนวทางการฝึกอาชีพหรือสืบทอดภูมิปัญญาผ่านกิจกรรมในโรงเรียน หรือโครงการฝึกงานร่วมกับชุมชน เพื่อป้องกันการสูญหายของทักษะการทอผ้า

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคมจากการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในระยะยาว เช่น การเปลี่ยนแปลงรายได้ของสมาชิกชุมชน ความยั่งยืนของธุรกิจ และพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค เพื่อประเมินประสิทธิภาพของแพลตฟอร์มอย่างรอบด้าน
2. ขยายกลุ่มเป้าหมายการศึกษาไปยังวิสาหกิจชุมชนอื่นในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อเปรียบเทียบความพร้อมและแนวทางการประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในบริบทที่หลากหลาย และสร้างโมเดลการพัฒนาเชิงพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้เนื่องมาจากได้รับทุนอุดหนุนงานวิจัยจากสำนักงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ 2567 ที่ได้เปิดโอกาสให้คณะผู้วิจัยได้มีโอกาสทำงานวิจัยโครงการนี้ ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี สถาบันวิจัยและพัฒนา และคณะวิทยาการจัดการ ที่คอยให้การสนับสนุน ผลักดันให้คณะผู้วิจัยได้มีผลงานวิจัยที่ถือเป็นความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง และผลงานวิจัยถูกนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- นริศรา ลอยฟ้า และคณะ. (2563). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการเพิ่มช่องทางการตลาดผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิชาการธรรมศาสตร์*. 24(1): 29-50.
- เพชร บุดสีทา. (2561). การพัฒนาช่องทางจัดจำหน่ายโดยใช้การตลาดดิจิทัลเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ตำบลท่าขุนราม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ*. 8(2): 48-59.
- วสิน เพิ่มทรัพย์. (2563). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพมหานคร: โปรวิชั่น.
- อิธิวัฒน์ รัตนพองบุ. (2555). *E-Marketing การตลาดอิเล็กทรอนิกส์*. กรุงเทพมหานคร: วิดีทัศน์.



- Choi, J., Lee, H., & Yoon, S. (2019). Challenges and strategies for local community business development in the digital era. **International Journal of Business and Management**. 14(3): 45-59.
- Cova, B., & Dalli, D. (2009). Working consumers: The next step in marketing theory?. **Marketing Theory**. 9(3): 315-339.
- Howkins, J. (2001). **The creative economy: How people make money from ideas**. Penguin: United Kingdom.
- Kim, S. (2018). Cultural heritage and its impact on local market development: Case study of textile products in rural areas. **Journal of Cultural Heritage Management**. 11(2): 101-115.
- Kotler, P. & Keller, K.L. (2016). **Marketing Management** (15th ed.). New Jersey: Pearson Education.
- Kolawole, B. O., & Igwe, P. A. (2020). Capacity building for digital skills among rural women entrepreneurs: A case for inclusive innovation. **Technological Forecasting and Social Change**. 158: 120133.
- Nakhonsong, P., & Chamruspanth, V. (2024). Promoting Community Enterprises in Thailand: Challenges and Opportunities. **Revista de Gestão Social e Ambiental**. 18(4): 1-25.
- Pattison, A., & Ellis, D. (2019). Strategic planning and innovation in community-based businesses: Key lessons for sustainability. **Journal of Small Business and Entrepreneurship**. 28(4): 318-335.
- Sari, D., Hadi, S., & Ahmad, A. (2020). The role of government and private sector in supporting community-based businesses. **Journal of Rural Development**. 35(6): 112-130.
- De Beukelaer, C. (2014). The UNESCO/UNDP 2013 Creative Economy Report: Perks and Perils of an Evolving Agenda. **The Journal of Arts Management, Law, and Society**. 44(2): 90-100.
- Zeng, H., Wang, Y., & Yang, L. (2021). Knowledge transfer in community-based digital transformation: A model for rural SMEs. **Journal of Rural Studies**. 86: 292-301.



การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 Synthesis of Research on Folktales in Eastern Thailand During 1979-2024

มนตรี วิวาทสุข^{*1}, Phan Thị Hồng Nhung^{2,3}

Montree Wiwasukh¹, Thi Hong Nhung Phan^{2,3}

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

² มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์นครโฮจิมินห์ เวียดนาม

³ มหาวิทยาลัยแห่งชาตินครโฮจิมินห์ เวียดนาม

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

² University of Social Sciences and Humanities, Ho Chi Minh City, Vietnam

³ Vietnam National University, Ho Chi Minh City, Vietnam

*Corresponding author E-mail: montree.wi@go.buu.ac.th

(Received: August 5 2025; Revised: September 13 2025; Accepted: October 6 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสถานภาพของการวิจัยที่เกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 2) เพื่อศึกษาประเด็นสำคัญที่ปรากฏในงานวิจัยที่เกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 และ 3) เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการศึกษานิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย เครือข่ายระบบห้องสมุดในประเทศไทย และระบบสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของงานวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) งานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 มีจำนวน 35 เรื่อง ซึ่งงานวิจัยเก่าที่สุดได้เผยแพร่ใน พ.ศ. 2530 และงานวิจัยใหม่ที่สุดได้เผยแพร่ใน พ.ศ. 2567 โดยปีที่มีการผลิตงานวิจัยมากที่สุด คือ พ.ศ. 2530, 2546 และ 2560 สถาบันการศึกษาที่ผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยบูรพา รูปแบบงานวิจัยที่เผยแพร่ส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ และสาขาวิชาที่ผลิตงานวิจัยมากที่สุด คือ สาขาหลักสูตรและการสอน 2) ประเด็นสำคัญในการวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 คือ ประเด็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นิทาน และประเด็นเกี่ยวกับตัวบทนิทาน 3) แนวโน้มการศึกษานิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจทางวิชาการที่มีพลวัตการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา แม้ว่าจำนวนงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานจะมีความผันผวน แต่ภาพรวมตั้งแต่ พ.ศ. 2530 เป็นต้นมายังคงมีการศึกษาเกี่ยวกับนิทานอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การสังเคราะห์งานวิจัย; นิทาน; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย



Abstract

This documentary research aimed 1) to examine the status of research on folktales in Eastern Thailand from 1979 to 2024; 2) identify key issues addressed in folk tale research; and 3) analyze research trends concerning folktales in Eastern Thailand. Data were systematically collected from three sources: Thai Journals Online, the ThaiLIS Digital Collection, and the Burapha University Library System. The collected data were analyzed both basic statistical methods and content analysis. The research finding indicated that: 1) A total of 35 research studies on folktales were identified, with the earliest publication in 1987 and the most recent in 2024. The years with the highest research output were 1987, 2003, and 2017. Burapha University was the institution that produced the largest number of studies, most of which were theses. The Curriculum and Instruction Program accounted for the highest number of research works. 2) Key issues in folktales research included the application of folk tales and folktales texts. 3) The trend in the study of folktales in Eastern Thailand reflected academic interest that was dynamic and varied over time. Despite variations in the volume of research conducted, folktales had consistently remained a subject of sustained scholarly attention since 1987.

Keywords : Synthesis of Research; Folktales; Eastern Thailand



บทนำ

นิทานเป็นเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมาจากปากต่อปากผ่านยุคหนึ่งสู่อีกยุคหนึ่ง ผ่านคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง จนถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรม (ธวัช ปุณโณทก, 2553) ซึ่งเป็นข้อมูลทางวัฒนธรรมที่สำคัญและอาจมีบทบาทในมิติอื่น โดยเฉพาะนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและโดดเด่นขึ้นโดยลำดับ (ภารดี มหาขันธ์, 2555) สามารถเห็นได้จากโครงการพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรืออีอีซี (Eastern Economic Corridor: EEC) ซึ่งเป็นนโยบายต่อยอดมาจากแผนงานพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกหรืออีสเทิร์นซีบอร์ด (Eastern Seaboard Development: ESB) เมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา ครอบคลุม 8 จังหวัด ได้แก่ จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง และสระแก้ว โดยในเชิงนโยบายเริ่มจากการพัฒนา 3 จังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง (เรวัต แสงสุริยงค์, 2564)

อย่างไรก็ดี นิทานไม่ได้มีความสำคัญเพียงแค่นิเวศวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ถูกใช้ประโยชน์ในมิติอื่น ๆ เพื่อพัฒนาประเทศอีกด้วย โดยในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา มีปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้นจำนวนมาก เช่น การนำนิทานไปใช้เพื่อการท่องเที่ยว การประดิษฐ์ประเพณีใหม่เพื่อสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่นและอัตลักษณ์ชาติพันธุ์หรือเพื่อกิจกรรมเชิงพาณิชย์ (ศิริพร ณ กลาง, 2556) ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในด้านต่าง ๆ ย่อมมีส่วนส่งเสริมการพัฒนาของพื้นที่ให้รอบด้าน รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวกับนิทานซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่โดดเด่น และเป็นทั้งต้นแบบและบทเรียนของการพัฒนาแบบก้าวกระโดด (ภารดี มหาขันธ์, 2555 อ้างถึงใน มนตรี วิวาทสุข และคณะ, 2563 : 137)

แม้งานวิจัยเกี่ยวกับนิทานจะมีความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น และได้มีการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับนิทานโดย พิชลิน จินนุ่น (2563, a, b) ซึ่งปรากฏอยู่ในงานวิจัยเรื่อง “สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคเหนือ-อีสานและภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560)” และ “สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคอีสานในรอบสองทศวรรษ” ในขณะที่ ศิริพร ณ กลาง (2563) ก็ได้ประเมินสถานภาพวิทยานิพนธ์ที่ใช้วิธีวิทยาทางคติชนวิทยาในประเทศไทยช่วงหลัง พ.ศ. 2510 ซึ่งขอบเขตการศึกษาครอบคลุมนิทานในมิติต่าง ๆ ด้วย อย่างไรก็ตามจากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ายังไม่มีงานวิจัยที่สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับนิทานโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าจำเป็นต้องศึกษาสถานภาพงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไปเพื่อค้นหาข้อสนเทศที่เป็นประโยชน์เชิงวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานภาพของงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 2) ศึกษาประเด็นสำคัญที่ปรากฏในงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 และ 3) วิเคราะห์แนวโน้มการศึกษานิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

จากการสำรวจนิทานในชุดหนังสือ “วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา” ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 จังหวัด ที่จัดทำโดยคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใน พ.ศ. 2542 เพื่อใช้เป็นฐานในการค้นหานิทานที่นักวิชาการนำไปเป็นประเด็นในการวิจัย พบว่า มีนิทานกระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 8 จังหวัด จำนวน 86 เรื่อง ดังนี้

จังหวัดจันทบุรี มี 7 เรื่อง ได้แก่ 1) ตำนานเมืองจันทบุรี 2) ตำนานอำเภอมะขาม 3) ตำนานรอยพระพุทธรูปเขาขีดมัญญ (พวง) 4) ตำนานแหล่งพลอยจันทบุรี (แม่พลอย) 5) ตำนานเขายายศรี 6) ตำนานเขาตาหมอน 7) ตำนานสระแก้ว (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2542a)

จังหวัดฉะเชิงเทรา มี 5 เรื่อง ได้แก่ 1) ตำนานหลวงพ่อพระพุทธรูป 2) เรื่องแหล่งโบราณคดีวัดท่าลาดเหนือ 3) หมู่บ้านไผ่ดำ 4) พระรถเมรี 5) ลานชนไก่พระรถ ถ้านางสิบสอง และหมอนนาง (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2542b)

จังหวัดชลบุรี มี 32 เรื่อง ได้แก่ 1) แม่โพสพ 2) แม่ชีกับปู 3) เสือมีลาย 4) ช้างสมนาคุณ 5) คนจน 6) สามพี่น้อง 7) พญาสีเส้า 8) สุริยคราส จันทคราส 9) เจ้าชื้อกับเจ้าโง่ 10) นกอินทรีช้างเผือก กับนกไก่ 11) อาจารย์ทอง 12) ตำนานเขาสามมุขและหาดบางแสน 13) ตำนานพื้นบ้านศรีพะโล 14) ตำนานหนองแช่แวน 15) ตำนานตำบลหนองข้าซาก 16) ตำนานตำบลมาบไฟ 17) ตำนานเจ้าพ่อเขาใหญ่ 18) ตำนานบ้านเหมือง 19) ตำนานอำเภอสัตหีบ 20) ตำนานหนองน้ำมนต์ 21) ตำนานเมืองพระรถ 22) ตำนานเมืองพญาเร่ 23) ตำนานผานางร้องไห้ 24) ตำนานประเพณีวิ่งควาย 25) ตำนานหัวกุญแจ 26) ตำนานอำเภอนองใหญ่ 27) ตำนานอำเภอบางละมุง 28) ตำนานอำเภอนาทอง 29) ตำนานเจ้าแม่แหลมเทียน 30) ตำนานเจ้าพ่อสามเกลอ 31) ตำนานพระนาง



จอมเทียน 32) ตำนานถ้ำสมบัติ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2542c)

จังหวัดปราจีนบุรี มี 10 เรื่อง ได้แก่ 1) สิ้นไซ 2) ท้าวแป 3) วงษะมาต 4) สุลีเยศาต-จันตะศาต 5) ปากเป็นเอก 6) เจ้าชายงูเหลือม 7) กระต่ายบนดวงจันทร์ 8) ชีเกียจได้ตี 9) ท้าวกำกาดำ 10) หมาดำ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2542d)

จังหวัดตราด มี 8 เรื่อง ได้แก่ 1) ปากเป็นเอก 2) ตรอกจัน 3) แผลมอบ 4) เกาะช้าง 5) ตำนานแผลมอบ เกาะช้าง 6) ตำนานเขาสมิง (สำนวนที่ 1) 7) ตำนานเขาสมิง (สำนวนที่ 2) 8) หลวงปู่โตกับเสือลายพาดกลอน (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2542e)

จังหวัดนครนายก มี 12 เรื่อง ได้แก่ 1) ตำนานศาลเจ้าพ่อขุนด่าน 2) ตำนานเขานางบวช 3) ตำนานดงละคร (สำนวนที่ 1) 4) ตำนานดงละคร (สำนวนที่ 2) 5) ตำนานดงละคร (สำนวนที่ 3) 6) ตำนานศาลเจ้าพ่อองค์รักษ์ 7) กาละเกต 8) พญาคันคาก 9) พญากระต่ายสามขา 10) พญาภาคเือก 11) นางอากับตันโพธิ์ 12) นางหงส์ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2542f)

จังหวัดระยอง มี 6 เรื่อง ได้แก่ 1) ตาม่องล่าย 2) เกาะสะเกิด 3) บ้านฉาง 4) หมู่บ้านยายรำ 5) วัดเขาสาป 6) ตำบลทับมา (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและ

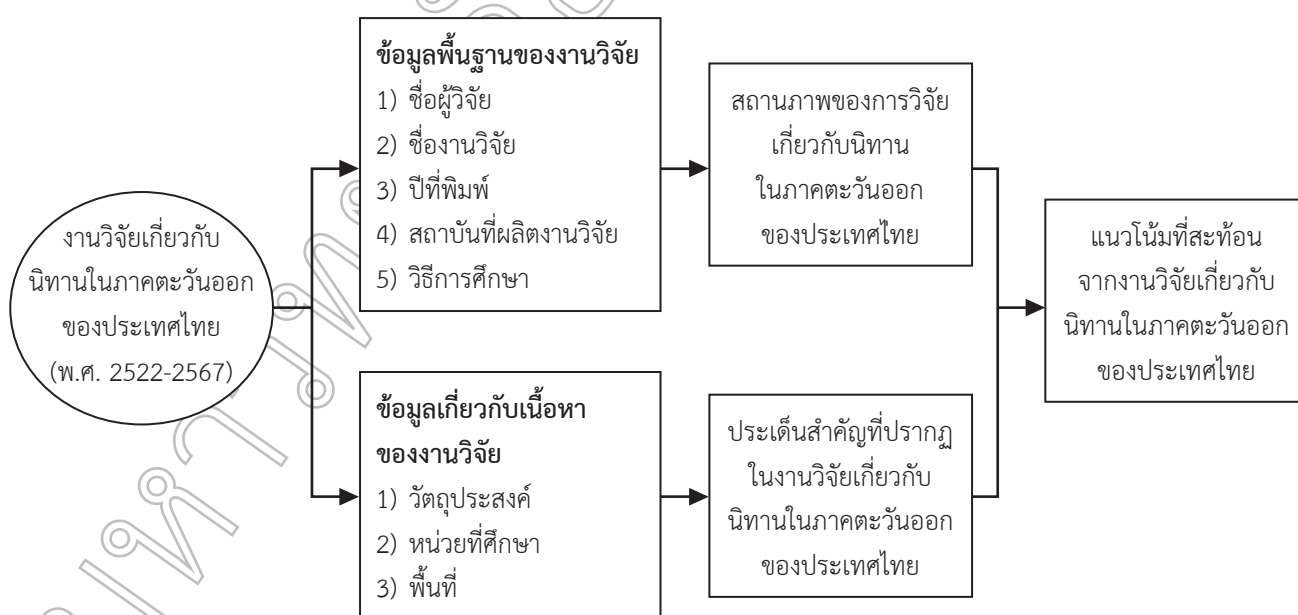
จดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2542g)

จังหวัดสระแก้ว มี 6 เรื่อง ได้แก่ 1) ตำนานเขาทะลุ (ถ้ำทะลุ) 2) ตำนานหีบองค์ดำและเขาคูกรร 3) นางผมทอม 4) สังข์ศิลป์ชัยหรือสิ้นไซ 5) ท้าวชูขุนงอ้าว 6) พระลัก พระราม (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2542h)

นอกจากนี้ งานวิจัยนี้จะเห็นว่าการปรากฏมีหรือไม่ในงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ศึกษาด้วยแนวคิดและทฤษฎีทางคติชนวิทยาตามที่ศิริพร ญ ญกลาง (2559, 2563) ระบุไว้ในหนังสือเรื่อง “ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน” และ “คติชนสร้างสรรค์: บทสังเคราะห์และทฤษฎี” รวม 6 ทฤษฎี ได้แก่ 1) ทฤษฎีอนุภาคและแบบเรื่อง 2) ทฤษฎีการแพร่กระจายและการแตกตัวของนิทาน 3) ทฤษฎีโครงสร้างนิทาน 4) ทฤษฎีโครงสร้างตำนาน 5) ทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคม และ 6) ทฤษฎีคติชนสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการนำคติชนเกี่ยวกับประเพณีมาปรับใช้ในบริบทใหม่โดยผนวกจากทั้งทางวัฒนธรรมเดิมเข้ากับการผลิตซ้ำ ประยุกต์ และสร้างความหมายใหม่เพื่ออธิบายพลวัตของนิทานจากมุมมองของทฤษฎีคติชนในปัจจุบัน

กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้ได้นำแนวทางการสังเคราะห์งานวิจัยของมนตรี วิวาสุข และคณะ (2563) พัสลินจ์ จินนุ่น (2563, a, b) และ นาถยา พรหมประศรี และคณะ (2565) มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้



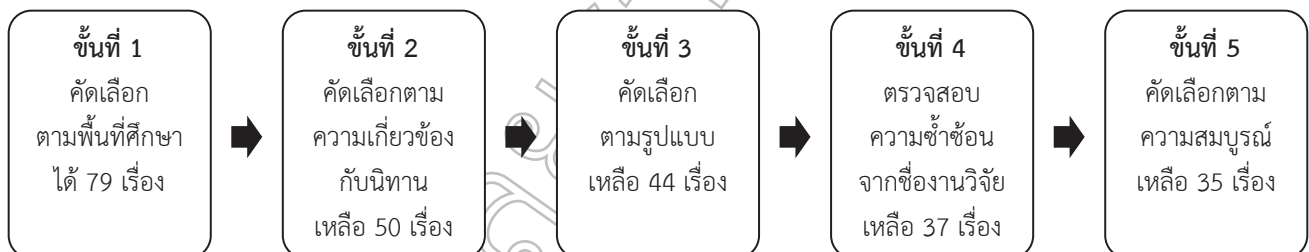


กรอบแนวคิดในการวิจัยข้างต้นสามารถอธิบายดังงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย ช่วง พ.ศ. 2522-2567 ศึกษาตามแนวคิดการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) แล้ววิเคราะห์โดยจำแนกข้อมูลเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัย และข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของงานวิจัย จากนั้นนำข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัยมาสังเคราะห์เพื่อสรุปสถานภาพของการวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย

ในช่วง พ.ศ. 2522-2567 ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของงานวิจัยจะถูกสังเคราะห์เพื่อนำไปสู่การสรุปประเด็นสำคัญที่ปรากฏในงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 ในขั้นตอนสุดท้าย จากนั้นจะวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวโน้มในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารด้วยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) ผู้วิจัยมีการกำหนดขอบเขตด้านเวลาในการศึกษาเป็นช่วง พ.ศ. 2522-2567 ซึ่งเป็นการกำหนดขอบเขตเวลาแบบย้อนกลับตามข้อมูลสืบค้นระหว่างวันที่ 29-31 ธันวาคม พ.ศ. 2567 โดยพบว่า งานวิจัยเก่าที่สุดได้เผยแพร่ใน พ.ศ. 2522 และงานวิจัยใหม่ที่สุดได้เผยแพร่ใน พ.ศ. 2567 การวิจัยได้ดำเนินการตาม 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้



ทั้งนี้ สำหรับงานวิจัยที่เผยแพร่ทั้งรูปแบบเป็นบทความวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์และวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ได้ดำเนินการตรวจสอบความสอดคล้องเนื้อหา แล้วเลือกใช้รูปแบบบทความวิจัยในการวิเคราะห์

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยจัดทำตาราง ตามข้อมูล 2 หมวดใหญ่ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัย ประกอบด้วย 1) ชื่อผู้วิจัย 2) ชื่องานวิจัย 3) ปีที่พิมพ์ 4) สถาบันที่ผลิตงานวิจัย 5) พื้นที่ และข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของงานวิจัย ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ 2) หน่วยที่ศึกษา 3) วิธีการศึกษา โดยจัดกลุ่มประเด็นตามคำกริยาปรากฏในวัตถุประสงค์ จากนั้นวิเคราะห์แนวโน้มการศึกษานิทานในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยสืบค้นงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง ได้แก่ 1) ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย หรือ Thai Journals Online (ThaiJo) 2) เครือข่ายระบบห้องสมุดในประเทศไทย หรือ ThaiLIS Digital Collection และ 3) ระบบสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา (BUU LIBRARY) โดยใช้คำสืบค้น ได้แก่ 1) “นิทาน จันทบุรี”, 2) “นิทาน ฉะเชิงเทรา”, 3) “นิทาน ชลบุรี”, 4) “นิทาน นครนายก” 5) “นิทาน ปราจีนบุรี”, 6) “นิทาน ตรารด”, 7) “นิทาน ระยอง”, 8) “นิทาน สระแก้ว” และ 9) “นิทาน ภาคตะวันออกเฉียง” โดยตัวกรองใช้สืบค้นใน ThaiJo คือ ชื่อเรื่อง บทคัดย่อ ผู้แต่ง และบทความ ตัวกรองใช้สืบค้นแบบ Basic Search ใน ThaiLIS คือ สืบค้นคำสำคัญแบบแยกคำตามช่องว่าง จากบทคัดย่อ ของเอกสารทุกชนิดจากทุกมหาวิทยาลัยหรือสถาบัน ส่วนตัวกรองใช้สืบค้นใน BUU LIBRARY คือ KEYWORD โดยพบงานวิจัยทั้งหมดจำนวน 291 เรื่อง

2. ขั้นคัดเลือกและตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกโดยงานวิจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานฉบับสมบูรณ์ที่เผยแพร่ในรูปแบบงานนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ หรือบทความวิจัย มีพื้นที่ศึกษาเป็นภาคตะวันออกเฉียงหรือจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียง และมีการปรากฏของคำว่า “นิทาน” ในชื่อเรื่อง หรือวัตถุประสงค์ ซึ่งการคัดเลือกข้อมูลตามเกณฑ์นี้มี 5 ขั้นตอน

4. ขั้นสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ 1) สังเคราะห์สถานภาพของการวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2522-2567 จากตารางข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัย และ 2) สังเคราะห์ประเด็นสำคัญที่ปรากฏในงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 จากตารางข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของงานวิจัย โดยจัดกลุ่มประเด็นตามคำกริยาปรากฏในวัตถุประสงค์ จากนั้น 3) สังเคราะห์แนวโน้มการศึกษานิทานในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิทาน หมายถึง เรื่องเล่าแบบรุ่นสู่รุ่น ไม่ทราบว่ามีใครเป็นผู้เล่าคนแรก และปรากฏทั้งในรูปแบบเรื่องเล่ามุขปาฐะ (oral tradition) และลายลักษณ์อักษร (written tradition) นิทานต้นฉบับ

หมายถึง นิทานที่บันทึกจากภาคสนาม นิทานดัดแปลง หมายถึง นิทานที่สร้างใหม่หรือดัดแปลงจากนิทานต้นฉบับเพื่อใช้ในวัตถุประสงค์เฉพาะ

การสังเคราะห์งานวิจัย หมายถึง การรวบรวมข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจศึกษาประเด็นใดประเด็นหนึ่งคัดเลือกงานวิจัยเหล่านั้นตามเกณฑ์ที่กำหนด ตรวจสอบความถูกต้อง

ของข้อมูลแล้ววิเคราะห์อย่างเป็นระบบ จากนั้นสังเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

1. สถานภาพของการวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567

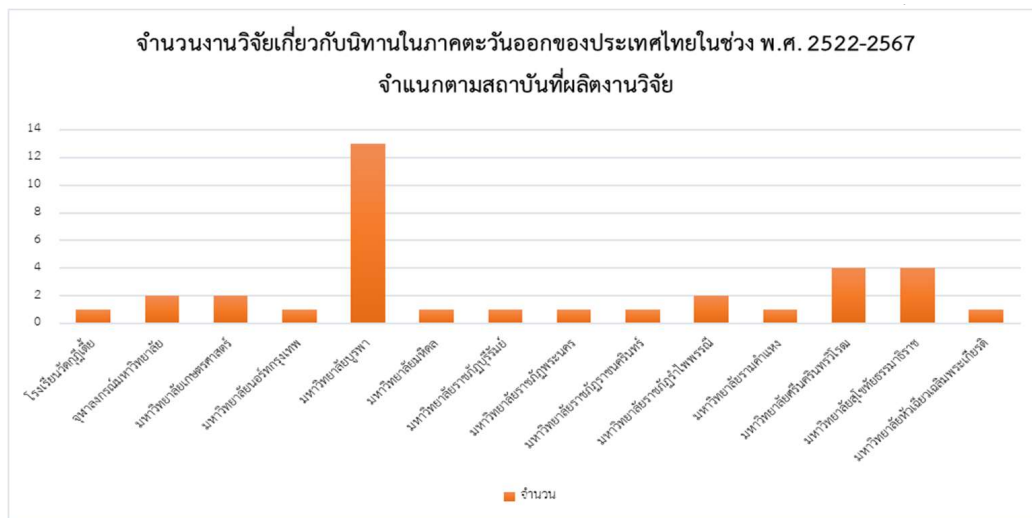


งานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 มีจำนวนทั้งหมด 35 เรื่อง ซึ่งงานวิจัยเก่าที่สุดได้เผยแพร่ใน พ.ศ. 2530 และงานวิจัยที่ใหม่ที่สุดได้เผยแพร่ใน พ.ศ. 2567 โดยใน พ.ศ. 2530, 2546, 2560 มีการผลิตงานวิจัยมากที่สุด จำนวนปีละ 3 เรื่อง รองลงมาเป็น พ.ศ. 2538, 2542, 2545, 2553, 2556, 2562, 2566 จำนวนปีละ 2 เรื่อง และ พ.ศ. 2536, 2537, 2543, 2547, 2548, 2549, 2552, 2554, 2558, 2559, 2561, 2567 มีการผลิตงานวิจัยน้อยที่สุด จำนวนปีละ 1 เรื่อง ส่วนใน พ.ศ. 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2539, 2540, 2541, 2544, 2550, 2551, 2555, 2557, 2563, 2564, 2565 ไม่มีการผลิตงานวิจัยซึ่งรวมกันเป็น 17 ปี โดยเฉพาะช่วง พ.ศ. 2531-2535 เป็น 5 ปีติดต่อกัน

งานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 ได้ผลิตจากสถาบันการศึกษาทั้งหมดจำนวน 14 แห่ง โดยสถาบันการศึกษาที่ผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานมากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 13 เรื่อง รองลงมาเป็นมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวนสถาบันละ 4 เรื่อง มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวนสถาบันละ 2 เรื่อง และสถาบันการศึกษาที่ผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานน้อยที่สุด คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และโรงเรียนวัดกุฎีเตี้ย จำนวนสถาบันละ 1 เรื่อง

ทั้งนี้ งานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 ได้เผยแพร่ใน 3 รูปแบบ ได้แก่ งานนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และบทความวิจัย โดยรูปแบบที่เผยแพร่มากที่สุด คือ วิทยานิพนธ์ จำนวน 25 เรื่อง รองลงมาเป็น บทความวิจัย จำนวน 8 เรื่อง และรูปแบบเผยแพร่น้อยที่สุด คือ งานนิพนธ์ จำนวน 2 เรื่อง สำหรับงานนิพนธ์ และวิทยานิพนธ์มาจากสาขาวิชา 11 สาขา โดยสาขาวิชาที่ผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานมากที่สุด คือ สาขาหลักสูตรและการสอน จำนวน 8 เรื่อง รองลงมาเป็นสาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 7 เรื่อง สาขาวิชาการประถมศึกษา จำนวน 3 เรื่อง สาขาวิชาไทยศึกษาและสาขาวิชาการสอนภาษาไทย จำนวนสาขาวิชาละ 2 เรื่อง และสาขาวิชาที่มีงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานน้อยที่สุด คือ สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ สาขาวิชามัธยมศึกษา สาขาวิชาการจัดการการปฐมวัยศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา และสาขาวิชาอนามัยครอบครัว จำนวนสาขาวิชาละ 1 เรื่อง

นอกจากนี้ งานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 ได้ศึกษาครอบคลุมพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งเป็นรายจังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดยพื้นที่มีการศึกษามากที่สุด คือ จังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา และจังหวัดระยอง จังหวัดละ 7 เรื่อง รองลงมาคือ จังหวัดปราจีนบุรีและระยอง จังหวัดละ 4 เรื่อง จังหวัดตราดและนครนายก จังหวัดละ 2 เรื่อง และพื้นที่มีการศึกษาน้อยที่สุด คือ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 1 เรื่อง และการศึกษาในกลุ่มจังหวัด (ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด) จำนวน 1 เรื่อง เช่นเดียวกัน



สรุปได้ว่า งานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 มีจำนวนค่อนข้างน้อย โดยเฉลี่ยพบงานวิจัยเพียงปีละ 1 เรื่องเท่านั้น งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นผลงานจากมหาวิทยาลัยบูรพา และงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยมีสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนเป็นสาขาวิชาที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับนิทานมากที่สุด ขณะที่พื้นที่ที่มีการศึกษามากที่สุด คือ จังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา และจังหวัดระยอง

2. ประเด็นสำคัญที่ปรากฏในงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567

งานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีจำนวน 23 เรื่อง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีจำนวน 12 เรื่อง รวมถึงพบงานวิจัยที่ปรากฏนิทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากการสำรวจมีจำนวน 3 ชิ้น ได้แก่ 1) ชุดการสอนการอ่านจับใจความโดยใช้นิทานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (สุภัทสร วัชรคุปต์, 2543) 2) การสร้างแบบฝึกการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้นิทานพื้นบ้านจันทบุรีเป็นสื่อในการสอนอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดจันทบุรี (อัญญา วงศ์ไพโรจน์, 2546) และ 3) นวัตกรรมนิทานพื้นบ้าน 2 ภาษา: กรณีนศึกษา อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี (ธฤชวรรณ บัวศรีคำ และคณะ, 2567) ขณะเดียวกันประเด็นสำคัญของงานวิจัยเกี่ยวกับนิทาน ๆ แบ่งได้เป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นิทาน และประเด็นเกี่ยวกับตัวบทนิทาน ผู้วิจัยได้ใช้คำกริยาปรากฏในวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์แบ่งประเด็นย่อย ดังนี้

1) ประเด็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นิทาน เป็นการศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์จากการใช้นิทานในวัตถุประสงค์ต่าง ๆ โดยนิทานที่นำมาใช้เป็นทั้งนิทานต้นฉบับและนิทานที่ถูกดัดแปลงใหม่ให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสม ทั้งนี้ สามารถจัดเป็น 6 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 วัตถุประสงค์มีคำกริยา “เปรียบเทียบ” มุ่งศึกษา 1) การเปรียบเทียบผลลัพธ์ก่อนและหลังใช้สื่อการเรียนการสอนหรือกิจกรรม และ 2) การเปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่างกลุ่มใช้สื่อการเรียนการสอนหรือกิจกรรมกับกลุ่มไม่ได้ใช้สื่อการเรียนการสอนหรือกิจกรรม โดยผลลัพธ์ประกอบด้วยด้านทักษะภาษาไทย การฟัง การพูด การอ่าน เช่น การอ่านจับใจความสำคัญและอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และด้านพฤติกรรมและทักษะชีวิต เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความคิดเห็นที่มีต่อนิทานพื้นบ้าน ความคิดสร้างสรรค์ ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว และความคิดละเอียดลออ ความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ความบกพร่องของหน้าที่บริหารจัดการของสมอง พฤติกรรมความกลัวจากการได้รับยาพ่นฝอยละออง และความคิดสร้างสรรค์

กลุ่มที่ 2 วัตถุประสงค์มีคำกริยา “ศึกษา” มุ่งศึกษา ประเด็น 1) การศึกษาผลลัพธ์ในการใช้สื่อการเรียนการสอนหรือกิจกรรม 2) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3) การศึกษาความพึงพอใจในการใช้สื่อการเรียนการสอน 4) การศึกษากระบวนการพัฒนาและออกแบบสื่อการเรียนการสอน

กลุ่มที่ 3 วัตถุประสงค์มีคำกริยา “สร้าง” มุ่งศึกษา ประเด็นการสร้างสื่อการเรียนการสอน เช่น หนังสือ ชุดการสอน บทเรียน และแบบฝึก

กลุ่มที่ 4 วัตถุประสงค์มีคำกริยา “หา” มุ่งศึกษาประเด็น การวัดประสิทธิภาพ เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการใช้สื่อการเรียนการสอน

กลุ่มที่ 5 วัตถุประสงค์มีคำกริยา “พัฒนา” มุ่งศึกษา ประเด็น 1) การพัฒนาทักษะของผู้เรียน 2) การพัฒนาอุปกรณ์ประกอบกิจกรรม เช่น หุ่นมือ

กลุ่มที่ 6 วัตถุประสงค์มีคำกริยาอื่นและคำนาม มุ่งศึกษา ประเด็น 1) การทดลองใช้สื่อการเรียนการสอน 2) การนำเสนอ



โครงการการเรียนการสอนนิทานพื้นบ้าน 3) ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรม 4) ผลของการจัดกิจกรรม

2) ประเด็นเกี่ยวกับตัวบทนิทาน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาหรือโครงสร้างของนิทาน โดยนิทานที่ได้นำมาศึกษาประกอบด้วยนิทานต้นฉบับที่เก็บรวบรวมจากภาคสนาม และนิทานที่ได้รับการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้ สามารถจัดเป็น 3 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 วัตถุประสงค์มีคำกริยา “วิเคราะห์” มุ่งศึกษาประเด็น 1) การวิเคราะห์เนื้อหาของนิทาน โดยพบการใช้ทฤษฎีในการวิเคราะห์ เช่น กฎกติกาบรรพของนิทานพื้นบ้านของ เอกเซล ออลริก (Axel Olrik) และ 2) การวิเคราะห์ความสำคัญของนิทาน โดยประเด็นการวิเคราะห์เนื้อหาของนิทานได้วิเคราะห์หลายด้าน เช่น ความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี สังคม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของตัวละคร ส่วนประเด็นการวิเคราะห์ความสำคัญของนิทานได้วิเคราะห์ในด้านบทบาทคุณค่า ความสัมพันธ์ระหว่างนิทานกับวิถีชีวิตและสภาพสังคม

กลุ่มที่ 2 วัตถุประสงค์มีคำกริยา “รวบรวม” “จำแนก” “จัดหมวดหมู่” มุ่งศึกษาประเด็น 1) การรวบรวมนิทานตามเขตพื้นที่ เช่น ตำบล จังหวัด 2) การจัดหมวดหมู่หรือจำแนกนิทาน โดยพบการใช้รูปแบบของนิทาน (Form) เป็นเกณฑ์จัดหมวดหมู่

กลุ่มที่ 3 วัตถุประสงค์มีคำกริยา “ศึกษา” มุ่งศึกษาประเด็น 1) การศึกษาเนื้อหาของนิทาน และ 2) การวิเคราะห์ความสำคัญของนิทาน โดยประเด็นการศึกษาเนื้อหาของนิทานได้ศึกษาในหลายด้าน เช่น ความคิด ความเชื่อ สภาพสังคม กลวิธีการนำเสนออารมณ์ บทบาทของตัวละคร และลักษณะของนิทาน ส่วนประเด็นการศึกษาความสำคัญของนิทานได้ศึกษาอิทธิพลของความเชื่อในนิทานและในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี กลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณมักประกอบด้วยเด็กก่อนเรียน นักเรียนอนุบาล และนักเรียนประถมศึกษา เครื่องมือของการวิจัยส่วนใหญ่เป็นนิทานที่เขียนใหม่จากเค้าโครงนิทานเก่า เพื่อความทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทสังคมปัจจุบัน รวมถึงอุปกรณ์ประกอบการเล่านิทานหรือโปรแกรมการเล่านิทาน ขณะที่นิทานที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพประกอบด้วยนิทานพื้นบ้าน วรรณกรรมกลอนนิทาน และนิทานชาดก ที่ได้เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์หรือเอกสาร

นอกจากนี้จากงานวิจัย 35 ชิ้น พบว่า มีการกล่าวถึงนิทานจำนวน 840 เรื่อง ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ นิทานต้นฉบับ 619 เรื่อง และนิทานดัดแปลง 221 เรื่อง น่าสังเกตว่า นิทานภาคตะวันออกที่ได้จากการสำรวจปรากฏในงานวิจัย 3 ชิ้น มีลักษณะดัดแปลง จำนวน 3 เรื่อง 1) “ตำนานเมืองจันทบุรี” พบนิทานดัดแปลง 2 เรื่อง คือ “พระนางกาไว” และ “เรื่องเมืองจันทบุรีโบราณ” 2) “ตำนานเขาบายศรี” พบนิทานดัดแปลงเรื่อง “เขาบายศรี” และ 3) “ตำนานสระแก้ว” พบนิทานดัดแปลงเรื่อง “สระแก้ว”

สำหรับนิทานดัดแปลง “พระนางกาไว” และ “เรื่องเมืองจันทบุรีโบราณ” พบว่าถูกนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะเรื่อง “พระนางกาไว” ที่มีการประยุกต์ใช้แนวคิดการเล่าเรื่องแบบสตอรี่บอร์ด (Story board) ในการดัดแปลง และผลงานนิทานดัดแปลงนี้ยังมีการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ทั้งในฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจังหวัดจันทบุรีแก่สาธารณชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ จากการเปรียบเทียบเนื้อหาของนิทานดัดแปลงเรื่อง “พระนางกาไว” และ “เรื่องเมืองจันทบุรีโบราณ” กับเรื่อง “ตำนานเมืองจันทบุรี” พบว่ามีลักษณะร่วมกันในการดัดแปลง 3 ประการ ได้แก่ 1) การเสริมสร้างคุณธรรม โดยมีการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของตัวละคร จากนิทานต้นฉบับที่เล่าเหตุการณ์แบบเป็นกลาง พระนางกาไวถูกสร้างให้เป็นตัวละครที่มีจิตใจอิจฉา ริษยา และทำการชั่วร้าย ซึ่งส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับผลของการกระทำที่ไม่ดี และความยุติธรรมที่เกิดขึ้นในท้ายเรื่อง 2) การเพิ่มข้อมูลทางการศึกษา โดยให้รายละเอียดเพิ่มเติมเข้ามาเพื่อเชื่อมโยงกับข้อสถานที่และภูมิศาสตร์ ทำให้สามารถนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นได้มากขึ้น 3) การปรับให้เข้ากับยุคสมัย โดยเล่าเรื่องให้ละเอียดและมีมิติทางอารมณ์มากขึ้น อาจตอบสนองความต้องการของผู้อ่านในปัจจุบันที่คาดหวังความซับซ้อนของเรื่องราวและตัวละครมากขึ้น

สรุปได้ว่า งานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2522-2567 ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น คือ ประเด็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นิทาน และประเด็นเกี่ยวกับตัวบทนิทาน โดยประเด็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นิทานได้รับความสนใจมากกว่า ขณะเดียวกัน มีการดัดแปลงนิทานเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยการเสริมสร้างคุณธรรม ความรู้ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยมากขึ้น

3. แนวโน้มศึกษานิทานในภาคตะวันออกของประเทศไทย

งานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกของประเทศไทยช่วง พ.ศ. 2522-2567 สะท้อนให้เห็นว่า นิทานไม่ได้เป็นเพียงเรื่องเล่าเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังได้รับการผลิตซ้ำ ประยุกต์ และผสมผสานสร้างใหม่ ผ่านสื่อการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้บทบาทของนิทานเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งนำไปสู่แนวโน้มใหม่ของการศึกษานิทานที่กว้างขวางขึ้น นอกเหนือจากการศึกษาตัวบทนิทานในเชิงคติชนวิทยาหรือวรรณกรรม ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอแนวโน้มการศึกษานิทาน ตามเวลาและประเด็นสำคัญ โดยมีการแบ่งเป็น 5 ช่วง ดังนี้

ช่วง พ.ศ. 2522-2529 ไม่พบงานวิจัยในฐานข้อมูลที่รวบรวม แสดงให้เห็นว่าอาจยังไม่มีงานเริ่มดำเนินการวิจัยอย่าง



เป็นทางการ หรือยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบในช่วงเวลานี้

ช่วง พ.ศ. 2530-2539 เป็นช่วงเวลาเริ่มต้นของการศึกษานิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีงานวิจัยจำนวน 7 ชิ้น ประกอบด้วยงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับตัวบทนิทานจำนวน 4 ชิ้น และงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นิทานจำนวน 3 ชิ้น แสดงให้เห็นถึงการริเริ่มความสนใจในการสำรวจและนำนิทานไปใช้ประโยชน์

ช่วง พ.ศ. 2540-2549 จำนวนงานวิจัยเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนเป็น 11 ชิ้น ประกอบด้วยงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับตัวบทนิทานจำนวน 5 ชิ้น และงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นิทานจำนวน 6 ชิ้น สะท้อนความสนใจในทางวิชาการและการประยุกต์องค์ความรู้เกี่ยวกับนิทานใช้ในบริบทต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

ช่วง พ.ศ. 2550-2559 จำนวนงานวิจัยลดลงเล็กน้อย โดยมีงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับตัวบทนิทานจำนวน 4 ชิ้น และงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นิทานจำนวน 4 ชิ้น รวมเป็นจำนวน 8 ชิ้น แต่ยังสะท้อนความสนใจอย่างต่อเนื่องในการศึกษาเกี่ยวกับนิทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ช่วง พ.ศ. 2560-2567 แม้ว่าในช่วงเวลาเพียง 8 ปี แต่มีงานวิจัยจำนวนมากถึง 9 ชิ้น ประกอบด้วยงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับตัวบทนิทานจำนวน 5 ชิ้น และงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นิทานจำนวน 4 ชิ้น แสดงให้เห็นว่านิทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้กลับมาเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น นำสังเกตว่าช่วงเวลานี้ได้เริ่มขึ้นด้วยการเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดของจำนวนงานวิจัย โดยใน พ.ศ. 2560 มีงานวิจัยจำนวน 3 ชิ้น ประกอบด้วยงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับตัวบทนิทานจำนวน 1 ชิ้น และงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้นิทานจำนวน 2 ชิ้น

สรุปได้ว่า แนวโน้มการศึกษานิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยช่วง พ.ศ. 2522 - 2567 แสดงให้เห็นถึงความสนใจทางวิชาการที่มีพลวัตการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา แม้ว่าจำนวนงานวิจัยจะมีความผันผวน มีช่วงที่ลดลง มีช่วงที่ไม่มีงานวิจัย แต่โดยภาพรวมแล้วนิทานยังคงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ซึ่งมีลักษณะการศึกษาเชิงสหวิทยาการ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1) งานวิจัยที่เกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2522-2567 ส่วนใหญ่เป็นผลงานผลิตจากมหาวิทยาลัยบูรพาและพื้นที่ที่มีงานวิจัยมากที่สุด คือ จังหวัดชลบุรี อาจเกิดจากการที่มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นสมาชิกของเครือข่ายวิจัยและนวัตกรรม เครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Eastern Research Network: EastResNet) ซึ่งเป็นเครือข่ายที่มีแนวทางดำเนินงานเพื่อตอบโจทยความต้องการในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดชลบุรีก็เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยบูรพา

2) ประเด็นสำคัญที่ปรากฏในงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2522-2567 มีประเด็นย่อยสอดคล้องกับประเด็นที่พบในผลการวิจัย “สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคเหนือ อีสานและภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560)” ของ พิชลิน จินนุ (2563a) จึงสรุปได้ว่า เป็นประเด็นได้รับความสนใจจากวงวิชาการไทยในหลายพื้นที่ ขณะที่การใช้แนวคิดทฤษฎีในการศึกษาด้านนิทานยังจำกัด แต่ในระเบียบวิธีวิจัยงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวทางดำเนินงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นเชิงปริมาณ ซึ่งตรงข้ามกับผลจากงานวิจัย “สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคอีสานในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560)” ของ พิชลิน จินนุ (2563b) ที่พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสารและคุณภาพ อีกทั้งเห็นได้จากแนวคิดทฤษฎีที่ใช้วิเคราะห์ตัวบทนิทานแทบจะไม่มีการใช้ทฤษฎีและวิธีวิทยาในการศึกษาวิเคราะห์นิทานที่ ศิราพร ญกลาง (2559, 2563) นำเสนอที่ระบุว่าทฤษฎีในการศึกษาด้านนิทาน มี 6 ทฤษฎี ได้แก่ 1) ทฤษฎีอนุภาคและแบบเรื่อง 2) ทฤษฎีการแพร่กระจายและการแตกเรื่องของนิทาน 3) ทฤษฎีโครงสร้างนิทาน 4) ทฤษฎีโครงสร้างตำนาน 5) ทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของคติชนในสังคม และ 6) ทฤษฎีคติชนสร้างสรรค์

3) แนวโน้มการศึกษานิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยช่วง พ.ศ. 2522-2567 ซึ่งมีลักษณะเป็นสหวิทยาการนั้นสอดคล้องกับผลงานวิจัย “สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคเหนือ อีสานและภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560)” ของ พิชลิน จินนุ (2563a) ที่พบว่า การศึกษานิทานมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับการวิจัยเชิงสหวิทยาการมากขึ้น ซึ่งแย้งกับแนวโน้มการศึกษาเกี่ยวกับนิทานที่เกิดจากพลวัตของบริบททางสังคมตาม “ทฤษฎีคติชนสร้างสรรค์” ของ ศิราพร ญกลาง (2559) ที่เห็นว่าแนวโน้มการศึกษานิทานของวงวิชาการไทยเป็นไปในทิศทางเดียว

4) ใน พ.ศ. 2560 มีการผลิตงานวิจัยมากที่สุดจำนวน 4 ชิ้น ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายเหล่านี้กับการศึกษานิทานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยอาจจะเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาในอนาคต

5) การประยุกต์ใช้นิทานในบริบทปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านการดัดแปลงเนื้อหาและรูปแบบถือเป็นแนวทางที่ช่วยให้เรื่องราวเหล่านี้สามารถสืบทอดต่อถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้ การดัดแปลงจึงไม่เพียงแต่เป็นการปรับให้เหมาะสมกับยุคสมัย แต่ยังเป็นการสร้างสรรควิธีการใหม่ ๆ ในการอนุรักษ์และถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ



ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ เนื่องจากสาขาหลักสูตรและการสอนมีการประยุกต์ใช้กันเป็นอย่างมาก ดังนั้น ครูผู้สอนควรบูรณาการนิทานภาคตะวันออกในหลักสูตรการศึกษามากขึ้น เพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและสร้างมูลค่าให้ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เนื่องจากนิทานเป็นแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรมที่สะท้อนประวัติความเป็นมาท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง ผู้มีส่วนกำหนดนโยบายควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างกว้างขวาง รวมถึงจัดทำฐานข้อมูลนิทานที่เข้าถึงง่าย และส่งเสริมการนำนิทานไปใช้ประโยชน์เชิงสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ภาคตะวันออก นักวิชาการที่สนใจต่อไปควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์นิทานในมิติต่าง ๆ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับนิทานและบริบทสังคมที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการ
อำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2542a). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดจันทบุรี**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการ, กรมศิลปากร.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการ
อำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2542b). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดฉะเชิงเทรา**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการ, กรมศิลปากร.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการ
อำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2542c). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดชลบุรี**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการ, กรมศิลปากร.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการ
อำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2542d). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดตราด**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการ, กรมศิลปากร.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการ
อำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2542e). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดนครนายก**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการ, กรมศิลปากร.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการ
อำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2542f). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดปราจีนบุรี**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการ, กรมศิลปากร.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการ
อำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2542g). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดระยอง**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการ, กรมศิลปากร.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการ
อำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2542h). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสระแก้ว**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการ, กรมศิลปากร.

ธฤตวรรณ บัวศรีคำ, อุดมลักษณ์ ระเบียบแสง, พรโชค พิษณุ อุสมบุญ
กันติทัต การเจริญ และธีรวรรณ ศรีรัตนโชติชัย. (2567). นวัตกรรมนิทานพื้นบ้าน 2 ภาษา : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี. **วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์**. 43 (2): 23-50.

ธวัช ปุณโณทก. (2553). **นิทานพื้นบ้าน**. ปันรู้.

นถยา พรประเสริฐ, มารศรี กลางประพันธ์และสมเกียรติ พลละจิตต์. (2565). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 19(3): 12-23.



- พัชลินจ์ จินนุ่น. (2563a). สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคเหนือ อีสานและภาคกลางในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560). วารสารอินทนิลทักษิณสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ. 15 (1): 49-83.
- พัชลินจ์ จินนุ่น. (2563b). สถานภาพการวิจัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคอีสานในรอบสองทศวรรษ (พ.ศ. 2540-2560). มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์. 37(2): 228-257.
- ภารดี มหาขันธ์. (2555). การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของภาคตะวันออกเฉียงเหนือยุคปรับปรุงประเทศตามแบบสมัยใหม่ถึงปัจจุบัน. สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มนตรี วิวาทสุข, ปัทวี สัตยวงศ์ทิพย์, เทพพร มังธานี และธนิต โตอติเทพย์. (2563). การสังเคราะห์งานวิจัยวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยด้านแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการอนุรักษ์และพัฒนา ระหว่างปี 2549-2558. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 14(2): 135-146.
- เรวัต แสงสุริยงค์. (2564). การเปลี่ยนผ่านสู่สังคมไซเบอร์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 29 (3): 241-269.
- ศิราพร ณ ถลาง. (2559). คติชนสร้างสรรค์: บทสังเคราะห์และทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ศิราพร ณ ถลาง. (2563). ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัทสร วัชรคุปต์. (2543). ชุดการสอนการอ่านจับใจความโดยใช้นิทาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ปริญญาโท มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัจฉรา วงศ์ไพโรจน์. (2546). การสร้างแบบฝึกการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้นิทานพื้นบ้านจันทบุรีเป็นสื่อในการสอนอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดจันทบุรี. ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.



ปัจจัยการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Factors in the Perception of Administrative Policies of Executives Affecting the Work Performance Efficiency of Personnel at Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

วรรณิศา นัยชิต¹, กมลวรรณ วรรณธำ^{*2}

Wannisa Naiyachit¹, Kamonwan Wanthanang²

¹ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

¹ Department of Public Administration, Graduate School, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University,
Phranakhon Si Ayutthaya 13000 Thailand

² Faculty Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University,
Phranakhon Si Ayutthaya 13000 Thailand

*Corresponding author E-mail: wkamonwan@aru.ac.th

(Received: August 6 2025; Revised: September 13 2025; Accepted: September 18 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา 2) ระดับการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และ 3) ปัจจัยการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 249 คน สุ่มแบบสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านคุณภาพงาน รองลงมา ได้แก่ ด้านปริมาณงาน ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเวลา ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ระดับการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การรับรู้ด้านนโยบายด้านการจัดการศึกษา การรับรู้ด้านนโยบายด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การรับรู้ด้านนโยบายด้านการเงินและงบประมาณ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และ 3) การรับรู้ด้านนโยบายการบริหารงานบุคคล และการรับรู้ด้านนโยบายด้านการเงิน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาได้ระดับต่ำ

คำสำคัญ : การรับรู้; นโยบายการบริหารงาน; ผู้บริหาร; ประสิทธิภาพ; การปฏิบัติงาน



Abstract

This study aimed 1) to examine the job performance of personnel at Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University; 2) to investigate the perception of the university executives' management policies; and 3) to study the perception of these policies influencing the personnel's job performance. This research employed a quantitative approach. The sample consisted of 245 personnel from Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, through simple random sampling. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.96. The statistical methods used for data analysis included percentages, means, standard deviations, and multiple regression analysis. The findings revealed that 1) the overall job performance of the university personnel was at the highest level. Considering each aspect, the work quality was at the highest mean, followed by work quantity, operating cost, and time. all of these were at the highest level; 2) The overall perception of university executives' management policies was at a high level. Among the policies, personnel management had the highest mean, followed by educational management and the local development strategy. while financial and budgeting policies. Policies had the lowest mean. All were at a high level; and 3) the perception of personnel management and monetary policies had a low-level effect on the job performance of university personnel.

Keywords : Perception; Administrative Policies; Executives; Efficiency; Work Performance



บทนำ

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาที่สำคัญหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความท้าทายในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ภายในประเทศที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีดิจิทัล การแข่งขันทางการศึกษาที่รุนแรงขึ้น และการตอบสนองความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานในยุคปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมีพันธกิจ ด้านผลิตและพัฒนากำลังคนชั้นสูง พัฒนางานวิจัยและนวัตกรรม การพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนามหาวิทยาลัย และการสร้างคุณค่าทุนทางวัฒนธรรมและภูมิอยุธยา (มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2566) ซึ่งการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยฯ ต้องอาศัยความร่วมมือและความเข้าใจจากบุคลากรทุกระดับ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ หากกำหนดนโยบายที่ดีแต่ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้นั้น ย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร แต่เมื่อนำไปปฏิบัติกลับเกิดความล้มเหลวไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ของนโยบาย (พลูชัย ยาวีราข, 2550) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มีบุคลากรซึ่งมีความรู้ ความสามารถ และมีมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายการบริหารงานของผู้บริหาร ทั้งนี้ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ไม่ได้ขึ้นอยู่กับศักยภาพส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยเชิงโครงสร้างและบริบทของมหาวิทยาลัยฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหาร” ซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัย

จากความสำคัญข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยการรับรู้ นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้ทราบถึงระดับปัจจัยการรับรู้ นโยบายการบริหารงานของผู้บริหาร รวมทั้งปัจจัยการรับรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งผลการวิจัยนำไปพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะเพื่อสร้างช่องทางการรับรู้ให้แก่บุคลากรเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

- 1) ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา เงินเดือน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ตำแหน่งงาน และปัจจัยการรับรู้ นโยบายการบริหารงานของผู้บังคับการ ประกอบด้วย การรับรู้นโยบายด้านการบริหารงานบุคคล การรับรู้นโยบายด้านการเงิน การรับรู้นโยบายด้านยุทธศาสตร์ การพัฒนาท้องถิ่น และการรับรู้ด้านนโยบายด้านการจัดการศึกษา
- 2) ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ด้านคุณภาพงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

2. ด้านระยะเวลา

ดำเนินการศึกษาระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2567 - มิถุนายน 2568

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการรับรู้ นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของ Peterson & Plowman (1989, อ้างถึงใน สุรางค์ บุญยะพงศ์ไชย, 2565) และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังภาพประกอบที่ 1



วรรณिका นัยชิต, กมลวรรณ วรรณธนัง



- 0.00 - 0.19 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก
 0.20 - 0.39 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ
 0.40 - 0.59 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง
 0.60 - 0.79 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง
 0.80 - 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 65.50 มีอายุส่วนใหญ่ 41 - 45 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 38.20 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 38.20 มีรายได้มากกว่า 35,000 บาท จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 48.60 มีสถานะโสด จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 50.60 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน มากกว่า 10 ปี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 61.00 และมีตำแหน่งงาน เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 35.70

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม 4 ด้าน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านคุณภาพงาน	4.31	0.52	มากที่สุด
ด้านปริมาณงาน	4.24	0.51	มากที่สุด
ด้านเวลา	4.21	0.57	มากที่สุด
ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	4.24	0.58	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.25	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านคุณภาพงาน ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.52) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏ และรองลงมา ได้แก่ ด้านปริมาณงาน ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.51) พระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม 4 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.58) และ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเวลา ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.57)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม 4 ด้าน

การรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหาร	ระดับการรับรู้		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านการบริหารงานบุคคล	3.63	0.72	มาก
ด้านการเงินและงบประมาณ	3.26	0.89	ปานกลาง
ด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น	3.60	0.86	มาก
ด้านการจัดการศึกษา	3.60	0.82	มาก
โดยภาพรวม	3.52	0.75	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ บุคคล ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.727) รองลงมา ได้แก่ การรับรู้ นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านนโยบายด้านการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.828) พระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม 4 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก การรับรู้นโยบายด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.867) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การรับรู้ นโยบาย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การรับรู้นโยบายด้านการบริหารงาน ด้านการเงินและงบประมาณ ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = 0.894)



ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	การรับรู้นโยบายด้านการบริหารงานบุคคล	การรับรู้นโยบายด้านการเงิน	การรับรู้นโยบายด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น	การรับรู้นโยบายด้านการจัดการศึกษา
การรับรู้นโยบายด้านการบริหารงานบุคคล	1	0.75	0.75	0.79
การรับรู้นโยบายด้านการเงิน	0.75	1	0.77	0.75
การรับรู้นโยบายด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น	0.75	0.77	1	0.86
การรับรู้ด้านนโยบายด้านการจัดการศึกษา	0.79	0.75	0.86	1

จากตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ การรับรู้นโยบายด้านการบริหารงานบุคคล การรับรู้นโยบายด้านการเงิน การรับรู้นโยบายด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น และการรับรู้นโยบายด้านการจัดการศึกษา พบว่าไม่มีตัวแปรใดเลยที่มีค่าความสัมพันธ์เกิน .80 จึงสามารถนำตัวแปรอิสระทั้งหมดไปวิเคราะห์ตัวแปรตามได้

ตารางที่ 4 ปัจจัยการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ตัวแปรอิสระ	B	S.E	Beta	Sig
การรับรู้นโยบายด้านการบริหารงานบุคคล	0.14	0.69	0.22	0.03*
การรับรู้นโยบายด้านการเงิน	-0.16	0.05	0.29	0.00*
การรับรู้นโยบายด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น	-0.07	0.06	-0.12	0.29
การรับรู้ด้านนโยบายด้านการจัดการศึกษา	0.04	0.07	0.08	0.51

Constant = 11.86, $R^2 = 0.20$, $SE_{est} = 0.440$, $F = 15.27$, Adjusted $R^2 = 0.18$, Sig = .000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พบว่าการรับรู้นโยบายด้านการบริหารงานบุคคล และการรับรู้นโยบายด้านการเงิน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาได้ในระดับต่ำ (ร้อยละ 20)

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยปัจจัยการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41 - 45 ปี มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้มากกว่า 35,000 บาท มีสถานะโสด มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน มากกว่า 10 ปี มีตำแหน่งงานเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เมื่อวิเคราะห์ภาพรวม พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มากที่สุด คือ ด้านคุณภาพงาน รองลงมา ได้แก่ ด้านปริมาณงาน และด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ส่วนมีการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา น้อยที่สุด คือ ด้านเวลา โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

2.1 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ด้านคุณภาพงาน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรมีความตั้งใจปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงคุณภาพงานที่ส่งผลต่อพันธกิจของมหาวิทยาลัย รองลงมา คือ บุคลากรมีความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ทำเป็นอย่างดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเกณฑ์คุณภาพที่มหาวิทยาลัยกำหนด

2.2 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ด้านปริมาณงาน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรปฏิบัติได้สำเร็จตามปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย และบุคลากรมีการจัดการลำดับความสำคัญของงานเพื่อวางแผนการปฏิบัติงานให้สำเร็จ รองลงมา คือ บุคลากรมีการปรับปรุงการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ปริมาณงานตามเป้าหมายที่มหาวิทยาลัยกำหนดอยู่เสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปริมาณงานที่บุคลากรได้รับมอบหมายมีความเหมาะสม

2.3 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ด้านเวลา อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรมีการวางแผนการดำเนินงานและบริหารเวลา เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันเวลาที่กำหนด รองลงมา คือ บุคลากรมีการแบ่งเวลาการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรมีการพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น และบุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายหรืออาจเกินเป้าหมาย

2.4 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ มาก 1 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรปฏิบัติงานด้วยหลักความคุ้มค่าและประหยัดทรัพยากรอุปกรณ์ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย รองลงมา คือ บุคลากรมีการนำทรัพยากรที่ใช้แล้ว มาใช้ซ้ำเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ บุคลากรวางแผน กำหนดเป้าหมาย และวิธีปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกับทรัพยากรของมหาวิทยาลัย

3. การรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เมื่อวิเคราะห์ภาพรวมพบว่า บุคลากรมีการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มากที่สุด คือ ด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดการศึกษา ส่วนมีการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา น้อยที่สุด คือ ด้านการเงินและงบประมาณ โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

3.1 บุคลากรมีการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรรับรู้ว่ามีนโยบายเกี่ยวกับการประเมิน

ผลการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ บุคลากรรับรู้ว่ามีนโยบายเกี่ยวกับการสรรหาและการคัดเลือกของมหาวิทยาลัย เช่น ตำแหน่ง อธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ บุคลากรรับรู้ว่ามีนโยบายเกี่ยวกับค่าตอบแทนและสวัสดิการ บุคลากรรับรู้ว่ามีนโยบายการบริหารงานบุคคลในองค์กร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรรับรู้ว่ามีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากร

3.2 บุคลากรมีการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ด้านการเงินและงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรรับรู้ว่ามีนโยบายการบริหารงบประมาณโดยยึดหลักธรรมาภิบาลโปร่งใสตรวจสอบได้ รองลงมา คือ บุคลากรรับรู้เกี่ยวกับนโยบายด้านการเงินขององค์กร บุคลากรรับรู้และเข้าใจวิธีการบริหารจัดการด้านการเงินของมหาวิทยาลัย บุคลากรรับรู้ว่ามีนโยบายการจัดสรรและบริหารงบประมาณของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรรับรู้ระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการรายได้ของมหาวิทยาลัย

3.3 บุคลากรมีการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรรับรู้ว่ามีนโยบายด้านยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา รองลงมา คือ บุคลากรรับรู้ยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถในการนำการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน บุคลากรรับรู้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิจัยและนวัตกรรม ด้วยทุนทางวัฒนธรรมเมืองมรดกโลก บุคลากรรับรู้ยุทธศาสตร์การยกระดับคุณภาพการผลิตและพัฒนากำลังคนชั้นสูง สูการเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมทางการศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรรับรู้ยุทธศาสตร์การยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง

3.4 บุคลากรมีการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ด้านการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บุคลากรรับรู้ว่ามีนโยบายด้านการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา รองลงมา คือ บุคลากรรับรู้การจัดการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรม สูการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน บุคลากรรับรู้การจัดการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงกับความต้องการของประเทศ บุคลากรรับรู้การจัดการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรรับรู้การจัดการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานนโยบายด้านการจัดการศึกษา



4. การรับรู้นโยบายด้านการบริหารงานบุคคล และการรับรู้นโยบายด้านการเงิน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาได้ในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยปัจจัยการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยของนักวิชาการมาอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จากการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าบุคลากรของมหาวิทยาลัยทักษะ ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานตามเกณฑ์ตัวชี้วัดที่มหาวิทยาลัยกำหนด อีกทั้งยังมีวางแผน กำหนดเป้าหมาย และวิธีปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับทรัพยากรของมหาวิทยาลัย ทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีการกำหนดภาระงานและบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน บุคลากรจึงสามารถวางแผนการทำงานและบริหารเวลาได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังมีระบบการประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของงานอย่างเป็นระบบ ทำให้บุคลากรความรับผิดชอบและความมุ่งมั่นในการทำงานสอดคล้องกับแนวคิดของ นฤมล เทียวไพบุลย์ (2564) ที่สรุปไว้ว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถและความพร้อม ทั้งนี้เกิดจากความพยายามทุ่มเทอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน อย่างคล่องแคล่ว ด้วยความมีระเบียบมีกฎเกณฑ์ปฏิบัติงานให้เสร็จทันเวลา มีความถูกต้อง มีคุณภาพและตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ดังนี้ 1) ด้านคุณภาพ หมายถึง ผลของงานที่ปฏิบัติงานนั้นมีความถูกต้อง เรียบร้อย ทันเวลา และมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ 2) ด้านปริมาณงาน หมายถึง ปริมาณงานที่ออกมานั้นมีความสอดคล้องกับอัตรากำลังคนในองค์กร มีการสำรวจอุปกรณ์ก่อนใช้ทุกครั้งและมีการเก็บวัสดุอุปกรณ์ไว้ในจำนวนที่เหมาะสม 3) ด้านเวลา หมายถึง ผลงานเสร็จตามกำหนดเมื่อเทียบกับความยากง่ายของงานใช้เวลาในการปฏิบัติงานน้อย และต้องมีความถูกต้องรวดเร็ว 4) ด้านค่าใช้จ่าย หมายถึง พนักงานในหน่วยงานใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดที่สุดเพื่อให้ได้ผลงานที่ดีที่สุด มีการวางแผนก่อนเริ่มงาน เพื่อขจัดงานซ้ำซ้อนเพื่อลดต้นทุนการผลิต

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จากการวิจัยพบว่า การรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดง

ให้เห็นว่า ผู้บริหารมีช่องทางการสื่อสารนโยบายแก่บุคลากรได้อย่างชัดเจน อาทิเช่น การกำหนด KPI การประชุมบุคลากรทุกระดับการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ทั้งสายวิชาการ และสายสนับสนุนวิชาการ มีการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารที่กำหนด ทำให้เห็นถึงการบริหารจัดการ และการถ่ายทอดนโยบายที่นำไปสู่การปฏิบัติงานของบุคลากรได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ วิทย์ มงคลวิสุทธ์ บุญทววรรณ และคณะ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง การรับรู้นโยบายภาวะผู้นำของผู้บริหาร และการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรพยาบาล ซึ่งพบว่าการรับรู้นโยบายอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพขององค์กรโดยรวม การรับรู้นโยบายที่นำไปสู่การทำงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถอธิบายถึงผลลัพธ์ที่คล้ายกันในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนิกร ดอนแก้ว (2561) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้นโยบายสาธารณะของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา พบว่า การรับรู้นโยบายของบุคลากรสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน แม้ว่าจะมีข้อจำกัดทางเงื่อนไขการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม แต่แสดงให้เห็นถึงการตระหนักรู้และความสามารถของบุคลากรในการเข้าใจทิศทางนโยบายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับบุคลากรของมหาวิทยาลัยสามารถรับรู้นโยบายที่ครอบคลุมด้านการบริหารงานได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ปัจจัยการรับรู้นโยบายการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้นโยบายด้านการบริหารงานบุคคล และการรับรู้นโยบายด้านการเงิน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาได้ในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่าการรับรู้นโยบายด้านการบริหารงานบุคคล กฎระเบียบ ข้อบังคับ ซึ่งบุคลากรจะต้องทราบเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับการรับรู้นโยบายด้านการเงิน ที่ต้องมีความเคร่งครัดให้เป็นไปตามกฎระเบียบของราชการ จึงทำให้บุคลากรรับรู้ใน 2 ประเด็นดังกล่าว อาจจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สอดคล้องกับทฤษฎีงานวิจัยของ สุพานี สฤงษ์วานิช (2552 อ้างถึงใน ขวัญรัตน์ เป้ารัมย์, 2560) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) เป้าหมายหรือสิ่งที่รับรู้ (target) : คุณลักษณะของเป้าหมายบางอย่างจะเรียกร้องความสนใจ และการรับรู้ได้ดี เช่น ขนาดที่ใหญ่จะเรียกร้องความสนใจได้ดีกว่าขนาดเล็ก ความเข้มข้น ความตรงกันข้าม การเคลื่อนไหว ความแปลกใหม่ และความคุ้นเคย 2) ตัวผู้รับรู้ (perceivers) : นอกเหนือจากตัวเป้าหมายที่จะเรียกร้องความสนใจหรือการรับรู้ได้แล้ว คุณลักษณะบางอย่างของตัวผู้รับรู้ก็จะมีผลต่อ



การรับรู้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เช่น บุคลิกภาพ ถ้ามีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว ก็จะไม่ค่อยสนใจรับรู้โลกภายนอก แต่ถ้าเป็นคนที่ชอบเข้าสังคมก็จะสนใจรับรู้โลกภายนอกได้มาก ประสบการณ์ ถ้ามีประสบการณ์ในเรื่องนั้นมาก่อน ก็จะทำให้มีความสนใจในการรับรู้ได้ดีกว่า แรงจูงใจ ถ้าผู้รับรู้มีแรงจูงใจที่จะรับทราบก็จะทำให้รับรู้ได้มาก และความสนใจของผู้รับรู้ ถ้าผู้รับรู้มีความสนใจในเป้าหมายนั้น ๆ การรับรู้ก็จะเกิดขึ้นได้ง่าย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ด้านการบริหารงานบุคคล ควรสร้างช่องทางการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย
2. ด้านการเงินและงบประมาณ ควรสร้างช่องทางการรับรู้เกี่ยวกับระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการรายได้ของมหาวิทยาลัยที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย
3. ด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านอื่น ควรสร้างช่องทางการรับรู้เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย
4. ด้านการจัดการศึกษา ควรสร้างช่องทางการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานนโยบายด้านการจัดการศึกษาที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นที่อาจมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้นโดยแท้จริง เช่น ช่องทางการรับรู้ นโยบายแรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน ภาวะผู้นำของผู้บริหารความสัมพันธ์ในองค์กร หรือวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งอาจมีบทบาทร่วมกับการรับรู้ นโยบายในการกำหนดประสิทธิภาพ
2. ควรศึกษากระบวนการถ่ายทอดนโยบาย จากระดับผู้บริหารสู่บุคลากรของมหาวิทยาลัย เพื่อหาปัจจัยความสำเร็จหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติงาน เปรียบเทียบลักษณะของนโยบายต่าง ๆ วิธีการสื่อสาร และระดับประสิทธิภาพของบุคลากรในบริบทที่หลากหลายมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาหลักที่ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด สนับสนุน และให้ข้อเสนอแนะอันทรงคุณค่าตลอดกระบวนการทำวิจัย จนทำให้การดำเนินงานวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนางานวิจัยฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้ง

ขอขอบคุณ บุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามสำหรับการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญรัตน์ เป้ารัมย์. (2560). อิทธิพลของการรับรู้ และการมีส่วนร่วมที่มีต่อการยอมรับประชาชนในงานบริการวิชาการ แก่สังคมของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นฤมล เตียวไพบูลย์. (2564). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสายปฏิบัติการ กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พลชัย ยาวีรช. การพัฒนารูปแบบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คลังปัญญาจุฬา. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2007.88>. 2550.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. แผนยุทธศาสตร์ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.aru.ac.th/myadmin/uploads/plan/Download/20240625-7e488a8.pdf>. 2566.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. (2568). ข้อมูลบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. งานทรัพยากรบุคคล กองกลาง สำนักงานอธิการบดี.
- วิทย์ มงคลวิสุทธิ, บุญวรรณ วิงวอน, หัสยาพร อินทยศ และ อัจฉรา เมฆสุวรรณ. (2561). การรับรู้ นโยบาย ภาวะผู้นำของบริหารและการมีส่วนร่วมที่มีต่อประสิทธิภาพขององค์กรพยาบาล. วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่. 11(1): 4.
- สุรางค์ บุญยะพงศ์ไชย. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร. วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. 15(2): 64-90.
- อนิกร ดอนแก้ว. การรับรู้ นโยบายสาธารณะของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ของบุคลากรสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://www3.ru.ac.th/mpaabstrct/files/2561_1566438232_6014832047.pdf. 2561.



- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2010). **Multivariate Data Analysis**. (7th ed.). Pearson: New York.
- Peterson, E., & Plowman, E.G. (1989). **Business organization and management**. Homewood, Illinois: Richard D. Irwin.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York: New York Harper & Row.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี



การประเมินความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
ต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา
Assessment of Stakeholders' Needs and Expectations towards the
Master of Arts Program in Religion and Philosophy, Burapha University

พิชญรัตน์ เหมนาไลย, บุญรอด บุญเกิด*, ชัยณรงค์ ศรีมันตะ, สถาพร ไปเหนือ

Pitchayarat Hemnalai, Boonrod Boongird, Chainarong Srimanta, Sathaphorn Painuea

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Department of Religion and Philosophy, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University,

Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: boonrod@go.buu.ac.th

(Received: August 8 2025; Revised: October 3 2025; Accepted: October 6 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อประเมินความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา 2) เพื่อสังเคราะห์ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำหรับหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก จำนวน 21 คน ประกอบด้วย ผู้ใช้บัณฑิต ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน จำนวน 11 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับคณะ คณาจารย์ ผู้สอน นิสิตปัจจุบัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวประเด็นคำถามการสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษวิจัย พบว่า 1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา มีความต้องการและความคาดหวังต่อหลักสูตร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ด้านสมรรถนะและด้านคุณลักษณะ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรม 2) ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สังเคราะห์ได้จากความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย 2.1) ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในหลักการด้านศาสนาและปรัชญาอย่างถ่องแท้ ประยุกต์ความรู้ด้านศาสนาและปรัชญาได้ วิเคราะห์สถานการณ์ทางศาสนาในสังคมอย่างมีเหตุผล สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ทางด้านศาสนาและปรัชญากับสังคม มีความรู้ในการวิจัยด้านศาสนาและปรัชญา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และประยุกต์ใช้ในการทำงานและชีวิตประจำวัน เผยแพร่ความรู้ด้านศาสนาและปรัชญาผ่านเทคโนโลยีและสื่อใหม่ ๆ เพื่อเข้าถึงและส่งเสริมการเรียนรู้ในกลุ่มคนรุ่นใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ 2.2) ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ทักษะการสื่อสารและการตั้งคำถาม ทักษะทางด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ 2.3) ด้านจริยธรรม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่ การให้เกียรติตนเองและผู้อื่น การเคารพซึ่งกันและกันและเคารพในความแตกต่าง 2.4) ด้านคุณลักษณะบุคคล ได้แก่ มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ เป็นมิตร มีเหตุผล มีความเป็นผู้นำทั้งทางความคิดและการกระทำ กล้าแสดงออกและกล้าตัดสินใจ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีการสื่อสารที่ดี ยอมรับความแตกต่างในสังคม มีค่านิยมยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง 3) แนวทางการพัฒนาของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้แก่ ศึกษาความต้องการและความคาดหวังจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอก พัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยตอบโจทย์สังคมปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ของโลก และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรที่มีลักษณะของการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์และเชื่อมโยงความรู้หลายด้าน เพิ่มการประชาสัมพันธ์หลักสูตร คณาจารย์ประจำหลักสูตรมีการศึกษาและพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อรองรับการพัฒนาหลักสูตร

คำสำคัญ : ความต้องการ; ความคาดหวัง; ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย; ผลลัพธ์การเรียนรู้



Abstract

This research aimed to: 1) assess the needs and expectations of stakeholders regarding the Master of Arts Program in Religion and Philosophy, Burapha University; 2) synthesize learning outcomes based on these needs and expectations; and 3) propose development guidelines for the Master of Arts Program in Religion and Philosophy, Burapha University. This was a qualitative research study utilizing focus group discussions and interviews. Key informants were divided into two groups: 21 external stakeholders, including employers of graduates, parents, and alumni; and 11 internal stakeholders, consisting of faculty administrators, instructors, and current students. Research instruments included focus group discussion guidelines and structured interview forms. Data were analyzed using content analysis.

The research findings revealed: 1) stakeholders of the Master of Arts Program in Religion and Philosophy, Burapha University, expressed needs and expectations related to two main aspects of the curriculum: competencies and attributes. These included knowledge, skills, and ethics. 2) The synthesized learning outcomes derived from stakeholder needs and expectations comprised: 2.1) Knowledge: a thorough understanding of religious and philosophical principles; the ability to apply religious and philosophical knowledge; the capacity for rational analysis of religious situations in society; the integration of religious and philosophical knowledge with the society; research knowledge in religion and philosophy for creating new knowledge and applying it in work and daily life; and the dissemination of religious and philosophical knowledge through new technologies and media to effectively reach and promote learning among younger generations. 2.2) Skills: self-directed learning, critical thinking, communication and questioning, technology, and foreign language skills. 2.3) Ethics: honesty towards oneself and others, responsibility towards oneself and duties, respect for oneself and others, and mutual respect and respect for diversity. 2.4) Personal Attributes: possessing a credible and friendly personality, being rational, demonstrating leadership in thought and action, being assertive and decisive, having social responsibility, possessing good communication skills, accepting societal differences, and upholding righteous values. 3) The proposed development guidelines for the Master of Arts Program in Religion and Philosophy, Burapha University, included: studying the needs and expectations of both internal and external stakeholders; developing a modern curriculum that meets current societal demands, aligns with global situations, and possesses a unique identity; managing learning within the curriculum in a manner that represents interdisciplinary integration and connects various areas of knowledge; increasing publication of the program; and ensuring that program faculty continuously study and develop themselves to meet established criteria, supporting curriculum development.

Keywords : Needs; Expectations; Stakeholders; Learning Outcomes



บทนำ

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นภาควิชาที่เปิดหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตและมหาบัณฑิตที่มีความรู้ทางด้านศาสนาและปรัชญาแห่งเดียวในภาคตะวันออก โดยมีจุดเริ่มต้นจากการที่มหาวิทยาลัยบูรพาตระหนักถึงความสำคัญในการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งในปีการศึกษา 2539 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในขณะนั้น ได้นำเสนอหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ต่อคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย เพื่อปรับเข้ากลางแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และในปีการศึกษา 2541 ทบวงมหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้เปิดรับนิสิตสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงได้มอบหมายให้รองคณบดีฝ่ายวิชาการ เป็นผู้รับผิดชอบพิจารณาร่างหลักสูตรฯ ซึ่งการร่างหลักสูตรนั้นได้ผ่านรองคณบดีฝ่ายวิชาการมาหลายท่าน จนกระทั่งในปีการศึกษา 2543 ได้ทำการปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา จนสามารถเปิดรับนิสิตในระดับปริญญาตรี วิชาเอกสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา (รุ่นแรก) ได้ในภาคเรียนต้น ปีการศึกษา 2544 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน จากนั้นสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ได้พัฒนามาโดยลำดับและยกสถานภาพจาก “สาขาวิชา” เป็น “ภาควิชา” ในวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ทำให้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในการผลิตบัณฑิตมากขึ้น จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2555 ภาควิชาศาสนาและปรัชญาได้ขอเปิดหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คือ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา และได้เปิดรับนิสิตรุ่นแรกในปี พ.ศ. 2556 แต่ในปี พ.ศ. 2560 ก็ได้ทำการปิดหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา เพื่อที่จะพัฒนาหลักสูตรใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมมากขึ้น และในปี พ.ศ. 2563 ภาควิชาศาสนาและปรัชญา ก็ได้เปิดหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตใหม่อีกครั้ง และเปลี่ยนชื่อสาขาวิชาใหม่ว่า “สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา” จากนั้นได้ทำการเปิดรับนิสิตอย่างต่อเนื่องจนมาถึงปัจจุบัน (ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2566)

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ในปัจจุบันนี้เป็นหลักสูตรที่มุ่งผลิตมหาบัณฑิตที่มีองค์ความรู้ทั้งทางด้านศาสนาและปรัชญา โดยหลักสูตรได้กำหนดปรัชญาของหลักสูตรไว้ว่า “ผลิตมหาบัณฑิตทางศาสนาและปรัชญาเพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจหลักการคิดวิเคราะห์ สร้างโลกทัศน์บนฐานของเหตุผล สามารถวิพากษ์และเข้าใจคุณค่าสาระสำคัญของศาสนาและปรัชญา และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม” อีกทั้งยังมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อผลิตนักวิชาการและนักวิจัยที่สามารถใช้องค์ความรู้ด้านศาสนาและปรัชญา เพื่อตอบสนองความต้องการของสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เมื่อสิ้นสุด

การเรียนการสอนตามหลักสูตรแล้ว มหาบัณฑิตจะมีสมรรถนะ ดังนี้ คือ 1) มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต และจรรยาบรรณในทางวิชาการ 2) มีความรู้ ความเข้าใจกระบวนการทัศน์ทางศาสนาและปรัชญาอย่างลุ่มลึก เพื่อผลิตงานวิจัยหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ 3) มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ประเด็นปัญหาทางศาสนาและปรัชญาอย่างมีเหตุผล 4) สามารถนำความรู้ทางศาสนาและปรัชญาไปใช้ในการวิเคราะห์แก้ปัญหา ปรับตนเองให้เข้ากับสังคม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม และ 5) มีทักษะในการศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านศาสนาและปรัชญาโดยใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลได้อย่างเหมาะสม และสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2564)

ปัจจุบันภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ดำเนินการเปิดรับนิสิตเพื่อศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา หลักสูตรปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2563 ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวได้ดำเนินการใช้มาจนเกือบครบตามรอบระยะเวลาของหลักสูตร (5 ปี) จึงต้องมีการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร และเพื่อให้การปรับปรุงหลักสูตรเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด เป็นการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (Outcome Based Education) ประกอบกับประกาศของคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เกี่ยวกับเรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 (ราชกิจจานุเบกษา, 2565 : 35-36) ที่ได้ระบุเกี่ยวกับผลลัพธ์การเรียนรู้ตามคุณวุฒิแต่ละระดับที่ทุกหลักสูตรจะต้องมีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของหลักสูตรสถาบันอุดมศึกษา วิชาชีพ ประเทศชาติ และบริบทโลก โดยประกอบด้วยอย่างน้อย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Skills) 3) จริยธรรม (Ethics) และ 4) ลักษณะบุคคล (Character) ซึ่งการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์เกิดจากความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งนำไปสู่การสร้างหลักสูตร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หลักสูตรจะต้องทำการวิเคราะห์และประเมินหลักสูตรให้เห็นถึงความพร้อมและเป็นไปตามความต้องการของตลาดทั้งในด้านผู้เรียนและผู้ใช้บัณฑิต มีผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรที่เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างแท้จริง

จากความเป็นมาและความสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะคณาจารย์ในภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จึงสนใจที่จะทำการประเมินความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ตลอดจนทำการสังเคราะห์ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความ



ต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งก่อนหน้านี้ทางภาควิชาฯ ยังไม่เคยมีการประเมินความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตร หากผลการวิจัยเสร็จสิ้นจะก่อให้เกิดประโยชน์อันจะทำให้ได้ข้อมูลประกอบการปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา (หลักสูตรปรับปรุง) ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องตรงกับความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถตอบสนองต่อความต้องการทางเศรษฐกิจ และสังคมอย่างยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อสังเคราะห์ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สำหรับหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 1) การประเมินความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านสมรรถนะและด้านคุณลักษณะ 2) การสังเคราะห์ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สำหรับหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) ด้านจริยธรรม (Ethics) และด้านลักษณะบุคคล (Character) 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา (หลักสูตรปรับปรุง)
2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก ได้แก่ ผู้ใช้บัณฑิต ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้วิจัยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 21 คน ประกอบด้วย ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 7 คน ผู้ปกครอง จำนวน 7 คน และศิษย์เก่า จำนวน 7 คน กลุ่มที่ 2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน ได้แก่ ผู้บริหารระดับคณะ คณาจารย์ผู้สอน นิสิตปัจจุบัน ผู้วิจัยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 11 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับคณะ จำนวน 2 คน คณาจารย์ผู้สอน จำนวน 6 คน และนิสิตปัจจุบัน จำนวน 3 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ศึกษาวิจัยระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2567 ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2568

การพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมการวิจัย

การวิจัยนี้ทำในมนุษย์ ผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมในการวิจัย เมื่อผู้วิจัยได้ทำการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการยื่นเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ชุดที่ 2 (กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยบูรพา และได้รับเอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ IRB2-112/2567 ตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2567 ถึงวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2568

วิธีการดำเนินการวิจัย

การสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการประเมินความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวิจัยจากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดเป็นประเด็นคำถามเพื่อเป็นกรอบคำถามและแนวทางในการสนทนากลุ่ม แล้วถามเจาะลึกรายละเอียดตามประเด็นของการสนทนากลุ่ม ดังนี้

- 1) ความต้องการและความคาดหวังต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา
- 2) ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการและความคาดหวังต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา (หลักสูตรปรับปรุง) ประกอบด้วย ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) ด้านจริยธรรม (Ethics) ด้านคุณลักษณะบุคคล (Character) และ
- 3) แนวทางการพัฒนาของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือเชิญจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ไปยังกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มที่ผ่านคุณลักษณะในการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก จำนวน 21 คน ประกอบด้วย ผู้ใช้บัณฑิต ผู้ปกครอง และศิษย์เก่า และเพื่อให้เป็นไปตามหลักการจัดการสนทนากลุ่มของศุภกิจ วงศ์วิวัฒน์กิจ (2555 : 109) ที่กล่าวไว้ว่า กลุ่มเป้าหมายการสนทนากลุ่มจะประกอบด้วยตัวแทนจากประชากรเป้าหมายครั้งละประมาณ 5-15 คน ผู้วิจัยจึงแบ่งการจัดการสนทนากลุ่มออกเป็น 2 ครั้ง เพื่อให้การสนทนากลุ่มเกิดประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แนบเอกสาร



ชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไปด้วย เพื่อประกอบการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการวิจัย และขอความอนุเคราะห์ให้กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงความประสงค์ในการเข้าร่วมการวิจัยกลับมายังผู้วิจัยล่วงหน้า 2 สัปดาห์

2. ผู้วิจัยทำการนัดหมายวัน-เวลาในการสนทนากลุ่มพร้อมส่งประเด็นการสนทนากลุ่มให้กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่แสดงความประสงค์ในการเข้าร่วมการวิจัยล่วงหน้าเป็นเวลา 2 สัปดาห์ จากนั้นจึงจัดเตรียมการสนทนากลุ่ม โดยจัดคณะทำงานประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึกการสนทนา ผู้ช่วยและผู้บริการทั่วไป

3. ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มในวัน-เวลาที่กำหนด โดยก่อนเริ่มการสนทนากลุ่มผู้วิจัยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และรายละเอียดต่าง ๆ กับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามที่ระบุในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย เมื่อภายหลังการชี้แจงต่อกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้ว ผู้วิจัยจึงขอความยินยอมอย่างเป็นทางการด้วยเอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย จากนั้นทำการขออนุญาตกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญบันทึกเทปการสนทนากลุ่ม และชี้แจงการเก็บรักษาความลับของข้อมูลตลอดจนการทำลายข้อมูลจนชัดเจน

4. ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มตามประเด็นการสนทนากลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง เพื่อให้การสนทนากลุ่มเกิดประสิทธิภาพครั้งที่ 1 เป็นการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก ได้แก่ ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 7 คน ผู้ปกครอง จำนวน 7 คน รวมทั้งหมด 14 คน ครั้งที่ 2 เป็นการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก ได้แก่ ศิษย์เก่า จำนวน 7 คน การสนทนากลุ่มแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ณ ห้องประชุมชั้น 7 (ห้อง 710) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาทำการถอดเทปและวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบของการสนทนากลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นได้ส่งผลสรุปการสนทนากลุ่มให้กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนได้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้งก่อนนำเสนอเป็นผลการวิจัย

การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์ความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศาสนาและปรัชญามหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยจากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรง (Validity) และแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ซึ่งแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างฉบับสมบูรณ์นั้นมีประเด็นการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 1) ประเด็นความต้องการและความคาดหวังต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศาสนาและปรัชญามหาวิทยาลัยบูรพา 2) ประเด็นผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการและความคาดหวังต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศาสนาและปรัชญามหาวิทยาลัยบูรพา ในด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) ด้านจริยธรรม (Ethics) ด้านคุณลักษณะบุคคล (Character) และ 3) ประเด็นแนวทางการพัฒนาของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศาสนาและปรัชญามหาวิทยาลัยบูรพา การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยทำบันทึกข้อความเพื่อขอความร่วมมือจากภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา ในการขอเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 11 คน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับคณะ จำนวน 2 คน คณาจารย์ผู้สอน จำนวน 6 คน และนิสิตปัจจุบัน จำนวน 3 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยนัดหมายวัน-เวลา และสถานที่ในการทำการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อนทำการสัมภาษณ์ล่วงหน้าประมาณ 1 สัปดาห์ พร้อมกับชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และรายละเอียดต่าง ๆ ตามที่ระบุในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย เมื่อภายหลังการชี้แจงต่อกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้ว ผู้วิจัยจึงขอความยินยอมอย่างเป็นทางการด้วยเอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยกับผู้ที่มีความยินยอมและสมัครใจที่เข้าร่วมโครงการวิจัยเท่านั้น

3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามประเด็นการสัมภาษณ์ ซึ่งใช้เวลาประมาณ 40 นาที ก่อนการดำเนินการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะขออนุญาตจัดบันทึกข้อความจากการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นได้ส่งสรุปผลการสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้งก่อนนำเสนอเป็นผลการวิจัย

การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ทั้งจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ทั้งหมด มาทำการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาประกอบความเรียง ทั้งได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในรูปแบบการพิสูจน์สามเส้าด้านข้อมูล พิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบ คือ การตรวจสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่มา ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล และดำเนินการต่อไปจนข้อมูล



อิมตัว จัดระเบียบเนื้อหาข้อมูลตามประเด็น และตัดข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป นำข้อมูลคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์และของผู้ร่วมสนทนากลุ่มที่ตรงประเด็นกับเนื้อหาตามสนับสนุนผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความต้องการและความคาดหวังต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา ด้านสมรรถนะและด้านคุณลักษณะ

ด้านสมรรถนะ	
กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน	กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก
สมรรถนะที่เหมือนกัน	
มหาบัณฑิตมีพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจทางด้านศาสนาและปรัชญาอย่างถ่องแท้ที่สามารถชี้นำสังคมได้ สามารถประยุกต์ความรู้ที่ศึกษามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและชุมชน	
สมรรถนะที่แตกต่างกัน	
มหาบัณฑิตมีพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการต่อยอดพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ได้ มีความคล่องแคล่วและมองออกถึงสภาวะความเป็นจริงของบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งภายในตนเองและภายนอก ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น	มหาบัณฑิตมีพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงการรู้จักแก้ปัญหา และการตระหนักรู้ถึงความเป็นปัจจุบัน มีทักษะในการปฏิบัติงานในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล และมีเจตคติเชิงบวก
ด้านคุณลักษณะ	
กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน	กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก
คุณลักษณะที่เหมือนกัน	
1. มหาบัณฑิตมีความรู้ความเข้าใจในหลักการด้านศาสนาและปรัชญาทั้งทางตะวันออกและตะวันตกอย่างถ่องแท้ ประยุกต์ความรู้ด้านศาสนาและปรัชญาได้ 2. มหาบัณฑิตมีทักษะการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ทักษะการสื่อสารและการตั้งคำถาม ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ 3. มหาบัณฑิตมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่	
คุณลักษณะที่แตกต่างกัน	
1. มหาบัณฑิตมีความรู้ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทางศาสนาในสังคมอย่างมีเหตุผล มีความรู้ในการวิจัยด้านศาสนาและปรัชญา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประยุกต์ใช้ในการทำงานและชีวิตประจำวัน 2. มหาบัณฑิตมีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 3. มหาบัณฑิตมีการให้เกียรติตนเองและผู้อื่น	1. มหาบัณฑิตมีความรู้ สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ทางด้านศาสนาและปรัชญากับสังคมปัจจุบัน สามารถเผยแพร่ความรู้ด้านศาสนาและปรัชญาของตนที่มีผ่านเทคโนโลยีและสื่อใหม่ ๆ เพื่อเข้าถึงและส่งเสริมการเรียนรู้ในกลุ่มคนรุ่นใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ 2. มหาบัณฑิตมีทักษะทางด้านเทคโนโลยี 3. มหาบัณฑิตมีการเคารพซึ่งกันและกัน และเคารพในความแตกต่าง

จากตารางที่ 1 สรุปผลการวิจัยจากการสังเคราะห์ได้ว่า **ด้านสมรรถนะ** กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความต้องการและความคาดหวังให้มหาบัณฑิตมีพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจทางด้านศาสนาและปรัชญาอย่างถ่องแท้ที่สามารถชี้นำสังคมได้ สามารถประยุกต์ความรู้ที่ศึกษามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและชุมชน ทั้งด้านร่างกายและจิตใจอย่างสร้างสรรค์

ต่อยอดพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ มีความคล่องแคล่วและมองออกถึงสภาวะความเป็นจริงของบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งภายในตนเองและภายนอก ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น รู้จักการแก้ปัญหา และการตระหนักรู้ถึงความเป็นปัจจุบัน มีทักษะในการปฏิบัติงานในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล และมีเจตคติเชิงบวก **ด้านคุณลักษณะ** กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความต้องการและความคาดหวังให้



มหาวิทยาลัยมีความรู้ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

1) ความรู้ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจในหลักการด้านศาสนา และปรัชญาทั้งทางตะวันออกและตะวันตกอย่างถ่องแท้ ประยุกต์ความรู้ด้านศาสนาและปรัชญาได้ วิเคราะห์สถานการณ์ทางศาสนา ในสังคมอย่างมีเหตุผล สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ ทางด้านศาสนาและปรัชญากับสังคมปัจจุบัน มีความรู้ในการวิจัย ด้านศาสนาและปรัชญา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และประยุกต์ใช้ ในการทำงานและชีวิตประจำวัน เผยแพร่ความรู้ด้านศาสนาและ ปรัชญาผ่านเทคโนโลยีและสื่อใหม่ ๆ เพื่อเข้าถึงและส่งเสริม การเรียนรู้ในกลุ่มคนรุ่นใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ทักษะ

ประกอบด้วย ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะ การวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ทักษะการสื่อสารและการตั้งคำถาม ทักษะทางด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ 3) คุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ความ รับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่ การให้เกียรติตนเองและผู้อื่น การเคารพซึ่งกันและกันและเคารพในความแตกต่าง

2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการและความคาดหวัง ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สำหรับหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัย ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการและความคาดหวังต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา

ด้านความรู้ (Knowledge)	
กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน	กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก
ความต้องการและความคาดหวังที่เหมือนกัน	
มหาวิทยาลัยมีความรู้ความเข้าใจในหลักการด้านศาสนาและปรัชญาทั้งทางตะวันออกและตะวันตกอย่างถ่องแท้ ประยุกต์ความรู้ ด้านศาสนาและปรัชญาได้	
ความต้องการและความคาดหวังที่แตกต่างกัน	
มหาวิทยาลัยมีความรู้ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทางศาสนา ในสังคมอย่างมีเหตุผล มีความรู้ในการวิจัยด้านศาสนาและปรัชญา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และประยุกต์ใช้ในการทำงานและชีวิต ประจำวัน	มหาวิทยาลัยมีความรู้ สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ทางด้าน ศาสนาและปรัชญากับสังคมปัจจุบัน สามารถเผยแพร่ความรู้ ด้านศาสนาและปรัชญาของตนที่มีผ่านเทคโนโลยีและสื่อใหม่ ๆ เพื่อ เข้าถึงและส่งเสริมการเรียนรู้ในกลุ่มคนรุ่นใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ
ด้านทักษะ (Skill)	
กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน	กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก
ความต้องการและความคาดหวังที่เหมือนกัน	
มหาวิทยาลัยมีทักษะการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ทักษะการสื่อสารและการตั้งคำถาม ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ	
ความต้องการและความคาดหวังที่แตกต่างกัน	
มหาวิทยาลัยมีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	มหาวิทยาลัยมีทักษะทางด้านเทคโนโลยี
ด้านจริยธรรม (Ethics)	
กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน	กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก
ความต้องการและความคาดหวังที่เหมือนกัน	
มหาวิทยาลัยมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่	
ความต้องการและความคาดหวังที่แตกต่างกัน	
มหาวิทยาลัยมีการให้เกียรติตนเองและผู้อื่น	มหาวิทยาลัยมีการเคารพซึ่งกันและกัน และเคารพในความแตกต่าง



ตารางที่ 2 (ต่อ)

ด้านคุณลักษณะบุคคล (Character)	
กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน	กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก
ความต้องการและความคาดหวังที่เหมือนกัน	
มหาวิทยาลัยมีความเป็นผู้นำทั้งทางความคิดและการกระทำกล้าแสดงออกและกล้าตัดสินใจ มีความรับผิดชอบต่องานสังคม	
ความต้องการและความคาดหวังที่แตกต่างกัน	
มหาวิทยาลัยมีเหตุผล มีการสื่อสารที่ดี มีค่านิยมยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง	มหาวิทยาลัยมีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ เป็นมิตร ยอมรับความแตกต่างในสังคม

จากตารางที่ 2 สรุปผลการวิจัยจากการสังเคราะห์ได้ว่า **ด้านความรู้** กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความต้องการและความคาดหวังให้มหาวิทยาลัยมีความรู้ความเข้าใจในหลักการด้านศาสนาและปรัชญาอย่างถ่องแท้ ประยุกต์ความรู้ด้านศาสนาและปรัชญาได้ วิเคราะห์สถานการณ์ทางศาสนาในสังคมอย่างมีเหตุผล สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ทางด้านศาสนาและปรัชญากับสังคม มีความรู้ในการวิจัยด้านศาสนาและปรัชญา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประยุกต์ใช้ในการทำงานและชีวิตประจำวัน เผยแพร่ความรู้ด้านศาสนาและปรัชญาผ่านเทคโนโลยีและสื่อใหม่ ๆ เพื่อเข้าถึงและส่งเสริมการเรียนรู้ในกลุ่มคนรุ่นใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ **ด้านทักษะ** กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความต้องการและความคาดหวังให้มหาวิทยาลัยมีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ทักษะการสื่อสารและการตั้งคำถาม ทักษะทางด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ **ด้านจริยธรรม** กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความต้องการและความคาดหวังให้มหาวิทยาลัยมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่ ให้เกียรติตนเองและผู้อื่น เคารพซึ่งกันและกัน และเคารพในความแตกต่าง **ด้านคุณลักษณะบุคคล** กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความต้องการและความคาดหวังให้มหาวิทยาลัยมีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ เป็นมิตร มีเหตุผล มีความเป็นผู้นำทั้งทางความคิดและการกระทำ กล้าแสดงออกและกล้าตัดสินใจ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีการสื่อสารที่ดี ยอมรับความแตกต่างในสังคม มีค่านิยมยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง

3. แนวทางการพัฒนาของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา สรุปผลการวิจัยจากการสังเคราะห์ดังนี้

3.1 การพัฒนาหลักสูตรฯ ควรมีการศึกษาความต้องการและความคาดหวังจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้หลักสูตรฯ สามารถสร้างมหาวิทยาลัยที่มีสมรรถนะและคุณลักษณะได้ตรงตามความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบัน

3.2 พัฒนาหลักสูตรฯ ที่มีความทันสมัยและตอบโจทย์สังคมปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ของโลก เพื่อให้หลักสูตรฯ สามารถสร้างมหาวิทยาลัยที่รู้เท่าทัน นำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ และขึ้นนำสังคมไปในทิศทางที่ดี

3.3 หลักสูตรฯ ที่พัฒนาขึ้นควรมีความแตกต่างและเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่ซ้ำกับสาขาวิชาเดียวกันในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ มีผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้งในด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) ด้านจริยธรรม (Ethics) และด้านคุณลักษณะบุคคล (Character) ตรงตามความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

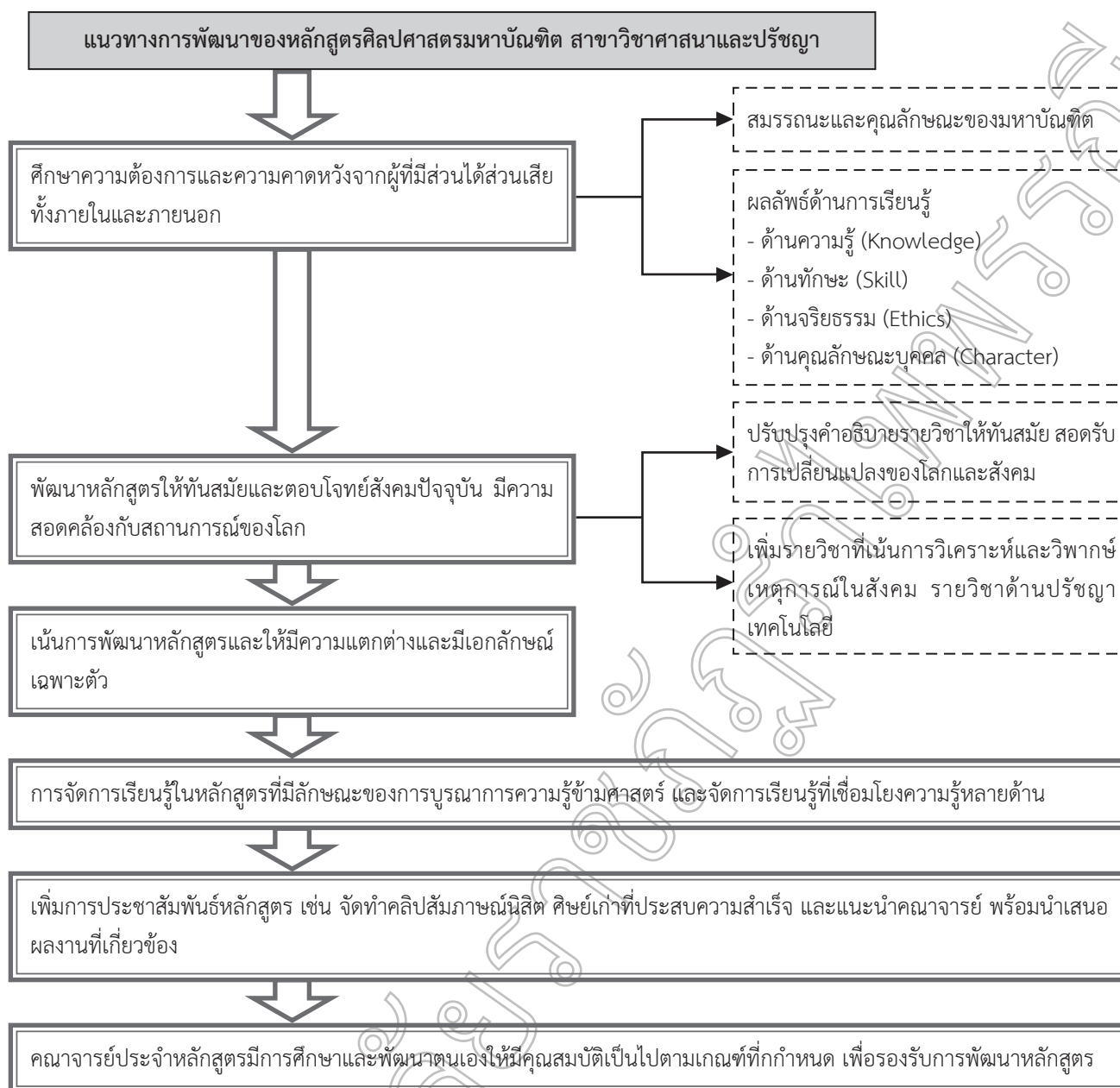
3.4 หลักสูตรฯ ที่พัฒนาขึ้นควรปรับปรุงคำอธิบายรายวิชาให้ทันสมัย สอดรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม เพิ่มรายวิชาที่เน้นการวิเคราะห์และวิพากษ์เหตุการณ์ในสังคม เพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์เชิงลึกและการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ต่อประเด็นที่เกิดขึ้นจริงในสังคม เพิ่มรายวิชาด้านปรัชญาเทคโนโลยี เพื่อเข้าใจผลกระทบของเทคโนโลยีในเชิงปรัชญาและจริยธรรม สามารถเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

3.5 หลักสูตรฯ ควรออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีลักษณะของการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ จัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความรู้หลายด้านเพื่อประโยชน์ในอนาคต

3.6 หลักสูตรฯ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์หลักสูตร เช่น จัดทำคลิปวิดีโอสัมภาษณ์นิสิต ศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จ และแนะนำคณาจารย์ พร้อมนำเสนอผลงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บุคคลอื่น ๆ ได้รู้จักหลักสูตรฯ มากขึ้น

3.7 คณาจารย์ประจำหลักสูตรฯ ควรมีการศึกษาและพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติเป็นไปเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อรองรับการพัฒนาหลักสูตรฯ ที่จะพัฒนาขึ้นต่อไป

จากข้อมูลข้างต้นสรุปเป็นแผนภาพดังนี้



อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยที่นำเสนอข้างต้น ผู้วิจัยแบ่งการ อภิปรายผลการวิจัยออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและ ปรัชญามหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและ ภายนอกมีความต้องการและคาดหวังให้มหาบัณฑิตมีพฤติกรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงสมรรถนะ อันได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจ ทางด้านศาสนาและปรัชญาอย่างถ่องแท้ที่สามารถชี้นำสังคม ประยุกต์ความรู้ที่ศึกษามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน และชุมชน ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ต่อยอดพัฒนาเป็นองค์ความรู้ ใหม่ได้ มีความคล่องแคล่วและมองออกถึงสภาวะความเป็นจริง ของบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม รู้จักการแก้ปัญหา และ

การตระหนักรู้ถึงความเป็นปัจจุบัน มีทักษะในการปฏิบัติงานในยุค เทคโนโลยีดิจิทัล และมีเจตคติเชิงบวก ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวนี้ เป็นพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ส่งผล ให้เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุผลสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สมรรถนะซึ่งมีอยู่ในบุคลากร สามารถแสดงออกได้เด่นชัดอย่างมีมาตรฐานจนทำให้สามารถ ทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จ (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2549) สมรรถนะเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคล ซึ่งสามารถ ผลักดันให้บุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดี (McClelland, 1973) ในส่วนของคุณลักษณะของมหาบัณฑิต พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งภายในและภายนอกมีความต้องการและคาดหวังให้มหาบัณฑิต มีทั้งความรู้ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรมครอบคลุมรอบด้าน กล่าวคือ ในด้านความรู้ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจในหลักการ



ด้านศาสนาและปรัชญาทั้งทางตะวันออกและตะวันตก ประยุกต์ความรู้ด้านศาสนาและปรัชญาได้ วิเคราะห์สถานการณ์ทางศาสนาในสังคมอย่างมีเหตุผล สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ทางด้านศาสนาและปรัชญากับสังคมปัจจุบัน มีความรู้ในการวิจัยด้านศาสนาและปรัชญา เผยแพร่ความรู้ด้านศาสนาและปรัชญาผ่านเทคโนโลยีและสื่อใหม่ ๆ ด้านทักษะ ประกอบด้วย ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ทักษะการสื่อสารและการตั้งคำถาม ทักษะทางด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่ การให้เกียรติตนเองและผู้อื่น การเคารพซึ่งกันและกันและเคารพในความแตกต่าง ซึ่งความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในด้านสมรรถนะและด้านคุณลักษณะที่กล่าวมานั้น เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (Outcome Based Education) อันเกิดจากความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งนำไปสู่การสร้างหลักสูตรที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรมได้ตรงกับความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง

2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สำหรับหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกมีความต้องการและความคาดหวังด้านความรู้ (Knowledge) ของมหาบัณฑิต ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในหลักการด้านศาสนาและปรัชญาอย่างถ่องแท้ ประยุกต์ความรู้ด้านศาสนาและปรัชญาได้ วิเคราะห์สถานการณ์ทางศาสนาในสังคมอย่างมีเหตุผล สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ทางด้านศาสนาและปรัชญากับสังคม มีความรู้ในการวิจัยด้านศาสนาและปรัชญาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และประยุกต์ใช้ในการทำงานและชีวิตประจำวัน เผยแพร่ความรู้ด้านศาสนาและปรัชญาผ่านเทคโนโลยีและสื่อใหม่ ๆ เพื่อเข้าถึงและส่งเสริมการเรียนรู้ในกลุ่มคนรุ่นใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ดังกล่าวนี้เป็นสิ่งสำคัญที่มหาบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรนี้ควรมีไม่ว่าจะเป็นความรู้เกี่ยวกับหลักการด้านศาสนาและปรัชญา ซึ่งเปรียบเหมือนหัวใจของศาสตร์สาขาวิชานี้ แม้กระทั่งการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างมีเหตุผล เนื่องจากเหตุผลนั้นถือเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งในการหาความรู้ความจริงของนักปรัชญา ประกอบกับการศึกษาในระดับปริญญาโทผู้ศึกษาควรมีความรู้ในการวิจัยในศาสตร์สาขาที่เรียนเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และประยุกต์ใช้ในการทำงานและชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการศึกษาวิชานี้ ยังมีข้อสอดคล้องกับรายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ด้านความรู้ที่ระบุโครงสร้างของความรู้ไว้ว่า มีความรู้เชิงสาระ/หลักการ

ความรู้เชิงกระบวนการ และความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต นอกจากนี้สำหรับการศึกษาระดับปริญญาโทนั้นควรมีความรู้ที่จำเป็นและเพียงพอต่อการนำไปปฏิบัติ ต่อยอดความรู้และเชื่อมโยงความรู้ใหม่เพื่อการค้นพบ และสร้างสิ่งใหม่ที่เป็นที่ยอมรับ (ราชกิจจานุเบกษา, 2565: 1) จากผลการวิจัยยังพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกมีความต้องการและความคาดหวังด้านทักษะ (Skill) ของมหาบัณฑิต ได้แก่ ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ทักษะการสื่อสารและการตั้งคำถาม ทักษะทางด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นในสังคมปัจจุบัน หากมหาบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรฯ มีทักษะดังกล่าวจะสามารถตอบสนองความต้องการของการทำงานยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี รวมทั้งทักษะที่กล่าวมานั้นมีความสอดคล้องตรงกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะที่ 2 ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ประกอบด้วย ทักษะด้านสารสนเทศ ทักษะด้านสื่อ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และดังที่ เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ (2559) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศและสังคมในยุคปัจจุบันเป็นสิ่งที่ท้าทายเป็นอย่างมาก ผู้เรียนจึงมีความจำเป็นต้องเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 รวมถึงคุณลักษณะที่สำคัญของอนาคต ทั้งนี้ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการศึกษาวิชานี้ ยังมีข้อสอดคล้องกับรายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ด้านทักษะที่ระบุโครงสร้างของทักษะไว้ว่า มีทักษะการปฏิบัติงานตามวิชาชีพ หรือศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและมีทักษะทั่วไปซึ่งในผู้เรียนระดับปริญญาโท ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และทักษะการสร้างความรู้ในการปฏิบัติ การคิดริเริ่มสร้างสิ่งใหม่ เพื่อสร้างความรู้ใหม่เชิงวิชาการหรือวิชาชีพ และทักษะดิจิทัล (ราชกิจจานุเบกษา, 2565: 2) จากผลการวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกมีความต้องการและความคาดหวังด้านจริยธรรม (Ethics) ของมหาบัณฑิต ได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่ การให้เกียรติตนเองและผู้อื่น การเคารพซึ่งกันและกันและเคารพในความแตกต่าง ซึ่งจริยธรรมนั้นมีความสำคัญในบุคคลมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นบัณฑิต ดังที่ จันทนา ทองประยูร (2558) และพระมหาภาณุวัฒน์ แสนคำ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า บัณฑิตต้องถึงพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน หนักเอาเบาสู้ และการไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกมีความต้องการและความคาดหวังด้านคุณลักษณะบุคคล

(Character) ของมหำบัณฑิต ได้แก่ มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ เป็นมิตร มีเหตุผล มีความเป็นผู้นำทั้งทางความคิดและการกระทำ กลำแสดงออกและกลำตัดสินใจ มีความรับผิดชอบต่องสังคม มีการสื่อสารที่ดี ยอมรับความแตกต่างในสังคม มีค่านิยมยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นจุดเน้นภาพความเป็นมหำบัณฑิต ในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพาได้เป็นอย่างดี มีความสอดคล้องตรงกับอัตลักษณ์ และเป้าหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง และเป็นไปตามเอกสารแนบท้ายประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ที่ระบุไว้ว่า ลักษณะบุคคล (Character) หมายถึง บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย และค่านิยมที่สะท้อนคุณลักษณะเฉพาะ ศาสตร์ วิชาชีพ และสถาบัน โดยพัฒนาผ่านการเรียนรู้ และการฝึกประสบการณ์จากหลักสูตร ให้มีความเหมาะสมกับแต่ละระดับ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ทุกหลักสูตรต้องกำหนด ลักษณะบุคคลที่เป็นลักษณะบุคคลทั่วไปที่เหมาะสมกับอัตลักษณ์ ของหลักสูตรและสถาบัน (ราชกิจจานุเบกษา, 2565: 4)

3. แนวทางการพัฒนาของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา จากผลการวิจัยพบว่า หลักสูตร ฯ ควรมีการศึกษาความต้องการและความคาดหวังจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอก พัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย ตอบโจทย์สังคมปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ของโลก เน้นการพัฒนาหลักสูตรให้มีความแตกต่างและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรที่มีลักษณะของการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์และเชื่อมโยงความรู้หลายด้าน เพิ่มการประชาสัมพันธ์ หลักสูตร ตลอดจนคณาจารย์ประจำหลักสูตรมีการศึกษาและพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อรองรับการพัฒนาหลักสูตรต่อไป ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างแท้จริง การพัฒนาหลักสูตรควรมีกระบวนการที่มีระบบเป็นเหตุเป็นผล ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น หรือมีกระบวนการในการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม รวมทั้งมีการนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรควรดำเนินการแบบมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สอดคล้องกับที่ วารรัตน์ แก้วอุไร (2566) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการที่มีระบบเป็นเหตุเป็นผลในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น หรือกระบวนการในการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม รวมทั้งมีการนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรควรดำเนินการแบบมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต้องคำนึงถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีขั้นตอนต่อเนื่องกัน

ตามลำดับ โดยผลที่ได้ในแต่ละขั้นตอนด้วยกระบวนการวิจัยจะนำไปสู่การดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป เริ่มตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตร การยกกรำสร้างหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตร รวมไปถึงการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และคุณภาพที่ดีที่สุด ในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ภาควิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา ควรนำผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา เพื่อให้ได้หลักสูตรที่เป็นไปความต้องการและความคาดหวังจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกอย่างแท้จริง
2. การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา ต้องคำนึงถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) จริยธรรม (Ethics) ลักษณะบุคคล (Character) ซึ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ดังกล่าว นั้นต้องครอบคลุมทั้ง 4 ด้านและควรเป็นไปตามความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอก
3. แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา ควรเริ่มต้นจากศึกษาความต้องการและความคาดหวังจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอก มีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและตอบโจทย์สังคมปัจจุบัน ความสอดคล้องกับสถานการณ์ของโลก โดยการปรับปรุงคำอธิบายรายวิชาและเพิ่มรายวิชาที่เน้นการวิเคราะห์และวิพากษ์เหตุการณ์ในสังคม รายวิชาด้านปรัชญาเทคโนโลยี เน้นการพัฒนาหลักสูตรให้มีความแตกต่างและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว วางรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรให้มีลักษณะของการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ และจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความรู้หลายด้าน
4. ภาควิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา เช่น จัดทำคาลิวิดีโอ สัมภาษณ์นิสิต ศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จ และแนะนำคณาจารย์พร้อมนำเสนอผลงานที่เกี่ยวข้องเผยแพร่ในหลากหลายช่องทาง ให้เป็นที่รู้จักแก่สังคม



5. คณาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา ควรมีการศึกษาพัฒนาตนเอง และเตรียมความพร้อมให้มีคุณสมบัติเป็นไปเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อรองรับการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณภาพบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา ในด้านคุณลักษณะและสมรรถนะ และควรมีการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้จากการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยบูรพา ในทัศนะของบัณฑิต

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้มหาวิทยาลัย เงินรายได้ส่วนงาน มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สัญญาเลขที่ Huso 07/2567 ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- จันทนา ทองประยูร. (2558). คุณลักษณะบัณฑิตไทยที่พึงประสงค์ในบริบทอาเซียน. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*. 5(1): 91-110.
- เบญจวรรณ ธนอมชยธวัช และคณะ. (2559). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*. 3(2): 208-222.
- ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 139 ตอนพิเศษ 212 ง. (9 กันยายน 2565): 35-36.

พระมหาภาณุวัฒน์ แสนคำ. (18 กรกฎาคม 2560). ลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์. [online]. เข้าถึงได้จาก : http://202.28.109.66/journalfiles/mcu56_2_04.pdf. 2560.

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2564). *รายงานการประเมินตนเอง (Self - Assessment Report: SAR) หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีการศึกษา 2564*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. เกี่ยวกับเรา ภาควิชาศาสนาและปรัชญา. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://huso.buu.ac.th/re/aboutus/>. 2566.

วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2566). *การพัฒนาหลักสูตร: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. (2549). *โครงการวางระบบประเมินสมรรถนะในการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งประเภทอำนวยการ*. มูลนิธิพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ, สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ, สำนักงาน ก.พ.

ศุภกิจ วงศ์วิวัฒนากิจ. (2555). *พจนานุกรมศัพท์การวิจัยและสถิติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

David C McClelland. (1973). Testing for Competency rather than Intelligence. *American Psychologist*. 11: 57-83.



กลวิธีการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์
ผ่านระบบการออกอากาศรูปแบบสัญญาณดิจิทัล ในช่วงปี พ.ศ. 2563-2564
Strategies for Naming Television News Programs
through Digital Broadcasting Systems during 2020-2021

ณัฐจิรา ทองงาม*, เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา, โกวิท พิมพวง

Natthajira Thongngarm, Methawee Yuttapongtada, Kowit Pimpuang

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok 10900 Thailand

*Corresponding author E-mail: Natthajira.t@ku.th

(Received: August 12 2025; Revised: September 27 2025; Accepted: September 30 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ โดยใช้ข้อมูลจากชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ผ่านระบบการออกอากาศรูปแบบสัญญาณดิจิทัล ในช่วงปี พ.ศ. 2563-2564 จำนวน 260 รายการ ผลการศึกษากลวิธีการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ พบว่ามีกลวิธีการเลือกใช้คำว่า “ข่าว” ในชื่อรายการข่าว และชื่อรายการข่าวที่ไม่มีคำว่า “ข่าว” ในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน อีกทั้งยังทำให้ทราบจำนวนของคำระบุระยะเวลาที่ปรากฏในชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคข่าว คือคำที่ระบุระยะเวลาในการออกอากาศที่นิยม 3 ลำดับแรก คือ คำระบุช่วงเวลาเช้า ช่วงเที่ยง และช่วงค่ำ ซึ่งเป็นช่วงเวลาเช้าก่อนเริ่มงาน พักกลางวัน และหลังเลิกงาน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้บริโภคข่าวทางโทรทัศน์ส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน และยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยกับการบริโภคข้อมูลข่าวสารเป็นกิจวัตรประจำวัน พบจำนวนพยางค์ที่นิยมมากที่สุด คือ 4 พยางค์ และมีลักษณะการตั้งชื่อเพื่อให้เกิดความคล่องจอง มีการใช้สำนวนในการตั้งชื่อรายการข่าว และใช้ภาษาอังกฤษปนในการตั้งชื่อหลายรูปแบบ โดยรูปแบบที่จำแนกตามความนิยมของรายการข่าวทุกประเภท คือ การใช้คำหรือตัวอักษรภาษาอังกฤษ

ผลการศึกษากลวิธีการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่มีความหมายตามรูปศัพท์ แบ่งออกเป็น 9 กลุ่มความหมาย คือ 1) เรื่องราวเหตุการณ์ 2) สิ่งของ สถานที่ 3) ประเภทเนื้อหา 4) กริยาสิ่งมีชีวิต 5) ลักษณะ 6) เกี่ยวกับมนุษย์ 7) วันหรือเวลา 8) ชื่อช่องสถานี และ 9) คำทักทาย และผลการศึกษาความหมายเชิงเปรียบเทียบในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ แบ่งออกเป็น 7 กลุ่มความหมาย คือ 1) เรื่องราวเหตุการณ์ 2) สิ่งของ สถานที่ 3) กริยาสิ่งมีชีวิต 4) ลักษณะ 5) เกี่ยวกับมนุษย์ 6) อาหาร และ 7) เกี่ยวกับสัตว์ ซึ่งมีการให้ความหมายแบบอุปลักษณ์และนามนัยตามทฤษฎีทางอรรถศาสตร์

ผลการศึกษากลวิธีการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ผ่านระบบการออกอากาศรูปแบบสัญญาณดิจิทัล ในช่วงปี พ.ศ. 2563-2564 นี้ยังสามารถนำไปต่อยอดองค์ความรู้และการวิเคราะห์ ตลอดจนก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาในแวดวงสื่อสารมวลชน แขนงนิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์สื่อสารมวลชน รวมถึงแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสื่อสารมวลชน อันนับเป็นคุณูปการสำคัญที่สมควรเผยแพร่และใช้ประโยชน์สืบไป

คำสำคัญ : กลวิธีการตั้งชื่อ, รายการข่าวทางโทรทัศน์



Abstract

This article aimed to study and analyze the naming strategies of television news programs, using data from 260 program titles broadcast via digital signals during 2020-2021. The findings revealed that there was an approximately equal number of news program titles that included the word “news” and those that did not. The study also identified the use of time-related words in program titles, which reflected patterns in news consumption behavior. The three most common time-indicating words were morning, noon, and evening, corresponding to typical viewing periods, before work, during lunch breaks, and after work. This suggested that most television news consumers were working adults and that their viewing habits mirrored the daily routines of Thai society. The analysis further found that the most common title length consisted of four syllables and that rhyme was frequently used to create memorability. Idioms and mixed English elements were also incorporated into various naming styles. Across all types of news programs, the most popular approach was the use of English words or letters in the titles.

Regarding naming strategies with literal meanings, nine semantic categories were identified: (1) events/stories, (2) objects/places, (3) content types, (4) verbs referring to living creatures, (5) characteristics, (6) human-related terms, (7) days/times, (8) channel names, and (9) greetings. For names employing comparative meanings, seven semantic categories were found: (1) events/stories, (2) objects/places, (3) verbs referring to living creatures, (4) characteristics, (5) human-related terms, (6) food, and (7) animals. These categories convey metaphorical and metonymic meanings in accordance with semantic theory.

The findings from the study on strategies for naming television news programs through digital broadcasting systems during 2020-2021 were able to further contribute to the advancement of knowledge and analytical approaches. They also offered significant benefits to academic research in the fields of mass communication, communication arts, journalism, and related areas within the media industry. This represented an important scholarly contribution that merited dissemination and continued application.

Keywords : Naming Strategies; Television News programs

บทนำ

ภาษาไม่เพียงเป็นเครื่องมือสื่อสารเพื่อบรรลุเป้าหมายเฉพาะ หากยังเป็นรากฐานสำคัญในการถ่ายทอดมิติทางนามธรรมของความเป็นมนุษย์ ทั้งความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม และความเชื่อ อันช่วยสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ในสังคม มนุษย์จึงแสวงหาและประดิษฐ์ถ้อยคำ รวมถึงใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อสื่อความหมายให้สมบูรณ์และตรงตามเจตนารมณ์ ภาษาไทยมีลักษณะพลวัตปรับเปลี่ยนความหมายและสร้างคำใหม่ตามยุคสมัย เพื่อตอบสนองต่อการสื่อสารที่หลากหลาย โดยได้รับอิทธิพลจากบริบทสังคม ความแตกต่างของช่วงวัยและประสบการณ์ ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

หากกล่าวถึงสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทในการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคมของมนุษย์ หนึ่งในนั้นก็คือ “สถาบันสื่อมวลชน” ดังที่ Walter Lippmann (อ้างถึง พรพรรณ สมบูรณ์นิติ, 2549 : 41) กล่าวว่า บทบาทของสื่อมวลชนก่อให้เกิดภาพในหัวของมนุษย์ (The Picture In Our Head) ซึ่งเป็นภาพที่เกี่ยวกับโลกแห่งความเป็นจริงภายนอก (The World Outside) เพราะเนื่องจากโลกนี้มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ซึ่งมนุษย์ไม่สามารถที่จะเข้าไปมีประสบการณ์ หรือสัมผัสกับความเป็นจริงด้วยตนเองได้ ทุกเหตุการณ์ ดังนั้น สื่อมวลชนจึงเป็นเสมือนช่องทางหนึ่งในการนำความจริงจากโลกภายนอกมาสู่มนุษย์ โดยปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่ยุคที่วิถีชีวิตอย่างเต็มรูปแบบ สื่อทางโทรทัศน์ในปัจจุบันมีความสำคัญและมีอิทธิพลสูงต่อประชาชนในทุกสังคม โดยเฉพาะการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวจากทั่วทุกมุมโลก ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ความบันเทิง สื่อจึงมีบทบาทต่อผู้คนทั่วทุกมุมโลก ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน (2554 : 142) ได้ให้ความหมาย “ข่าว” ไว้ว่า ข่าวคือคำบอกเล่าเรื่องราวซึ่งโดยปกติมักเป็นเรื่องเกิดใหม่ หรือเป็นเรื่องที่สนใจ คำบอกกล่าว คำเล่าลือ กมลเทพ จิตเฉลิมชัยพันธุ์ (2550) ได้พบลักษณะรูปแบบการรายงานข่าวทางโทรทัศน์ที่น่าสนใจ คือ รายการข่าวที่มีรูปแบบการรายงานข่าวแบบทั่วไปและรูปแบบที่เป็นลักษณะของการเล่าข่าว การนำเสนอออกมาในรูปแบบรายการข่าว “ทางโทรทัศน์” ซึ่งเป็นช่องทางที่ประชาชนในยุคดิจิทัลเข้าถึงง่ายที่สุด จึงเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เพราะมีจุดเด่นที่สามารถแพร่กระจายข่าวสารถึงผู้บริโภคในวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้สื่อทางโทรทัศน์ยังมีคุณสมบัติทางการสื่อสารด้วยภาพและเสียงทำให้สามารถดึงดูดความน่าสนใจแก่ผู้รับสารได้เป็นอย่างดี ทำให้สื่อทางโทรทัศน์มีอิทธิพลมากขึ้นต่อพฤติกรรมของผู้รับสารทั้งทางตรงและทางอ้อม

เมื่อพิจารณาการตั้งชื่อในสังคมไทย พบว่า มีลักษณะทางภาษาและวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิดทางภาษา ความเชื่อ ค่านิยมและวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทย ผ่านกระบวนการ

คิดและสื่อสารอย่างเป็นระบบ โดยมีผู้เชี่ยวชาญได้ศึกษาลักษณะและกระบวนการตั้งชื่อไว้มากมาย ตัวอย่างเช่น เจนทรเชตต์ (2528) ได้อธิบายลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่อห้างร้าน บริษัท ชื่อสินค้า ชื่อสถานที่ประกอบการทางการค้า ชื่อการประกอบธุรกิจ ชื่อรายการวิทยุและโทรทัศน์ ชื่องานชุมนุมเพื่อการต่าง ๆ ธนรัชฏ์ ศิริสวัสดิ์ (2529) ได้อธิบายลักษณะภาษาในการตั้งชื่อต่าง ๆ ในภาษาไทย เช่น บทความ ชื่อภาพยนตร์ ชื่อหนังสือ และชื่อละคร และวิรัช ศิริวัฒนนาวัน (2544) ที่ศึกษาการตั้งชื่อของคนไทย รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อ ตัวอย่าง วรางคณา สว่างตระกูล (2540) ที่ศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อจริงของคนไทย ในกรุงเทพมหานคร ในด้านจำนวนพยางค์ ที่มาของภาษาที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อ และศึกษาในด้านความหมาย วนิดา เจริญสุข (2532) ที่ศึกษาการตั้งชื่อสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนโดยวิธีทางวรรคศาสตร์ชาติพันธุ์ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ ปัทมา เรืองศรี (2547) ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อรายการทางโทรทัศน์ในยุคที่ยังเป็นลักษณะการแพร่ภาพทางโทรทัศน์ผ่านระบบอนาล็อก โดยได้ศึกษาประเด็นเรื่องการเลือกใช้คำในการตั้งชื่อ ความหมายโดยตรงกับความหมายโดยนัย รวมไปถึงการศึกษาภาพสะท้อนสังคมในแง่ของบทบาทสื่อมวลชนที่เป็นเชิงธุรกิจ

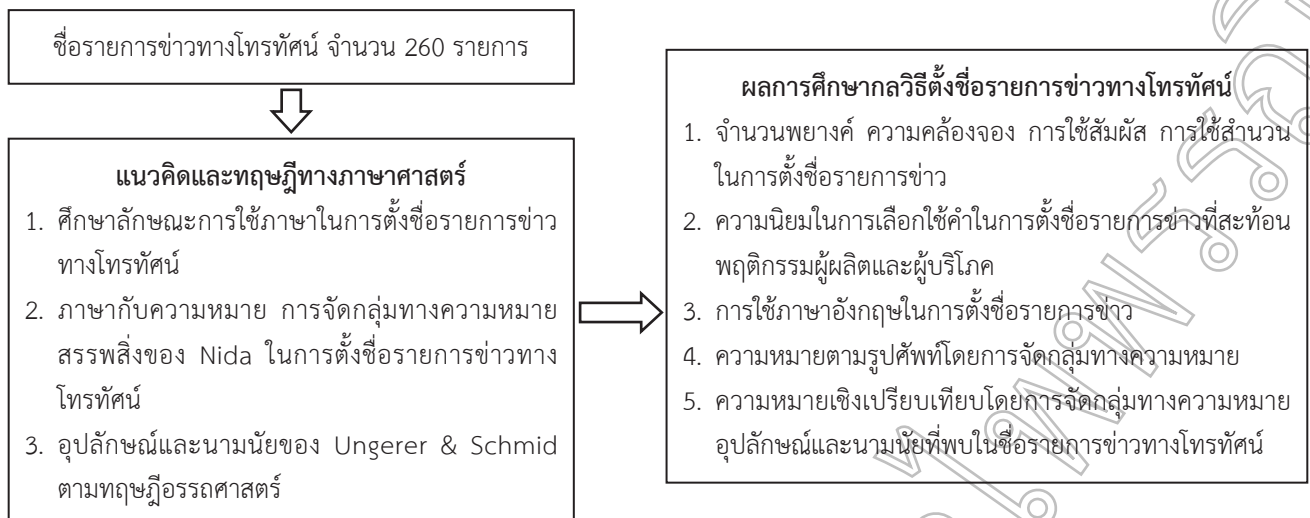
สาเหตุที่เลือกศึกษาวิธีการตั้งชื่อของรายการข่าวทางโทรทัศน์เนื่องจากได้สังเกตเห็นว่าชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์มีกลวิธีการตั้งชื่อที่หลากหลาย ทั้งด้านการเลือกใช้คำ กลุ่มคำ หรือวลี การใช้คำที่มีความคล้องจอง สัมผัสสระ การสัมผัสเสียงของอักษรการเล่นคำ หรือการใช้สำนวน การใช้ภาษาอังกฤษในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ รวมไปถึงการให้ความหมายที่มีลักษณะของการจำแนกกลุ่มทางความหมายได้อย่างหลากหลาย นอกจากนี้ยังมีลักษณะที่ใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบ ดังนั้นการตั้งชื่อรายการข่าวไม่ได้เป็นเพียงแค่การบ่งบอกเนื้อหาของรายการเท่านั้น แต่ยังสามารถสะท้อนถึงระบบความคิดทางความหมายของภาษา ทั้งในแง่ของความหมายที่ตรงไปตรงมา ความหมายที่ต้องเกิดการตีความตามสภาวะแวดล้อมและบริบทต่าง ๆ ซึ่งเป็นระบบความคิดทางภาษาในสังคมไทย ส่งผลให้การส่งสาร และรับสารระหว่างผู้ผลิตรายการข่าวและผู้บริโภคข่าวสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงสะท้อนค่านิยม วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทย โดยผลการศึกษานี้ยังสามารถนำไปต่อยอดทางความรู้ การวิเคราะห์หรือเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในแวดวงสื่อมวลชนแขนงนิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์ สื่อสารมวลชน หรือในแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องกับด้านธุรกิจสื่อสารมวลชนในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์



กรอบแนวความคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อในภาษาไทย และศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการศึกษาทฤษฎีการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องคำ และการยืมคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายคำและการจัดกลุ่มทางความหมาย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อทางโทรทัศน์ประเภทรายการข่าว ความหมายและประเภทของข่าว ในรูปแบบของรายการข่าวทางโทรทัศน์

2. เก็บข้อมูลชื่อรายการข่าวจากช่องรายการข่าวทางโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ทั้งหมด 18 ช่องรายการ โดยที่ได้รับความนิยมจากประชาชน โดยเก็บข้อมูลชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่ดำเนินการออกอากาศในปี พ.ศ. 2564 ในไตรมาสที่ 1 ระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม ซึ่งเป็นช่วงเวลาในการประเมินผลประกอบการทางบริษัทเพื่อรายงานผลการดำเนินการในรอบ 3 เดือน โดยเลือกมาทั้งหมด 18 ช่องรายการที่ได้รับความนิยมจากประชาชนในปี พ.ศ. 2563 อ้างอิงจาก <https://www.tvdigitalwatch.com> เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2563 จากการจัดอันดับของบริษัท เดอะนิลเสน คอมปะนี (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้ข้อมูลและการประเมินผลชั้นนำของโลก ที่ให้บริการทางด้านการวิจัยการตลาด ข้อมูลเชิงลึกและข้อมูลของผู้บริโภคเกี่ยวกับสิ่งที่ประชาชนสนใจ อีกทั้งช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่ผู้ผลิตรายการข่าวเริ่มมีการแข่งขันสูงในยุคการออกอากาศรูปแบบสัญญาณดิจิทัล โดยเก็บข้อมูลชื่อรายการข่าวจาก 18 ช่องรายการ เรียงลำดับช่องตามความนิยม ประกอบด้วย 1) ช่อง 7 จำนวน 18 รายการ 2) ช่อง 3 จำนวน 30 รายการ 3) ช่อง mono29 จำนวน 7 รายการ 4) ช่อง Work point จำนวน 8 รายการ 5) ช่อง one31 จำนวน

11 รายการ 6) ช่องไทยรัฐTV32 จำนวน 16 รายการ 7) ช่อง AMARIN TV จำนวน 8 รายการ 8) ช่อง 8 จำนวน 14 รายการ 9) ช่อง Nation TV จำนวน 22 รายการ 10) ช่อง MCOT จำนวน 23 รายการ 11) ช่อง PPTV จำนวน 12 รายการ 12) ช่อง GMM25 จำนวน 10 รายการ 13) ช่อง True4u จำนวน 5 รายการ 14) ช่อง Thai PBS จำนวน 23 รายการ 15) ช่อง NEW18 จำนวน 2 รายการ 16) ช่อง TNN16 จำนวน 20 รายการ 17) ช่อง NBT จำนวน 15 รายการ และ 18) ช่อง ททบ.5 จำนวน 16 รายการ รวมทั้งหมด 260 รายการ โดยจัดประเภทของข่าวโดยจำแนกจากการทบทวนวรรณกรรมการนำเสนอเนื้อหาของข่าวตามลักษณะของรูปแบบรายการข่าวทางโทรทัศน์ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ 1) ข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองไทยและต่างประเทศ จำนวน 210 รายการ 2) ข่าวบันเทิง จำนวน 25 รายการ 3) ข่าวกีฬา จำนวน 11 รายการ 4) ข่าวเศรษฐกิจ จำนวน 12 รายการ 5) ข่าวเทคโนโลยีและนวัตกรรม จำนวน 2 รายการ

3. นำชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ จำนวน 260 รายการ โดยมีประเด็นที่นำมาวิเคราะห์ คือ การเลือกใช้คำ กลุ่มคำหรือวลี ในการตั้งชื่อรายการข่าว การเลือกใช้กลวิธีทางภาษา เช่น ความนิยม จำนวนพยางค์ในการตั้งชื่อรายการข่าว การเล่นคำ การเล่นสัมผัสสระ สัมผัสพยัญชนะ การใช้สำนวนในการตั้งชื่อรายการข่าว และศึกษาวิเคราะห์คำพ้องหนึ่งในภาษาไทยซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการรับวัฒนธรรมต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยในลักษณะของการยืม และการปนภาษาอังกฤษ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540) เพื่อจำแนกลักษณะการนำภาษาอังกฤษมาใช้ในการตั้งชื่อรายการข่าว รวมไปถึงการศึกษาความหมายของชื่อรายการข่าว และความหมายเชิงเปรียบเทียบในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์โดยใช้แนวคิด



การจัดกลุ่มทางความหมายของ Nida (1975) และศึกษาอุปลักษณ์กับนามนัยที่พบในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ตามทฤษฎีอรรถศาสตร์ของ Ungerer, F. & Schmid (1996)

4. วิเคราะห์กลวิธีในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ความนิยมในการเลือกใช้คำ กลุ่มคำหรือวลีในการตั้งชื่อรายการข่าว แบ่งเป็นประเด็นศึกษา คือ 1) ชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” หรือคำที่มีความหมายว่า “ข่าว” เช่น นิวส์, NEWS กับชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ประเภทต่าง ๆ ชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ที่พบร่วมกับคำหรือกลุ่มคำที่ระบุระยะเวลาในการออกอากาศ, คำหรือกลุ่มคำที่ระบุวันที่ทำการออกอากาศ, คำหรือกลุ่มคำที่ระบุชื่อของช่องรายการที่ทำการออกอากาศ 2) ชื่อรายการข่าวที่ไม่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ในชื่อรายการข่าว กับชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ประเภทต่าง ๆ พบร่วมกับคำหรือกลุ่มคำที่ระบุระยะเวลาในการออกอากาศ, คำหรือกลุ่มคำที่ระบุวันที่ทำการออกอากาศ, คำหรือกลุ่มคำที่ระบุชื่อของช่องรายการที่ทำการออกอากาศ

4.2 การเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ แบ่งเป็นประเด็นที่ศึกษา คือ 1) ความนิยมจำนวนพยางค์ในการตั้งชื่อรายการข่าว 2) การใช้สัมผัสในการตั้งชื่อรายการข่าว ประกอบไปด้วย สัมผัสสระ และสัมผัสพยัญชนะ 3) การเล่นคำในการตั้งชื่อรายการข่าว 4) การใช้สำนวนในการตั้งชื่อรายการข่าว 5) ลักษณะการนำภาษาอังกฤษมาใช้ในการตั้งชื่อรายการข่าว

4.3 ความหมายของชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ แบ่งเป็นประเด็นที่ศึกษา คือ 1) ความหมายของชื่อรายการข่าวที่ตรงตามรูปศัพท์ โดยการวิเคราะห์ชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่มีความหมายตามรูปศัพท์หรือความหมายโดยตรง และนำมาจัดกลุ่มทางความหมายตามแนวคิดของไนดา 2) ความหมายเชิงเปรียบเทียบของชื่อรายการข่าว โดยการวิเคราะห์ชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบ ต้องผ่านกระบวนการตีความ และนำมาจัดกลุ่มทางความหมายตามแนวคิดของไนดา โดยแบ่งเป็นลักษณะที่น่าสนใจ คือ อุปลักษณ์และนามนัยที่พบในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์

5. อภิปรายผลการวิจัยแบบพรรณนา และใช้การนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณแบบร้อยละ รวมทั้งเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

กลวิธีการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์

ผลการศึกษาการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ โดยได้จำแนกประเภทของรายการข่าวทางโทรทัศน์ออกเป็น

5 ประเภท คือ 1) ข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองไทยและต่างประเทศ จำนวน 210 รายการ 2) ข่าวบันเทิง จำนวน 25 รายการ 3) ข่าวกีฬา จำนวน 11 รายการ 4) ข่าวเศรษฐกิจ จำนวน 12 รายการ และ 5) ข่าวเทคโนโลยีและนวัตกรรม จำนวน 2 รายการ แบ่งออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ความนิยมในการเลือกใช้ถ้อยคำในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์

ผลการศึกษาและวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ด้านความนิยมในการเลือกใช้ถ้อยคำในการตั้งชื่อรายการข่าวพบลักษณะและกลวิธีต่าง ๆ ที่น่าสนใจดังนี้

1.1 รายการข่าวที่เลือกใช้คำที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ในชื่อรายการข่าวหมายถึงชื่อรายการข่าวที่มีคำว่า “ข่าว, นิวส์, News” ในชื่อรายการข่าว พบว่าการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” จำนวน 137 รายการ คิดเป็นร้อยละ 52.69 ของรายการข่าวทางโทรทัศน์ทั้งหมด และรายการข่าวทางโทรทัศน์ไม่ปรากฏคำว่า “ข่าว” 123 รายการ คิดเป็นร้อยละ 47.30 จากรายการข่าวทางโทรทัศน์ทั้งหมด โดยพบรายการข่าวที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” โดยเทียบเป็นร้อยละของข่าวแต่ละประเภทตามลำดับ ดังนี้ ลำดับ 1 คือ รายการข่าวประเภทข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองไทยและต่างประเทศ 132 รายการ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 62.86 จากข่าวประเภทข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองไทยและต่างประเทศทั้งหมด 210 รายการ ลำดับ 2 คือ รายการข่าวประเภทข่าวบันเทิง 3 รายการ คิดเป็นร้อยละ 12.00 จากรายการข่าวประเภทข่าวบันเทิงทั้งหมด 25 รายการ ลำดับ 3 คือ รายการข่าวประเภทข่าวกีฬาทั้งหมด 1 รายการ คิดเป็นร้อยละ 9.09 จากรายการข่าวประเภทข่าวกีฬาทั้งหมด 11 รายการ และรายการข่าวประเภทข่าวเศรษฐกิจทั้งหมด 1 รายการ คิดเป็นร้อยละ 8.33 จากรายการข่าวประเภทข่าวเศรษฐกิจทั้งหมด 12 รายการ ซึ่งไม่พบคำว่า “ข่าว” ในรายการข่าวประเภทข่าวประเภทเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ผลการศึกษาพบว่า นอกจากข้อสังเกตเรื่องการเลือกใช้คำว่า “ข่าว” แล้ว ยังปรากฏชื่อรายการข่าวที่ใช้คำที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ร่วมกับ “คำหรือกลุ่มคำบอกเวลา” เช่น ระยะเวลาของการออกอากาศ วันที่ทำการออกอากาศ และคำหรือกลุ่มคำบอกชื่อของช่องรายการที่ทำการออกอากาศ ดังนี้

1.1.1 ชื่อรายการข่าวที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ร่วมกับคำหรือกลุ่มคำที่ระบุระยะเวลาในการออกอากาศ ระยะเวลาในการออกอากาศ คือ ช่วงเวลาประจำที่รายการข่าวออกอากาศ โดยปรากฏคำศัพท์ระบุช่วงเวลาในการออกอากาศ คือ เช้า อรุณเที่ยง เย็น ค่ำ ดึก เทียงคิน ชั่วโมง นาฬิกา หรือการระบุเวลา พบชื่อรายการข่าวทั้งหมด 70 รายการ ที่ปรากฏคำหรือกลุ่มคำที่ระบุระยะเวลาในการออกอากาศ จากชื่อรายการข่าวที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” จำนวน 137 รายการ คิดเป็นร้อยละ 51.09 เช่น ห้องข่าวภาคเที่ยง, แฉข่าวเช้า, ข่าวค่ำสำนักข่าวไทย



1.1.2 ชื่อรายการข่าวที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ร่วมกับคำหรือกลุ่มคำที่ระบุวันที่ทำการออกอากาศวันที่ทำการออกอากาศ คือ วันที่แพร่ภาพออกอากาศ ซึ่งมีคำศัพท์ที่ระบุช่วงเวลาในการออกอากาศ คือ เสาร์-อาทิตย์, สุดสัปดาห์, อาทิตย์ ระบุไว้ในชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ โดยพบคำหรือกลุ่มคำที่ระบุวันที่แพร่ภาพออกอากาศในรายชื่อข่าวทั้งหมด 23 รายการ จากรายการข่าวที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” จำนวน 137 รายการ คิดเป็นร้อยละ 16.78 เช่น ข่าวเช้าไทยรัฐ เสาร์อาทิตย์, โชว์ข่าวเช้านี้สุดสัปดาห์, อาทิตย์ติดข่าว

1.1.3 ชื่อรายการข่าวที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ร่วมกับคำหรือกลุ่มคำที่ระบุชื่อของช่องรายการที่ทำการออกอากาศ ชื่อของช่องรายการที่ทำการออกอากาศ คือ ชื่อช่องรายการที่ทำการออกอากาศ บอกสถานที่หรือสถานีออกอากาศ หรือชื่อช่องรายการหรือสถานีที่แพร่ภาพออกอากาศ โดยพบคำหรือกลุ่มคำที่ระบุชื่อช่องหรือสถานีที่ออกอากาศในรายชื่อข่าวทั้งหมด 63 รายการ จากรายการข่าวที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” จำนวน 137 รายการ คิดเป็นร้อยละ 45.98 เช่น เข้า 7 ข่าว 7 สี, ข่าวเด่นช่อง 8, ข่าวเช้าตรู่วัน

1.2 รายการข่าวที่ไม่มีปรากฏคำว่า “ข่าว” ในชื่อรายการข่าว พบว่าชื่อรายการข่าวที่ไม่มีปรากฏคำว่า “ข่าว” มีทั้งหมด 123 รายการ คิดเป็นร้อยละ 47.30 ของชื่อรายการข่าวทั้งหมด โดยเทียบเป็นร้อยละของข่าวแต่ละประเภทตามลำดับ คือ ลำดับที่ 1 รายการข่าวประเภทเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ไม่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ทั้งหมด 2 รายชื่อ จากทั้งหมด 2 รายการ คิดเป็นร้อยละ 100 ลำดับที่ 2 รายการข่าวประเภทข่าวเศรษฐกิจที่ไม่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ทั้งหมด 11 รายการ จากทั้งหมด 12 รายการ คิดเป็นร้อยละ 91.67 ลำดับที่ 3 รายการข่าวประเภทข่าวกีฬาที่ไม่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ทั้งหมด 10 รายการ จากทั้งหมด 11 รายการ คิดเป็นร้อยละ 90.90 ลำดับที่ 4 รายการข่าวประเภทข่าวบันเทิงที่ไม่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ทั้งหมด 22 รายการ จากทั้งหมด 25 รายการ คิดเป็นร้อยละ 88.00 และลำดับที่ 5 รายการข่าวประเภทข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองไทยและต่างประเทศ ที่ไม่ปรากฏคำว่า “ข่าว” มีทั้งหมด 78 รายการ จากทั้งหมด 210 รายการ คิดเป็นร้อยละ 37.14 ของรายการข่าวประเภทข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองไทยและต่างประเทศ

ผลการวิจัยพบว่า นอกจากข้อสังเกตเรื่องการจัดชื่อรายการข่าวโดยไม่ใช้คำว่า “ข่าว” แล้วยังปรากฏชื่อรายการข่าวที่ไม่ใช้คำว่า “ข่าว” ร่วมกับ “คำหรือกลุ่มคำบอกเวลา” เช่น ระยะเวลาของการออกอากาศ วันที่ทำการออกอากาศ และคำหรือกลุ่มคำบอกชื่อของช่องรายการที่ทำการออกอากาศ ดังนี้

1.2.1 ชื่อรายการข่าวที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ร่วมกับคำหรือกลุ่มคำที่ระบุระยะเวลาในการออกอากาศ ระยะเวลาในการออกอากาศ คือ ช่วงเวลาประจำที่รายการข่าวออกอากาศ

โดยมีคำศัพท์ที่ระบุช่วงเวลาในการออกอากาศ คือ เข้า เทียง บ่าย เย็น พลบค่ำ ไนต์ (Night) ทุไนท์ (Tonight) นาที วินาที เทียงคืน ชั่วโมง นาที หรือการระบุเวลา โดยพบคำหรือกลุ่มคำที่ระบุระยะเวลาในการออกอากาศในรายชื่อข่าวทั้งหมด 26 รายการ จากรายการข่าวที่ไม่มีปรากฏคำว่า “ข่าว” จำนวน 123 รายการ คิดเป็นร้อยละ 21.13 เช่น เข้านี้ที่หมอชิต, เรื่องเล่าเช้านี้, TNN World Tonight

1.2.2 ชื่อรายการข่าวที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ร่วมกับคำหรือกลุ่มคำวันที่ทำการออกอากาศ วันที่ทำการออกอากาศ คือ วันที่แพร่ภาพออกอากาศโดยมีการกำหนดวันที่ทำการออกอากาศเป็นประจำวันในชื่อรายการข่าวอย่างชัดเจน โดยมีคำศัพท์ที่ระบุช่วงเวลาในการออกอากาศ คือ เสาร์-อาทิตย์ วันใหม่ สุดสัปดาห์ ซันเดย์ (Sunday) เดย์ (Day) วีคเอนด์ (Weekend) โดยพบคำหรือกลุ่มคำที่ระบุวันที่แพร่ภาพออกอากาศในรายชื่อข่าวทั้งหมด 9 รายการ จากรายการข่าวที่ไม่มีปรากฏคำว่า “ข่าว” จำนวน 123 รายการ คิดเป็นร้อยละ 7.31 เช่น เรื่องเด่นเย็นนี้เสาร์ อาทิตย์, โชว์ข่าวเช้าสุดสัปดาห์, B Times Weekend

1.2.3 ชื่อรายการข่าวที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ร่วมกับชื่อของช่องรายการที่ทำการออกอากาศ ชื่อของช่องรายการที่ทำการออกอากาศ คือ ชื่อรายการข่าวที่ไม่มีปรากฏคำว่า “ข่าว” ร่วมกับคำหรือกลุ่มคำบอกสถานที่ สถานีออกอากาศ หรือชื่อช่องรายการหรือสถานีที่แพร่ภาพออกอากาศ โดยพบคำที่ระบุชื่อช่องหรือสถานีที่ออกอากาศในรายชื่อข่าวทั้งหมด 28 รายการ จากรายการข่าวที่ไม่มีปรากฏคำว่า “ข่าว” จำนวน 123 รายการ คิดเป็นร้อยละ 22.76 เช่น TNN ประเด็นใหญ่, 7 สีช่วยชาวบ้าน, ที่นี่ Thai PBS

ผลการวิจัยพบว่า ความนิยมการเลือกใช้ถ้อยคำในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” มากถึงร้อยละ 52.69 ของรายการข่าวทางโทรทัศน์ทั้งหมด และความนิยมในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่ไม่ปรากฏคำว่า “ข่าว” คิดเป็นร้อยละ 47.30 ของชื่อรายการข่าวทั้งหมด ซึ่งปริมาณที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังพบลักษณะคำหรือกลุ่มที่ระบุชื่อของสถานี วันที่ทำการออกอากาศที่นิยม 3 อันดับแรก คือ เสาร์-อาทิตย์, สุดสัปดาห์, อาทิตย์ และระยะเวลาในการออกอากาศที่นิยม 3 อันดับแรก คือ ช่วงเวลาเช้า ช่วงเที่ยงและช่วงค่ำ สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคข่าวสารในสังคมไทยที่การบริโภคข่าวสารเป็นกิจวัตรประจำวันยามว่างเว้นจากการทำงาน

2. การเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์

2.1 จำนวนพยางค์ที่ใช้ในการตั้งชื่อรายการข่าว โดยนับจำนวนพยางค์ชื่อเต็มของรายการข่าว ซึ่งมีทั้งพยางค์ที่เกิดจากคำที่สะกดด้วยภาษาไทย จำนวนพยางค์จากการอ่านตัวเลขหรือเวลา



ร้อยละ 17.35 เช่น ห้องข่าวภาคเที่ยง, สุขใจไทยแลนด์, รอบโลก Daily ลำดับที่ 7 กลุ่มความหมายลักษณะ แบ่งออกเป็นลักษณะที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมซึ่งส่วนที่เป็นส่วนขยายเพื่อให้ความหมายที่ชัดเจนมากขึ้น มีค่าความถี่ 22 คิดเป็นร้อยละ 7.03 ของค่าความถี่ทั้งหมด เช่น ข่าวเด็ด 7 สี, ข่าวใหญ่ช่อง 8, เรื่องดีดีทั่วไทย ลำดับที่ 8 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ คือคำหรือกลุ่มคำที่ใช้เรียกมนุษย์ที่ไม่ใช่ชื่อเฉพาะเจาะจง มีค่าความถี่ 15 คิดเป็นร้อยละ 4.80 ของค่าความถี่ทั้งหมด แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) คำที่ใช้เรียกบุคคลทั่วไปไม่เจาะจง เช่น 7 สีช่วยชาวบ้าน, สปอร์ตกูรู, สถานีประชาชน 2) คำที่ใช้เป็นชื่อเฉพาะของบุคคล เช่น สุดจัดปนัดดา, บรรจงชงข่าว, ฟังชัด ๆ ญอนจัดให้, อาทิตย์ข่าวเด็ดกับไฮยาี่ยม, ทิดบ้านชวนคุย และ ลำดับที่ 9 กลุ่มความหมายคำทักทาย มีค่าความถี่ 3 คิดเป็นร้อยละ 0.96 ของค่าความถี่ทั้งหมด คือ ข่าวเช้า Good Morning Thailand, What's up 29, สวัสดีอาเซียน

3.2 ความหมายเชิงเปรียบเทียบในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ โดยการจัดกลุ่มทางความหมายได้ทั้งหมด 7 กลุ่มความหมาย เรียงลำดับตามความนิยมนำมาใช้ในการตั้งชื่อรายการข่าว โดยพิจารณาจากคำหรือกลุ่มคำในการนำมาตั้งชื่อรายการข่าว ซึ่งบางชื่อรายการอาจมีค่าความถี่มากกว่า 1 คำ จากวิเคราะห์ข้อมูลชื่อรายการข่าวจำนวน 260 รายการ พบค่าความถี่กลุ่มความหมายทั้งหมด 89 ความถี่ โดยเรียงลำดับความนิยมในการตั้งชื่อตามกลุ่มความหมายตามค่าความถี่และค่าร้อยละเรียงจากมากที่สุดไปยังจำนวนน้อยที่สุดตามลำดับ คือ ลำดับที่ 1 กลุ่มความหมายกริยาส่งมีชีวิต มีค่าความถี่ 29 คิดเป็นร้อยละ 32.58 ของค่าความถี่ทั้งหมด เช่น เกาะติดข่าว, เจาะข่าวคำ 25, เปิดปม, จับประเด็นข่าวร้อน ลำดับที่ 2 กลุ่มความหมายสิ่งของ สถานที่ มีค่าความถี่ 26 คิดเป็นร้อยละ 29.21 ของค่าความถี่ทั้งหมด เช่น ทูบโต๊ะข่าว, แชนทะลุจอ, ข่าวแหกโค้ง, ถามสุดซอย ลำดับที่ 3 กลุ่มความหมายลักษณะ มีค่าความถี่ 26 คิดเป็นร้อยละ 17.97 ของค่าความถี่ทั้งหมด เช่น ขันข่าวเช้าตรู, แฟลชนิวส์, คับข่าวครบประเด็น ลำดับที่ 4 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับอาหาร มีค่าความถี่ 8 คิดเป็นร้อยละ 8.99 ของค่าความถี่ทั้งหมด เช่น ข่าวใส่ไข่, เผ็ดมันส์บันเทิง, แชนทะลุจอ, กาแฟดำ ลำดับที่ 5 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ มีค่าความถี่ 7 คิดเป็นร้อยละ 7.86 ของค่าความถี่ทั้งหมด พบ 2 ลักษณะ คือ (1) ชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่มีคำเรียกแทนมนุษย์แบบไม่เจาะจง เช่น คนชนข่าว, ก๊วนกวนแซบ, แชนข่าวสาวสดจริง (2) ชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่มีคำเรียกอวัยวะของมนุษย์ เช่น ฟังหูไว้หู, ปากท้องต้องรู้, ตัวจริงสนามข่าว ลำดับที่ 6 กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสัตว์ มีค่าความถี่ 2 คิดเป็น

ร้อยละ 2.25 ของค่าความถี่ทั้งหมด คือ ตกมัน(ส์)บันเทิง, สุดกับหมาแก่ ลำดับที่ 7 กลุ่มความหมายเรื่องราวเหตุการณ์ มีค่าความถี่ 1 คิดเป็นร้อยละ 1.12 ของค่าความถี่ทั้งหมด คือ Match Day

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของความหมายในการตั้งชื่อรายการข่าวมีทั้งแบบความหมายตามรูปศัพท์และความหมายเชิงเปรียบเทียบที่ต้องอาศัยการตีความ ซึ่งพบทั้งแบบอุปลักษณ์ เช่น อุปลักษณ์ คำว่า “โหน” ในชื่อรายการ “โหนกระแส” มีความหมายเชิงเปรียบเทียบเป็นความหมายแบบนามธรรม คือ สื่อถึงการติดตามเรื่องดัง ประเด็นร้อนเพื่อความรวดเร็ว ทันทั่วถึงนำเสนอข่าวที่กำลังเป็น “กระแสข่าว” หรือประเด็นที่น่าสนใจของผู้คนในสังคม อุปลักษณ์ คำว่า “หมาแก่” จากชื่อรายการ “สุดกับหมาแก่” มีความหมายเชิงเปรียบเทียบ คือ ผู้ที่มีประสบการณ์มาก ผ่านร้อนผ่านหนาวมานาน อุปลักษณ์ คำว่า “The Key หรือกุญแจ” จากรายการ “The Key ไขการเมือง...เรื่องใกล้ตัว” มีความหมายเชิงเปรียบเทียบ คือ เครื่องมือในการเปิดเผย หรือไขข้อเท็จจริงในการรายงานข่าวการเมือง เปรียบเทียบกับกุญแจที่มีหน้าที่ไขสิ่งยึดสลักไว้ให้ออกได้ หรือการตีความหมายแบบนามนัย เช่น นามนัย คำว่า “โต๊ะข่าว” จากชื่อรายการ “ทูบโต๊ะข่าว” มีความหมายเชิงเปรียบเทียบ หมายถึง รายการที่ระบุวัตถุประสงค์โดยตรงในการนำเสนอข่าวสารที่หลากหลาย เป็นลักษณะรายการข่าวโดยวิเคราะห์จากชื่อรายการข่าวที่สื่อถึงการรายงานข่าวอย่างเข้มข้น ตรงประเด็น คำว่าทูบ ให้ความรู้สึกที่หนักแน่น รัดกุม ส่วนโต๊ะข่าวนั้น คือ การขยายความของสื่อประเภทรายการข่าว แสดงให้เห็นความใส่ใจละเอียดจอบกับข่าวที่หลากหลายที่เปรียบเหมือนวางอยู่บนโต๊ะของผู้สื่อข่าวในการรายงานข่าว หรือนามนัย คำว่า “สุดซอย” จากรายการ “ถามสุดซอย” หมายถึง บริบทการรายงานข่าวในลักษณะของการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นข่าว ซึ่งเป็นการตั้งคำถามอย่างเต็มที่ในทุกแง่มุมและทุกประเด็นที่สงสัย ลักษณะรายการข่าวโดยวิเคราะห์จากชื่อรายการข่าว สื่อถึงรูปแบบการรายงานข่าวโดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับประเด็นข่าวนั้น ๆ โดยมีผู้ดำเนินรายการทำหน้าที่เป็นตัวแทนสื่อมวลชนในชกถามข้อสงสัยในข่าวดังกล่าวอย่างเต็มที่ จากตัวอย่างที่พบทำให้ทราบว่า ชื่อรายการข่าวมีแง่มุมทางความหมายมากมายทั้งความหมายตามรูปศัพท์และต้องอาศัยการตีความในความหมายเชิงเปรียบเทียบ สะท้อนให้เห็นระบบทางความคิดระหว่างผู้ผลิตรายการข่าวกับผู้บริโภครายการข่าวทางโทรทัศน์ ในการนำเสนอชื่อรายการข่าวให้จดจำภาพลักษณ์ของรายการ มีความน่าสนใจ และสามารถสร้างการโน้มน้าวใจให้ผู้บริโภคสนใจรายการข่าวทางโทรทัศน์มากยิ่งขึ้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ความนิยมการเลือกใช้ถ้อยคำในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์

ผลการศึกษาพบการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ในรายการข่าวประเภทข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองไทยและต่างประเทศมากที่สุด ลำดับ 2 คือ รายการข่าวประเภทข่าวบันเทิง ลำดับ 3 คือ รายการข่าวประเภทข่าวกีฬา และรายการข่าวประเภทข่าวเศรษฐกิจ แต่ไม่พบคำว่า “ข่าว” ในรายการข่าวประเภทข่าวประเภทเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยพบว่า นอกจากข้อสังเกตเรื่องการเลือกใช้คำที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” แล้วยังพบร่วมกับคำหรือกลุ่มคำบอกเวลา และคำหรือกลุ่มคำบอกชื่อของช่องรายการที่ทำการออกอากาศในชื่อรายการข่าวอย่างชัดเจน

ผลการศึกษาพบการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่ไม่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ในรายการข่าวประเภทเทคโนโลยีและนวัตกรรมมากที่สุด ลำดับที่ 2 รายการข่าวประเภทข่าวเศรษฐกิจ ลำดับที่ 3 รายการข่าวประเภทข่าวกีฬา ลำดับ 4 รายการข่าวประเภทข่าวบันเทิง และลำดับที่ 5 รายการข่าวประเภทข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองไทยและต่างประเทศ และยังพบชื่อรายการข่าวที่ไม่มีคำว่า “ข่าว” ร่วมกับคำหรือกลุ่มคำบอกเวลา เช่น ระยะเวลาของการออกอากาศ วันที่ทำการออกอากาศ หรือกลุ่มคำบอกชื่อของช่องรายการที่ทำการออกอากาศในชื่อรายการข่าวอย่างชัดเจน

ชื่อรายการข่าวที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ที่มีการใช้คำหรือกลุ่มคำบอกเวลาในการออกอากาศ วันที่ทำการออกอากาศ และระบุชื่อของช่องรายการที่ทำการออกอากาศที่เมื่อเทียบเป็นจำนวนเชิงปริมาณแล้ว มีอัตราส่วนที่มากกว่า ซึ่งเน้นกลุ่มคำระบุระยะเวลาออกอากาศเป็นหลัก คือ เกินครึ่งหนึ่งของชื่อรายการข่าวที่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ทั้งหมด และพบว่าชื่อรายการข่าวที่ไม่ปรากฏคำว่า “ข่าว” ที่มีการใช้กลุ่มคำบอกเวลาในการออกอากาศ วันที่ทำการออกอากาศ และระบุชื่อของช่องรายการที่ทำการออกอากาศที่เมื่อเทียบเป็นจำนวนเชิงปริมาณแล้วมีอัตราส่วนที่น้อยกว่า โดยเน้นกลุ่มคำระบุชื่อของช่องรายการที่ทำการออกอากาศเป็นหลัก และกลุ่มคำที่ระบุระยะเวลาในการออกอากาศในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน

2. การเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์

ผลการศึกษาพบว่า จำนวนพยางค์ที่พบในชื่อรายการข่าวแต่ละประเภท ประกอบไปด้วยชื่อรายการข่าวที่มีจำนวนพยางค์เป็นที่นิยมมากที่สุด คือ 4 พยางค์ รองมาคือ 5 พยางค์ และ 3 พยางค์ ตามลำดับ และพบลักษณะการใช้สัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะในกรตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังพบลักษณะการเล่นคำในการตั้งชื่อรายการข่าวประเภทข่าวบันเทิงโดยนิยมใช้

การเล่นคำที่ไม่เน้นความหมาย แต่มีความเป็นกันเอง และพบว่า กลวิธีการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่มีลักษณะการยืมภาษาอังกฤษมาใช้ในการตั้งชื่อรายการข่าวซึ่งมีจำนวนมากถึงร้อยละ 38.84 ของชื่อรายการข่าวทั้งหมด โดยพบรูปแบบใช้ภาษาอังกฤษในชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ทั้งหมด 8 รูปแบบ คือ 1) การใช้คำหรือตัวอักษรภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทย 2) การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทย 3) การใช้คำหรือตัวอักษรภาษาอังกฤษ 4) การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ 5) การใช้อักษรย่อภาษาอังกฤษปนกับคำภาษาอังกฤษ 6) การใช้คำหรือตัวอักษรภาษาอังกฤษปนกับการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ 7) การใช้อักษรย่อจากภาษาอังกฤษปนกับ 8) การใช้อักษรย่อภาษาอังกฤษและการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทย และพบการใช้สำนวนในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ แสดงให้เห็นว่าเป็นชื่อรายการข่าวที่ต้องอาศัยการตีความทางความหมายในเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นถ้อยคำที่มีการใช้สับตอกันมาช้านาน อันเป็นเอกลักษณ์ของการใช้สำนวนในภาษาไทย สะท้อนให้เห็นถึงระบบทางความคิดและเจตนาของผู้ส่งสารไปยังผู้บริโภคข่าวสารอย่างชัดเจน

3. ความหมายของชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์

ผลการศึกษาความหมายของชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ โดยการจัดกลุ่มทางความหมาย จากการวิเคราะห์ชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ทั้ง 5 ประเภท โดยจำแนกข้อมูลเป็นความหมายของชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ตามรูปศัพท์แบ่งออกเป็น 9 กลุ่มความหมาย โดยจัดลำดับความนิยม คือ 1) กลุ่มความหมายวันหรือเวลา 2) กลุ่มความหมายชื่อช่องสถานี 3) กลุ่มความหมายกริยาสิ่งมีชีวิต 4) กลุ่มความหมายประเภทเนื้อหา 5) กลุ่มความหมายเรื่องราวเหตุการณ์ 6) กลุ่มความหมายสิ่งของ สถานที่ 7) กลุ่มความหมายลักษณะ 8) กลุ่มความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ และ 9) กลุ่มความหมายคำทักทาย และจำแนกข้อมูลเป็นชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบแบ่งออกเป็น 7 กลุ่มความหมาย โดยจัดลำดับความนิยม คือ 1) กลุ่มความหมายกริยาสิ่งมีชีวิต 2) กลุ่มความหมายสิ่งของ สถานที่ 3) กลุ่มความหมายลักษณะ 4) กลุ่มความหมายเกี่ยวกับอาหาร 5) กลุ่มความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ 6) กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสัตว์ และ 7) กลุ่มความหมายเรื่องราวเหตุการณ์

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพบว่า คำว่า “ข่าว” ซึ่งหมายถึง การรายงานเหตุการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เป็นคำที่อยู่ในความสนใจของประชาชน จึงนิยมใช้เป็นส่วนหนึ่งของชื่อรายการข่าว โดยเฉพาะรายการข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองทั้งในและต่างประเทศ ที่มีผู้ติดตามมากที่สุด ชื่อรายการข่าวมักระบุ “ข่าว” ร่วมกับคำหรือกลุ่มคำบอกเวลา เพื่อให้ผู้บริโภคจดจำช่วงเวลาออกอากาศได้ชัดเจน



บางรายการยังระบุวันออกอากาศหรือชื่อสถานีโทรทัศน์ร่วมด้วย เพื่อสร้างการจดจำและเชื่อมโยงกับแหล่งแพร่ภาพอย่างมีประสิทธิภาพ

2. รายการข่าวประเภทเหตุการณ์บ้านเมืองไทยและต่างประเทศจะมีจำนวนมากที่สุด แต่เมื่อเปรียบเทียบจากร้อยละแล้ว กลับพบว่ารายการข่าวประเภทเศรษฐกิจ และประเภทเทคโนโลยีและนวัตกรรม มีสัดส่วนชื่อรายการที่ไม่มีคำว่า “ข่าว” สูงที่สุด ขณะที่รายการข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองไทยและต่างประเทศ มีสัดส่วนดังกล่าวน้อยที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าความเข้มข้นและความชัดเจนของเนื้อหาส่งผลต่อการเลือกใช้คำว่า “ข่าว” ในชื่อรายการ โดยรายการเหตุการณ์บ้านเมืองมักให้ความสำคัญต่อการระบุคำว่า “ข่าว” มากกว่ารายการเศรษฐกิจหรือเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งมักไม่ใช้คำนี้ในชื่อรายการแม้จะนำเสนอเนื้อหาข่าวเช่นกัน

3. ลักษณะคำหรือกลุ่มที่ระบุชื่อสถานี วันที่ทำการออกอากาศที่นิยม 3 อันดับแรก คือ เสาร์-อาทิตย์, สุดสัปดาห์, อาทิตย์ และระยะเวลาในการออกอากาศที่นิยม 3 ลำดับแรก คือ ช่วงเวลาเช้า ช่วงเที่ยงและช่วงค่ำ สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคข่าวสารที่ติดตามข่าวสารเหมือนเป็นกิจวัตรประจำวัน ยามว่างเว้นจากงานของผู้คนในสังคมไทย

4. ด้านของการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ พบว่า มีความนิยมใช้จำนวนพยางค์มากที่สุด คือ 4 พยางค์ โดยคำ กลุ่มคำ หรือวลีที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อรายการข่าว มีความกระชับ ได้ใจความ มีความคล้องจอง หรือความสอดคล้องกันของเนื้อหาข่าว นอกจากนี้ยังพบลักษณะการให้ความหมายที่มีการจัดกลุ่มทางความหมายไปในลักษณะการใช้คำกริยาเพื่อระบุวัตถุประสงค์หรือรูปแบบการดำเนินรายการข่าว อีกทั้งยังพบการระบุประเภทของข่าว ลักษณะของข่าว ชื่อของสถานที่ วัน เวลา สถานที่ ตามที่ได้กล่าวไปตอนต้น และยังมีการให้ความหมายแบบตามรูปศัพท์และการให้ความหมายเปรียบเทียบทั้งแบบสำนวนและการตั้งชื่อโดยอาศัยการเปรียบเทียบโดยการตีความแบบอุปลักษณ์กับนามนัยที่พบในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ ตามทฤษฎีอรรถศาสตร์ของ Ungerer, F. & Schmid (1996)

5. การตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์โดยใช้ภาษาอังกฤษในการตั้งชื่อได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ซึ่งหากนับจากจำนวนชื่อรายการข่าว รูปแบบที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ การใช้คำหรือตัวอักษรภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทย แต่รูปแบบการตั้งชื่อรายการข่าวแบบการใช้คำหรือตัวอักษรภาษาอังกฤษ กลับนิยมเป็นอันดับ 1 ในรายการข่าวประเภทข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา ข่าวเศรษฐกิจ และข่าวเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่มีลักษณะเนื้อหาเฉพาะเจาะจง และมีความเป็นสากลเป็นอย่างมากไม่ยึดติดความเป็นทางการแบบไทย และไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาไทยในการตั้งชื่อรายการข่าว

6. ประเด็นศึกษาเพื่อเปรียบเทียบงานวิจัยของ ปัทมา เรืองศรี (2547) คือ “กลวิธีการตั้งชื่อรายการโทรทัศน์” เนื่องจากเป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ในประเทศไทยเพียงเรื่องเดียว โดยเป็นการศึกษาจากการเก็บข้อมูลชื่อรายการข่าวจำนวน 45 รายการ จากช่องรายการทั้งหมด 6 รายการ ในยุคการแพร่ภาพสัญญาณแบบอนาล็อก พบประเด็นน่าสนใจจึงนำมาเปรียบเทียบ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 รายการข่าวในยุคสมัยนั้นมีจำนวนน้อยมาก เนื่องจากช่องรายการในยุคการแพร่ภาพสัญญาณแบบอนาล็อกทั้งหมด 6 รายการ คือ ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง 9 ช่อง 11 และช่อง ไอทีวี ซึ่งเป็นช่องรายการที่ผลิตโดยภาครัฐ ไม่ได้มีการแข่งขันสูงเหมือนในยุคที่ทำการเก็บข้อมูล คือ ยุคที่มีการแข่งขันสูงทั้งจากภาครัฐและเอกชนจากการแพร่ภาพผ่านระบบดิจิทัล ทำให้มีรายการข่าวจากช่องที่ได้รับความนิยม 18 ช่องรายการมากถึง 260 รายการข่าว

ประเด็นที่ 2 งานวิจัยดังกล่าว มีการศึกษากลวิธีการตั้งชื่อรายการข่าว โดยพิจารณาการระบุคำว่า “ข่าว” และ ไม่ระบุคำว่า “ข่าว” ในชื่อรายการข่าว มีข้อมูลเชิงปริมาณที่ใช้ในการเปรียบเทียบกับผลการศึกษา พบว่า การตั้งชื่อรายการข่าวโดยระบุคำว่า “ข่าว” ของปัทมา เรืองศรี มีทั้งหมด 34 รายการ จากชื่อรายการทั้งหมด 45 รายการ คิดเป็นร้อยละ 75.56 ซึ่งผลการศึกษาพบการตั้งชื่อรายการข่าวลักษณะนี้จำนวน 137 รายการ จากรายการข่าวทางโทรทัศน์ทั้งหมด 260 รายการ คิดเป็นร้อยละ 52.69 นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบการไม่ระบุคำว่า “ข่าว” ในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ พบว่า การตั้งชื่อรายการข่าวโดยไม่ระบุคำว่า “ข่าว” ของปัทมา เรืองศรี มีทั้งหมด 11 รายการ จากชื่อรายการทั้งหมด 45 รายการ คิดเป็นร้อยละ 24.44 ซึ่งผลการศึกษาพบการตั้งชื่อรายการข่าวลักษณะนี้ทั้งหมด 123 รายการ คิดเป็นร้อยละ 47.30 ของชื่อรายการข่าวทั้งหมด 260 รายการ

จากการเปรียบเทียบข้อมูลเชิงปริมาณดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การตั้งชื่อรายการข่าวในยุคนั้นนิยมใช้คำว่า “ข่าว” มากกว่ายุคปัจจุบัน เนื่องจากเน้นความเป็นทางการ ความชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ของการผลิตรายการ แต่ในปัจจุบันชื่อรายการข่าวที่ไม่คำว่า “ข่าว” กับชื่อรายการข่าวที่ไม่มีคำว่า ข่าว คำร้อยละที่ใกล้เคียงแบบค่าประมาณครึ่งต่อครึ่ง บ่งบอกว่ายุคปัจจุบันยังเน้นความเป็นทางการ ความชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ของการผลิตรายการ แต่ยังคงเน้นความเป็นกันเอง ไม่เป็นทางการมากนัก เพื่อบ่งบอกรูปแบบการรายงานข่าวที่ไม่เป็นทางการจนเกินไป ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคที่สื่อมวลชนสูงมีการแข่งขันกันเป็นอย่างมาก

ประเด็นที่ 3 งานวิจัยดังกล่าว มีการศึกษากลวิธีการตั้งชื่อรายการข่าว โดยพิจารณาการใช้สัมผัสสระและพยัญชนะ

พบว่า มีการใช้สัมผัสสระและพยัญชนะได้รับความนิยมจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากมีความไพเราะและง่ายต่อการจดจำของผู้บริโภค

ประเด็นที่ 4 การศึกษากลวิธีการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ในแง่มุมมองของการให้ความหมายตามรูปศัพท์และความหมายเชิงเปรียบเทียบ โดยงานวิจัยของ ปัทมา เรื่องศรี มีการวิเคราะห์ชื่อรายการข่าวโดยการเปรียบเทียบคำที่มีความหมายโดยตรงของคำว่า “ข่าว” และคำที่มีความหมายโดยนัยสื่อความหมายว่า “ข่าว” ซึ่งผลการศึกษานี้ได้ศึกษาและวิเคราะห์ชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ โดยได้ศึกษาความหมายตามรูปศัพท์ที่มีการจัดกลุ่มทางความหมายตามแนวทางภาษาศาสตร์ โดยใช้แนวคิดการจัดกลุ่มทางความหมายของ Nida (1975) จำแนกได้ทั้งหมด 9 กลุ่มความหมายและความหมายเชิงเปรียบเทียบในการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ไว้ทั้งหมด 7 กลุ่มความหมาย ซึ่งพบลักษณะการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่สื่อความหมายแบบอุปลักษณ์กับนามนัยจากแนวคิดของ Ungerer, F. & Schmid (1996)

ประเด็นที่ 5 ความสัมพันธ์ของชื่อรายการข่าวกับประเภทของข่าวและภาพสะท้อนสังคมจากชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ โดยงานวิจัยของ ปัทมา เรื่องศรี ได้สรุปว่าในยุคนั้นมีการให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวและติดตามรายการข่าวมากขึ้น และยังพบว่ารายการข่าวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในแง่มุมมองของเศรษฐกิจมากขึ้นเป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของข่าวสารด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้สาเหตุมาจากเศรษฐกิจในยุคนั้นกำลังอยู่ในช่วงการฟื้นตัวหลังผ่านพ้นวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้งและยังสะท้อนให้เห็นยุคเริ่มต้นของการสื่อสารแบบสังคมโลกาภิวัตน์หรือการสื่อสารแบบไร้พรมแดน จากผลการศึกษารายการข่าวทางโทรทัศน์ในปัจจุบัน พบว่า รายการข่าวทางโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุด คือ ข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองไทยและต่างประเทศมากกว่าข่าวเศรษฐกิจ เนื่องจากการแข่งขันในยุคดิจิทัลสูง จึงต้องผลิตข่าวที่ดึงดูดความสนใจผู้บริโภค ขณะที่ข่าวเศรษฐกิจมักถูกรวมเป็นบางช่วงในรายการข่าวเหตุการณ์บ้านเมืองแทนที่จะจัดเป็นรายการเดี่ยว การตั้งชื่อรายการข่าวสัมพันธ์กับประเภทข่าวและสะท้อนค่านิยม วิถีชีวิต และพฤติกรรมผู้บริโภคที่ต้องการข่าวสารรวดเร็ว ทันสมัย และนำเสนอในรูปแบบแปลกใหม่ ทั้งนี้ สื่อมวลชนในยุคปัจจุบันไม่เพียงผลิตข่าวให้ทันเหตุการณ์ แต่ยังให้ความสำคัญกับการตั้งชื่อและรูปแบบการนำเสนอเพื่อสร้างความน่าสนใจและตอบสนองต่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจขององค์กรในยุคดิจิทัล

ผลการศึกษากลวิธีการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์สะท้อนความเปลี่ยนแปลงของสื่อไทยในยุคดิจิทัล ที่เน้นความเป็นทางการและความเป็นกันเอง อีกทั้งยังเน้นการใช้ภาษาอังกฤษมาใช้ในการสื่อสารผ่านชื่อรายการข่าวมากยิ่งขึ้นและพบการเลือกใช้คำที่สร้างความน่าสนใจ เช่น คำที่มีความหมายเปรียบเทียบ หรือตรงไปตรงมาตามรูปศัพท์ เพื่อตอบสนองแก่ผู้บริโภคในการบริโภค

ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางโทรทัศน์ที่ออกอากาศรูปแบบสัญญาณดิจิทัล และเพื่อตอบสนองการแข่งขันทางด้านผู้ผลิตข่าวในแวดวงสื่อมวลชนที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน

บทความเรื่องกลวิธีการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ผ่านระบบการออกอากาศรูปแบบสัญญาณดิจิทัล ในช่วงปี พ.ศ. 2563-2564 ฉบับนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในประเด็นศึกษาเกี่ยวกับความนิยมในการตั้งชื่อที่สอดคล้องกับความนิยม (Rating) มาตราวัดความนิยมของรายการทางโทรทัศน์หรือคอนเทนต์ดิจิทัลที่จะมีผลต่อการซื้อสื่อโฆษณาของบรรดาผู้โฆษณา ซึ่งถือเป็นรายได้หลักของอุตสาหกรรมสื่อในปัจจุบันได้อย่างน่าสนใจ การตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์จึงเป็นสัญญาณทางการสื่อสารที่สื่อถึงอัตลักษณ์ เนื้อหา และทิศทางของรายการ หากชื่อมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และจดจำได้ จะช่วยให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้และการจดจำเป็นกลไกเชิงกลยุทธ์ด้านการสื่อสารและการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ความน่าเชื่อถือ และการตัดสินใจเลือกเสพข่าวของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ ผู้ผลิตรายการจึงต้องพิจารณาทั้งในมิติของความเข้าใจง่าย ความน่าเชื่อถือ ความแตกต่าง และความสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนส่งผลโดยตรงต่อความนิยม และความอยู่รอดของรายการในระบบสื่อมวลชนที่มีการแข่งขันสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาการตั้งชื่อรายการข่าวที่ออกอากาศผ่านทางช่องทางออนไลน์อื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ในประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบชื่อรายการข่าวทางโทรทัศน์ในอดีตกับปัจจุบันทั้งในไทยและต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กมลเทพ จิตเฉลิมชัยพันธุ์. (2550). การรับรู้ของผู้บริโภคต่อรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชวง จันทระเชตต์. (2528). การแปลเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์. (2529). ภาษาไทย 6. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.
- พรพรรณ สมบูรณ์บัติ. (2549). หญิงชรา: ภาพตัวแทนในรายการโทรทัศน์ “คนค้นคน”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปัทมา เรื่องศรี. (2547). กลวิธีการตั้งชื่อรายการโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.



- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- วรางคณา สว่างตระกูล. (2540). การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อของคนไทยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วนิดา เจริญสุข. (2532). นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัช ศิริวัฒนะนาวิน. (2544). การศึกษาการตั้งชื่อของคนไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). ศาสตร์แห่งภาษา. เอกสาร วิชาการภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Nida, E. A. (1975). *Componential Analysis of Meaning*. Mouton Publishers.
- Ungerer, F. & Schmid, H.J. (1996). *An Introduction to Cognitive Linguistics*. London & New York: Longman.



ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
เรื่อง กรด-เบส โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา
The Effects of STEM-Based Instructional Management
on the Development of Creativity, Scientific Problem-Solving Ability,
Academic Achievement and Attitudes of Grade 11 Students
on the Topic of Acids and Bases

ทยากร สุขขวัญ*, สมศิริ สิงห์หลพ, ปริญญา ทองสอน

Thayakorn Sukkhwan, Somsiri Singlop, Parinya Thongsorn

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Faculty of Education, Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: thayakorn110926@gmail.com

(Received: August 28 2025; Revised: October 1 2025; Accepted: October 6 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ 2) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ 3) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ 4) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 5) ศึกษาเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 28 คน โดยได้จากการสุ่มห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) ซึ่งมีการจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา จำนวน 6 แผน 2) แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ 3) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส และ 5) แบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่าเฉลี่ยค่าที (t -test) แบบไม่อิสระ (Dependent t -test) และการทดสอบค่าเฉลี่ยค่าที (t -test) แบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว เทียบกับเกณฑ์ (One Sample t -test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาในภาพรวมสูงมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา; การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์; ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์; เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา



Abstract

This research aimed to: 1) examine the effects of STEAM-based instructional management on the development of creativity among Grade 11 students by comparing their performance before and after the instruction; 2) investigate the effects of STEAM-based instructional management on the development of scientific problem-solving abilities among Grade 11 students by comparing their performance before and after the instruction; 3) study the effects of STEAM-based instructional management on the academic achievement of Grade 11 students on the topic of acids and bases by comparing their performance before and after the instruction; 4) compare the academic achievement of Grade 11 students on the topic of acids and bases after receiving STEAM-based instructional management with the criterion-referenced level of 70 percent; and 5) explore the attitudes of Grade 11 students toward STEAM-based instructional management after participating in the learning process. The sample involved 28 Grade 11 students in a Science-Mathematics Program during the second semester of the 2024 academic year, selected through cluster random sampling and organized in mixed-ability classrooms. Instruments included six STEAM-based learning management plans, creativity test, scientific problem-solving ability test, achievement test on acids and bases, and an attitude questionnaire. Data were analyzed by finding mean ($\bar{X}$), standard deviation (SD), dependent t-tests, and one sample t-tests.

The results showed that: 1) creativity scores of the students were significantly higher after using STEAM-based instructional management at a .05 statistical significance level; 2) scientific problem-solving abilities improved significantly after the intervention with statistical significance at a .05 level; 3) academic achievement on acids and bases increased significantly post-intervention with statistical significance at a .05 level; 4) post-test academic achievement exceeded the 70% mastery criterion significantly; and 5) the students demonstrated a very high positive attitude toward STEAM-based instructional management with an overall mean score of 4.74 and a standard deviation of 0.51.

Keywords : STEAM Education; Creativity Development; Scientific Problem-Solving Abilities; Academic Achievement in Science; Positive Attitudes toward STEAM Education Framework



บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญกับความท้าทายทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี สุขภาพ และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งล้วนต้องอาศัยวิทยาศาสตร์ในการทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหา เพราะวิทยาศาสตร์เป็นรากฐานของนวัตกรรมและความรู้ใหม่ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์จึงมีความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมนักเรียนให้สามารถเผชิญกับโลกอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสร้างสังคมที่ใช้วิทยาศาสตร์ในการพัฒนาอย่างยั่งยืนและครอบคลุมทุกมิติของชีวิต ซึ่งการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนเป็นหน้าที่สำคัญของครู สมดังกระแสพระราชดำริของ กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ความตอนหนึ่งว่า “ครู คือ ปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ครู คือ มนุษย์ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กนักเรียนที่จะพัฒนาคุณลักษณะของตนเองและสร้างค่านิยมต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น ไม่มีเทคโนโลยีใด ๆ สามารถมาแทนที่ครูได้” (มติชนออนไลน์, 2562)

จากกระแสพระราชดำรินี้ดังกล่าว ครูจึงต้องเตรียมความพร้อมให้นักเรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และสามารถนำทักษะนี้ไปใช้ในการดำรงชีวิต ผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (กมล โพธิเย็น, 2564) ทั้งยังต้องเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งแต่เดิมเชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์ คือ พรสวรรค์ แต่แท้จริงแล้ว หากครูผู้สอนมีวิธีการอย่างชัดเจนที่จะช่วยทำให้นักเรียนเกิดความคิดที่แปลกใหม่ได้แล้ว ก็นับได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นพรสวรรค์ที่สามารถจะสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนได้อย่างแท้จริง โดยที่ครูจะเป็นคนสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ (กมล โพธิเย็น, 2562)

แต่จากสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบันผู้วิจัยมีข้อค้นพบสำคัญประการหนึ่งจากรายงานผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนสมรรถนะที่ 3 ความสามารถในการแก้ปัญหาในรายวิชาเคมี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2564 - 2566 พบว่านักเรียนมีผลการประเมินในระดับดีและดีเยี่ยมน้อยกว่าร้อยละ 70 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดตามมาตรฐานงานประกันคุณภาพการศึกษา และจากการประชุมกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) รายวิชาเคมี พบปัญหาที่สอดคล้องกับผลการประเมินดังกล่าว คือ นักเรียนขาดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้กระบวนการแก้ปัญหาไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ และนักเรียนขาดการเชื่อมโยงความรู้ คือ ไม่สามารถนำความรู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในรายวิชาเคมีที่เรียนมาแล้วหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากรายวิชาอื่น ๆ มาเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา ขาดมุมมองความคิดที่หลากหลาย ทำให้นักเรียน

เลือกใช้วิธีการเดิม ๆ ที่คุ้นเคยในการแก้ปัญหาหรือการทำงานส่งครูกิจไม่พบวิธีการแก้ปัญหาหรือความคิดที่แปลกหรือแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

และจากรายงานผลการประเมิน PISA 2022 ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท., 2022) พบว่านักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ทุกด้าน และเมื่อเทียบกับผลการประเมิน PISA 2018 และ PISA 2015 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของประเทศไทยทั้งสามด้านต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD และนอกจากนี้ PISA 2022 ยังได้มีการประเมินเพิ่มเติมด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ซึ่งพบว่า ประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ด้วยเช่นกัน ซึ่งจากผลการประเมินดังกล่าวทำให้ตระหนักได้ว่านักเรียนไทยยังมีความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับที่ต้องพัฒนาให้สูงขึ้น โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ปัญหารูปแบบหนึ่งคือการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสืบเสาะหาความรู้ ซึ่ง กฤษดา ชูสินธุ์ (2557) และสุจิตา การ์มี (2560) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสืบเสาะหาความรู้สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อีกด้วย สอดคล้องกับ Yakman (2008) ที่กล่าวว่า STEAM เป็นการพัฒนาด้อยอดจากแนวคิด STEM โดยการเพิ่ม “Arts” เพื่อเน้นความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบ และจินตนาการ อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของนวัตกรรม และ John Maeda (2013) ได้เสนอแนวคิด “STEM + Art = STEAM” เพื่อยืนยันว่าการพัฒนานวัตกรรมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยเหตุผลล้วน ๆ แต่ต้องอาศัยจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ด้วย แต่ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสืบเสาะหาความรู้สามารถจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบ ซึ่งรูปแบบหนึ่งที่สอดคล้องและสามารถใช้ได้ผลดี คือ กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม เพราะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดสร้างสรรค์และทักษะการแก้ปัญหา ผ่านกระบวนการคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงสังเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัฐดิพล สีหะวงษ์, สุภาณี เส็งศรี, ธงชัย เส็งศรี, วราพร อนันตวงศ์ และนิธิเดชน์ เชิดพุทธ (2567) ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้โครงงานสะเต็มเป็นฐาน เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสืบเสาะหาความรู้ด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมของ สสวท. โดยสอดแทรกขั้นตอนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของ Weir 4 ขั้น มาใช้ในการจัดการเรียนรู้



เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

กรอบแนวคิดการวิจัย

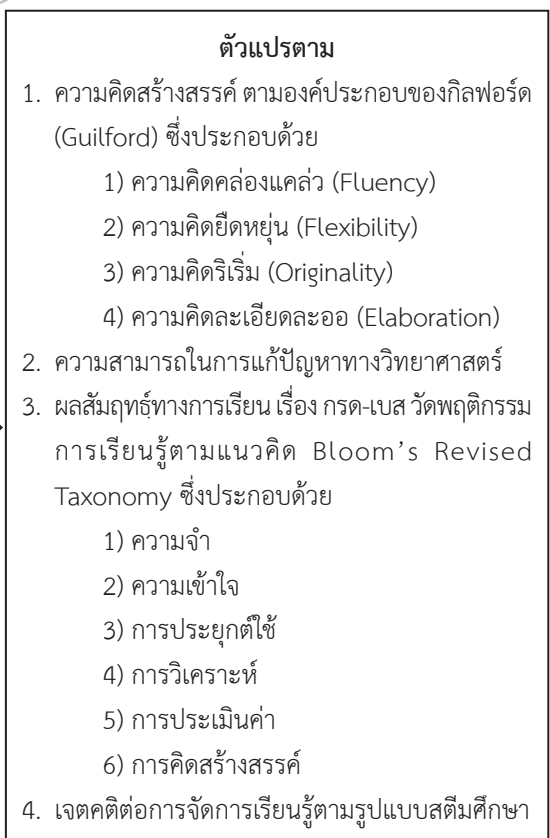


5. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวน 165 คน ซึ่งมีการจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/5 จำนวน 28 คน โดยได้จากการสุ่มห้องเรียน ด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

เนื้อหาที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ เรื่อง pH ของสารละลายกรดและเบส ปฏิกริยาระหว่างกรดและเบส และการไทเทรตกรด-เบส ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 10 เรื่อง กรด-เบส

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา จำนวน 6 แผน โดยแต่ละแผนเป็นแต่ละขั้นตอนของกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ระบุปัญหา 2) รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 4) วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) ทดสอบ ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน และ 6) นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน ตัวอย่างของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนที่ 1 ระบุปัญหา จัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนศึกษาสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง กรด-เบส ในวิชาเคมี เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนได้วิเคราะห์ปัญหา สืบค้นข้อมูลเพื่อการออกแบบวิธีการแก้ปัญหา ตรวจสอบผลลัพธ์ ทดสอบ ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาด้วยขั้นตอนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของ Weir 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ระบุปัญหา 2) วิเคราะห์ปัญหา 3) เสนอวิธีการแก้ปัญหา และ 4) ตรวจสอบผลลัพธ์ โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เท่ากับ 4.92, 4.93, 4.92, 4.92, 4.87 และ 4.89 ตามลำดับ

2. แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบอัตนัยไม่อิงเนื้อหา จำนวน 2 ฉบับ ๆ ละ 11 ข้อ ซึ่งแบ่งตามองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ด โดยมีผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ดังนี้ ค่า IOC ทั้ง 2 ฉบับ อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นฉบับที่ 1 และ 2 เท่ากับ 0.927 และ 0.899 ตามลำดับ

3. แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เป็นแบบอัตนัย จำนวน 2 ฉบับ ๆ ละ 5 สถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนคำถามตามขั้นตอนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของ Weir 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ระบุปัญหา 2) วิเคราะห์ปัญหา 3) เสนอวิธีการแก้ปัญหา 4) ตรวจสอบผลลัพธ์ โดยมีผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ดังนี้ ค่า IOC ทั้ง 2 ชุด เท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นฉบับที่ 1 และ 2 เท่ากับ 0.811 และ 0.826 ตามลำดับ

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส จำนวน 1 ฉบับ เป็นข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ใช้จริง 30 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ของบลูม โดยมีผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ดังนี้ ค่า IOC ของข้อสอบเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ, ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.42 - 0.62, อำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.22 - 0.42 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.929

5. แบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยมีผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ดังนี้ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.869

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) โดยดำเนินการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538) โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาในรายวิชาเคมี เรื่อง กรด-เบส กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วเก็บข้อมูลโดยการทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ ดังนี้

1. ผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างให้ทราบถึงบทบาทของนักเรียนและผู้วิจัยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ใช้เวลา 1 ชั่วโมง แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ฉบับที่ 1 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ฉบับที่ 1 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง โดยไม่สอบในคราวเดียวกัน

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลา 18 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

4. เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ใช้เวลา 1 ชั่วโมง แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ฉบับที่ 2 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ฉบับที่ 2 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง และแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ใช้เวลา 30 นาที โดยไม่สอบในคราวเดียวกัน รวมเวลาทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง 30 นาที

5. นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์



และแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไปวิเคราะห์ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่าเฉลี่ยค่าที่ (t -test) แบบไม่อิสระ (Dependent t -test) และการทดสอบค่าเฉลี่ยค่าที่ (t -test) แบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวเทียบกับเกณฑ์ (One Sample t -test)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบสเต็มศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าเฉลี่ยค่าที่ (t -test) แบบไม่อิสระ (Dependent t -test)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถ ในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าเฉลี่ย ค่าที่ (t -test) แบบไม่อิสระ (Dependent t -test)

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบสเต็มศึกษา

กลุ่มทดลอง	n	$\bar{X}$	SD	df	t	p
ก่อนเรียน	28	98.86	11.775	27	22.853*	.000
หลังเรียน	28	117.75	14.726			

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตาม รูปแบบสเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลัง ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าเฉลี่ยค่าที่ (t -test) แบบไม่อิสระ (Dependent t -test) และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ร้อยละ 70 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าเฉลี่ยค่าที่ (t -test) แบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว เทียบกับเกณฑ์ (One Sample t -test)

4. วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวัดเจตคติต่อการจัดการ เรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตาม รูปแบบสเต็มศึกษา ได้ผลดังตารางที่ 1 - 2

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบคะแนนความคิด สร้างสรรค์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับ การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้ผล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบสเต็มศึกษาทั้ง 4 องค์ประกอบ

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์	กลุ่มทดลอง	n	$\bar{X}$	SD	df	t	p
ความคิดคล่องแคล่ว	ก่อนเรียน	28	47.61	4.425	27	10.038*	.000
	หลังเรียน	28	50.86	5.502			
ความคิดยืดหยุ่น	ก่อนเรียน	28	20.64	1.311	27	15.821*	.000
	หลังเรียน	28	25.89	2.200			
ความคิดริเริ่ม	ก่อนเรียน	28	5.11	2.470	27	11.938*	.000
	หลังเรียน	28	7.39	3.292			
ความคิดละเอียดลออ	ก่อนเรียน	28	25.50	4.993	27	20.636*	.000
	หลังเรียน	28	33.61	4.740			

* $p < .05$



จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาทั้ง 4 องค์กรประกอบ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา ได้ผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา

กลุ่มทดลอง	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	df	t	p
ก่อนเรียน	28	20	7.43	3.726	27	14.789*	.000
หลังเรียน	28	20	12.57	3.563			

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา ได้ผลดังตารางที่ 4 - 5

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา

กลุ่มทดลอง	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	df	t	p
ก่อนเรียน	28	30	10.14	1.938	27	42.528*	.000
หลังเรียน	28	30	24.04	2.442			

* $p < .05$

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาทั้ง 6 พฤติกรรมการเรียนรู้ของบлум ได้ผลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาทั้ง 6 พฤติกรรมการเรียนรู้ของบloom

พฤติกรรมการเรียนรู้	กลุ่มทดลอง	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	df	t	p
ความจำ	28	2	0.607	0.629	4.425	27	11.301*	.000
	28	2	1.857	0.356	5.502			
ความเข้าใจ	28	6	2.32	0.905	1.311	27	16.424*	.000
	28	6	5.000	0.720	2.200			
การประยุกต์ใช้	28	7	2.143	0.970	2.470	27	16.843*	.000
	28	7	5.536	0.962	3.292			
การวิเคราะห์	28	11	4.250	1.295	4.993	27	17.337*	.000
	28	11	8.286	1.329	4.740			



ตารางที่ 5 (ต่อ)

พฤติกรรมการเรียนรู้	กลุ่มทดลอง	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	df	t	p
การประเมินค่า	28	2	0.393	0.567	2.470	27	11.301*	.000
	28	2	1.643	0.488	3.292			
การคิดสร้างสรรค์	28	2	0.429	0.504	4.993	27	12.728*	.000
	28	2	1.714	0.460	4.740			

* $p < .05$

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา ทั้ง 6 พฤติกรรมการเรียนรู้ของบล็อกล้างเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ได้ผลดังตารางที่ 6 - 7

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

กลุ่มทดลอง	n	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\bar{X}$	SD	df	t	p
หลังเรียน	28	30	21	24.04	2.442	27	6.579*	.000

* $p < .05$

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาทั้ง 6 พฤติกรรมการเรียนรู้ของบล็อกล้างเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ได้ผลดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาทั้ง 6 พฤติกรรมการเรียนรู้ของบล็อกล้างเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

พฤติกรรมการเรียนรู้	n	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\bar{X}$	SD	df	t	p
ความจำ	28	2	1.40	1.857	0.356	27	6.788*	.000
ความเข้าใจ	28	6	4.20	5.000	0.720	27	5.879*	.000
การประยุกต์ใช้	28	7	4.90	5.536	0.962	27	3.498*	.002
การวิเคราะห์	28	11	7.70	8.286	1.329	27	2.331*	.027
การประเมินค่า	28	2	1.40	1.643	0.488	27	2.643*	.014
การคิดสร้างสรรค์	28	2	1.40	1.714	0.460	27	3.615*	.001

* $p < .05$

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาทั้ง 6 พฤติกรรมการเรียนรู้ของบล็อกล้างเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการศึกษาเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา ได้ผลดังตารางที่ 8

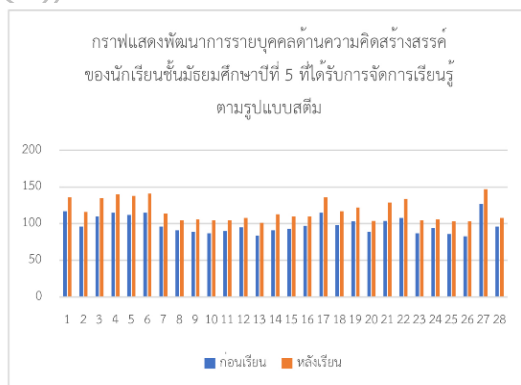


ตารางที่ 8 ผลการศึกษาเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา

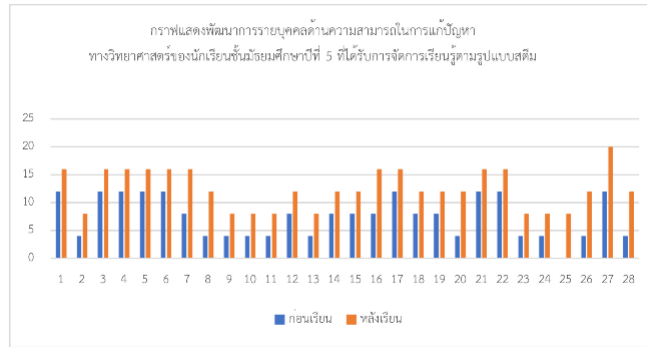
ข้อความ	$\bar{X}$	SD	ระดับเจตคติ
1. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของนักเรียน	4.68	0.47	สูงมาก
2. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาสามารถพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ	4.71	0.52	สูงมาก
3. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้กับการเรียนวิชาอื่น ๆ ได้	4.86	0.44	สูงมาก
4. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาสามารถพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย	4.61	0.56	สูงมาก
5. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาช่วยสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์	4.75	0.43	สูงมาก
6. ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาสามารถช่วยป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียนได้แม้แต่เรื่องเดียว	4.71	0.52	สูงมาก
7. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาสามารถสร้างการเชื่อมโยงความรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้จากหลากหลายวิชาเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา	4.64	0.48	สูงมาก
8. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาเหมาะสมที่จะใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	4.82	0.38	สูงมาก
9. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาส่งผลให้นักเรียนมีอิสระในการคิด	4.89	0.31	สูงมาก
10. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาช่วยเพิ่มทางเลือกในการเรียนรู้ ทำให้รู้สึกว่เนื้อหาวิชาที่เรียนไม่น่าเบื่อ	4.61	0.72	สูงมาก
11. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาไม่สิ้นเปลืองเวลาและคุ้มค่าต่อการเรียนรู้	4.68	0.80	สูงมาก
12. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาสร้างความสุขในการเรียนรู้ได้มากกว่าการเรียนรู้เนื้อหาเพียงอย่างเดียว	4.64	0.48	สูงมาก
13. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาไม่สร้างความวุ่นวายและสับสนในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน	4.75	0.43	สูงมาก
14. การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน	4.89	0.31	สูงมาก
15. ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.79	0.41	สูงมาก
ภาพรวมของเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา เฉลี่ย	4.74	0.51	สูงมาก

จากตารางที่ 8 พบว่า เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาในภาพรวมสูงมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51

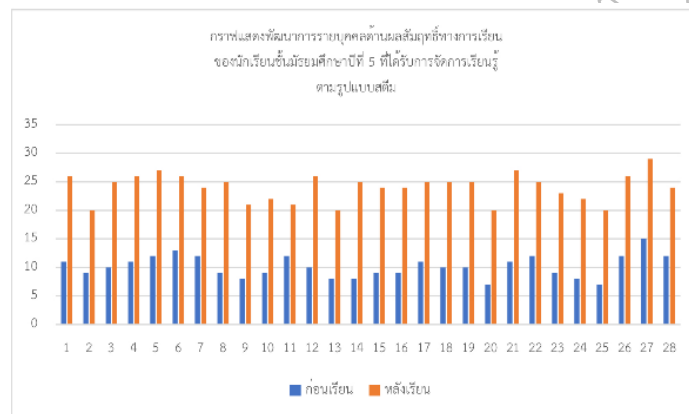
จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้แสดงผลการวิจัยในรูปแบบของกราฟแสดงพัฒนาการรายบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มดังภาพที่ 2 - 4



ภาพที่ 2 กราฟแสดงพัฒนาการรายบุคคลด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็ม



ภาพที่ 3 กราฟแสดงพัฒนาการรายบุคคลด้านความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสติม



ภาพที่ 4 กราฟแสดงพัฒนาการรายบุคคลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสติม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง กรด-เบส โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสติมศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสติมศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและทั้ง 4 องค์ประกอบ
2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสติมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสติมศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและตามพฤติกรรมการเรียนรู้ของบลูม และสูงกว่าเกณฑ์

ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและตามพฤติกรรมการเรียนรู้ของบลูม

4. เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสติมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสติมศึกษาในภาพรวมสูงมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสติมศึกษา มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสติมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยเฉพาะองค์ประกอบความคิดละเอียดลออและความคิดยืดหยุ่นที่มีผลการตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนสูงเป็นสองลำดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้นักเรียนจะได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม



(E) 6 ชั้น ใน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละแผนคือแต่ละขั้นของกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ดังนี้ 1) ระบุปัญหา 2) รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 4) วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) ทดสอบ ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน และ 6) นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน ซึ่งในทุกขั้นของกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนจะเกิดการระดมสมอง เกิดมุมมองความคิดที่หลากหลาย เกิดการยอมรับความคิดเห็นต่างนำไปสู่การไตร่ตรองและตกผลึกจนเกิดแนวคิดที่แปลกใหม่ นำไปสู่การลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้ความรู้ด้านเคมี (S) เทคโนโลยี (T) ศิลปศาสตร์ (A) และคณิตศาสตร์ (M) อย่างอิสระ จากกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวจึงเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ัญชนก ทาระเนตร (2564) เรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง เทคโนโลยีทางดีเอ็นเอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัฐติพล สีหะวงษ์, สุภาณี เส็งศรี, ธงชัย เส็งศรี, วราพร อนันตวงศ์ และ นิธิเดชน์ เชิดพุทธ (2567) เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานสะเต็มเป็นฐาน เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้โครงงานสะเต็มเป็นฐาน เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียน

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสะเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการบูรณาการองค์ความรู้ของคำว่า “STEAM” ผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม 6 ชั้น โดยในขั้นที่ 1 ขั้นระบุปัญหา ผู้วิจัยได้ผนวกขั้นตอนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของ Weir 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ระบุปัญหา 2) วิเคราะห์ปัญหา 3) เสนอวิธีการแก้ปัญหา และ 4) ตรวจสอบผลลัพธ์ เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนได้วิเคราะห์ปัญหา สืบค้นข้อมูลเพื่อการออกแบบวิธีการแก้ปัญหา อีกทั้งนักเรียนได้ตรวจสอบผลลัพธ์ ทดสอบ ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน และนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และยังสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวล้วนเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและพัฒนา

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนันท์ เกลี้ยงไธสง (2567) เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยสะเต็มศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยสะเต็มศึกษามีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 60) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yakman, G. and Lee, Hyon Yong. (2012) เรื่อง Exploring the Exemplary STEAM Education in the U.S. as a Practical Educational Framework for Korea โดยการศึกษาแนวคิด STEAM ซึ่งพัฒนามาจาก STEM จากงานวิจัย วิเคราะห์ และสังเคราะห์งานวิจัย เพื่อใช้ STEAM เป็นกรอบในการจัดการเรียนรู้ของเกาหลี ผลการศึกษาพบว่า สามารถสร้างเจตคติและทักษะในการเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับมัธยมได้

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กรด-เบส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสะเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและตามพฤติกรรมการเรียนรู้ของบลูม โดยเฉพาะด้านการวิเคราะห์ที่มีผลการตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสะเต็มศึกษาด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมทั้ง 6 ชั้น เป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนรู้จักการวิเคราะห์ปัญหา และหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง กล่าวคือ นักเรียนกำหนดจุดประสงค์และเป้าหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อค้นหาคำตอบของปัญหาที่ตนเองสนใจ เลือกวิธีการเรียนรู้ ทรัพยากร และกิจกรรมที่เหมาะสมกับเป้าหมาย ควบคุมและบริหารจัดการเวลา มีวินัยในตนเอง มีการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง พร้อมปรับเปลี่ยนวิธีการหรือกลยุทธ์เมื่อจำเป็น มีความมั่นใจในตนเอง มีความรับผิดชอบ และมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (Candy, 1991; Loeng, 2020) ซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยทั้ง 6 ระดับตามแนวคิดของบลูม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวิณี เทียมดี, ปิยวรรณ พันสี, และยุทธนา ชัยเจริญ (2565) เรื่อง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ STEAM Education ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง พลังงานและการเปลี่ยนรูปพลังงานและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ของนักศึกษาลัทธิศรัทธา ศรัทธาบัณฑิต สาขาวิชาเคมี ปีที่ 2 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05



4. เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาในภาพรวมสูงมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสเต็มศึกษาด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม สามารถสนองตอบความสนใจและความถนัดของนักเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลให้นักเรียนรู้สึกถึงความท้าทายความสามารถในการเรียนรู้ มีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้ที่ได้ลงมือปฏิบัติ จากการนำความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ของคำว่า “STEAM” มาบูรณาการ ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีความหมาย กล่าวคือนักเรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับสิ่งที่รู้มาแล้ว ส่งผลให้จำได้ดีและใช้งานได้จริงในชีวิตจริง ซึ่งเงื่อนไขนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อนักเรียนมีพื้นฐานความรู้เดิมเพื่อเชื่อมโยงกับสิ่งใหม่ และที่สำคัญคือเจตคติของนักเรียนต่อการเรียนรู้ตนเอง (David P. Ausubel, 1968) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงษ์ เทศทอง (2564) เรื่อง การจัดการเรียนรู้สาระวิทยาศาสตร์ตามแนวคิด STEAM เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ ต่อการจัดการเรียนรู้สาระวิทยาศาสตร์ตามแนวคิด STEAM ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมมีเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำกิจกรรมสเต็มศึกษาไปใช้

1) ก่อนการจัดการเรียนรู้ทุกครั้งในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ผู้สอนควรศึกษาเนื้อหาและทำความเข้าใจกิจกรรม เพื่อวางแผนและเตรียมการล่วงหน้าอย่างละเอียด และควรเผื่อเวลาสำหรับการทำกิจกรรม หรืออาจทำกิจกรรมในบางส่วนนอกเวลา เพื่อให้ผู้เรียนมีอิสระทางความคิดอย่างเต็มที่และให้แต่ละกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์

2) จากผลการวิจัยในด้านความคิดสร้างสรรค์จะพบว่าผู้เรียนมีคะแนนที่ค่อนข้างแตกต่างกันมากเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์เป็นแบบอัตนัยที่ไม่มีความแม่นยำเพราะตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนน แต่ใช้การจับเวลาในการคิดหาคำตอบ ดังนั้นหากต้องการให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์มีความใกล้เคียงกันควรกำหนดคะแนนเต็มของแบบวัดไว้ด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) จากผลการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนสามารถนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาได้ แต่ยังขาดประเด็นในการสร้างนวัตกรรมหรือชิ้นงาน ดังนั้นผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมที่กำหนดจุดประสงค์

เพื่อให้เกิดนวัตกรรมและเผื่อเวลาสำหรับการสร้างนวัตกรรมหรือชิ้นงานจากองค์ความรู้ที่ได้ศึกษามาแล้ว

เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิเย็น. (2562). ความคิดสร้างสรรค์: พรสวรรค์ที่ครูควรสรรค์ที่ครูสร้างให้ผู้เรียน. *วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 17(1): 9-27.
- กมล โพธิเย็น. (2564). Active Learning: การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 Active Learning: Learning satisfy Education in 21st century. *วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 19(1): 11-28.
- กฤษฎา ชูสินคณาวุฒิ. (2557). รอบรู้เทคโนโลยี กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมคืออะไร. *นิตยสาร สสวท*. 42(190): 37-41.
- ณัฐพงษ์ เทศทอง. ผลการจัดการเรียนรู้สาระวิทยาศาสตร์ตามแนวคิด STEAM เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมและเจตคติ ต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://ithesisir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3532/1/60263309.pdf>. 2564.
- ทัศนันทน์ เกลิ้งโฮง. ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยสเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://irthesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2057/1/g5611130019.pdf>. 2567.
- ธัญชนก ธาระเนตร. ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสเต็มศึกษา ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องเทคโนโลยีทางดีเอ็นเอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://ir.buu.ac.th/dspace/bitstream/1513/194/1/61920129.pdf>. 2564.
- ภาวณิ เทียมดี, ปิยวรรณ พันสี, และยุพธนา ชัยเจริญ. (2565). การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ STEAM Education ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องพลังงานและการเปลี่ยนรูปพลังงาน และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 20(2): 293-306.



- มติชนออนไลน์. (2562, 15 ตุลาคม). มติชนออนไลน์: “กรมสมเด็จพระเทพฯ ทรงย้ำครู เป็นแรงบันดาลใจให้เด็ก ไม่มีเทคโนโลยีใดแทนได้”. [online].
- รัฐติพล สีหะวงษ์, สุภาณี เส่งศรี, ธงชัย เส่งศรี, วราพร อนันตวงศ์ และนิธิเดชน์ เติตพุทธร. (2567). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานสะเต็มเป็นฐาน เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. **วารสารวิจัยและนวัตกรรม สถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร**. 7(2): 254-271.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยเพื่อการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2022, November 6). ผลการประเมิน PISA 2022. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://pisathailand.ipst.ac.th/>. 2022.
- สุธิดา การิมี. (2560). การใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหา ตอนที่ 1. **นิตยสาร สสวท**. 46(209).
- Ausubel, D. P. (1968). **Educational Psychology: A Cognitive View**. Rinehart & Winston.
- Candy, P. C. (1991). **Self-direction for lifelong learning: A comprehensive guide to theory and practice**. Jossey-Bass.
- Guilford, J. P. (1967). **The nature of human intelligence**. McGraw-Hill.
- Maeda, J. STEM to STEAM: Art in K-12 is key to building a strong economy. [online]. Available : <https://www.edutopia.org/blog/stem-to-steam-strengthens-economy-john-maeda>. 2013.
- Weir, J. J. (1974). Problem solving is everybody's Problem. **The Science Teacher**. 41(4): 16-18.
- Yakman, G. STEAM Education: an overview of creating a model of integrative education. Retrieved September 18, 2018. [online]. Available : [https://www.academia.edu/8113795/STEAM Education an overview of creating a model of integrative education](https://www.academia.edu/8113795/STEAM-Education-an-overview-of-creating-a-model-of-integrative-education). 2008.
- Yakman, G. and Lee Hyonyong. (2012). Exploring the exemplary STEAM education in the US as a practical educational framework for Korea. **Journal of the Korean Association for Science Education**. 32(6): 1072-1086.



หลักเกณฑ์และข้อกำหนดการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย เพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี

วารสารวิจัยรำไพพรรณี เป็นวารสารระดับชาติที่ผ่านการรับรองผลการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2 (พ.ศ. 2568-2572) โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของอาจารย์ บุคลากร นักศึกษาระดับปริญญาโท-เอก นักวิจัยจากหน่วยงานภายในและภายนอกต่าง ๆ สู่สาธารณชน รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ได้นำผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย 2) เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ และ 3) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของบุคลากร

วารสารเปิดรับบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน โดยจัดทำเป็นวารสารราย 4 เดือน เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) และฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) โดยบทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review ข้อคิดเห็นที่ปรากฏและแสดงในเนื้อหาบทความต่าง ๆ วารสารวิจัยรำไพพรรณี ถือเป็นความเห็นและความรับผิดชอบโดยตรงของผู้ต้นฉบับ

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

บทความที่รับตีพิมพ์ในวารสาร ได้แก่ 1) บทความวิจัย 2) นิพนธ์ปริทัศน์ (Review articles) โดยให้พิมพ์ผลงานด้วยกระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว จำนวนไม่เกิน 10-12 หน้า และกำหนดให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK 1 คอลัมน์ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้ต้นฉบับ (ทุกคน) สถานที่ทำงาน การติดต่อผู้ต้นฉบับ โดยบทความต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญ (Keywords) ไม่เกิน 3-5 คำ และมีส่วนประกอบดังนี้ บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิง

ระเบียบการตีพิมพ์

1) ผู้ต้นฉบับดำเนินการเขียนบทความวิจัยตามข้อกำหนดรูปแบบของวารสารวิจัยรำไพพรรณี ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยบทความดังกล่าวจะต้องเป็นบทความที่ยังไม่ได้มีการเผยแพร่ในวารสารใดหรือรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการใด ๆ มาก่อน

2) ผู้ต้นฉบับส่งบทความที่สมบูรณ์ตรงตามแบบฟอร์มเป็นไฟล์นามสกุล .doc (Word) ความยาวไม่เกิน 10-12 หน้า ทางระบบ Thaijo วารสารวิจัยรำไพพรรณี <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/> ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ ได้ที่ <http://www.research.rbru.ac.th/journal.php> สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3) ผู้ต้นฉบับต้องชำระค่าธรรมเนียมในการดำเนินการตีพิมพ์ของวารสารวิจัยรำไพพรรณี จำนวน 4,000 บาท/บทความ หลังจากบทความผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการวารสารฯ และเมื่อเข้าสู่กระบวนการประเมิน

4) ผู้ต้นฉบับสามารถชำระค่าธรรมเนียมได้ ดังนี้

โอนเงินเข้าบัญชีหมายเลข 178-1-48958-7 ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประเภทบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (สาขาสี่แยกเขาไผ่) เมื่อโอนเงินเข้าบัญชีแล้วกรุณา SCAN หลักฐานการชำระเงินและส่งไฟล์ได้ที่ อีเมล research_rbru2010@hotmail.com หรือ research_rbru2010@rbru.ac.th หรือ ID line : vijai_rbru

กองบรรณาธิการจะไม่คืนเงินในกรณีที่บทความไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่ว่ากรณีใด ๆ เพราะเป็นค่าตอบแทนการพิจารณาบทความของผู้ทรงคุณวุฒิ

5) ผู้ต้นฉบับจะต้องดำเนินการปรับแก้บทความตามผลการตรวจประเมินของกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิของวารสารวิจัยรำไพพรรณี อย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการในการตีพิมพ์

6) เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบ ข้อที่ 1) - ข้อ 5) เรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะออกใบตอบรับการตีพิมพ์และใบเสร็จรับเงินจากทางราชการให้กับผู้ต้นฉบับ และดำเนินการตามกระบวนการตีพิมพ์ต่อไป

7) ถ้าผู้วิจัยไม่ปฏิบัติตามระเบียบการตีพิมพ์กองบรรณาธิการจะแจ้งยกเลิกการตีพิมพ์บทความการวิจัยไปยังหน่วยงาน/มหาวิทยาลัยที่ท่านสังกัดอยู่ และจะไม่ได้รับค่าธรรมเนียมคืน



ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับ

- ขนาดกระดาษ A4
- ขอบกระดาษ ขอบบน 1 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 1 นิ้ว
- ระยะระหว่างบรรทัด หนึ่งเท่า (Single Space)
- ตัวอักษร ใช้ TH SarabunPSK ตามที่กำหนดดังนี้
 - ชื่อเรื่อง (Title)
 - ภาษาไทย ขนาด 18 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
 - ภาษาอังกฤษ ขนาด 18 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
 - ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)
 - ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
 - ที่อยู่ผู้เขียน ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา และเว้น 1 บรรทัด
 - อีเมลผู้เขียนหลัก วันที่ส่ง วันที่แก้ไขล่าสุด และวันตอบรับบทความ
 - *Corresponding author E-mail: (Received; Revised; Accepted)
 - บทคัดย่อ
 - ชื่อ “บทคัดย่อ” และ “Abstract” ขนาด 16 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา และเว้น 1 บรรทัด
 - เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย ขนาด 14 point, กำหนดชิดขอบ, ตัวธรรมดา
 - คำสำคัญ ให้พิมพ์ต่อจากส่วนบทคัดย่อ ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความประมาณ 3-5 คำ ใช้ตัวอักษรภาษาไทย หรือ อังกฤษ ขนาด 14 point
 - เนื้อหา บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดชิดขอบ, ตัวหนา
 - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว
 - Keywords ให้พิมพ์ต่อจากส่วน Abstract ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point
 - รายละเอียดบทความ (Body)
 - คำหลักบทขนาด 16 point, กำหนดชิดซ้าย, ตัวหนา
 - หัวข้อย่อยขนาด 14 point, กำหนดชิดซ้าย, ตัวหนา
 - ตัวอักษรขนาด 14 point, กำหนดชิดขอบ, ตัวธรรมดา
 - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

รายละเอียดบทความประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิง

- คำศัพท์ ให้ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน

■ รูปภาพและตาราง กรณีรูปภาพและตาราง หัวตารางให้จัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำบรรยายรูปภาพให้อยู่ใต้รูปภาพ และจัดกึ่งกลางคอลัมน์ เนื้อหา และคำบรรยายภาพ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 point ตัวปกติ

- รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิง

1. อ้างอิงจากหนังสือ

รูปแบบ :

ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// จำนวนเล่ม.// ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี).// ชื่อชุดหนังสือ.// เมืองที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

รังสรรค์ โฉมยา. (2553). จิตวิทยา : พื้นฐานในการทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Okuda, M., & Okuda, D. (1993). *Star trek chronology: The history of the future*. New York: Pocket Books.



2. อ้างอิงจากบทความในหนังสือ รายงานการประชุมทางวิชาการ สัมมนาทางวิชาการ

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อหนังสือ.// ชื่อบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม.

ครั้งที่พิมพ์.// ชื่อชุดหนังสือ.// เมืองที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.// หน้า.

ตัวอย่าง :

ปกรณ ปรียากร. (2532). ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารการพัฒนาชนบท. หน่วยที่ 1. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิทยาการจัดการ. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 33-34.

Fitzroy, Felix R. and Kraft, Kornelius. (1991). Firm Size, Growth and Innovation: Some Evidence from West Germany. In *Innovation and Technological Change: An International Comparizon*. Zottan J. Aes and David B. Audretsh, eds. New York: Harester Wheatsheaf. pp. 152-159.

3. อ้างอิงจากบทความในวารสาร

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่(ฉบับที่):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

นิพพาภรณ์ สันทรัพย์, จินวัตร จันครา และบุผา ใจมั่น. (2562). กิจกรรมทางกายสำหรับผู้สูงอายุเพื่อการมีอายุที่ยืนยาว. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา*. 25(2): 229-246.

Mashburn, A. J. (2000). A psychological process of student dropout. *Journal of College Student Retention*. 2(3): 173-190.

4. อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ และสารนิพนธ์

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.// (ปี).// ชื่อวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ หรือสารนิพนธ์.// ระดับปริญญา/มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง :

เจนวิทย์ วรืบ่อ. (2562). ปรากฏการณ์การลาออกกลางคันและการคงอยู่ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา. ปรัชญา สุขภิณฑิต, สาขาวิจัย วัดผล และสถิติการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

Radecke, W. B. (2021). *Instagram self-experience: An examination of InstaGram, Self-esteem, Social Comparison, and Self-Presentation*. Doctor dissertation, Medaille College.

5. อ้างอิงจากรายงานการวิจัย และเอกสารวิจัยที่เสนอต่อหน่วยงานต่าง ๆ

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.// (ปี).// ชื่อเอกสาร.// รายงานการวิจัย/เอกสารวิจัย หน่วยงาน.

ตัวอย่าง :

ปัทมา แซ่อาศัย. (2561). ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายแบบแอโรบิคต่อสมรรถภาพทางกายผู้สูงอายุ. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

Floyd, N. D. (2012). *Validity evidence for the use of Holland vocational personality types in college student populations*. Doctoral dissertation, Educational Psychology/Research, University of South Carolina.



6. อ้างอิงจากสิ่งพิมพ์กฎหมาย

รูปแบบ :

ชื่อกฎหมาย.//ชื่อวารสาร.//ฉบับ/เล่มที่./ตอนที่/(วัน เดือน):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

พระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เฉพาะที่เกี่ยวกับราชการของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ไปเป็นของสถาบัน

บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. 2509. **ราชกิจจานุเบกษา**. ฉบับพิเศษ 83, 29 ฉบับพิเศษ (31 มีนาคม): 23-36.

The Act on Revenue Code Amendment (No.35) B.E. 2544. **Royal Thai Government Gazette**. 118, 85A (27

September 2001): 1-4.

7. อ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//ชื่อเรื่อง.//[CD-ROM].//สถานที่ผลิต.//ผู้ผลิต./ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่.

ผู้แต่ง.//ชื่อเรื่อง.//[online].//เข้าถึงได้จาก.//วิธีการเข้าถึงและสถานที่ของข้อมูล/ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่ (หรือสืบค้น).

ตัวอย่าง :

Voigt, L., & Hundrieser, J. Noel-Levitz retention codifications student success, retention, and graduation: Definitions, theories, practices, patterns, and trends. [online]. Available : <http://www.stetson.edu/law>. 2008.

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. Smart Ageing in Smart 4.0 Society สมองทำงานในสังคม 4.0. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://ns.mahidol.ac.th/smartageing/download.html>. 2561.

ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ หรือสมัครส่งบทความวิจัยออนไลน์ ได้ที่ <http://www.research.rbru.ac.th/journal.php>

หลักเกณฑ์การประเมินบทความเพื่อการตอบรับการตีพิมพ์

ต้องเป็นบทความที่ยังไม่ได้มีการเผยแพร่ในวารสารใดหรือรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการใด ๆ มาก่อน กองบรรณาธิการจะดำเนินการพิจารณาบทความตามรูปแบบที่กำหนดเบื้องต้น หากบทความใดไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับคืนให้ผู้เขียนแก้ไข หากผ่านการพิจารณาจะเข้าสู่กระบวนการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชา เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบ เมื่อบทความได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับหนังสือรับรองการตีพิมพ์ โดยจะให้ผู้เขียนหลักที่แสดงในบทความ และสามารถดาวน์โหลดวารสารฉบับสมบูรณ์ได้ทางเว็บไซต์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา <http://www.research.rbru.ac.th/journalStru.php> และระบบ Thaijo วารสารวิจัยรำไพพรรณี <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/>



มาตรฐานจริยธรรมการตีพิมพ์วารสารวิจัยรำไพพรรณี

จรรยาบรรณ จริยธรรมของผู้นิพนธ์ (Author)

1. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าบทความที่ส่งเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี เป็นบทความใหม่ที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ
2. ผู้นิพนธ์ต้องให้ข้อมูลจากการวิจัยที่ถูกต้อง ไม่บิดเบือนหรือให้ข้อมูลที่เกินจริง
3. ผู้นิพนธ์เมื่อนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในบทความ ต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น โดยจัดทำรายการอ้างอิงให้ถูกต้องครบถ้วน ทั้งในเนื้อหาและท้ายบทความ
4. ผู้นิพนธ์ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ของตนฉบับในทุกระณี หากละเมิดลิขสิทธิ์ หรือคัดลอกผลงานผู้อื่น ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์เท่านั้น มิใช่ความรับผิดชอบใด ๆ ของกองบรรณาธิการวารสารวิจัยรำไพพรรณี
5. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี
6. ผู้นิพนธ์ต้องตรวจสอบรายละเอียดบทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณีให้ถูกต้องเป็นไปตามหลักจริยธรรมสากล ที่ได้รับการยอมรับ

จรรยาบรรณ จริยธรรมของบรรณาธิการ (Editor)

1. บรรณาธิการจะดำเนินการตามมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณวารสารวิชาการไทย เพื่อให้มั่นใจในคุณภาพทางวิชาการ ของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี
2. บรรณาธิการต้องคัดเลือกบทความที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของวารสารผ่านกระบวนการประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความแล้วเท่านั้น
3. บรรณาธิการต้องตัดสินใจในการยอมรับหรือปฏิเสธบทความเพื่อการตีพิมพ์ด้วยเหตุผลที่สามารถอธิบายทางวิชาการได้
4. บรรณาธิการมีระบบในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนหรือการขัดกันด้านผลประโยชน์ของบรรณาธิการเอง รวมทั้งของ เจ้าหน้าที่วารสาร ผู้นิพนธ์บทความ ผู้ประเมินบทความ และกองบรรณาธิการ
5. บรรณาธิการต้องชี้แจงหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบประเมินบทความ (Peer review) ให้กับผู้นิพนธ์ในกรณี ที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับการประเมินบทความ
6. หากเกิดความผิดพลาดกับบทความที่ตีพิมพ์ไปแล้ว หรือมีประโยชน์นำไปสู่ความเข้าใจผิด หรือมีรายงานที่บิดเบือน ข้อเท็จจริง บรรณาธิการต้องแก้ไขให้ถูกต้องและชัดเจนทันที
7. บรรณาธิการต้องมีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของวารสารอย่างสม่ำเสมอ และรับรองคุณภาพของบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ลงในวารสาร
8. บรรณาธิการต้องดำเนินการเผยแพร่วารสารให้ได้ตามกำหนดการตีพิมพ์ที่ระบุไว้

จรรยาบรรณ จริยธรรมของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวิจัย (Reviewer)

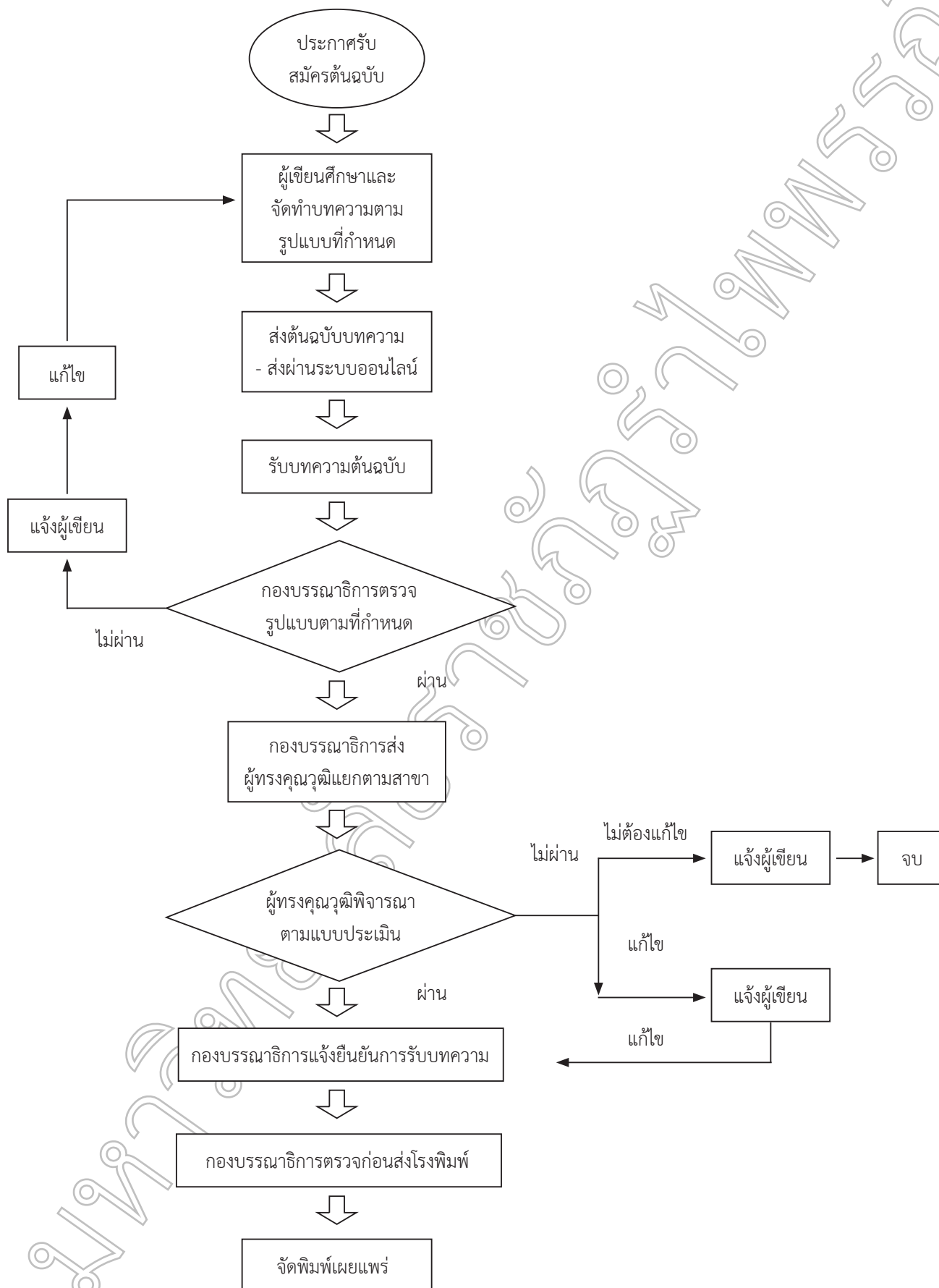
1. ผู้ประเมินบทความต้องพิจารณาประเมินคุณภาพบทความด้วยวิธีลับ โดยไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ของบทความที่พิจารณา ให้แก่บุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้ประเมินบทความควรประเมินคุณภาพของการวิเคราะห์ ความเข้มข้นของผลงาน มีข้อเสนอแนะที่สอดคล้อง และเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนบทความมากที่สุด
3. ผู้ประเมินบทความสามารถปฏิเสธการประเมินบทความได้ หากพบผลประโยชน์ทับซ้อน หรือบทความไม่เป็นตามคุณภาพ ของหลักวิชาการ
4. ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ หากพบส่วนใดของบทความมีการคัดลอกผลงาน หรือซ้ำซ้อนในผลงาน ชิ้นอื่น ๆ

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ (ถ้ามี)

บทความที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์หรือสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ผู้เขียนต้องมีหลักฐานยืนยันว่าบทความดังกล่าวได้ผ่านการรับรอง จริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์แล้ว (ถ้ามี)



ขั้นตอนการจัดทำวารสารวิจัยรำไพพรรณี





สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

INSTITUTE OF RESEARCH AND DEVELOPMENT RAMBHAIBARNI RAJABHAT UNIVERSITY

41 หมู่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000

โทร./โทรสาร 0-3947-1056 โทร. 0-3931-9111 ต่อ 10802, 086-440-2639

เว็บไซต์ <http://www.research.rbru.ac.th> E-mail : research_rbru2010@hotmail.com

